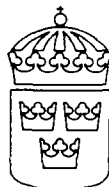

Regeringens proposition

1993/94:190

Enhetliga regler för överklagande till hovrätt och
Högsta domstolen m.m.

Prop.
1993/94:190

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 24 mars 1994

Carl Bildt

Gun Hellsvik
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ett enhetligt system för överklagande av de allmänna domstolarnas avgöranden. Reformen innebär att rättsmedelsbeteckningarna "vad", "besvär" och "revision" utmönstras ur rättegångsbalken. I stället används genomgående uttrycket "överklagande", som också successivt ersätter uttrycket "fullföljd av talan". Genom reformen sker det en språklig modernisering av nästan samtliga bestämmelser i rättegångsbalken som särskilt avser processen i hovrätt eller Högsta domstolen. Därutöver föreslås ändringar bl.a. när det gäller användningen av telefax i rättegång, när det gäller minimiantalet ledamöter i Högsta domstolen och Regeringsrätten, när det gäller prövningstillstånd för överklagande angående enskilda anspråk och när det gäller advokaters rätt att driva sin verksamhet i aktiebolagsform.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	5
2.2	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken	74
2.3	Förslag till lag om ändring i jordabalken	75
2.4	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	76
2.5	Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken	77
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg	79
2.7	Förslag till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387)	80
2.8	Förslag till lag om ändring i ackordslagen (1970:847)	82
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar	83
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister	84
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd	87
2.12	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	89
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd	90
2.14	Förslag till lag om ändring i vattenlagen (1983:291)	91
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	93
2.16	Förslag till lag om ändrad lydelse av lagen (1984:649) om företagshypotek	95
2.17	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	96
2.18	Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:000) . . .	97
3	Ärendet och dess beredning	98
4	Nuvarande förfaranderegler	99
5	Ett enhetligt system för överklagande	101
6	Användningen av telefax i rättegång	106
7	Antalet justitieråd och regeringsråd	109
8	Prövningstillstånd för överklaganden som gäller enskilda anspråk	111

9	Advokatverksamhet i aktiebolag	114	Prop. 1993/94:190
10	Kostnader och ikraftträdande	117	
11	Författningskommentar	117	
11.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken . . .	117	
11.2	Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken . . .	149	
11.3	Förslaget till lag om ändring i jordabalken	149	
11.4	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken	150	
11.5	Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken . . .	150	
11.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg	150	
11.7	Förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387)	150	
11.8	Förslaget till lag om ändring i ackordslagen (1970:847)	151	
11.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar	151	
11.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister	151	
11.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:839) om statens va-nämnd	152	
11.12	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	153	
11.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd	153	
11.14	Förslaget till lag om ändring i vattenlagen (1983:291)	153	
11.15	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	153	
11.16	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:649) om företagshypotek	154	
11.17	Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	154	
11.18	Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:000) .	154	
Bilaga 1	Domstolsutredningens lagförslag	155	
Bilaga 2	Justitiedepartementets lagförslag angående 49 kap. 12 a § rättegångsbalken	223	
Bilaga 3	Advokatsamfundets lagförslag	224	
Bilaga 4	Förhållandet mellan nuvarande och föreslagna paragrafbeteckningar i 49-56 kap. RB	225	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	228	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	322	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994		338	

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

- 1 lag om ändring i rättegångsbalken,
- 2 lag om ändring i äktenskapsbalken,
- 3 lag om ändring i jordabalken,
- 4 lag om ändring i brottsbalken,
- 5 lag om ändring i utsökningsbalken,
- 6 lag om ändring i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg,
- 7 lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387),
- 8 lag om ändring i ackordslagen (1970:847),
- 9 lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
- 10 lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
- 11 lag om ändring i lagen (1976:839) om statens va-nämnd,
- 12 lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- 13 lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd,
- 14 lag om ändring i vattenlagen (1983:291),
- 15 lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
- 16 lag om ändring i lagen (1984:649) om företagshypotek,
- 17 lag om ändring i konkurslagen (1987:672) och
- 18 lag om ändring i sjölagen (1994:000).

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 32 kap. 7 §, 50 kap. 30 § och 51 kap. 31 § skall upphöra att gälla,¹

dels att rubrikerna före 50 och 51 kap. skall ha följande lydelse,

dels att 3 kap. 4, 6 och 7 §§, 8 kap. 4 och 8 §§, 17 kap. 7, 12 och 13 §§, 30 kap. 5, 10 och 11 §§, 32 kap. 2 §, 33 kap. 3 §, 42 kap. 17 a §, 49 kap., 50 kap. 1-25, 27 och 29 §§, 51 kap. 1-23, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 52-57 kap., 58 kap. 11 § samt 59 kap. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §²

Högsta domstolen *utgöres* av *tjugotvå* justitieråd eller det högre antal som *av särskilda skäl finnes erforderligt*. Justitieråden *skola* vara lagfarna. De *få icke* inneha eller utöva annat ämbete.

Regeringen förordnar ett av justitieråden att vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna *äro* lika behöriga att *upptaga* mål, som Högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är *tillika* ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning är det justitieråd som regeringen förordnar.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt grunder som Högsta domstolen beslutar.

När ett justitieråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Högsta domstolen, får den som avgått med ålderspension från sin tjänst som justitieråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd skall även tillämpas på ersättare.

Högsta domstolen *består* av *tjugo* justitieråd eller det högre antal som *behövs*. Justitieråden *skall* vara lagfarna. De *får inte* inneha eller utöva *något* annat ämbete.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna *är* lika behöriga att *ta upp* mål som Högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är *även* ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning är det justitieråd som regeringen förordnar.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt *de* grunder som Högsta domstolen beslutar.

¹Senaste lydelse av 32 kap. 7 § 1987:747.

²Senaste lydelse 1991:1819.

En avdelning av Högsta domstolen är domför med fem ledamöter. Fler än sju ledamöter får inte sitta i rätten.

Om prövningen är av enkel beskaffenhet, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,
2. *besvär över* hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 16 §, 2. *överklagande av* hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 17 §,
3. frågor om avvisning av *revisionstalan enligt 55 kap. 6 och 7 §§ eller av besvärstalan enligt 56 kap. 6 och 7 §§*,
3. frågor om avvisning av *ett överklagande hos Högsta domstolen*,
4. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 8 § andra stycket tredje meningen,
5. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid eller
6. *besvär över domvilla.* 6. *klatan över domvilla.*

Har Högsta domstolen tidigare lämnat en ansökan om resning från samma sökande beträffande samma avgörande utan bifall och anförd sökanden inget nytt som är av betydelse för prövningen av ansökningen, är avdelningen domför med en ledamot, om ansökningen avslås eller avvisas.

Frågor om prövningstillstånd får avgöras av en ledamot. Fler än tre ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 11 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid prövning av frågor som avses i 55 kap. 8 § andra stycket första och andra meningarna är avdelningen domför med en ledamot.

7 §⁴

Då avdelning behandlar ansökan om resning eller *besvär* över domvilla i *något* av Högsta domstolen *avgjort mål*, *må ej* ledamot, som deltagit i det tidigare avgörandet, tjänstgöra på avdelningen, om *domfört* antal ledamöter *ändå är* att tillgå inom domstolen.

När en avdelning behandlar ansökan om resning eller *klatan* över domvilla i *ett mål som avgjorts* av Högsta domstolen, *får inte någon* ledamot som deltagit i det tidigare avgörandet tjänstgöra på avdelningen, om *tillräckligt* antal ledamöter *ändå finns* att tillgå inom domstolen.

³Senaste lydelse 1989:352.

⁴Införd genom 1972:147.

Vid utövande av sin verksamhet skall advokat redbart och nitiskt utföra honom anförtröddas uppdrag och i allt iakttaga god advokatsed. Om tystnadsplikt för advokat vid allmän advokatbyrå föreskrivs i 9 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Annan advokat är skyldig att, där god advokatsed så fordrar, förtiga vad han erfar i sin yrkesutövning.

Verksamhet som advokat får icke bedrivas i bolag med annan än advokat eller i aktiebolag, om ej advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Det åligger advokat att hålla penningmedel och andra tillgångar, som tillhöra hans huvudmän, skilda från vad honom tillhör.

En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrötts honom och iakttaga god advokatsed. I fråga om tystnadsplikt för advokat vid allmän advokatbyrå finns bestämmelser i 9 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Annan advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta.

I advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform får endast advokat vara delägare eller bolagsman, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

En advokat är skyldig att hålla sina huvudmäns pengar och andra tillgångar avskilda från det som tillhör honom själv.

Har inträde i advokatsamfundet vägrats någon eller har någon uteslutits därur, må han föra talan mot beslutet. Då det organ inom samfundet, som äger vidtaga åtgärd enligt 7 §, meddelat beslut i fråga som där avses, må talan mot beslutet föras av justitiekanslern.

Talan skall föras genom besvär till Högsta domstolen.

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller något annat organ inom samfundet.

Dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar angiva:

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande;
2. parterna samt deras ombud eller biträden;

En dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar ange

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande,
2. parterna samt deras ombud eller biträden,

⁵Senaste lydelse 1980:101.

⁶Senaste lydelse 1963:149.

⁷Senaste lydelse 1976:567.

3. domslutet;

4. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter, *varå de grundats; samt*

5. domskälen med uppgift å vad i målet *är bevisat*.

Högre rätts dom skall, i den *mån* det *finnes erforderligt*, innehålla redogörelse för lägre rätts dom.

Äger part fullfölja talan mot dom eller söka återvinning, skall i domen givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts dom, stadgas i 54 kap. 14 §.

3. domslutet,

4. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter *som dessa grundats på och*

5. domskälen med uppgift *om vad som är bevisat i målet*.

En högre rätts dom skall i den utsträckning det behövs innehålla en redogörelse för lägre rätts dom.

Om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återvinning, skall det i domen anges vad han i så fall skall iaktta.

12 §

Vad i 2 och 9 §§ är stadgat om dom *äge motsvarande tillämpning* i fråga om slutligt beslut. Å sådant beslut *skola ock bestämmelserna i* 7 och 10 §§ tillämpas, om frågans beskaffenhet *fordrar det*. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det *upptagas i* domen.

Äger part fullfölja talan mot slutligt beslut eller göra ansökan om återupptagande, skall i beslutet givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

Det som sägs i 2 och 9 §§ om dom skall tillämpas i fråga om slutligt beslut. Beträffande ett sådant beslut skall även 7 och 10 §§ tillämpas, om det behövs med hänsyn till frågans beskaffenhet. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det tas in i domen.

Om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återupptagande av målet, skall det i beslutet anges vad han i så fall skall iaktta.

13 §

Beslut, som *ej* är slutligt, skall, i den *mån* det *erfordras*, angiva de skäl, *varå beslutet grundas*.

Har den som vill föra talan mot beslut under rättegången att anmäla missnöje, skall det tillkännagivas. Skall mot sådant beslut talan föras särskilt, give rätten ock det till känna. Den som vill föra talan mot beslutet äge hos rätten

Ett beslut som inte är slutligt skall i den utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på.

Om den som vill överklaga ett beslut under rättegången måste anmäla missnöje, skall det anges i beslutet. Får ett sådant beslut överklagas särskilt, skall också det anges. Rätten skall på begäran lämna den som vill överklaga

erhålla underrättelse om vad han eljest har att iakttaga.

Meddelas beslut, som ej är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det upptagas däri. Skall mot beslutet föras särskild talan, give rätten till känna, vad den som vill fullfölja talan har att iakttaga.

Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

upplysning om vad denne i övrigt skall iaktta.

Om ett beslut som inte är slutligt meddelas i samband med dom eller slutligt beslut, skall det tas in i domen eller det slutliga beslutet. Får beslutet överklagas särskilt, skall rätten ange vad den som vill överklaga skall iaktta.

30 kap.

5 §⁸

Dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar angiva:

- 1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande;*
- 2. parterna samt deras ombud eller biträden och den tilltalades försvarare;*
- 3. domslutet;*
- 4. parternas yrkanden och de omständigheter, varå de grundats; samt*

5. domskälen med uppgift å vad i målet är bevisat.

Högre rätts dom skall, i den mån det finnes erforderligt, innehålla redogörelse för lägre rätts dom.

Äger part fullfölja talan mot dom, skall i domen givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts dom, stadgas i 54 kap. 14 §.

En dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar ange

- 1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande,*
- 2. parterna samt deras ombud eller biträden och den tilltalades försvarare,*
- 3. domslutet,*
- 4. parternas yrkanden och de omständigheter som dessa grundats på och*

5. domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet.

En högre rätts dom skall i den utsträckning det behövs innehålla en redogörelse för lägre rätts dom.

Om en part har rätt att överklaga, skall det i domen anges vad han i så fall skall iaktta.

10 §⁹

Vad i 2 och 7 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning i fråga om slutligt beslut. I den mån ej annat föreskrivits, skola ock bestämmelserna i 5 och 8 §§

Det som sägs i 2 och 7 §§ om dom skall tillämpas i fråga om slutligt beslut. När inte annat är föreskrivet skall även 5 och 8 §§ tillämpas beträffande ett sådant be-

⁸Senaste lydelse 1969:101.

⁹Senaste lydelse 1982:1123.

tillämpas å sådant beslut, om frågans beskaffenhet *fordrar det*. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det *upptagas* i domen.

Äger part *fullfölja talan mot slutligt beslut* eller göra *ansökan om återupptagande*, skall i beslutet *givas till känna*, vad han *därvid har att iakttaga*. Om *underrättelse*, som *tillika skall meddelas i hovrätts beslut*, *stadgas i 54 kap. 14 §*.

slut, om *det behövs med hänsyn till frågans beskaffenhet*. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det *tas in* i domen.

Om en part har rätt att *överklaga* eller att *ansöka om återupptagande av målet*, skall det i beslutet *anges vad han i så fall skall iaktta*.

11 §

Beslut, som *ej* är slutligt, skall, i den *mån det erfordras*, *angiva de skäl, varå beslutet grundas*.

Har den som vill *föra talan mot beslut under rättegången att anmäla missnöje*, skall det *tillkännagivas*. Skall *mot sådant beslut talan föras särskilt*, *give rätten ock det till känna*. Den som vill *föra talan mot beslutet äge hos rätten erhålla underrättelse om vad han eljest har att iakttaga*.

Meddelas beslut, som *ej* är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det *upptagas däri*. Skall *mot beslutet föras särskild talan*, *give rätten till känna*, vad den som vill *fullfölja talan har att iakttaga*.

Om *underrättelse*, som *tillika skall meddelas i hovrätts beslut*, *stadgas i 54 kap. 14 §*.

Ett beslut som *inte* är slutligt skall i den *utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på*.

Om den som vill *överklaga ett beslut under rättegången måste anmäla missnöje*, skall det *anges i beslutet*. Får ett sådant beslut *överklagas särskilt*, skall också det *anges*. Rätten skall *på begäran lämna den som vill överklaga upplysning om vad denne i övrigt skall iaktta*.

Om ett beslut, som *inte* är slutligt *meddelas* i samband med dom eller slutligt beslut, skall det *tas in i domen eller det slutliga beslutet*. Får beslutet *överklagas särskilt*, skall rätten *ange vad den som vill överklaga skall iaktta*.

32 kap.

2 §¹⁰

Skall *stämning eller vade-, besvär- eller revisionsinlägga delgivas genom parts försorg och har ej, då rätten företager målet, till denna inkommit bevis, att delgivning skett inom föreskriven tid*

Skall *en stämning eller ett överklagande delges genom en parts försorg och har det, när rätten skall handlägga målet, inte kommit in något bevis till rätten om att delgivning skett på föreskrivet*

¹⁰Senaste lydelse 1970:429.

och på föreskrivet sätt, samt ej heller motparten inställt sig eller avgivit svaromål, genmäle eller förklaring, vare partens talan förfallen. Underrättelse härom skall intagas i rättens föreläggande om delgivningen.

sätt och har inte heller motparten inställt sig eller yttrat sig över saken, är partens talan förfallen. En upplysning om detta skall tas in i rättens medgivande till parten att ombesörja delgivningen.

33 kap.

3 §¹¹

Inläga eller annan handling anses ha inkommit till rätten den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att telegram till rätten anlänt till telegrafanstalt, anses telegrammet ha inkommit redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag *avlämnats* i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha *inkommit* den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som ej är undertecknat skall bekräftas av avsändaren genom undertecknad handling, om rätten begär det.

En handling anses ha kommit in till rätten den dag då handlingen eller en avi om betald postförsändelse som innehåller handlingen anlänt till rätten eller kommit en behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att ett meddelande till rätten anlänt till ett telebefordringsföretag, anses meddelandet ha kommit in redan när underrättelsen nått en behörig tjänsteman.

Kan det *antas* att handlingen eller en avi om denna en viss dag *har lämnats* i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha *kommit in* den dagen, om den kommit en behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Om det behövs får rätten begära att ett telefax eller annat meddelande som saknar avsändarens underskrift i original bekräftas av avsändaren genom en i original undertecknad handling. Har rätten begärt en sådan bekräftelse men inte fått någon, får rätten bortse från meddelandet.

42 kap.

17 a §¹²

I 56 kap. 15 - 17 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får

I 56 kap. 13 - 15 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får

¹¹Senaste lydelse 1973:240.

¹²Införd genom 1989:352.

hänskjuta en fråga till prövning av
Högsta domstolen.

hänskjuta en fråga till prövning av
Högsta domstolen.

Prop. 1993/94:190

49 kap.

*Om fullföljd av talan mot under-
rätts dom och beslut*

*Om rätten att överklaga tingsrätts
domar och beslut*

1 §¹³

*Talan mot underrätts dom skall
föras genom vad.*

*Har parterna skriftligen avtalat
att inte överklaga en dom som
meddelas med anledning av en
uppkommen tvist eller en framtida
tvist som kan härledas till ett visst
angivet rättsförhållande, gäller av-
talet, om saken är sådan att för-
likning därom är tillåten. Ett avtal
som ingåtts före tvistens uppkomst
gäller dock inte i mål som avses i
1 kap. 3 d § första stycket.*

*En utfästelse att inte överklaga
som har gjorts efter domen gäller,
om saken är sådan att förlikning
därom är tillåten.*

*Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Be-
stämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns
i 44 kap. 9 §.*

*En tingsrätts dom får överklagas,
om inte annat är föreskrivet.*

*När en tingsrätt meddelar dom i
fall som avses i 17 kap. 5 §
andra stycket, skall rätten med
hänsyn till omständigheterna be-
stämma om domen skall få över-
klagas särskilt eller endast i sam-
band med att tingsrättens slutliga
avgörande överklagas.*

1 a §¹⁴

*När en tingsrätt meddelar dom i
fall som avses i 17 kap. 5 § andra
stycket, bestämmer rätten med
hänsyn till omständigheterna om
talan mot domen skall föras
särskilt eller endast i samband
med talan mot tingsrättens slutliga
avgörande. Talan förs genom vad.*

2 §

*Har parterna skriftligen avtalat
att inte överklaga en dom som
meddelas med anledning av en
uppkommen tvist eller en framtida
tvist som kan härledas till ett visst
angivet rättsförhållande, gäller av-
talet, om förlikning om saken är
tillåten. Ett avtal som ingåtts före
tvistens uppkomst gäller dock inte
i mål som avses i 1 kap. 3 d §
första stycket.*

*En utfästelse att inte överklaga
som har gjorts efter domen gäller,
om förlikning om saken är tillåten.*

¹³Senaste lydelse 1989:656.

¹⁴Införd genom 1990:443.

2 §

Talan mot underrätts slutliga beslut skall föras genom besvär. Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talan mot beslutet föras genom vad.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts genom slutligt beslut, må han ej fullfölja talan mot beslutet.

3 §¹⁵

Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder, skall den part som vill föra talan mot beslutet anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att föra talan mot beslutet. Om en part anmäler missnöje, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna, om talan skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot dom eller slutligt beslut. Särskild talan skall föras genom besvär.

4 §¹⁶

Talan mot underrätts beslut under rättegången skall föras särskilt, om rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare eller ogillat ett yrkande härom;

2. ogillat tredje mans yrkande att få som intervenient delta i rättegången;

3 §

En tingsrätts slutliga beslut får överklagas, om inte annat är föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål som avgjorts genom ett slutligt beslut, får han dock inte överklaga beslutet.

Andra beslut får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut, om inte annat är föreskrivet.

4 §

Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder eller beslutat angående frågor som avses i 1 kap. 3 d §, skall den part som vill överklaga beslutet först anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att överklaga beslutet. Om en part anmäler missnöje, skall rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om beslutet skall få överklagas särskilt eller endast i samband med att dom eller slutligt beslut överklagas.

5 §

En tingsrätts beslut får överklagas särskilt, om tingsrätten i beslutet

1. avvisat ett ombud, ett biträde eller en försvarare eller ogillat ett yrkande om detta,

2. ogillat ett yrkande av tredje man att få delta i rättegången som intervenient eller målsägande eller

¹⁵Senaste lydelse 1987:747.

¹⁶Senaste lydelse 1993:1408.

3. förelagt en part eller någon annan att *förete* skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkrän;

4. *utlåt*it sig *angående* ådömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller *angående* skyldighet för någon, som ej är part eller *intervenient*, att gottgöra i rättegången vållad kostnad;

5. *utlåt*it sig *angående* ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller *angående* ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller *intervenient*;

6. *utlåt*it sig i tvistemål *angående* kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål *angående* häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, åtgärd som avses i 25-28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken;

7. avslagit begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag *förordnat* annan än part föreslagit;

8. *utlåt*it sig i annat fall än som avses i 5 eller 7 i *fråga* som gäller allmän rättshjälp; eller

9. avslagit begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till part, som *åtnjuter* sådan förmån.

prövat en fråga enligt 13 kap. 7 § om övertagande av ett käromål,

3. förelagt en part eller någon annan att *lägga fram* skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkrän,

4. *prövat en fråga om utdömande* av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller *om* skyldighet för någon att *ersätta rättegångskostnad*,

5. *prövat en fråga om* ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller *om* ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller *någon* annan,

6. *prövat en fråga* i tvistemål *om* kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål *om* häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, *en* åtgärd som avses i 25-28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken,

7. avslagit *en* begäran om biträde eller försvarare eller till *ett* sådant uppdrag *utsett* någon annan än *parten* föreslagit,

8. *prövat en fråga som gäller rättshjälp* i annat fall än som avses i 5 eller 7,

9. avslagit *en* begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till *en* part som *beviljats* sådan förmån eller

Särskild talan skall föras genom besvär. Är fråga om beslut, som avses i 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, åligge den som vill föra talan att, om beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling, genast och eljest inom en vecka från den dag, då han erhöll del därav, anmäla missnöje; försummas det, åge han ej vidare rätt till talan. Rätten pröva genast, om anmälan rätteligen gjorts.

I fråga om missnöjesanmälan av myndigheter, som enligt lag eller förordnande med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som avses i andra stycket, gäller följande. Har beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling vid vilken myndigheten inte har varit företrädd, skall missnöje anmälas senast en vecka från dagen för beslutet.

5 §

Har underrätt i samband med dom eller slutligt beslut meddelat beslut i fråga, som avses i 4 §, och rör frågan ombud, biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient, skall mot beslutet föras särskild talan genom besvär. Vad nu sagts gälle ock, om underrätt i samband med dom eller slutligt beslut meddelat beslut om skyldighet för åklagare att ersätta rättegångskostnad.

Då eljest i samband med dom eller slutligt beslut meddelats beslut i fråga, som avses i 4 §, eller beslut om skyldighet för part eller intervenient eller statsverket att ersätta rättegångskostnad, skall

6 §

Den som vill överklaga ett sådant beslut som avses i 5 § 1, 2, 3, 7, 8 eller 9 skall först anmäla missnöje, om beslutet har meddelats under rättegången. Anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då han fick del av beslutet. Den som försummar detta har inte längre rätt att överklaga beslutet.

Myndigheter som enligt lag eller föreskrifter som beslutats med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som avses i första stycket skall anmäla missnöje senast en vecka från dagen för beslutet, om detta har meddelats vid ett sam-

talán mot beslutet föras i samma ordning som talán mot domen eller det slutliga beslutet.

6 §

Menar part, att genom underrätts beslut målet onödigt uppehålles, äge han mot beslutet föra särskild talán genom besvär.

7 §¹⁷

Har tingsrätten förklarat en domare jävig eller bifallit en begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller förordnat målsägandebitråde, får tingsrättens beslut inte överklagas.

8 §

Är i detta kapitel eller eljest i lag ej annat stadgat, må mot underrätts beslut talán föras allenast i samband med talán mot dom eller slutligt beslut.

Till hemötande av motpartens ändringsyrkande må part, ehuru han ej fullföljt talán mot dom eller slutligt beslut, påkalla prövning av beslut, mot vilket särskild talán ej må föras.

Skall ej särskild talán föras mot beslut, varigenom rätten förelagt vite eller annan påföljd, äge den, som är missnöjd med beslutet, i samband med särskild talán mot beslut, varigenom föreläggandet tillämpats, påkalla prövning av dess giltighet.

9 §¹⁸

Tingsrätts beslut, varigenom missnöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller återupptagande eller vade- eller besvärstalan avvisats, får överklagas genom be-

mantråde där myndigheten inte har varit företrädd.

Prop. 1993/94:190

7 §

Anser en part att ett beslut av tingsrätten medför att målet försenas i onödan, får han överklaga beslutet särskilt.

8 §

Om tingsrätten förklarat en domare jävig eller bifallit en begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller utsett målsägandebitråde, får tingsrättens beslut inte överklagas.

9 §

För att bemöta klagandens ändringsyrkande får motparten begära att ett beslut som inte får överklagas särskilt ändå skall prövas.

Om ett beslut enligt vilket rätten förelagt vite eller annan påföljd inte får överklagas särskilt, kan den som är missnöjd med beslutet, begära att föreläggandets giltighet prövas i samband med att han överklagar ett beslut i vilket föreläggandet har tillämpats.

10 §

En tingsrätts beslut genom vilket en missnöjesanmälan, en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande har avvisats får överklagas. Frågan om

¹⁷Senaste lydelse 1988:610.

¹⁸Senaste lydelse 1989:656.

svär. I annat fall får inte frågan, huruvida sådan anmälan eller ansökan gjorts eller talan annars fullföljts på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, prövas av hovrätten.

en sådan anmälan eller ansökan gjorts eller ett överklagande skett inom rätt tid får annars inte prövas av hovrätten.

10 §

Vad underrätt föreskrivit om sättet för fullföljd av talan skall lända till efterrättelse.

11 §

Har part, som enligt 3 § anmält missnöje med underrätts beslut under rättegången, hänvisats att föra särskild talan mot beslutet, skall målet vila i avbidan på utgången av partens klagan. Finner rätten förberedelsen i målet böra fortsättas, må dock rätten förordna därom.

Anmäles missnöje enligt 4 §, äge rätten, om särskilda skäl föranleda därtill, förordna, att målet skall vila i avbidan på utgången av den missnöjdes klagan.

Ej må i annat fall än nu sagts klagan över underrätts beslut under rättegången föranleda uppehåll med målets behandling.

Har en part som enligt 4 § anmält missnöje med tingsrättens beslut under rättegången hänvisats att överklaga beslutet särskilt, skall målet vila till dess att överklagandet prövats. Rätten får dock bestämma att förberedelsen i målet skall fortsätta.

Anmäler någon missnöje enligt 6 §, får rätten förklara målet vilande till dess att överklagandet prövats, om det finns särskilda skäl.

I andra fall än som har sagts nu får ett överklagande av en tingsrätts beslut under rättegången inte leda till att målets behandling skjuts upp.

12 §¹⁹

I tvistemål där förlikning om saken är tillåten krävs prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva tingsrättens dom eller beslut i mål som handlagts av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 d § första stycket och i annat mål där det värde som sägs i 1 kap. 3 d § tredje stycket uppenbart inte överstiger basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Prövningstillstånd behövs inte om överklagandet avser

1. ett avgörande i mål som skall handläggas av tingsrätt i särskild sammansättning,
2. ett beslut som rör någon annan än en part eller en intervenient,
3. ett beslut genom vilket tingsrätten ogillat jäv mot en domare, eller
4. ett beslut genom vilket en missnöjesanmälan eller en ansökan om återvinning eller ett överklagande avvisats.

¹⁹Senaste lydelse 1993:514.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 13 § gälla i tillämpliga delar.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket tillämpas.

12 a §²⁰

I brottmål krävs prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva en tingsrätts dom genom vilken den tilltalade inte dömts till annan påföljd än böter eller frikänts från ansvar för brott för vilket det inte är föreskrivet svårare straff än fängelse i sex månader.

Om tingsrätten i sin dom även prövat enskilt anspråk mot den tilltalade, gäller i den delen bestämmelserna i 12 §.

Första stycket gäller inte om domen överklagas av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller Justitieombudsman.

Krav på prövningstillstånd enligt första eller andra stycket omfattar även beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av dom.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 13 § gälla.

13 §²¹

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *tal*an prövas av högre rätt,
2. anledning förekommer till ändring i det slut *var*till tingsrätten kommit eller
3. det annars *föreligger* synnerliga skäl att pröva *tal*an.

13 §

Om tingsrätten i en dom i brottmål även prövat enskilt anspråk mot den tilltalade, gäller i den delen bestämmelserna i 12 §. *Krävs inte prövningstillstånd enligt första stycket, eller meddelas sådant prövningstillstånd, och avser överklagandet frågan om den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen, behövs inte prövningsstillstånd för ett överklagande angående enskilt anspråk med anledning av gärningen.*

Första stycket gäller inte om domen överklagas av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller någon av Riksdagens ombudsmän.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket tillämpas.

14 §

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagandet* prövas av högre rätt,
2. anledning förekommer till ändring i det slut tingsrätten kommit *till* eller
3. det annars *finns* synnerliga skäl att pröva *överklagandet*.

²⁰Införd genom 1993:514.

²¹Införd genom 1987:747.

14 §²²

Talan mot tingsrättens beslut angående frågor som avses i 1 kap. 3 d § förs i samma ordning som talan mot beslut varigenom rätten ogillat en invändning om rättegångshinder.

15 §²³

Kan talan mot tingsrättens dom eller beslut prövas av hovrätten endast om denna meddelat prövningstillstånd, skall tingsrätten i samband med underrättelse om vad som gäller i fråga om fullföljd av talan upplysa parterna om detta och därvid också ange innehållet i 13 §.

Krävs prövningstillstånd i hovrätten, skall tingsrättens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och om innehållet i 14 §.

50 kap.

Om vad i tvistemål

Om överklagande av domar i tvistemål

1 §²⁴

Vill någon part vädja mot tingsrättens dom i ett tvistemål, skall han ge in en vadeinlägga till tingsrätten. Inläggen skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

En part som vill överklaga tingsrättens dom i ett tvistemål skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten. Den skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

2 §²⁵

Har ena parten enligt 1 § väddat mot tingsrättens dom, får också motparten, även om han inte iakttagit vad som sägs i den paragrafen, föra talan mot domen. Han skall dock inom en vecka från den dag, då vadetiden gick ut, ge in

Om ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att överklaga domen inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut. Ett överklagande som gjorts under sådan tid förfaller, om det första överklagandet

²²Senaste lydelse 1989:656.

²³Införd genom 1987:747.

²⁴Senaste lydelse 1987:747.

²⁵Senaste lydelse 1987:747.

sin vadeinlaga till tingsrätten.

Om den första vadetalan återkallas eller av annat skäl förfaller, är också den senare vadetalan förfallen.

återkallas eller av annat skäl förfaller. Prop. 1993/94:190

3 §²⁶

Finnes vadetalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till hovrätten inom klagotiden.

4 §²⁷

I vadeinlagan skall vadekäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

2. grunderna för vadetalan med angivande, i vilket avseende underrättens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall käranden i vadeinlagan ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i vadeinlagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid vadeinlagan. Vill käranden att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig eller part skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han ange det i vadeinlagan jämte skälen därtill. I

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas,

2. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen som yrkas,

3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningsstillstånd skall meddelas, när sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, skall klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det

²⁶Senaste lydelse 1990:443.

²⁷Senaste lydelse 1987:747.

vadeinlagen skall käranden ock angiva, om han vill, att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Vadeinlagen skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

5 §²⁸

Avvisas ej vadetalan, skall underrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden utan dröjsmål till hovrätten insända vadeinlagen med därvid fogade handlingar samt akten.

Framställes i vadeinlagen yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om kvarstad eller om hävande av sådan åtgärd eller av förordnande, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagen vara att tillgå vid underrätten.

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden sända över detta och övriga handlingar i målet till hovrätten.

Handlingarna skall översändas genast, om klaganden framställt ett yrkande som fordrar omedelbar prövning, såsom ett yrkande om kvarstad eller ett yrkande om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas även om den inte har laga kraft. Till dess att den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten.

6 §

Föreligger mot vadetalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

7 §²⁹

Uppfyller vadeinlagen ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekäranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekäranden inte ett föreläggande enligt första stycket,

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 4 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet skall överklagandet av-

²⁸Senaste lydelse 1981:828.

²⁹Senaste lydelse 1984:131.

skall vadetalan avvisas, om vadeinlagen är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

visas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Prop. 1993/94:190

8 §³⁰

För målets beredande skall vadeinlagen med därvid fogade handlingar delgivas vadesvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmäle.

Om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad, får hovrätten dock genast meddela dom i målet utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas.

Har underrätten avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har underrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, äge ock hovrätten omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må ägas rum.

Om inte annat följer av andra stycket skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid.

Om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har tingsrätten avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas.

9 §³¹

Genmålet skall, om ej vadekärandens yrkande medges, innehålla yttrande rörande de av honom anförda grunderna för vadetalan och angivande av de omständigheter vadesvaranden vill anföra.

Svaranden skall i genmålet uppge de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i hu-

Om inte klagandens yrkande medges, skall motparten i sin svarsskrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anför och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Om en omständighet eller ett bevis som åberopas i hov-

³⁰Senaste lydelse 1984:131.

³¹Senaste lydelse 1963:149.

vudskrift eller styrkt avskrift fogas vid genmålet. Vill svaranden, att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkringen skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han angiva det i genmålet jämte skälen därtill. I genmålet skall svaranden ock angiva, om han vill, att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud.

rätten inte lagts fram tidigare, skall parten i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med svarskrivelsen. Vill parten att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att klaganden skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

10 §³²

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delgivas vadekäranden.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 42 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling under förberedelsen. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

10 a §³³

*Behövs prövningstillstånd, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan upp-
tas utan att skriftväxling skett.*

11 §

Behövs prövningstillstånd, skall hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

³²Senaste lydelse 1989:656.

³³Införd genom 1987:747.

11 §

Finner hovrätten erforderligt, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företas, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning, bevis upptages utom huvudförhandlingen eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos hovrätten.

12 §³⁴

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

12 §

Om hovrätten anser att det behövs, skall hovrätten besluta att yttrande av sakkunnig inhämtas, skriftligt bevis läggs fram, föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, bevis tas upp utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt begära det hos hovrätten.

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

13 §

Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om klagandens ändringsyrkande har medgetts,

2. om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat,

3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarat att de inte har något att invända mot det eller

4. om värdet av det som överklagandet gäller uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rätte-

³⁴Senaste lydelse 1989:656.

gångskostnader och sådan ränta som avser tid efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna, om det inte är uppenbart att de redan har slutfört sin talan, beredas tillfälle att göra det.

13 §

Så snart målets beredande avslutats, bestämme hovrätten tid för huvudförhandlingen. För behandling av rättegångsfråga eller del av saken, som må avgöras särskilt, må huvudförhandling utsättas, ehuru målet i övrigt ej är berätt till huvudförhandling.

15 §

Om inte målet enligt 13 § avgörs utan huvudförhandling, skall hovrätten bestämma tid för sådan förhandling. Tiden skall om möjligt bestämmas efter samråd med parterna. För behandling av en rättegångsfråga eller sådan del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut även om målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

14 §

Till huvudförhandlingen skola parterna kallas.

Vadekäranden skall föreläggas att komma tillstådes vid påföljd att hans vadetalan eljest förfaller. Skall han infinna sig personligen, förelägge hovrätten tillika vite. Vadesvaranden skall, om han är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro eljest finnes vara av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite; förelägges ej vite, skall svaranden erinras om att målet må avgöras utan hinder av hans utelävar.

16 §

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

Klaganden skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också förelägga honom vite. Om det är av betydelse för målets handläggning eller utredning att motparten inställer sig eller om denne är skyldig att infinna sig personligen, skall han föreläggas vite. Föreläggs motparten inte vite, skall han upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han uteblir.

Hovrätten *bestämme tillika, om vittne eller sakkunnig skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skola underrättas om beslutet. Om kallande av vittne eller sakkunnig gälla vad i 36 och 40 kap. är stadgat.*

15 §³⁵

I övrigt skall *vad* som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1 - 6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 14 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

16 §

Vid huvudförhandlingen skall *underrättens dom, i den mån det erfordras, uppläsas samt vadekäranden uppgiva, i vilken del domen överklagas och vilket yrkande han framställer. Vadesvaranden skall angiva, huruvida han medger eller bestrider yrkandet.*

Därefter skola, om *ej* hovrätten finner annan ordning lämpligare, först vadekäranden och sedan vadesvaranden utveckla sin talan. Part skall yttra sig över vad motparten anfört. Äger förhandlingen rum, ehuru svaranden icke är tillstädes, skall genom hovrättens försorg, i den mån det erfordras, ur handlingarna framläggas vad han anfört.

Vad tillstädeskommen part anfört under skriftväxlingen eller eljest vid målets beredande må *ej* uppläsas i annat fall, än då hans utsaga vid förhandlingen avviker från den tidigare utsagan eller han

Hovrätten *skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet.*

17 §

I övrigt skall *det* som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1 - 6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall *den överklagade domen redovisas i den omfattning det behövs. Klaganden skall ange i vilken del domen överklagas och den ändring i domen han yrkar. Motparten skall ange om han medger eller bestrider yrkandet.*

Därefter skall, om *inte* hovrätten anser något annat lämpligare, först klaganden och sedan motparten utveckla sin talan. Varje part skall yttra sig över vad den andra parten anfört. Om förhandlingen äger rum trots att klagandens motpart uteblivit, skall hovrätten se till att det som denne anfört läggs fram ur handlingarna i den utsträckning det behövs.

³⁵Senaste lydelse 1987:747.

17 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen *förebringas*. Äger huvudförhandling rum, ehuru vadesvaranden icke är tillstädes, skall den av honom vid underrätten *förebragta* bevisningen, i den mån det erfordras, *framläggas* genom hovrättens försorg.

Om ej särskilda skäl *föranleda* annat, bör bevis, som skall *förebringas* genom *protokoll* och *andra handlingar* från *underrätten*, *framläggas*, innan bevis rörande samma omständighet omedelbart *upptages* av hovrätten. Äro rörande samma omständighet flera bevis, böra de *förebringas* i ett sammanhang.

18 §

Efter bevisningens *förebringande* äge parterna *anföra* vad de till *slutförande* av sin talan *akta nödigt*.

19 §

Uteblir vadekäranden från *rättegångstillfälle* för huvudförhandling, vare hans vadetalan *förfallen*.

Uteblir vadesvaranden och har vite förelagts honom, äge hovrätten, då saken är sådan, att *förlikning därom* ej är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite *förordna*, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Kommer part tillstädes genom ombud, då *föreläggande medde-*

19 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen *läggas fram*. Om huvudförhandlingen äger rum trots att klagandens motpart uteblivit, skall hovrätten se till att den bevisning som han lagt fram i tingsrätten *läggs fram* ur *handlingarna* i den *utsträckning* bevisningen har betydelse för målet i hovrätten.

Om inte särskilda skäl *föranleder* annat, bör ett av tingsrätten *upptaget* bevis, som inte enligt 35 kap. 13 § skall tas upp på nytt, *läggas fram* innan bevis som rör samma omständighet omedelbart *tas upp* av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, *böra dessa läggas fram* i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen lagts fram skall parterna *lämnas tillfälle* att *slutföra* sin talan.

21 §

Uteblir klaganden från *sammanträde* för huvudförhandling, *förfaller* överklagandet.

Uteblir klagandens motpart och har vite förelagts honom, får hovrätten, när *förlikning* om saken inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite *besluta* att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag.

Om en part *inställer sig endast* genom ombud när han förelagts

lats honom vid vite att infinna sig personligen, och är saken sådan, att förlikning därom ej är tillåten, äge hovrätten i stället för att förelägga nytt vite förordna, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Har vite förelagts part eller skall part hämtas till rätten och finnes hämning ej kunna ske, må dock målet avgöras utan hinder av att parten inställt sig allenast genom ombud eller uteblivit.

20 §³⁶

Har vadekärarens talan förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om käraren uteblir på nytt, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

21 §³⁷

Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om vadetalan medgivits,
2. om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad,
3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarat sig inte ha något att erinra häremot, eller
4. om värdet av det varom talan fullföljts uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda

vid vite att infinna sig personligen och är förlikning om saken inte tillåten, får hovrätten förelägga nytt vite eller besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag.

Har vite förelagts en part eller skall parten hämtas till rätten och kan han inte hämtas, får dock målet avgöras trots att parten inställt sig endast genom ombud eller uteblivit.

22 §

Har överklagandet förfallit enligt 21 §, skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om han för sin utevaro hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om klaganden uteblir på nytt, har han inte rätt att få målet återupptaget.

³⁶Senaste lydelse 1984:131.

³⁷Senaste lydelse 1984:131.

parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta som har upplupit efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

22 §³⁸

Har hovrätten beslutat, att mål skall avgöras utan huvudförhandling, och finnes ej uppenbart, att parterna redan slutfört sin talan, skall tillfälle därtill lämnas dem.

Utan hinder av tidigare beslut äge hovrätten förordna, att huvudförhandling skall äga rum.

23 §

Har vid huvudförhandlingen i underrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, må ändring i underrättens dom i denna del ej ske, med mindre beviset upptagits ånyo vid huvudförhandlingen i hovrätten eller ock synnerliga skäl föreligga, att dess värde är annat, än underrätten antagit.

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras, om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

³⁸Senaste lydelse 1954:432.

Har, då tredskodom givits, den som yrkat sådan dom väddjat mot domen och upptages av motparten gjord ansökan om återvinning, skall målet av hovrätten visas åter till underrätten att handläggas i samband med återvinningsmålet.

Om den överklagade domen är en tredskodom och tingsrätten tar upp en av klagandens motpart gjord ansökan om återvinning, skall målet av hovrätten återförvisas till tingsrätten för att handläggas i samband med återvinningsmålet.

25 §³⁹

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, får vadetalan återkallas.

Vadekäranden får inte ändra sin talan att avse annan del av tingsrättens dom än den som uppgivits i vadeinlagen.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa omständigheter eller bevis, som inte tidigare har förebringats, endast om

1. han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller

2. han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning, får det avvisas, om det inte utan olägenhet kan prövas i målet.

Ett överklagande får återkallas innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats.

En klagande får inte ändra sin talan att avse en annan del av tingsrättens dom än den som uppgetts vid överklagandet.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa en omständighet eller ett bevis som inte lagts fram tidigare endast om

Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning och kan det inte utan olägenhet prövas i målet, får yrkandet avvisas.

27 §

Föres talan om jäv mot domare i underrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja underrättens dom i vad den överklagats.

Förs talan om jäv mot en domare i tingsrätten och anser hovrätten att jäv förelegat skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten underrättens dom och grundas beslutet ej därå, att underrätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga målet till prövning, skall hovrätten tillika visa målet åter till

Undanröjer hovrätten tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort ta upp målet till prövning, skall hovrätten samtidigt återförvisa

³⁹Senaste lydelse 1989:656.

underrätten för erforderlig behandling.

Om befogenhet för hovrätten att, då underrätten varit obehörig, hänvisa målet till annan underrätt stadgas i 10 kap. 20 §.

ålet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Bestämmelser om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns i 10 kap. 20 §.

Prop. 1993/94:190

51 kap.

Om vad i brottmål

Om överklagande av domar i brottmål

1 §

Vill part vädja mot underrätts dom i brottmål, skall han inom tre veckor från den dag, då domen gavs, till underrätten inkomma med vadeinlaga.

En part som vill överklaga tingsrättens dom i ett brottmål skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten. Den skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

2 §

Har ena parten enligt 1 § väddat mot underrätts dom, äge även motparten, ehuru han ej iakttagit vad i nämnda paragraf sägs, föra talan mot domen; dock åligger honom att inom en vecka från den dag, då vadetiden utgick, till underrätten inkomma med vadeinlaga.

Återkallas eller förfaller eljest den första vadetalan, är ock den senare vadetalan förfallen.

Om ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att överklaga domen inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut. Ett överklagande som gjorts under sådan tid förfaller, om det första överklagandet återkallas eller av annat skäl förfaller.

3 §⁴⁰

Finnes vadetalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej för-
anleda att den avvisas.

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till hovrätten inom klagotiden.

⁴⁰Senaste lydelse 1990:443.

4 §⁴¹

I vadeinlagan skall vadekäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

2. grunderna för vadetalan med angivande, i vilket avseende underrättens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall käranden i vadeinlagan ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i vadeinlagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid vadeinlagan. Vill käranden, att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han angiva det i vadeinlagan jämte skälen därtill. I vadeinlagan skall käranden ock angiva, om han vill, att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, skall det angivas.

Vadeinlagan skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas,

2. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen som yrkas,

3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, när sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne eller en sakkunnig eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att målsäganden eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, skall det anges.

5 §⁴²

Avvisas ej vadetalan, skall underrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden utan dröjsmål

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna

⁴¹Senaste lydelse 1993:514.

⁴²Senaste lydelse 1947:616.

till hovrätten insända vadeinlagan med därvid fogade handlingar samt akten.

Är den tilltalade häktad eller framställles i vadeinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25 - 28 kap., eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagan vara att tillgå vid underrätten.

tiden sända över detta och övriga handlingar i målet till hovrätten.

Handlingarna skall översändas genast, om den tilltalade är häktad eller om klaganden framställt ett yrkande som fordrar omedelbar prövning, såsom ett yrkande om häktning av den tilltalade, om åtgärd som avses i 25 - 28 kap. eller om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd. Till dess att den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten.

6 §

Föreligger mot vadetalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

7 §⁴³

Uppfyller vadeinlagan ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekäranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall vadetalan avvisas, om vadeinlagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 4 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

8 §⁴⁴

För målets beredande skall vadeinlagan med därvid fogade handlingar delges vadesvaranden, som skall föreläggas att avge skriftligt genmäle. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bo-

Om inte annat följer av andra stycket skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostads-

⁴³Senaste lydelse 1984:131.

⁴⁴Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

stadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det är uppenbart att *vadetalan* är *ogrundad*, får hovrätten dock genast meddela dom i målet utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas.

Om tingsrätten har avslagit ett yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller förordnat om att en sådan åtgärd skall hävas, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess något annat bestäms. Om tingsrätten har beviljat åtgärd som nu sagts, får hovrätten omedelbart förordna att vidare åtgärd för verkställighet av beslutet inte får äga rum. I frågor om häktning, reseförbud eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken får hovrätten göra ändring i tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

adress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det är uppenbart att *överklagandet* är *ogrundat*, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har tingsrätten avslagit ett yrkande om en åtgärd som avses i 26 - 28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas. I frågor om häktning, reseförbud eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken får hovrätten ändra tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är personligen närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

9 §⁴⁵

Genmålet skall innehålla ytt-
rande rörande de av vadekäranden
anförda grunderna för vadetalan
och angivande av de omständig-
heter vadesvaranden vill anföra.

Svaranden skall i genmålet upp-
giva de bevis han vill åberopa och
vad han vill styrka med varje
särskilt bevis. Skriftligt bevis, som
ej tidigare förebragts, skall i hu-
vudskrift eller styrkt avskrift fogas
vid genmålet. Vill svaranden, att
förnyat förhör med vittne eller
sakkunnig skall äga rum eller

Motparten skall i sin svars-
skrivelse yttra sig över de grunder
för överklagandet som klaganden
anfört och ange de omständigheter
han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift
om de bevis parten åberopar och
om vad som skall styrkas med
varje bevis. Skriftliga bevis som
inte lagts fram tidigare skall ges in
samtidigt med svarsskrivelsen. Vill
parten att det skall hållas förnyat
förhör med ett vittne eller en
sakkunnig eller förnyad syn på

⁴⁵Senaste lydelse 1963:149.

förnyad syn å stället skall hållas, skall han *angiva* det i *genmålet jämte skälen därtill*. I *genmålet* skall *svaranden* ock *angiva*, om han vill, att *målsägande* eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud eller, då den tilltalade är svarande, hans försvarare.

stället, skall han *ange* det och *skälen till detta*. Han skall också *ange* om han vill att *målsäganden* eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

10 §⁴⁶

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delges vadekäranden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet.

Vad som sagts om sammanträde

Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som sänds över till den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling under förberedelsen. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet. *Hovrätten får besluta att den som är anhållen eller häktad skall inställas till sammanträdet.*

per telefon i 45 kap. 13 § och 47 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

10 a §⁴⁷

Behövs prövningstillstånd, *beslutar* hovrätten sedan skriftväxlingen

11 §

Behövs prövningstillstånd, *skall* hovrätten sedan skriftväxlingen

⁴⁶Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

⁴⁷Införd genom 1993:514.

avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan *upptas* utan att skriftväxling skett.

11 §

Finner hovrätten erforderligt, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företas, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning, bevis upptages utom huvudförhandlingen eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos hovrätten.

Finnes i mål om allmänt åtal förundersökningen böra fullständigas eller, om förundersökning ej ägt rum, sådan böra företagas, äge hovrätten meddela åklagaren föreläggande därom.

12 §⁴⁸

Hovrätten får bestämma att den som är anhållen eller häktad skall inställas till sammanträde enligt 10 § tredje stycket.

avslutats *besluta* om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan *tas upp* utan att skriftväxling *har* skett.

12 §

Om hovrätten anser att det behövs, skall hovrätten besluta att yttrande av sakkunnig inhämtas, skriftligt bevis läggs fram, föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, bevis tas upp utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt begära det hos hovrätten.

Behöver i mål om allmänt åtal åtgärd enligt 23 kap. företas, får hovrätten meddela åklagaren föreläggande om det.

13 §

Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om åklagaren har överklagat endast till den tilltalades förmån,

2. om endast den tilltalade överklagat och hans ändringsyrkande godtas av motparten,

3. om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat eller

4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller ådöma honom påföljd eller

⁴⁸Senaste lydelse 1989:656.

döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövt.

Avser överklagandet även annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 13 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna, om det inte är uppenbart att de redan har slutfört sin talan, beredas tillfälle att göra det.

13 §⁴⁹

Så snart målets beredande avslutats, skall hovrätten bestämma tid för huvudförhandlingen. För behandling av rättegångsfrågor eller sådana delar av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Är den tilltalade häktad, skall huvudförhandling hållas inom fyra veckor efter utgången av den tid som anges i 2 §, om det inte till

15 §

Om inte målet enligt 13 § avgörs utan huvudförhandling, skall hovrätten bestämma tid för sådan förhandling. Tiden skall om möjligt bestämmas efter samråd med parterna. För behandling av en rättegångsfråga eller sådan del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut även om målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Om den tilltalade är häktad, skall huvudförhandling hållas inom fyra veckor efter utgången av den tid som anges i 2 §, om

⁴⁹Senaste lydelse 1989:650.

följd av åtgärder som avses i 11 § eller andra omständigheter är nödvändigt med längre uppskov. Har den tilltalade häktats efter utgången av den tid som anges i 2 §, skall tiden räknas från den dag han häktades.

det inte till följd av åtgärder som avses i 12 § eller andra omständigheter är nödvändigt med längre uppskov. Har den tilltalade häktats efter utgången av den tid som anges i 2 §, skall tiden räknas från den dag han häktades.

14 §⁵⁰

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

En enskild vadekärande skall föreläggas att komma tillstådes vid påföljd att hans vadetalan annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall han också erinras om bestämmelsen i 19 § första stycket andra meningen. En enskild vadesvarande skall, om han är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle iaktta ett sådant föreläggande, får hovrätten förordna att han skall hämtas till rätten. Meddelas inte något sådant föreläggande eller förordnande skall svaranden erinras om att målet kan komma att avgöras utan hinder av att han uteblir. Hovrätten förordnar om inställandet av en tilltalad, som är anhållen eller häktad.

Skall i mål om allmänt åtal målsägande höras i anledning av åklagarens talan, skall han vid vite kallas att vid huvudförhandlingen infinna sig personligen.

Hovrätten bestämme tillika, om vittne eller sakkunnig skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skola underrättas om beslutet. Om kallande av vittne eller sakkunnig

16 §

En enskild klagande skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också upplysa honom om bestämmelsen i 21 § första stycket andra meningen. Om det är av betydelse för målets handläggning eller utredning att en enskild motpart inställer sig eller om denne är skyldig att infinna sig personligen, skall han föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle följa ett sådant föreläggande, får hovrätten besluta att han skall hämtas till rätten. Om hovrätten inte förelägger motparten vite eller beslutar att han skall hämtas, skall hovrätten upplysa honom om att målet kan komma att avgöras även om han uteblir. Hovrätten skall besluta att en tilltalad som är anhållen eller häktad skall inställas till huvudförhandlingen.

Skall i mål om allmänt åtal en målsägande höras med anledning av åklagarens talan, skall han vid vite kallas att infinna sig personligen.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet.

⁵⁰Senaste lydelse 1984:131.

15 §⁵¹

I övrigt skall *vad* som sägs i 1 kap. 9 § samt 46 kap. 1 - 5 §§, 6 § andra stycket, 7 - 9, 11, 13, 16 och 17 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 14 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

När ett mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får hovrätten *förordna* om lämpliga åtgärder för att målet vid den förhandlingen skall kunna *slutföras*.

I fråga om sådana åtgärder gäller 10 - 12 §§ i detta kapitel.

16 §

Vid huvudförhandlingen skall *underrättens dom*, i den mån det *erfordras*, *uppläsas* samt *vadekäranden uppgiva*, i vilken del domen överklagas och *vilket yrkande han framställer*. Tillfälle skall lämnas *vadesvaranden* att yttra sig över yrkandet.

Åklagaren eller målsäganden, då *talans* förs *allenast* av denne, skall *därefter* utveckla åtalet, i den mån det *erfordras* för prövning av *vadetalan*. Har *talans* fullföljts av den *tilltalade*, må dock, om hovrätten finner det *lämpligare*, först den *tilltalade* och därefter åklagaren eller målsäganden utveckla sin *talans*. Part skall *erhålla* tillfälle att bemöta vad *motparten* anför. Äger *huvudförhandlingen* rum, *ehuru vadesvaranden icke är tillstädes*, skall genom hovrättens för-

17 §

I övrigt skall *det* som sägs i 1 kap. 9 § samt 46 kap. 1 - 5 §§, 6 § andra stycket, 7 - 9, 11, 13, 16 och 17 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

När ett mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får hovrätten *besluta* om lämpliga åtgärder för att målet skall kunna *slutföras* vid den förhandlingen.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall *den överklagade domen redovisas* i den omfattning det behövs. *Klaganden* skall ange i vilken del domen överklagas och *den ändring i domen han yrkar*. *Motparten* skall lämnas tillfälle att yttra sig över yrkandet.

Därefter skall åklagaren utveckla åtalet i den *utsträckning* det behövs för prövningen av *överklagandet*. Om *talans* förs endast av målsäganden, gäller detta i stället denne. Om hovrätten finner det *lämpligare* får dock en *tilltalad* som överklagat utveckla sin *talans* före åklagaren eller målsäganden. *Vårje* part skall få tillfälle att bemöta vad *den andra parten* anför. Om *förhandlingen* äger rum trots att *klagandens motpart uteblivit*, skall hovrätten se till att

⁵¹Senaste lydelse 1987:747.

sorg, i den mån det erfordras, ur handlingarna framläggas vad han anfört.

Vid förhör med målsäganden eller den tilltalade må skriftlig uppteckning av vad han anfört inför underrätten eller inför åklagare eller polismyndighet icke uppläsas i annat fall, än då hans utsaga vid förhöret avviker från den tidigare utsagan eller han vid förhöret underlåter att yttra sig.

17 §

Sedan parternas talan framlagts, skall bevisningen förebringas. Den vid underrätten förebragta bevisningen skall genom hovrättens försorg, i den mån det är av betydelse för målet i hovrätten, framläggas sådan den föreligger i protokoll och andra handlingar; finner hovrätten det lämpligare och samtycka parterna därtill, må dock bevisningen förebringas av parterna.

Om ej särskilda skäl föranleda annat, bör bevis, som skall förebringas genom protokoll och andra handlingar från underrätten, framläggas, innan bevis rörande samma omständighet omedelbart upptages av hovrätten. Äro rörande samma omständighet flera bevis, böra de förebringas i ett sammanhang.

18 §

Efter bevisningens förebringande äge parterna anföra vad de till slutförande av sin talan akta nödigt.

19 §⁵²

Om en enskild vadekärande uteblir från huvudförhandling, för-

det som denne anfört läggs fram ur handlingarna i den utsträckning det behövs.

Prop. 1993/94:190

19 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen läggas fram. Hovrätten skall se till att den bevisning som lagts fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning bevisningen har betydelse för målet i hovrätten.

Om inte särskilda skäl föranleder annat, bör ett av tingsrätten upptaget bevis, som inte enligt 35 kap. 13 § skall tas upp på nytt, läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen lagts fram skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan.

21 §

Uteblir en enskild klagande från sammanträde för huvudförhand-

⁵²Senaste lydelse 1984:131.

faller *hans vadetalan*. Detsamma gäller, om en enskild *vadekärande*, som ålagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Om en enskild *vadesvarande* uteblir och vite har förelagts honom, får hovrätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild *vadesvarande*, som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Underlåter i mål om allmänt åtal en målsägande, som skall höras i anledning av åklagarens talan, att infinna sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts *vadesvaranden* eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att *vadesvaranden* inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild *vadekärande*, som förelagts att infinna sig personligen, inställt sig endast genom ombud.

ling, förfaller *överklagandet*. Detsamma gäller, om en enskild *klagande* som förelagts att infinna sig personligen inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Uteblir en enskild *motpart* och har vite förelagts honom, får hovrätten förelägga nytt vite eller besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild *motpart* som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Om vite har förelagts *klagandens motpart* eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att *han* inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild *klagande* som förelagts att infinna sig personligen inställt sig endast genom ombud.

20 §⁵³

Har *vadekärandens talan* förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om *käranden* sedan målet återupptagits uteblir från huvudförhandling eller underlåter

22 §

Har *överklagandet* förfallit enligt 21 § skall hovrätten på ansökan av *klaganden* återuppta målet, om *han* för sin utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om *klaganden* sedan målet återupptagits uteblir eller inte följer ett föreläggande att

⁵³Senaste lydelse 1984:131.

att följa ett föreläggande att infinna sig personligen, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

infinna sig personligen, har han inte rätt att få målet återupptaget. Prop. 1993/94:190

21 §⁵⁴

Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om talan av åklagaren förs endast till den tilltalades förmån,

2. om talan, som förs av den tilltalade, biträfts av motparten,

3. om det är uppenbart att vade-talan är ogrundad, eller

4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller att ådöma honom påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs utdömande av vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövligt.

Förs talan även om annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 21 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

22 §⁵⁵

Har hovrätten beslutat, att mål skall avgöras utan huvudförhandling, och finnes ej uppenbart, att

⁵⁴Senaste lydelse 1984:131.

⁵⁵Senaste lydelse 1954:432.

parterna redan slutfört sin talan, skall tillfälle därtill lämnas dem.

Utan hinder av tidigare beslut äge hovrätten förordna, att huvudförhandling skall äga rum.

Prop. 1993/94:190

23 §

Har vid huvudförhandlingen i underrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, må ändring i underrättens dom i denna del ej ske annat än till den tilltalades förmån, med mindre beviset upptagits ånyo vid huvudförhandlingen i hovrätten eller ock synnerliga skäl föreligga, att dess värde är annat, än underrätten antagit.

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras, om den är till förmån för den tilltalade eller om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

24 §

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, må vadetalan återkallas. Åklagare, som i hovrätten fört talan mot den tilltalade, äge till hans förmån ändra sin talan.

Vadekäranden äge ej ändra sin vadetalan att gälla annan gärning än den som avses i vadeinlagen.

Ett överklagande får återkallas innan hovrättens dom eller slutliga beslut har meddelats. Åklagare som i hovrätten fört talan mot den tilltalade får ändra sin talan till dennes förmån.

En klagande får inte ändra sin talan att gälla en annan gärning än den som avses i överklagandet.

25 §⁵⁶

Hovrätten får inte med anledning av den tilltalades talan eller sådan talan, som åklagaren för till hans förmån, döma till en brottspåföljd som är att anse som svårare eller mer ingripande för den tilltalade än den som tingsrätten dömt till. Hovrätten får dock besluta om

Hovrätten får inte med anledning av den tilltalades överklagande eller av åklagarens överklagande till hans förmån döma till en brottspåföljd som är att anse som svårare eller mer ingripande för den tilltalade än den som tingsrätten dömt till. Hovrätten får dock

⁵⁶Senaste lydelse 1988:1370.

överlämnande till särskild vård eller, om tingsrätten beslutat om sådan vård, döma till annan påföljd.

Hovrätten får inte heller med anledning av *tal* som anges i första stycket besluta om utvisning, om tingsrätten inte meddelat sådant beslut, eller bestämma längre tid än tingsrätten gjort för förbud för den tilltalade att återvända till Sverige.

besluta om överlämnande till särskild vård eller, om tingsrätten beslutat om sådan vård, döma till annan påföljd.

Hovrätten får inte heller med anledning av *ett överklagande* som anges i första stycket besluta om utvisning, om tingsrätten inte *har* meddelat sådant beslut, eller bestämma längre tid än tingsrätten gjort för förbud för den tilltalade att återvända till Sverige.

27 §

Föres talan om jäv mot domare i underrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja underrättens dom i vad den överklagats.

Förs talan om jäv mot *en* domare i tingsrätten och anser hovrätten att jäv förelegat skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i *den del* den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten underrättens dom och grundas beslutet ej därå, att underrätten varit obehörig eller *eljest icke* bort upptaga målet till prövning, skall hovrätten tillika visa målet åter till underrätten för erforderlig behandling.

Undanröjer hovrätten tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte *bort ta upp* målet till prövning, skall hovrätten *samtidigt återförvisa* målet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Om befogenhet för hovrätten att, då underrätten varit obehörig, hänvisa målet till annan underrätt stadgas i 19 kap. 11 §.

Bestämmelser om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns i 19 kap. 11 §.

30 §

Sedan hovrättens dom eller slutliga beslut vunnit laga kraft, skall den från underrätten mottagna akten jämte avskrift av domen eller beslutet översändas till underrätten.

31 §

Har talan mot underrätts dom fullföljts allenast såvitt angår annat än ansvar, skall målet i hovrätten behandlas som tvistemål.

30 §

Har tingsrättens dom överklagats endast i fråga om annat än ansvar, skall målet i hovrätten behandlas som tvistemål.

Om besvär

Om överklagande av beslut

1 §⁵⁹

Vill någon överklaga en tingsrätts beslut, skall han ge in en besvärslaga till tingsrätten.

Inlagan skall ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde för förhandling och det inte heller vid något sådant sammanträde har tillkännagivits när beslutet kommer att meddelas, skall dock besvärstiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, om åläggande av reseförbud eller i fråga, som avses i 49 kap. 6 §, är inte inskränkt till viss tid.

I 49 kap. finns bestämmelser om att den, som vill överklaga ett beslut, i vissa fall först skall anmäla missnöje.

Den som vill överklaga en tingsrätts beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten.

Skrivelsen skall ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, om åläggande av reseförbud eller i fråga som avses i 49 kap. 7 § är inte inskränkt till viss tid.

2 §⁶⁰

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har besvärslaga inkommit till hovrätten före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till hovrätten inom klagotiden.

3 §⁶¹

I besvärslagan skall klaganden uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan föres;

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. det beslut som överklagas,

⁵⁹Senaste lydelse 1993:1408.

⁶⁰Senaste lydelse 1990:443.

⁶¹Senaste lydelse 1963:149.

2. grunderna för besvärstalan; samt

3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Klaganden skall i besvärslagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid besvärslagan.

Besvärslagan skall vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller hans ombud.

2. den ändring i beslutet som yrkas,

3. grunderna för överklagandet,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövnings-tillstånd skall meddelas, när sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet.

4 §

Avvisas ej besvärstalan, skall underrätten utan dröjsmål till hovrätten insända besvärslagan med därvid fogade handlingar samt huvudskrift eller styrkt avskrift av akten, såvitt angår den fullföljda frågan.

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall tingsrätten till hovrätten sända över detta och övriga handlingar i målet som har betydelse för prövningen av överklagandet.

5 §

Föreligger mot besvärstalans upptagande annat hinder än i 2 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

6 §⁶²

Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 3 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

⁶²Senaste lydelse 1984:131.

Finnes motparten böra höras över besvärén, skall besvärslagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftlig förklaring.

Ej må, med mindre tillfälle lämnats motparten att förklara sig, ändring göras i underrättens beslut, såvitt angår hans rätt.

Har underrätten i tvistemål avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller förordnat om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har underrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att beslut må verkställas utan hinder av att det icke äger laga kraft, äge hovrätten omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum. Är fråga om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud, må hovrätten ock utan motpartens hörande göra ändring i underrättens beslut.

Om hovrätten finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall överklagandet delges honom med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid.

Det överklagade beslutet får inte utan att motparten har lämnats tillfälle att yttra sig ändras såvitt angår hans rätt.

Har tingsrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om en åtgärd som avses i 26 - 28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att beslutet får verkställas även om det inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas. Hovrätten får också ändra tingsrättens beslut i fråga om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud utan att höra motparten.

8 §⁶⁴

Förklaringen skall innehålla yttrande rörande de av klaganden anförda grunderna för besvärstalan och angivande av de omständigheter förklaranden vill anföra.

Förklaranden skall i förklaringen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som

Motparten skall i sin svarskrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anfört och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som

⁶³Senaste lydelse 1993:1408.

⁶⁴Senaste lydelse 1963:149.

ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid förklaringen.

Förklaringen skall vara egenhändigt undertecknad av förklaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är förklarande, hans försvarare.

inte lagts fram tidigare skall ges in till hovrätten samtidigt med svarsskrivelsen.

Prop. 1993/94:190

9 §

Har förklaring inkommit och finnes ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Om det behövs får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

9 a §⁶⁵

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts över besvärerna, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan upptas utan att skriftväxling skett.

10 §

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, skall hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

10 §⁶⁶

Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligen, får hovrätten förordna om detta på lämpligt sätt. Hovrätten förordnar om inställandet av den som är anhållen eller häktad.

Vad som sägs i 43 kap. 8 § fjärde stycket gäller även vid förhör enligt första stycket.

11 §

Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligen, får hovrätten besluta om detta på lämpligt sätt. Hovrätten skall besluta att den som är anhållen eller häktad skall inställas till förhöret.

Det som sägs i 43 kap. 8 § fjärde stycket gäller även vid ett förhör enligt första stycket.

⁶⁵Införd genom 1987:747.

⁶⁶Senaste lydelse 1987:1211.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är *personligen* närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

Prop. 1993/94:190

11 §

Sedan erforderliga åtgärder vidtagits, skall målet så snart ske kan av hovrätten företagas till avgörande.

12 §

Innan hovrättens slutliga beslut meddelats, må besvärstalan återkallas.

Ett överklagande får återkallas innan hovrättens slutliga beslut har meddelats.

13 §

Sedan hovrättens slutliga beslut vunnit laga kraft, skall den från underrätten mottagna akten jämte avskrift av beslutet översändas till underrätten.

Har en part eller intervenient överklagat ett beslut som tagits in i en dom eller som får överklagas endast i samband med att domen överklagas, och är även domen överklagad, skall målen i hovrätten handläggas gemensamt enligt 50 eller 51 kap.

Första stycket gäller inte om beslutet angår ett ombud, en försvarare, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte var part eller intervenient i tingsrätten.

53 Kap.

Om mål, som *upptages omedelbart av hovrätt*

Om mål som *tas upp omedelbart*

1 §

I tvistemål, som skall *upptagas omedelbart* av hovrätt, äge vad om rättegången vid underrätt är i 42-44 kap. stadgat motsvarande tillämpning.

I tvistemål som skall *tas upp omedelbart* av en hovrätt tillämpas bestämmelserna om rättegången vid tingsrätt i 42-44 kap.

I brottmål, som skall *upptagas* omedelbart av hovrätt, *äga* vad om rättegången vid underrätt är i 45-47 kap. stadgat motsvarande tillämpning; i dylikt mål gälla dock följande avvikelser:

1. Hovrätten *äga* ej uppdraga åt åklagaren att utfärda stämning.

2. Hovrätten *äga* för målets beredande i stämningen förelägga den tilltalade att till hovrätten inkomma med skriftligt genmäle. Genmälet skall med därvid fogade handlingar delgivas åklagaren. Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, *äga* hovrätten förordna därom. Rätten *äga* tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende *part* skall yttra sig.

3. I stället för den tid av en vecka, som i 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § är föreskriven för hållande av huvudförhandling i mål, *vari* den tilltalade är anhållen eller häktad, skall gälla en tid av två veckor.

4. *Förekommer* ej anledning till ådömande av annan påföljd än böter, *äga* hovrätten företaga målet till avgörande utan huvudförhandling; *därom* gälla vad i 51 kap. 22 § stadgats.

I brottmål som skall *tas upp* omedelbart av en hovrätt, *tillämpas bestämmelserna* om rättegången vid tingsrätt i 45-47 kap. med följande avvikelser:

1. Hovrätten *får* inte uppdra åt åklagaren att utfärda stämning.

2. Hovrätten *skall* i stämningen förelägga den tilltalade att svara skriftligen inom en viss tid. Hovrätten *skall* sända över svarsskrivelsen till åklagaren. Om det behövs *får* hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten *får* också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid *bestämma* i vilket avseende *parten* skall yttra sig.

3. I stället för den tid om en vecka som gäller enligt 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § för hållande av huvudförhandling i vissa fall *skall* en tid om två veckor gälla.

4. Om det inte finns anledning att döma till någon annan påföljd än böter, *får* hovrätten avgöra målet utan huvudförhandling. I sådant fall *tillämpas* 51 kap. 14 §.

54 kap.

Om fullföljd av talan mot hovrätts dom och beslut

Om rätten att överklaga hovrätts domar och beslut

1 §⁶⁸

Talan mot hovrätts dom skall föras genom ansökan om revision.

En hovrätts dom får överklagas, om inte annat är föreskrivet.

⁶⁷Senaste lydelse 1964:166.

⁶⁸Senaste lydelse 1989:656.

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 § och 53 kap. 1 §.

1 a §⁶⁹

När en hovrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer hovrätten med hänsyn till omständigheterna om talan mot domen skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot hovrättens slutliga avgörande. Talan förs genom ansökan om revision.

2 §

Talan mot hovrätts slutliga beslut skall föras genom besvär. Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talan mot beslutet föras genom ansökan om revision.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts

När en hovrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, skall hovrätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om domen skall få överklagas särskilt eller endast i samband med att hovrättens slutliga avgörande överklagas.

2 §

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om förlikning om saken är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om förlikning om saken är tillåten.

3 §

En hovrätts slutliga beslut får överklagas, om inte annat är föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål som avgjorts genom ett slutligt beslut, får han dock inte överklaga beslutet.

Ett beslut av en hovrätt enligt vilket ett mål återförvisats till

⁶⁹Införd genom 1990:443.

genom slutligt beslut, må han ej fullfölja talan mot beslutet.

tingsrätten får överklagas endast om hovrättens prövning innefattar ett avgörande av en fråga som inverkar på målets utgång.

Prop. 1993/94:190

2 a §⁷⁰

Hovrättens beslut i en överklagad fråga *angående* ersättning till offentlig försvarare får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det föreligger särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 10 § första stycket 1

Hovrättens beslut i en överklagad fråga om ersättning till offentlig försvarare får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det finns särskilda skäl för att pröva om tillstånd skall ges enligt 10 § första stycket 1.

3 §

Vad i 49 kap. 3 - 5, 7 och 11 §§ är stadgat i fråga om talan mot underrätts beslut äge motsvarande tillämpning beträffande talan mot hovrätts beslut, som ej är slutligt, i där uppkommen eller dit fullföljd fråga, som avses i nämnda lagrum.

4 §

Det som sägs i 49 kap. 4 - 6, 8 och 11 §§ om överklagande av en tingsrätts beslut skall tillämpas vid överklagande av en hovrätts beslut, som inte är slutligt, i frågor som avses i de nämnda paragraferna och som uppkommit i hovrätten eller överklagats dit.

4 §

Beträffande hovrätts beslut i annat fall än nu sagts gälle vad i 49 kap. 8 § är stadgat.

5 §

I fråga om hovrättens beslut i annat fall än som anges i 3 eller 4 § tillämpas 49 kap. 3 § andra stycket och 9 §.

5 §⁷¹

Då hovrätten ogillat yrkande om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud eller hävt ett beslut om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud, får talan mot beslutet föras endast i samband med talan mot hovrättens dom eller slutliga beslut.

6 §

Om hovrätten ogillat ett yrkande om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud eller upphävt ett beslut om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud, får beslutet överklagas endast i samband med att hovrättens dom eller slutliga beslut överklagas.

⁷⁰Införd genom 1989:352.

⁷¹Senaste lydelse 1993:1408.

Över beslut, varigenom hovrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar hovrättens prövning avgörande av fråga, som inverkar på målets utgång, äge dock part utan hinder av vad nu sagts fullfölja talan däremot.

7 §

Har hovrätt funnit underrätten behörig att upptaga mål, må talan däremot ej föras, med mindre invändningen mot underrättens behörighet grundas å omständighet, som vid fullföljd högre rätt haft att självmant beakta.

Har hovrätten funnit att tingsrätten varit behörig att ta upp ett mål, får hovrättens beslut om detta överklagas endast om invändningen mot tingsrättens behörighet grundas på en omständighet som högre rätt självmant skall beakta vid ett överklagande.

8 §⁷²

Talan får inte föras mot hovrättens beslut angående jäv mot domare i tingsrätt eller i någon dit fullföljd fråga som avses i 49 kap. 4 § första stycket 7 eller 9 eller 6 §. Talan får inte heller föras mot hovrättens beslut att meddela prövningstillstånd.

Ett beslut får inte överklagas, om hovrätten i beslutet

1. prövat en fråga om jäv mot domare i tingsrätt,
2. prövat en till hovrätten överklagad fråga som avses i 49 kap. 5 § första stycket 7 eller 9 eller 7 § eller
3. meddelat prövningstillstånd.

9 §⁷³

Talan mot hovrätts dom eller slutliga beslut i mål eller ärende som väckts vid tingsrätt får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen meddelat parten tillstånd till detta enligt 10 §. Detsamma gäller talan mot hovrätts slutliga beslut i ett ärende som har direkt samband med ett mål eller ärende som nu sagts, dock inte beslut som avses i 16 §.

Prövningstillstånd krävs för att Högsta domstolen skall pröva hovrättens dom eller slutliga beslut i mål eller ärende som väckts vid tingsrätt. Detsamma gäller hovrättens slutliga beslut i ett ärende som har ett direkt samband med ett sådant mål eller ärende utom beslut som avses i 17 §.

⁷²Senaste lydelse 1987:747.

⁷³Senaste lydelse 1989:352.

Första stycket gäller inte *talán*, som i mål om allmänt åtal förs av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller justitieombudsman.

Första stycket gäller inte överklaganden av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller någon av Riksdagens ombudsmän i mål där allmänt åtal förs.

Prop. 1993/94:190

10 §⁷⁴

Prövningstillstånd *må* meddelas *allena*

1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *talán* prövas av Högsta domstolen; eller

2. om det *föreligger* synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning *föreligger* eller domvillå förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd *meddelas* i ett av två eller flera likartade mål, som *samtidigt föreligger* till bedömande, *må* prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

Prövningstillstånd *får* meddelas *endast om*

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagandet* prövas av Högsta domstolen eller

2. det *finns* synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att *det finns* grund för resning eller att domvillå förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd *fordras* i två eller flera likartade mål och Högsta domstolen *meddelar* prövningstillstånd i ett av dem, *får* prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

11 §⁷⁵

Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss fråga i målet, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet.

I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett prövningstillstånd som begränsats enligt första stycket får Högsta domstolen förklara frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande helt eller delvis.

Meddelas prövningstillstånd utan sådan begränsning som avses i första stycket, gäller *det* domen eller det slutliga beslutet i *dess helhet*, såvitt parten för *talán* mot detta, samt beslut, som överklagas i samband med talán mot domen eller det slutliga beslutet.

Ett prövningstillstånd som *meddelas* utan sådan begränsning som avses i första stycket gäller

1. domen eller det slutliga beslutet i *den utsträckning parten har överklagat avgörandet*,

2. överklagade beslut som tagits in i domen eller det slutliga beslutet och som inte angår ett om-

⁷⁴Senaste lydelse 1971:218.

⁷⁵Senaste lydelse 1989:352.

bud, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte var part eller intervenient i hovrätten,

3. överklagade beslut som får överklagas endast i samband med att domen eller det slutliga beslutet överklagas.

I den mån prövningstillstånd ej meddelas och fråga därom ej förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. Erinran därom skall intagas i Högsta domstolens beslut.

I den utsträckning prövningstillstånd inte meddelas och fråga om tillstånd inte heller förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i Högsta domstolens beslut.

11 a §⁷⁶

Vid *talán* som avses i 9 § andra stycket får Högsta domstolen, om målet väckts vid tingsrätt, besluta att begränsa prövningen av målet till en viss prejudikatfråga.

Ett beslut som avses i första stycket får meddelas att gälla till dess annorlunda bestäms. Ett sådant beslut fattas enligt de regler som gäller för beslut om prövningstillstånd. Meddelas beslut enligt detta stycke, skall målet i övrigt vila.

I den *mån* Högsta domstolen inte prövar målet, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i det beslut *varigenom* prövning vägras.

12 §⁷⁷

Vid avgörandet av om prövningstillstånd skall meddelas behöver hänsyn tas endast till omständigheter som har åberopats av *sökanden*.

12 §

Vid *överklagande* som avses i 9 § andra stycket får Högsta domstolen, om målet väckts vid tingsrätt, besluta att begränsa prövningen av målet till en viss prejudikatfråga.

I den *utsträckning* Högsta domstolen inte prövar målet, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i det beslut *genom vilket* prövning vägras.

13 §

Vid avgörandet av om prövningstillstånd skall meddelas behöver hänsyn tas endast till *sådana* omständigheter som har åberopats av *klaganden*.

⁷⁶Införd genom 1989:352.

⁷⁷Införd genom 1981:1088.

13 §⁷⁸

Förs i mål eller ärende, som väckts vid underrätt, talan mot hovrätts beslut, som ej är slutligt, och har ej i anledning av talan mot hovrätts dom eller slutliga beslut meddelats prövningstillstånd, som enligt 11 § tredje stycket gäller även beslutet, tillämpas 9 - 12 §§.

14 §⁷⁹

Då hovrätt meddelar beslut, varemot talan enligt 5, 6, 7 eller 8 § ej må föras, skall hovrätten i beslutet giva det till känna.

Kan talan mot hovrätts dom eller beslut ej komma under Högsta domstolens prövning, med mindre Högsta domstolen meddelat parten tillstånd därtill, giva hovrätten i samband med underrättelse om talans fullföljande det till känna med angivande av innehållet i 10 §.

15 §⁸⁰

Anser part, att underrättelse, som hovrätten enligt 14 § första stycket meddelat, är oriktig, äge han i samband med fullföljande av talan mot domen eller beslutet påkalla prövning av frågan.

Ej må i annat fall än i första stycket sägs fråga, som där avses, komma under Högsta domstolens prövning. Vad hovrätt i övrigt föreskrivit om sättet för fullföljd av talan skall lända till efterrättelse.

14 §

Avser överklagandet ett beslut av hovrätten som inte är slutligt och som meddelats i ett mål eller ärende som väckts vid tingsrätt skall 9 - 13 §§ tillämpas. Detta gäller dock inte om Högsta domstolen med anledning av talan mot hovrätts dom eller slutliga beslut har meddelat prövningstillstånd som enligt 11 § tredje stycket gäller även beslutet.

15 §

Om ett beslut av en hovrätt enligt 3 § andra stycket eller 6, 7 eller 8 § inte får överklagas, skall beslutet innehålla uppgift om det.

Krävs prövningstillstånd i Högsta domstolen, skall hovrätts dom eller beslut innehålla uppgift om detta och om innehållet i 10 §.

16 §

Om en part anser att en upplysning enligt 15 § första stycket är oriktig, får han i samband med att beslutet överklagas begära att Högsta domstolen prövar frågan om rätt att överklaga. I annat fall får frågan inte prövas av Högsta domstolen.

⁷⁸Senaste lydelse 1989:352.

⁷⁹Senaste lydelse 1971:218.

⁸⁰Senaste lydelse 1971:218.

Över hovrätts beslut, varigenom missnöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller återupptagande eller revisions- eller besvärstalan mot hovrätts dom eller beslut avvisats, må klagan föras genom besvär. Ej må i annat fall fråga, huruvida sådan anmälan eller ansökan gjorts eller talan eljest fullföljts på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, komma under Högsta domstolens bedömande.

Ett beslut genom vilket hovrätten avvisat en missnöjesanmälan, en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande av hovrätts dom eller beslut får överklagas. Frågan om en sådan anmälan eller ansökan gjorts eller ett överklagande skett inom rätt tid får annars inte prövas av Högsta domstolen.

55 kap.

Om revision

Vill part söka revision av hovrätts dom, skall han inom fyra veckor från den dag, då domen gavs, till hovrätten inkomma med revisionsinlaga.

3 §⁸¹

Finnes revisionstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas. Har revisionsinlaga inkommit till Högsta domstolen före revisionstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till hovrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

4 §⁸²

I revisionsinlagan skall revisionskäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

Om överklagande av domar

1 §

En part som vill överklaga hovrättens dom skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till hovrätten. Den skall ha kommit in till rätten inom fyra veckor från den dag då domen meddelades.

2 §

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av hovrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till Högsta domstolen inom klagotiden.

3 §

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas,

⁸¹Senaste lydelse 1990:443.

⁸²Senaste lydelse 1981:1088.

2. grunderna för revisionstalan med angivande, i vilket avseende hovrättens domskäl enligt kārāndens mening āro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den āndring i domen, som kārānden yrkar.

Erfordras prövningstillstånd, skall kārānden i revisionsinlagan ange de omstāndigheter han āberopar till stöd för att sādant tillstånd skall meddelas.

Kārānden skall i revisionsinlagan uppgiva de bevis han vill āberopa och vad han vill styrka med varje sārskilt bevis. I tvistemål skall kārānden, om beviset ej tidigare förebragts, uppgiva anledningen hārtill. Åberopar kārānden skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall det i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid revisionsinlagan. I revisionsinlagan skall kārānden ock angiva, om han vill, att motparten eller i brottmål målsāgande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

År i brottmål den tilltalade anhållen eller hāktad, skall det angivas.

Revisionsinlagan skall vara egenhāndigt undertecknad av kārānden eller hans ombud.

5 §⁸³

Avvisas ej revisionstalan, skall hovrätten efter revisionstidens utgång utan dröjsmål till Högsta domstolen insānda revisionsinlagan med dārvīd fogade handlingar samt underrättens och hovrättens akter i målet. År i brottmål den tilltalade hāktad eller framställes i revisionsinlagan yrkande,

2. i vilken del domen överklagas och den āndring i domen som yrkas,

3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende hovrättens domskāl enligt klagandens mening ār oriktiga,

4. de omstāndigheter som āberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, nār sādant tillstånd krāvs, och

5. de bevis som āberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Har en omstāndighet eller ett bevis som āberopas i Högsta domstolen inte lagts fram tidigare, skall klaganden i tvistemål förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med klagoskrivelsen. Klaganden skall ocksā ange om han vill att motparten eller i brottmål målsāganden eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

År i brottmål den tilltalade anhållen eller hāktad, skall det anges.

4 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall hovrätten efter utgången av klagotiden sānda över detta och övriga handlingar i målet till Högsta domstolen. Handlingarna skall översāndas genast, om i brottmål den tilltalade ār hāktad eller om klaganden framställt ett yrkande som fordrar

⁸³Senaste lydelse 1981:828.

som *påkallar* omedelbar prövning, såsom i tvistemål *begäran* om kvarstad eller om *hävande* av sådan åtgärd eller av *förordnande*, att dom *må* verkställas *utan hinder* av att den *icke* äger laga kraft, eller i brottmål *begäran* om den *tilltalades* häktande eller om *åtgärd*, som avses i 25-28 kap., eller om *hävande* av sådan åtgärd, skall *insändandet* ske *genast*.

6 §

Föreligger mot revisionstalan *upptagande* annat hinder än i 3 § sågs, *må* talan av Högsta domstolen omedelbart *avvisas*.

7 §⁸⁴

Uppfyller *revisionsinlagen* ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller femte stycket eller är den *eljest ofullständig*, skall Högsta domstolen förelägga *revisionskäranden* att *avhjälpa* bristen.

Följer *revisionskäranden* inte ett *föreläggande* enligt första stycket, skall *revisionstalan* *avvisas*, om *revisionsinlagen* är så *ofullständig* att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

omedelbar prövning, såsom i tvistemål ett *yrkande* om kvarstad eller ett *yrkande* om *upphävande* av ett *beslut* om en sådan åtgärd eller av ett *beslut* om att dom *får* verkställas även om den inte har laga kraft, eller i brottmål ett *yrkande* om *häktning* av den *tilltalade* eller om åtgärd som avses i 25-28 kap. eller om *upphävande* av ett *beslut* om en sådan åtgärd.

5 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får Högsta domstolen omedelbart *avvisa* överklagandet.

6 §

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § första stycket 1-3 eller 5 eller andra stycket eller är det på annat sätt *ofullständigt*, skall Högsta domstolen förelägga *klaganden* att *avhjälpa* bristen.

Följer *klaganden* inte *föreläggandet* skall överklagandet *avvisas*, om det är så *ofullständigt* att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

7 §

Behövs *prövningstillstånd*, skall Högsta domstolen *besluta* om sådant *tillstånd* skall *meddelas*. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att *skriftväxling* har skett.

8 §⁸⁵

För målets *beredande* skall *revisionsinlagen* med därvid

Om inte annat följer av 7 §, skall överklagandet *delges* motpar-

⁸⁴Senaste lydelse 1984:131.

⁸⁵Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

fogade handlingar delges revisionsvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmåle. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Har hovrätten i tvistemål avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller *förordnat om hävande av sådan åtgärd* eller i brottmål avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller *förordnat om hävande av åtgärd, som där sägs, äge* Högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla, *till dess annorlunda förordnas.* Har hovrätten beviljat åtgärd, *som nu sagts, eller förordnat, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, eller fastställt underrätts beslut därom, äge* Högsta domstolen ock omedelbart *förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum. Är fråga om häktning eller reseförbud, må* Högsta domstolen *utan motpartens hörande göra ändring i* hovrättens beslut.

ten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Har hovrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller *någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd* eller i brottmål avslagit ett yrkande om *en åtgärd som avses i 26 - 28 kap. eller upphävt ett beslut om sådan åtgärd, får* Högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla *tills vidare.* Har hovrätten beviljat *en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, eller fastställt tingsrätts beslut om det, får* Högsta domstolen omedelbart *besluta att tingsrättens eller hovrättens beslut tills vidare inte får verkställas. I frågor om häktning eller reseförbud får* Högsta domstolen *ändra* hovrättens beslut *även om motparten inte hörts.*

9 §⁸⁶

Genmålet skall, om ej i tvistemål revisionskärandens yrkande medges, innehålla yttrande rörande de av honom anförda grunderna för revisionstalan och angivande av de omständigheter revisionsvaranden vill anföras.

Svaranden skall i genmålet uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. I tvistemål skall sva-

Motparten skall i sin svarsskrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anför och ange de omständigheter han själv vill anföras. Det som har sagts nu gäller inte i tvistemål där klagandens yrkande medges.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Om en omständighet

⁸⁶Senaste lydelse 1963:149.

randen, om beviset ej tidigare förebragts, uppgiva anledningen härtill. Åberopar svaranden skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall det i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid genmålet. I genmålet skall svaranden ock angiva, om han vill, att motparten eller i brottmål målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är svarande, hans försvarare.

eller ett bevis som åberopas i Högsta domstolen inte lagts fram tidigare, skall parten i tvistemål förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in till Högsta domstolen samtidigt med överklagandet. Parten skall också ange om han vill att motparten eller i brottmål målsäganden eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

10 §⁸⁷

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delges revisionskäranden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge Högsta domstolen förordna därom. Högsta domstolen äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Högsta domstolen skall sända över svarsskrivelsen till klaganden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som sänds över till den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det behövs, får Högsta domstolen besluta om ytterligare skriftväxling. Högsta domstolen får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

11 §⁸⁸

Erfodras prövningstillstånd, skall Högsta domstolen sedan skriftväxlingen har avslutats bestämma om

⁸⁷Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

⁸⁸Senaste lydelse 1981:1088.

*sådant tillstånd skall meddelas.
När det finns skäl till det får
frågan tas upp trots att skriftväx-
ling inte har ägt rum.*

12 §⁸⁹

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål, *vari* Högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 a § i allt väsentligt grundar avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,
3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten, eller
4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som skall avgöras av Högsta domstolen i dess helhet eller med tolv ledamöter.

Beträffande avgörande i övrigt i Högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 21 § och i brottmål 51 kap. 21 § tillämpas.

12 a §⁹⁰

Om Högsta domstolen med tillämpning av bestämmelserna i 54 kap. 11 eller 11 a § har prövat en prejudikatfråga får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på hovrättens bedömning eller, *med undanröjande* av lägre rätts dom, återförvisa målet till lägre rätt för fortsatt handläggning.

En prejudikatfråga får avgöras genom dom även i andra fall än som avses i 17 kap. 5 § andra stycket.

11 §

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål *i vilket* Högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 § i allt väsentligt grundar avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,
3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten eller

Beträffande avgörande i övrigt i Högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 13 § och i brottmål 51 kap. 13 § tillämpas.

12 §

Har Högsta domstolen med tillämpning av bestämmelserna i 54 kap. 11 eller 12 § prövat en prejudikatfråga, får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på hovrättens bedömning eller *undanröja* lägre rätts dom *och* återförvisa målet till lägre rätt för fortsatt handläggning.

13 §

Part må ej i tvistemål i Högsta domstolen till stöd för sin talan

I tvistemål får en part i Högsta domstolen till stöd för sin talan

⁸⁹Senaste lydelse 1989:352.

⁹⁰Senaste lydelse 1990:443.

åberopa omständighet eller bevis, som *ej* tidigare förebragts, med mindre han gör sannolikt, att han *icke* kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre rätt eller han *eljest* haft giltig ursäkt att *ej* göra det. Framställs först i Högsta domstolen yrkande om kvittning, *må* det avvisas, om det *ej* utan olägenhet kan prövas i målet.

åberopa *en* omständighet eller *ett* bevis som *inte* lagts fram tidigare *endast* om han gör sannolikt att han *inte* kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre rätt eller han *annars* haft giltig ursäkt att *inte* göra det.

Framställs först i Högsta domstolen ett yrkande om kvittning och kan det *inte* utan olägenhet prövas i målet, får yrkandet avvisas.

14 §

Har vid huvudförhandling i lägre rätt rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn *å* stället hållits och beror avgörandet även i Högsta domstolen av tilltron till den bevisningen, *må* i denna del *ändring* i hovrättens dom i tvistemål eller i brottmål *annat än* till den tilltalades förmån *ej* ske, med mindre hovrätten, ehuru beviset *ej* upptagits vid huvudförhandling i hovrätten, därutinnan gjort *ändring* i underrättens dom eller ock synnerliga skäl föreligga, att bevisets värde är annat, än hovrätten antagit.

Har vid huvudförhandling i lägre rätt rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn *på* stället hållits och beror avgörandet även i Högsta domstolen av tilltron till den bevisningen, *får* hovrättens dom *ändras* i den delen *endast* om hovrätten i *samma* del *ändrat* tingsrättens dom utan att ta upp beviset vid huvudförhandling. En sådan *ändring* får dock göras, om den är till förmån för den tilltalade eller om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än hovrätten antagit.

15 §⁹¹

Beträffande rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt i tvistemål 50 kap. 10 § tredje och fjärde styckena, 11 - 20 §§, 22 §, 24 § och 25 § första och andra styckena samt i brottmål 51 kap. 8 § fjärde stycket, 10 § tredje och fjärde styckena, 11 - 20 §§, 22, 23 a, 24, 25 och 31 §§ tillämpas.

Vid rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt *följande bestämmelser tillämpas*:

1. i tvistemål, 50 kap. 10 § tredje och fjärde styckena, 12 §, 14 - 22 §§, 24 § och 25 § första och andra styckena och

2. i brottmål, 51 kap. 8 § fjärde stycket, 10 § tredje och fjärde styckena, 12 §, 14 - 22 §§, *samt* 23 a, 24, 25 och 30 §§.

⁹¹Senaste lydelse 1989:656.

Vad som sägs i 50 kap. 26 - 29 §§ rörande tvistemål samt i 51 kap. 26 - 29 §§ rörande brottmål om undanröjande av *under-rätts* dom och om återförvisning gäller för Högsta domstolen i fråga om lägre rätts dom.

Det som sägs i 50 kap. 26 - 29 §§ rörande tvistemål samt i 51 kap. 26 - 29 §§ rörande brottmål om undanröjande av *tingsrätts* dom och om återförvisning gäller för Högsta domstolen i fråga om lägre rätts dom.

16 §

Sedan Högsta domstolens dom eller slutliga beslut givits, skola de från hovrätten mottagna akterna jämte avskrifter av domen eller beslutet översändas, hovrättsakten till hovrätten och underrättsakten till underrätten.

56 kap.

Om *besvär* och om hänskjutande av prejudikatfrågor⁹²

Om *överklagande av beslut* och om hänskjutande av prejudikatfrågor

1 §⁹³

Vill någon anförda *besvär* mot hovrätts beslut, skall han inom fyra veckor från den dag, då beslutet meddelades, till hovrätten inkomma med besvärsläsa. Har beslut under rättegången meddelats *annorledes* än vid sammanträde för förhandling, skall dock *besvärstiden* räknas från den dag då klaganden erhöi del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller om åläggande av reseförbud är inte inskränkt till viss tid.

Om skyldighet att anmäla missnöje mot hovrätts beslut i fråga, som avses i 49 kap. 3 § eller 4 § första stycket 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, stadgas i 54 kap. 3 §.

Den som vill överklaga en hovrätts beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till hovrätten.

Skrivelsen skall ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock *klagotiden* räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller om åläggande av reseförbud är inte inskränkt till viss tid.

⁹²Senaste lydelse av rubriken 1989:352.

⁹³Senaste lydelse 1993:1408.

Av bestämmelser i 49 kap. och Prop. 1993/94:190
54 kap. 4 § följer att den som vill
överklaga en hovrätts beslut i
vissa fall först skall anmäla miss-
nöje.

3 §⁹⁴

Finnes besvärstalan ej vara full-
följd inom rätt tid, skall den av
hovrätten avvisas. Har besvär-
sinlaga inkommit till Högsta dom-
stolen före besvärstidens utgång,
skall den omständigheten att
inlagan inkommit till hovrätten
först därefter ej föranleda att den
avvisas.

4 §⁹⁵

I besvärsinlagan skall klaganden
uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan
föres;
2. grunderna för besvärstalan;
samt
3. den ändring i beslutet, som
klaganden yrkar.

Erfordras prövningstillstånd,
skall klaganden i besvärsinlagan
ange de omständigheter han åbe-
ropar till stöd för att sådant till-
stånd skall meddelas.

Klaganden skall i besvärsinlagan
uppgiva de bevis han vill åberopa
och vad han vill styrka med varje
särskilt bevis. Skriftligt bevis, som
ej tidigare förebragts, skall i
huvudskrift eller styrkt avskrift
fogas vid besvärsinlagan.

Besvärsinlagan skall vara egen-
händigt undertecknad av klagan-
den eller hans ombud.

2 §

Ett överklagande som kommit in
för sent skall avvisas av hovrätten.
Överklagandet skall dock inte av-
visas om det har kommit in till
Högsta domstolen inom klagot-
tiden.

3 §

Överklagandet skall innehålla
uppgifter om

1. det beslut som överklagas,
2. den ändring i beslutet som
yrkas,
3. grunderna för överklagandet,
4. de omständigheter som åbe-
ropas till stöd för att prövningstill-
stånd skall meddelas, när sådant
tillstånd krävs, och
5. de bevis som åberopas och
vad som skall styrkas med varje
bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts
fram tidigare skall ges in samtidigt
med överklagandet.

⁹⁴Senaste lydelse 1990:443.

⁹⁵Senaste lydelse 1981:1088.

5 §

Avvisas ej besvärstalan, skall hovrätten utan dröjsmål till Högsta domstolen insända besvärslagan med därvid fogade handlingar samt huvudskrift eller styrkt avskrift av underrättens och hovrättens akter i målet, såvitt angår den fullföljda frågan.

6 §

Föreligger mot besvärstalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av Högsta domstolen omedelbart avvisas.

7 §⁹⁶

Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller fjärde stycket eller är den eljest ofullständig, skall Högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

8 §

Finnes motparten böra höras över besvären, skall besvärslagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftlig förklaring.

9 §⁹⁷

Förklaringen skall innehålla yttrande rörande de av klaganden anförda grunderna för besvär-

4 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall hovrätten till Högsta domstolen sända över detta och övriga handlingar i målet som har betydelse för prövningen av överklagandet.

5 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får Högsta domstolen omedelbart avvisa överklagandet.

6 §

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § första stycket 1-3 eller 5 eller andra stycket eller är det på annat sätt ofullständigt, skall Högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

7 §

Om Högsta domstolen finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall överklagandet delges honom med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid.

8 §

Motparten skall i sin svarsskrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden an-

⁹⁶Senaste lydelse 1984:131.

⁹⁷Senaste lydelse 1963:149.

talat och angivande av de omständigheter förklaranden vill anföra.

Förklaranden skall i förklaringen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid förklaringen.

Förklaringen skall vara egenhändigt undertecknad av förklaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är förklarande, hans försvarare.

10 §

Har förklaring inkommit och finnes ytterligare skriftväxling erforderlig, äge Högsta domstolen förordna därom. Högsta domstolen äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

11 §

Erfordras prövningstillstånd och har motparten hörts över besvären, bestämme Högsta domstolen, sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När skäl äro därtill, må frågan upptagas, ehuru skriftväxling ej ägt rum.

12 §⁹⁸

Beträffande rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt 52 kap. 10 - 12 §§ samt 55 kap. 12 a § första stycket tillämpas.

fört och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in till Högsta domstolen samtidigt med svarsskrivelsen.

9 §

Om det behövs får Högsta domstolen besluta om ytterligare skriftväxling. Högsta domstolen får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

10 §

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, skall Högsta domstolen sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

11 §

Vid rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt 52 kap. 11 - 13 §§ samt 55 kap. 12 § första stycket tillämpas.

Vid tillämpning av 52 kap. 13 § första stycket skall den gemensamma handläggningen av målen ske

⁹⁸Senaste lydelse 1989:352.

13 §

*Sedan Högsta domstolens slutliga beslut meddelats, skola de från hovrätten mottagna akterna jämte avskrifter av beslutet översändas, hovrättsakten till hovrätten och underrättsakten till under-
rätten.*

14 §⁹⁹

Vad i detta kapitel är stadgat äge motsvarande tillämpning i fråga om besvär, som avses i 8 kap. 8 §; i dylikt mål gälle dock följande avvikelser:

1. Den som vill anföra besvär skall inom fyra veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet, till advokatsamfundet inkomma med besvärslinlag.

2. Om ej särskilda skäl föranleder annat, skola klaganden och, då talan föres av justitiekanslern, även motparten höras muntligen i Högsta domstolen.

3. Tillfälle skall lämnas det organ inom advokatsamfundet, som meddelat beslutet, att inkomma med skriftlig förklaring och att, då part höres muntligen, därvid yttra sig.

4. Advokatsamfundets beslut att avvisa en besvärstalan får överklagas till Högsta domstolen genom besvär. Därvid tillämpas 1.

15 §¹⁰⁰

Om parterna har ingått ett sådant avtal som avses i 49 kap. 1 § om

12 §

I fråga om överklagande enligt 8 kap. 8 § tillämpas 1 - 11 §§ med följande avvikelser:

1. Klaganden skall ge in sin skrivelse till advokatsamfundet. Skrivelsen skall ha kommit in till samfundet inom fyra veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

2. Om inte särskilda skäl föranleder annat, skall klaganden och, när talan förs av Justitiekanslern, även motparten höras muntligen i Högsta domstolen.

3. Det organ inom advokatsamfundet som meddelat beslutet skall lämnas tillfälle att ge in en skriftlig förklaring och att yttra sig i samband med att en part hörs muntligen.

4. Ett beslut av advokatsamfundet genom vilket överklagandet avvisas får överklagas hos Högsta domstolen. Bestämmelserna i 1 skall då tillämpas.

13 §

Om parterna har ingått ett sådant avtal som avses i 49 kap. 2 § om

⁹⁹Senaste lydelse 1989:113.

¹⁰⁰Införd genom 1989:352.

att inte överklaga tingsrättens dom, får tingsrätten med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen.

att inte överklaga tingsrättens dom, får tingsrätten med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen.

16 §¹⁰¹

En fråga som hänskjutits enligt 15 § får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att domstolen meddelat tillstånd till detta. Sådant tillstånd får ges endast i den mån det gäller en sådan prejudikatfråga som avses i 54 kap. 11 § första stycket.

Frågan om prövningstillstånd får prövas utan att parterna fått tillfälle att yttra sig.

17 §¹⁰²

Om prövningstillstånd meddelas enligt 16 §, skall Högsta domstolen pröva prejudikatfrågan med tillämpning av reglerna i 8, 10 och 12 §§.

14 §

En fråga som hänskjutits enligt 13 § får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att domstolen meddelat tillstånd till detta. Sådant tillstånd får ges endast i den mån det gäller en sådan prejudikatfråga som avses i 54 kap. 11 § första stycket.

15 §

Om prövningstillstånd meddelas enligt 14 §, skall Högsta domstolen pröva prejudikatfrågan med tillämpning av reglerna i 7, 9 och 11 §§.

57 Kap.

Om mål, som *upptages* omedelbart av Högsta domstolen

Om mål som *tas upp* omedelbart

1 §

I mål, som skall *upptagas* omedelbart av Högsta domstolen, *äge vad* i 53 kap. är *stadgat motsvarande tillämpning*.

I mål som skall *tas upp* omedelbart av Högsta domstolen *skall* 53 kap. *tillämpas*.

58 kap.

11 §

Har *någon* försuttit *laga tid* för *fullföljande* av *talán mot* dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupptagande och *förelåg för hans underlåtenhet la-*

Har *någon* försuttit *den tid som gäller för överklagande* av dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupptagande, och *hade han laga förfall, får på*

¹⁰¹Införd genom 1989:352.

¹⁰²Införd genom 1989:352.

ga förfall, som han icke kunde i ansökan av honom den försuttna Prop. 1993/94:190
rätt tid anmäla, må på ansökan av tiden återställas.
honom den försuttna tiden åter-
ställas.

59 Kap.

Om besvär över domvilla

Om klagan över domvilla m.m.

1 §¹⁰³

Dom, som vunnit laga kraft, skall på besvär av den, vilkens rätt domen rör, på grund av domvilla undanröjas:

Dom som vunnit laga kraft skall efter klagan av den vars rätt domen rör på grund av domvilla undanröjas,

1. om målet har tagits upp trots att det har förelegat ett rättegångshinder, som högre rätt haft att beakta självmant vid ett överklagande,

2. om domen givits mot någon, som inte har varit rätteligen stämd och inte heller har fört talan i målet, eller genom domen någon, som inte har varit part i målet, lider förfång,

3. om domen är så *mörk* eller ofullständig att det inte framgår därav, hur rätten dömt i saken eller

3. om domen är så *oklar* eller ofullständig att det inte framgår av den, hur rätten har dömt i saken eller

4. om i rättegången förekommit annat grovt rättegångsfel, som kan antas ha inverkat på målets utgång.

4. om *det* i rättegången förekommit något annat grovt rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång.

Besvär över domvilla enligt första stycket 4 som grundas på en omständighet som inte tidigare har åberopats i målet skall avvisas, om klaganden inte gör sannolikt att han har varit förhindrad att åberopa omständigheten i rättegången eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Klagan över domvilla enligt första stycket 4 som grundas på en omständighet som inte tidigare har åberopats i målet skall avvisas, om klaganden inte gör sannolikt att han har varit förhindrad att åberopa omständigheten i rättegången eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

2 §¹⁰⁴

Den som vill besvara sig över domvilla skall ge in en skriftlig besvärslaga till hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall till Högsta domstolen.

Den som vill klaga över domvilla skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall till Högsta domstolen.

¹⁰³Senaste lydelse 1989:656.

¹⁰⁴Senaste lydelse 1989:656.

Besvär skall föras, om de grundas på någon omständighet som avses i 1 § 1 eller 4, inom sex månader från det att domen vann laga kraft, och, om besvären grundas på någon omständighet som avses i 1 § 2, inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om domen. Fick han kännedom om domen, innan den vann laga kraft, skall tiden räknas från den dag, då domen vann laga kraft.

Om klagan grundas på någon omständighet som avses i 1 § 1 eller 4 skall skrivelsen ges in inom sex månader från det att domen vann laga kraft. Grundas klagan på någon omständighet som avses i 1 § 2, skall skrivelsen ges in inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om domen. Fick han kännedom om domen innan den vann laga kraft, skall tiden räknas från den dag då domen vann laga kraft.

3 §¹⁰⁵

Om besvär över domvilla och fullföljd av talan mot hovrätts beslut i sådant ärende äge i övrigt vad i 52, 54 och 56 kap. är stadgat motsvarande tillämpning; beträffande besvär, som skola upptagas omedelbart av Högsta domstolen, gälle dock ej bestämmelserna om prövningstillstånd.

Rätten äge, när skäl äro därtill, förordna, att, till dess annorlunda föreskrives, vidare åtgärd för verkställighet av domen ej må äga rum.

Undanröjes domen och grundas beslutet ej därå, att rätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga målet till prövning, skall tillika förordnas, att ny handläggning skall äga rum vid den rätt, som meddelat domen.

Om ersättning för kostnad gälle vad om rättegångskostnad är stadgat.

I fråga om klagan över domvilla och överklagande av hovrätts beslut i sådant ärende skall i övrigt 52, 54 och 56 kap. tillämpas. I fråga om klagan som skall prövas omedelbart av Högsta domstolen gäller dock inte bestämmelserna om prövningstillstånd.

Rätten får besluta att domen tills vidare inte får verkställas.

Undanröjs domen av annat skäl än att rätten varit obehörig eller annars inte bort ta upp målet till prövning, skall rätten samtidigt besluta att ny handläggning skall äga rum vid den rätt som meddelat domen.

I fråga om ersättning för kostnad gäller bestämmelserna om rättegångskostnad.

4 §

Vad i 1 - 3 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning beträffande rättens beslut.

Det som sägs i 1 - 3 §§ om dom skall tillämpas även när det gäller rättens beslut.

¹⁰⁵Senaste lydelse 1971:218.

4 a §¹⁰⁶

Om *talán mot* avgörande av annan myndighet än tingsrätt skulle ha *fullföljts* i tingsrätt eller hovrätt, *anför*s besvär över domvilla i ärendet skriftligen hos hovrätten.

I fråga om *besvär* enligt första stycket tillämpas 1 §, 2 § andra stycket och 3 §.

5 §¹⁰⁷

Strafföreläggande, som godkänts av den misstänkte, skall efter *besvär* undanröjas:

1. om godkännandet *icke* kan anses som en giltig viljeförklaring;
2. om vid ärendets behandling förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt; eller
3. om föreläggandet *eljest ej* överensstämmer med lag.

Har strafföreläggande undanröjts, *må ej* därefter för samma gärning dömas till eller föreläggas svårare straff.

6 §¹⁰⁸

Den som vill *besvara sig* över strafföreläggande skall till *den underrätt*, som ägt upptaga åtal för brottet, *inkomma med besvär*sinlaga.

Besvär skola föras inom ett år, *sedan* åtgärd för verkställighet av föreläggandet företogs hos den misstänkte. Om *besvär*, som *nu* sagts, äga i övrigt bestämmelserna i 52 kap. 2, 3 och 5 - 12 §§ *mot-*svarande tillämpning. Bestämmel-

5 §

Om *ett* avgörande av annan myndighet än tingsrätt skulle ha *överklagats hos* tingsrätt eller hovrätt, *får klagan* över domvilla i ärendet göras skriftligen hos hovrätten.

I fråga om *klagan* enligt första stycket tillämpas 1 §, 2 § andra stycket och 3 §.

6 §

Strafföreläggande som godkänts av den misstänkte skall efter *klagan* undanröjas,

1. om godkännandet *inte* kan anses som en giltig viljeförklaring,
2. om *det* vid ärendets behandling har förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt eller
3. om föreläggandet *av annan anledning inte* överensstämmer med lag.

Har strafföreläggande undanröjts, *får inte* därefter för samma gärning dömas till eller föreläggas svårare straff.

7 §

Den som vill *klaga på* strafföreläggande skall *göra detta skrift-*ligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätt som *kunnat ta upp* åtal för brottet.

Skrivelsen skall ha kommit in till tingsrätten inom ett år *efter det att* åtgärd för verkställighet av föreläggandet företogs hos den misstänkte. I fråga om *handläggningen* skall 52 kap. 2, 3 och 5 - 12 §§ tillämpas. Bestämmelse som avser

¹⁰⁶Införd genom 1988:1451.

¹⁰⁷Senaste lydelse 1959:257.

¹⁰⁸Senaste lydelse 1966:249.

se som avser hovrätt gäller därvid i stället *underrätten*.

hovrätt gäller därvid i stället *tingsrätten*.

Prop. 1993/94:190

7 §¹⁰⁹

Om fullföljd av talan mot *underrättens* beslut i anledning av *besvär* över strafföreläggande åga bestämmelserna i 49 och 52 kap. motsvarande tillämpning.

Mot hovrättens beslut må talan ej föras.

8 §¹¹⁰

I mål, som avses i 6 eller 7 §, åger rätten, när skäl äro därtill, förordna, att till dess annorlunda föreskrives, vidare åtgärd för verkställighet av strafföreläggandet ej får åga rum.

9 §¹¹¹

Bestämmelserna i 5 - 8 §§ åga motsvarande tillämpning i fråga om *besvär* över godkänt föreläggande av ordningsbot. I mål om *besvär* över sådant föreläggande är allmän åklagare motpart till den misstänkte.

8 §

I fråga om överklagande av *tingsrättens* beslut med anledning av *klagan* på strafföreläggande gäller 49 och 52 kap.

Hovrättens beslut får inte överklagas.

9 §

I mål som avses i 7 eller 8 § får rätten besluta att strafföreläggandet tills vidare inte får verkställas.

10 §

Bestämmelserna i 6 - 9 §§ skall tillämpas även i fråga om godkänt föreläggande av ordningsbot. I mål om *klagan* på sådant föreläggande är allmän åklagare motpart till den misstänkte.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

2. Förekommer det i en lag eller en författning som har beslutats av regeringen en hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag tillämpas i stället den nya föreskriften.

3. Har en dom eller ett beslut meddelats före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iakttas.

¹⁰⁹Införd genom 1966:249.

¹¹⁰Införd genom 1966:249.

¹¹¹Införd genom 1968:193.

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 9 § äktenskapsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 kap.

9 §¹

Bestämmelserna om särskilda rättsmedel i 58 och 59 kap. rättegångsbalken skall tillämpas i fråga om bodelning som förrättats av bodelningsförrättare. Härvid skall *vad* som sägs i 58 kap. 10 a och 13 §§ och 59 kap. 4 a § rättegångsbalken om *fullföljd av talan* gälla klander av bodelning.

Bestämmelserna om särskilda rättsmedel i 58 och 59 kap. rättegångsbalken skall tillämpas i fråga om bodelning som förrättats av bodelningsförrättare. Härvid skall *det* som sägs i 58 kap. 10 a och 13 §§ och 59 kap. 5 § rättegångsbalken om *överklagande* gälla klander av bodelning.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Införd genom 1988:1452.

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 14 § jordabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

14 §¹

Talan mot beslut i inskrivningsärendet föres i hovrätten. Besvärslagan skall inges till inskrivningsmyndigheten.

Besvärstiden är i fråga om slutligt beslut fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. Detsamma gäller beslut varigenom ansökan förklarats vilande.

Besvär över beslut som införts i fastighetsboken eller tomträttsboken skall antecknas i denna. När slutligt beslut med anledning av besvären vunnit laga kraft, skall anteckning ske om innehållet i beslutet.

Ett beslut i inskrivningsärendet får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Klagotiden i fråga om slutligt beslut är fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. Detsamma gäller beslut genom vilket ansökan har förklarats vilande. Vid överklagandet tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Ett överklagande av ett beslut, som har förts in i fastighetsboken eller tomträttsboken, skall antecknas där. När det slutliga beslutet med anledning av överklagandet har vunnit laga kraft, skall beslutets innehåll antecknas.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Lagen omtryckt 1971:1209.

Härigenom föreskrivs att 37 kap. 8 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

37 kap.

8 §¹

Bestämmelserna i 7 § första stycket tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn.

Den som har dömts till skyddstillsyn får genom besvär hos hovrätt föra talan mot övervakningsnämnds beslut i frågor som avses i 26 kap. 15 § eller 28 kap. 7 eller 11 §. Besvärstiden räknas från den dag då han erhöll del av beslutet.

Den som har dömts till skyddstillsyn får hos hovrätten överklaga ett beslut av övervakningsnämnd i frågor som avses i 26 kap. 15 § eller 28 kap. 7 eller 11 §. Skrivelsen skall ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. I hovrätten tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Senaste lydelse 1983:240.

Härigenom föreskrivs i fråga om utsökningsbalken
dels att rubriken närmast före 18 kap. 17 § skall utgå,
dels att 3 kap. 10 - 12 §§, 13 kap. 14 och 16 §§ samt rubriken till
 18 kap. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

10 §

Ansökan om resning eller återställande av försutten tid, beslut *varigenom* sådan ansökan har beviljats eller *besvär* över domvilla hindrar *ej* verkställighet, om *ej* annat *förordnas med anledning av ansökningen eller besvären.*

Ansökan om resning eller återställande av försutten tid, beslut *genom vilket en* sådan ansökan har beviljats eller *klagan* över domvilla hindrar *inte* verkställighet, om *inte rätten beslutar* annat.

11 §¹

Utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning *varigenom* någon har ålagts betalningsskyldighet får verkställas genast, om inte något annat *förordnas* med anledning av ansökan om återvinning eller *besvär*. Har gäldenären sökt återvinning eller överklagat, tillämpas *vad* som sägs i 6 § om underrätts dom.

Utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning *genom vilket* någon har ålagts betalningsskyldighet får verkställas genast, om inte något annat *beslutas* med anledning av ansökan om återvinning eller *överklagande*. Har gäldenären sökt återvinning eller överklagat, tillämpas *det* som sägs i 6 § om underrätts dom.

12 §²

Utslag eller beslut i mål om handräckning verkställs, utom i fall som avses i 11 §, såsom lagakraftäggande dom, om inte något annat *förordnas* med anledning av ansökan om återvinning eller *besvär*.

Utslag eller beslut i mål om handräckning verkställs, utom i fall som avses i 11 §, såsom lagakraftäggande dom, om inte något annat *beslutas* med anledning av ansökan om återvinning eller *överklagande*.

13 kap.

14 §³

Medel får ej betalas ut utan att säkerhet ställs, om

¹Senaste lydelse 1990:748.

²Senaste lydelse 1991:849.

³Senaste lydelse 1991:848.

1. utmätning har skett med stöd av 3 kap. 5 § 1 eller 6 § och exekutionstiteln ej har vunnit laga kraft eller utmätning har skett på grund av utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning och gäldenären har sökt återvinning eller överklagat,

2. utmätning har skett hos dödsbo för fordran som ej var förenad med särskild förmånsrätt i egendomen och den tid som anges i 8 kap. 6 § första stycket ej har gått till ända,

3. rätten till medlen är beroende av <i>besvär som har anförts över</i> utmätningen eller den utmätta egendomens försäljning eller av talan som avses i 4 kap. 20 - 22 eller 26 §,	3. rätten till medlen är beroende av <i>ett överklagande av</i> utmätningen eller den utmätta egendomens försäljning eller av talan som avses i 4 kap. 20 - 22 eller 26 §,
--	--

4. fördelning som har skett vid fördelningssammanträde ej har vunnit laga kraft,

5. i annat fall tvist råder om vem som är betalningsberättigad.

16 §

<i>Besvär över verkställd fördelning</i>	<i>Att en verkställd fördelning</i>
hindrar ej att belopp som ej berörs	överklagas hindrar inte att belopp
av <i>besvären</i> betalas ut.	som inte berörs av <i>överklagandet</i>
	betalas ut.

18 kap. Besvär

18 kap. Överklagande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs att 51 och 52 §§ samt rubriken närmast före 51 § lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om besvär

Om överklagande

51 §

Över inskrivningsdomarens beslut enligt denna lag må klagan föras hos hovrätten genom besvär.

Inskrivningsdomarens beslut enligt denna lag får överklagas hos hovrätten. Skrivelserna skall ges in till inskrivningsdomaren. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Beträffande anförda besvär även som beslut som av inskrivningsdomaren eller högre rätt meddelas i anledning av besvären skall anteckning verkställas i inskrivningsboken.

Överklagandet samt sådana beslut som inskrivningsdomaren eller domstol meddelar med anledning av överklagandet skall antecknas i inskrivningsboken.

52 §

Har beslut, varigenom ansökan om intecknings beviljande helt eller till någon del avslagits, blivit till följd av besvär ändrat, vare sökanden pliktig att senast å den inskrivningsdag, som infaller näst efter tre månader från det beslutet om ändringen vann laga kraft, förete detsamma hos inskrivningsdomaren, vid äventyr att i annat fall den inteckning, som på grund av beslutet beviljas, gäller såsom vore den sökt först å den dag beslutet företeas för inskrivningsdomaren.

Om en domstol efter överklagande ändrar ett beslut genom vilket en ansökan om beviljande av inteckning helt eller delvis har avslagits, skall sökanden senast på den inskrivningsdag som infaller näst efter tre månader från det att beslutet om ändringen vann laga kraft visa upp detta beslut hos inskrivningsdomaren. Gör han inte det, gäller en inteckning som beviljas på grund av beslutet som om den hade sökts först på den dag beslutet uppvisas för inskrivningsdomaren.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöskyddslagen (1969:387)
dels att 61 §¹ skall upphävas,
dels att 59 och 60 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

59 §²

Koncessionsnämndens beslut i mål om miljöskyddsavgift överklagas hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol. I fråga om sådan talan gäller följande.

Koncessionsnämndens beslut som innebär ett avgörande av saken överklagas genom vad. Detsamma gäller beslut vari nämnden i samband med avgörande av saken har avgjort frågor om kvarstad eller ersättning till en part eller skyldighet för en part att utge ersättning.

Ett slutligt beslut av Koncessionsnämnden får överklagas.

Koncessionsnämndens beslut överklagas genom besvär då nämnden har

Ett beslut av nämnden får överklagas särskilt, om beslutet innebär att nämnden

1. ogillat invändning om jäv mot en ledamot i nämnden eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,

2. avvisat ett ombud eller ett biträde,

3. avvisat en ansökan om åläggande av miljöskyddsavgift,

4. avskrivit ett ärende om åläggande av miljöskyddsavgift,

5. förelagt någon att medverka på annat sätt än genom inställelse inför nämnden och underlåtenhet att iaktta föreläggandet kan medföra en särskild påföljd för honom,

6. utdömt vite eller annan påföljd för underlåtenhet att iaktta föreläggande eller ådömt straff för en förseelse i förfarandet eller ålagt ett vittne eller en sakkunnig att ersätta kostnad som har vållats genom försummelse eller tredska,

3. förelagt någon att medverka på annat sätt än genom inställelse inför nämnden och underlåtenhet att iaktta föreläggandet kan medföra en särskild påföljd för honom,

4. utdömt vite eller annan påföljd för underlåtenhet att iaktta föreläggande eller ådömt straff för en förseelse i förfarandet eller ålagt ett vittne eller en sakkunnig att ersätta kostnad som har vållats genom försummelse eller tredska,

¹Senaste lydelse av 61 § 1986:1157.

²Senaste lydelse 1987:760.

7. förordnat angående undersökning av egendom eller annan liknande åtgärd,

8. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet eller

9. utan samband med avgörande av saken utlåtitt sig om kvarstad eller ersättning till en part eller skyldighet för en part att utge ersättning.

Andra beslut får överklagas endast i samband med överklagande av ett beslut som innebär avgörande av saken.

5. förordnat angående undersökning av egendom eller annan liknande åtgärd,

6. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet eller

7. utan samband med avgörande av saken utlåtitt sig om kvarstad eller ersättning till en part eller skyldighet för en part att utge ersättning.

60 §³

En vadeinlaga eller en besvärshandling skall ha kommit in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Den som vill överklaga skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

I övrigt tillämpas vid överklagande av ett beslut som innebär att saken avgörs bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts domar i tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten. Vid överklagande av annat beslut tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

I fråga om rättegångskostnaderna tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om allmänt åtal. Beträffande Naturvårdsverket gäller i stället för bestämmelserna i rättegångsbalken om föreläggande för part och parts utelämnande i tvistemål det som är föreskrivet för åklagare.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har Koncessionsnämnden meddelat ett beslut före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iakta.

³Senaste lydelse 1986:1157.

Härigenom föreskrivs att 41 § ackordslagen (1970:847) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*41 §¹

Tingsrättens beslut i en fråga som enligt denna lag skall prövas av rätten får överklagas för sig, om inte något annat följer av 32 § första stycket, 35 § eller 36 § tredje stycket.

Talan mot ett beslut som avses i första stycket förs genom besvär i hovrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om beslut om förhandling om offentligt ackord räknas dock besvärstiden från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Ett beslut som avses i första stycket får överklagas hos hovrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om beslut om förhandling om offentligt ackord räknas dock klagotiden från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Senaste lydelse 1990:1073.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Prop. 1993/94:190

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Regeringsrätten består av *ader-* *ton* regeringsråd eller det högre antal som *av särskilda skäl finnes erforderligt*. Minst två tredjedelar av antalet regeringsråd skall vara lagfarna. Regeringsråden får *icke* inneha eller utöva annat ämbete.

Regeringsråd *utnämnes* av regeringen. Regeringen förordnar ett av regeringsråden att vara domstolens ordförande.

När ett regeringsråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Regeringsrätten, får den som avgått med ålderspension från sin tjänst som regeringsråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om regeringsråd skall även tillämpas på ersättare.

Om regeringsråds tjänstgöring i Lagrådet är särskilt föreskrivet.

Regeringsrätten består av *sexton* regeringsråd eller det högre antal som *behövs*. Minst två tredjedelar av antalet regeringsråd skall vara lagfarna. Regeringsråden får *inte* inneha eller utöva *något* annat ämbete.

Regeringsråd *utnämns* av regeringen. Regeringen förordnar ett av regeringsråden att vara domstolens ordförande.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Senaste lydelse 1991:1820.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § samt 4 kap. 12, 13, 15 och 16 §§ lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

Arbetsdomstolen är överrätt i mål som enligt 2 § upptagits vid tingsrätt och därifrån fullföljs.

Att i Arbetsdomstolen talan i visst fall kan föras mot beslut, som meddelats av annan myndighet än tingsrätt, föreskrivs i lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Arbetsdomstolen prövar besvär över domvilla i fråga om tingsrätts avgörande i mål som avses i 2 § och i fråga om de avgöranden av annan myndighet som avses i andra stycket. Frågor om resning och återställande av försutten tid beträffande sådana avgöranden prövas av Högsta domstolen.

Arbetsdomstolen är överrätt vid överklagande i mål som enligt 2 § tagits upp av tingsrätt.

Att i visst fall ett beslut som meddelats av annan myndighet än tingsrätt kan överklagas hos Arbetsdomstolen följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Arbetsdomstolen prövar klagan över domvilla i fråga om tingsrätts avgörande i mål som avses i 2 § och i fråga om de avgöranden av annan myndighet som avses i andra stycket. Frågor om resning och återställande av försutten tid beträffande sådana avgöranden prövas av Högsta domstolen.

4 kap.

12 §

Talan mot tingsrätts dom eller beslut fullföljes i Arbetsdomstolen genom vad eller besvär enligt vad som föreskrives i 49 kap. rättegångsbalken. Talan skall fullföljas på sätt och inom tid som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ eller 52 kap. 1 § rättegångsbalken.

En tingsrätts dom eller beslut får överklagas hos Arbetsdomstolen enligt bestämmelserna i 49 kap. rättegångsbalken. Överklagandet skall ske inom den tid som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ eller 52 kap. 1 § rättegångsbalken.

13 §

I fullföljdsinlagan skall uppges det avgörande mot vilket talan fullföljes, den ändring häri som yrkas samt grunderna för den full-

Överklagandet skall innehålla uppgifter om det avgörande som överklagas, den ändring i avgörandet som yrkas samt grun-

¹Senaste lydelse 1992:124.

följda talan. Uppgift skall även lämnas om de bevis som åberopas till stöd för denna talan och vad som skall styrkas med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis som ej tidigare förebragts skall inges samtidigt med fullföljdsinlagan. Inlagan skall vara undertecknad av den som fullföljer talan eller av hans ombud.

I mål som fullföljes genom vad skall vadekäranden i inlagan även uppge om han vill att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig eller part skall äga rum eller att förnyad syn skall hållas.

derna för överklagandet. Uppgift skall även lämnas om de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet.

Vid överklagande av en tingsrätts dom skall klaganden i skrivelsen även ange om han vill att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller hållas en förnyad syn.

15 §

Sedan målets beredande avslutats, skall Arbetsdomstolen företaga målet till avgörande så snart det kan ske.

Mål som fullföljes genom vad får företagas till avgörande utan huvudförhandling, om ej muntlig bevisning skall förebringas eller eljest särskilda skäl föranleder annat.

Mål som fullföljes genom besvär företages till avgörande utan huvudförhandling.

Avser överklagandet en tingsrätts dom, får målet avgöras utan huvudförhandling, om någon muntlig bevisning inte skall tas upp och inte heller något annat särskilt skäl föranleder att huvudförhandling hålls.

Avser överklagandet ett beslut, avgörs målet utan huvudförhandling.

16 §

Till huvudförhandling skall part och ställföreträdare för part kallas att infinna sig personligen, om hans närvaro behövs för utredningen. Skall personlig inställelse ske, kan Arbetsdomstolen förelägga vite.

Uteblir vadekäranden från sammanträde för huvudförhandling, är hans vadetalan förfallen. Erinran härom skall intagas i kallelsen till sammanträdet. Förklaras vadekärandens talan ha förfallit, kan han hos Arbetsdomstolen göra ansökan om målets återupptagande enligt vad som föreskrives i 50 kap. 20 § rättegångsbalken.

Uteblir vadesvaranden från sammanträde för huvudförhandling, företages målet till förhandling

Uteblir klaganden från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. En upplysning om detta skall tas in i kallelsen till sammanträdet. Har överklagandet förfallit, kan klaganden hos Arbetsdomstolen ansöka om återupptagande av målet enligt 50 kap. 22 § rättegångsbalken.

Uteblir motparten företas målet till förhandling och avgörande utan hinder av hans utevaro, om

och avgörande utan hinder av hans utevaro, om hans närvaro *ej* är av betydelse för målets handläggning eller utredning. *En upplysning om detta skall intagas i kallelsen till sammanträdet.* hans närvaro *inte* är av betydelse för målets handläggning eller utredning. *En upplysning om detta skall tas in i kallelsen till sammanträdet.* Prop. 1993/94:190

Uppskjutes påbörjad huvudförhandling, skall förhandlingen fortsättas snarast möjligt. Ny huvudförhandling behöver ej hållas i anledning av sådant uppskov.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har dom eller beslut meddelats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iaktta.

Häriigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:839) om Statens va-nämnd

dels att 23 § skall upphävas,

dels att 19 - 21 §§ och rubriken före 19 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Fullföljd av talan

Överklagande

19 §¹

Talan mot beslut av nämnden, som innebär avgörande av saken, föres genom vad. Detsamma gäller i fråga om beslut, varigenom nämnden i samband med avgörande av saken utlåtit sig om ersättning enligt 14 § eller i annan fråga som gäller allmän rättshjälp och som rör part.

Mot nämndens beslut, varigenom nämnden avvisat ansökan, avskrivit mål, utlåtit sig om ersättning enligt 12 § tredje stycket eller 13 § eller i annat fall än som avses i första stycket utlåtit sig om ersättning enligt 14 § eller i annan fråga som gäller allmän rättshjälp eller utlåtit sig i fråga som avses i 15 §, föres talan genom besvär. Mot annat av nämnden meddelat beslut som ej innebär avgörande av saken får talan föras endast i samband med sådan talan som avses i första stycket första punkten.

Beslut av nämnden får verkställas som domstols dom.

Ett slutligt beslut av nämnden får överklagas.

Ett beslut av nämnden får överklagas särskilt, om beslutet innebär att nämnden prövat

1. en fråga om ersättning enligt 12 § tredje stycket eller 13 eller 14 §,

2. en fråga som gäller allmän rättshjälp, eller

3. en fråga som avses i 15 §.

Andra beslut av nämnden får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

20 §²

Talan mot nämndens beslut föres hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol.

Nämndens beslut överklagas hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol.

¹Senaste lydelse 1987:759.

²Senaste lydelse 1986:1174.

En vadeinlaga och en besvärshandling skall ha kommit in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

21 §³

Beträffande nämndens handläggning vid överklagande och beträffande rättegången i hovrätten gäller, med de avvikelser som följer av 22 §, i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål och om besvär.

Den som vill överklaga skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

I övrigt tillämpas vid överklagande av ett beslut genom vilket saken avgörs, om inte annat följer av 22 §, bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts domar i tvistemål. Vid överklagande av annat beslut tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har nämnden meddelat ett beslut före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iaktta.

³Senaste lydelse 1986:1174.

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

7 §¹

Beslut varigenom myndighet har avslagit enskilds begäran att få ta del av handling eller lämnat ut allmän handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller annars förfoga över den, får överklagas av sökanden. Om inte annat följer av andra – fjärde styckena, överklagas beslutet hos kammarrätten eller, såvitt gäller kammarrätts beslut i där väckt ärende, hos Regeringsrätten. Har beslutet meddelats av organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket tillämpas bestämmelserna i 23 – 25 §§ och 30 § första meningen förvaltningslagen (1986:223) om överklagande.

Har beslut som avses i första stycket meddelats av tingsrätt och rör det handling i domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet, överklagas det hos hovrätten. Motsvarande beslut av hovrätt i där väckt eller dit överklagat ärende överklagas hos Högsta domstolen. Vid överklagande av tingsrätts eller hovrätts beslut tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om *besvär*.

Första och andra styckena gäller inte för beslut av riksdagen, regeringen, Högsta domstolen eller Regeringsrätten.

Att beslut av statsråd skall överklagas hos regeringen föreskrivs i 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen.

Angående rätt att överklaga beslut av myndighet som lyder under riksdagen är särskilt föreskrivet.

Har beslut som avses i första stycket meddelats av tingsrätt och rör det handling i domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet, överklagas det hos hovrätten. Motsvarande beslut av hovrätt i där väckt eller dit överklagat ärende överklagas hos Högsta domstolen. Vid överklagande av tingsrätts eller hovrätts beslut tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om *överklagande av beslut*.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Lydelse enligt prop. 1993/94:133.

Härigenom föreskrivs att 43 § lagen (1982:80) om anställningsskydd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Mål som avses i 34 - 36 §§ skall handläggas skyndsamt.

Ett yrkande om beslut enligt 34 § tredje stycket, 35 § andra stycket eller 36 § andra stycket får *ej* bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess annat *förordnas*. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt *genom besvär*.

Ett yrkande om beslut enligt 34 § tredje stycket, 35 § andra stycket eller 36 § andra stycket får *inte* bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess annat *beslutas*. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs i fråga om vattenlagen (1983:291)

dels att 13 kap. 66 § skall upphävas,

dels att 13 kap. 65 samt 67 - 69 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

65 §¹

Vattendomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Vattenöverdomstolen. I stället för de tider som föreskrivs i 50 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken gäller för vad fyra veckor och för anslutningsvad två veckor.

Vattendomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Vattenöverdomstolen. I stället för de tider som föreskrivs i 50 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken gäller fyra veckor *respektive* två veckor.

67 §

Vattendomstolens beslut i överklagade frågor som avses i 12 kap. 37 § första stycket 1 och 3 samt fjärde stycket får inte överklagas.

Vattendomstolens beslut i frågor som avses i 34 § överklagas särskilt *genom besvär*. Beslut i fråga som avses i 55 § andra stycket får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

Vattendomstolens beslut i frågor som avses i 34 § *får* överklagas särskilt. Beslut i fråga som avses i 55 § andra stycket får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

68 §

Har i ett ansökningsmål, vari kungörelse enligt 22 § har utfärdats, sökanden överklagat vattendomstolens dom eller beslut, får Vattenöverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av *vade- eller besvärslagan med därvid fogade handlingar* skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av vattendomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

Har i ett ansökningsmål, vari kungörelse enligt 22 § har utfärdats, sökanden överklagat vattendomstolens dom eller beslut, får Vattenöverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av *överklagandet* skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av vattendomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

¹Senaste lydelse 1990:454.

I kungörelsen skall uppges att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

att *skriftligt genmäle eller skriftlig förklaring* skall ha *inkommit* till Vattenöverdomstolen inom den tid, minst tre veckor från det att kungörandet skedde, som Vattenöverdomstolen bestämt.

Kungörelsen skall införas i den eller de ortstidningar som vatten-domstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Första – tredje styckena gäller också i förrättningsmål, vari kungörelse enligt 58 § har utfärdats, oavsett om sökanden eller någon annan har klagat.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, skall delgivning anses ha skett.

I kungörelsen skall uppges att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

att *en svarsskrivelse* skall ha *kommit in* till Vattenöverdomstolen inom den tid, minst tre veckor från det att kungörandet skedde, som Vattenöverdomstolen bestämt.

69 §

Vademål får avgöras av Vattenöverdomstolen utan huvudförhandling, om den skulle sakna betydelse för prövningen. Om parterna på ömse sidor har begärt huvudförhandling, skall den äga rum, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Ett mål där en dom har överklagats får avgöras av Vattenöverdomstolen utan huvudförhandling, om *en sådan förhandling* skulle sakna betydelse för prövningen. Om parterna på ömse sidor har begärt huvudförhandling, skall den äga rum, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Vid huvudförhandling får utredningen läggas fram genom Vattenöverdomstolens försorg i den omfattning som domstolen bestämmer.

Om Vattenöverdomstolen i ett överklagat ansöknings- eller förrättningsmål finner att vite eller annan påföljd för utevaro bör föreläggas någon part, får föreläggandet inte tillkännages parten genom kungörelse som avses i 68 § utan det skall delges parten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har vattendomstol meddelat ett beslut före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iakttä.

Härigenom föreskrivs att 38 och 39 §§ samt rubriken närmast före 38 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Besvär

Överklagande

38 §

Inskrivningsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas genom besvär hos hovrätten av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 §.

Inskrivningsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos hovrätten av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 §. *Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut, om inte annat följer av 39 §.*

Beslut om föreläggande enligt 28 § får inte överklagas.

39 §

Besvär över inskrivningsmyndighetens beslut enligt denna lag skall ges in till inskrivningsmyndigheten och vara ställda till hovrätten.

Ett beslut som innefattar prövning av en fråga om fastställande eller återvinning av skatt får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har en part överklagat beslutet och vill även motparten överklaga det, skall dennes besvär ha kommit in till hovrätten inom två månader från det att delgivning som avses i 52 kap. 7 § rättegångsbalken har skett. Hovrätten skall pröva frågan om motpartens besvärstalan har fullföljts på föreskrivet sätt och inom rätt tid.

Om ett beslut som avses i andra stycket har överklagats på be-

Ett beslut som innefattar prövning av en fråga om fastställande eller återvinning av skatt får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har en part överklagat beslutet och vill även motparten överklaga, skall dennes skrivelse ha kommit in till hovrätten inom två månader från det att delgivning som avses i 52 kap. 7 § rättegångsbalken har skett. Hovrätten skall pröva frågan om motpartens överklagande har skett inom rätt tid.

Vid överklagande av ett beslut som avses i andra stycket skall

*hörigt sätt skall hovrätten alltid hovrätten, om målet tas upp till Prop. 1993/94:190
höra klagandens motpart över be- prövning, alltid höra motparten.
svären.*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 24 § samt rubriken närmast före 4 kap. 24 § lagen (1984:649) om företagshypotek skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Besvär

Överklagande

24 §

Beslut i inskrivningsärenden överklagas till hovrätten. Besvärslagan skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Besvärstiden är i fråga om slutligt beslut fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra.

Besvär över beslut som har förts in i företagsinteckningsregistret skall antecknas där. När slutligt beslut med anledning av besvären har vunnit laga kraft skall anteckning göras om beslutets innehåll.

Ett beslut i inskrivningsärende får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Klagotiden i fråga om slutligt beslut är fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Ett överklagande av ett beslut som har förts in i företagsinteckningsregistret, skall antecknas där. När det slutliga beslutet med anledning av överklagandet har vunnit laga kraft, skall beslutets innehåll antecknas.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 9 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

9 §¹

Ett sådant beslut av tingsrätten som avses i 5 § får överklagas *genom besvär* i hovrätten. Överklagandet skall ske inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om ett konkursbeslut eller ett beslut om nedläggning av en konkurs på grund av frivillig uppgörelse, räknas dock tiden för överklagande från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslut om åläggande av reseförbud, om skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass, om förbud att utfärda pass samt om någons häktande eller kvarhållande i häkte får överklagas utan inskränkning till viss tid. Detsamma gäller klagan mot ett beslut på den grunden att förfarandet onödigt uppehålls genom beslutet.

Ett sådant beslut av tingsrätten som avses i 5 § får överklagas *hos* hovrätten. Överklagandet skall ske inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om ett konkursbeslut eller ett beslut om nedläggning av en konkurs på grund av frivillig uppgörelse, räknas dock tiden för överklagande från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹Senaste lydelse 1990:457.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 19 § sjölagen (1994:000) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.¹
19 §

Beslut i registerärenden får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen *med överklagandet* skall ges in till registermyndigheten.

Ett slutligt beslut skall överklagas inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet fattades.

Beslut i registerärenden får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till registermyndigheten.

Ett slutligt beslut skall överklagas inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet fattades. *Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.*

Ett överklagande av ett beslut som finns infört i registret skall antecknas där. När ett slutligt beslut med anledning av ett överklagande har vunnit laga kraft, skall beslutets innehåll antecknas.

Om ett registerärende enligt beslut av högre rätt skall tas upp till ny handläggning av registermyndigheten, skall det ske utan dröjsmål efter det att beslutet kommit till myndigheten.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹Lydelse enligt prop. 1993/94:195.

År 1989 tillkallades en parlamentariskt sammansatt kommitté för att se över domstolarnas uppgifter, arbetssätt och organisation. Kommittén antog namnet Domstolsutredningen. Utredningens uppdrag begränsades år 1991 genom tilläggsdirektiv till att inte längre omfatta domstolarnas organisation.

I december 1991 avgav utredningen betänkandet Domstolarna inför 2000-talet – Arbetsuppgifter och förfaranderegler (SOU 1991:106). Förslagen i betänkandet tar sikte på arbetsfördelningen mellan domstolar och förvaltning och mellan de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Utredningen tar också upp frågor angående omprövning, överklagande och instansordningen samt vissa andra processrättsliga frågor. Några delar av betänkandet har redan lagts till grund för lagstiftning. Det gäller bl.a. frågor om prövningstillstånd i hovrätt och instansordningen i utsökningsmål (prop. 1992/93:216, bet. 1992/93:JuU 34, rskr. 1992/93:373, SFS 1993:514-521). Ett förslag från utredningen angående domares rätt att vara ombud (se 12 kap. 3 § rättegångsbalken, RB) har redan föranlett lagstiftning genom SFS 1992:1511 (prop. 1992/93:64, bet. 1992/93:JuU 13, rskr. 73). Nyligen överlämnades till riksdagen propositionen 1993/94:133 Instansordningen m.m. i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

I detta ärende tar regeringen upp de övriga frågor om förfarandet i hovrätt och Högsta domstolen som behandlats av Domstolsutredningen. Dessutom tar regeringen upp några av utredningen behandlade frågor om användningen av telefax i domstolsverksamheten. Utredningens lagförslag i dessa delar finns som *bilaga 1*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna har tagits in i Ds 1993:5 (i bilaga 1). I Ds 1993:5 finns också en sammanställning över remissvaren (särskilt avsnitten V:26.3 och VIII:3).

Domstolsverket har i skrivelse den 23 september 1993 till Justitiedepartementet hemställt om ändring i 49 kap. 12 a § RB. Ändringsförslaget innebär att prövningstillstånd inte skall krävas för talan angående enskilt anspråk som handläggs tillsammans med ett brottmål när sådant tillstånd inte krävs för brottmålet. Med anledning av Domstolsverkets förslag har inom Justitiedepartementet upprättats en promemoria med förslag till ändring i 49 kap. 12 a § RB. Departementets lagförslag finns intaget i *bilaga 2*. Förslaget har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Domstolsverket, Riksåklagaren, Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Hovrätten för Västra Sverige, Hovrätten för Nedre Norrland, Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges domareförbund och Hovrättsprocessutredningen (Ju 1993:04). En sammanställning av yttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 93-3651).

I detta ärende behandlas även frågan om antalet justitieråd i Högsta domstolen. Den frågan har aktualiserats genom en skrivelse den 25 oktober 1993 från Högsta domstolen till regeringen (Dnr 93-4070). Även frågan om antalet regeringsråd i Regeringsrätten behandlas.

Dessutom behandlas en fråga om advokatverksamhet. Sveriges advokatsamfund har i skrivelse till Justitiedepartementet den 17 januari 1992 hemställt om ändring i 8 kap. 4 § RB. Ändringsförslaget innebär att förbudet att driva advokatverksamhet i aktiebolagsform upphävs. Advokatsamfundet har vidare hemställt om fastställelse av en ändring i 38 § i samfundets stadgar. Samfundets lagförslag finns i *bilaga 3*. Förslaget har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Svea hovrätt, Kommerskollegium, Riksskatteverket, Konsumentverket och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet. Riksåklagaren har bifogat yttrande från Statsåklagarmyndigheten för speciella mål. En sammanställning av yttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 92-357).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 februari 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*.

Lagrådet har i huvudsak godtagit förslagen men också föreslagit vissa justeringar. Regeringen har på de flesta punkter följt Lagrådets förslag. Bl.a. har som Lagrådet föreslagit några ändringar inte gjorts i lagen (1976:600) om offentlig anställning, eftersom den lagen nyligen föreslagits bli upphävd (se prop. 1993/94:65). Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Vi återkommer till Lagrådets synpunkter i avsnittet 5 och i författningskommentaren. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

4 Nuvarande förfaranderegler

De allmänna domstolarna är tingsrätterna, hovrätterna och Högsta domstolen. Rättskipningen i allmän domstol regleras i första hand av rättegångsbalken, som trädde i kraft år 1948.

Allmänna bestämmelser om det allmänna domstolsväsendet finns i balkens första avdelning (1 – 9 kap.). Särskilda regler för hovrätterna och Högsta domstolen finns i 2 respektive 3 kap. RB. Hovrätterna fungerar i allmänhet som överinstanser i förhållande till tingsrätterna, medan Högsta domstolen fungerar som överinstans i förhållande till hovrätterna. Såväl hovrätterna som Högsta domstolen utgör emellertid överordnade instanser även till andra organ, och i speciella fall skall en rättegång inledas i en hovrätt eller Högsta domstolen.

Såvitt gäller förfarandet skiljer rättegångsbalken mellan tvistemål och brottmål. Allmänna bestämmelser för målen finns i balkens andra avdelning (10 – 34 kap.). När det gäller dessa bestämmelser skall här endast sägas att avgöranden enligt rättegångsbalken antingen utgör domar eller beslut (se 17 kap. 1 § och 30 kap. 1 §). Som dom betecknas ett avgörande av själva saken. Ett beslut genom vilket en domstol på annat sätt än genom dom skiljer saken från sig (t.ex. genom avvisning eller av-

skrivning) utgör ett slutligt beslut. Även vissa fristående avgöranden av en högre domstol betecknas som slutliga beslut.

I balkens tredje avdelning (35 - 41 kap.) finns bestämmelser om bevisning. Särskilda förfaranderegler för tingsrätterna tas upp i fjärde avdelningen (42 - 48 kap.). Motsvarande bestämmelser för hovrätterna och Högsta domstolen finns i balkens femte avdelning (49 - 53 kap.) respektive sjätte avdelning (54 - 57 kap.).

De särskilda bestämmelserna om hovrätten är fördelade så att 49 kap. behandlar frågor om själva överklagandet hos hovrätt medan 50 och 51 kap. avser förfarandet i hovrätt efter överklagande av en dom i tvistemål respektive brottmål. Ett överklagande av en dom sker genom ett fullföljdsinstitut som kallas "vad". "Vad" är ett s.k. devolutivt rättsmedel, eftersom den nya prövningen sker i en högre instans. Beslut skall i allmänhet överklagas genom rättsmedlet "besvär". I vissa fall är dock rättsmedlet mot ett beslut av tingsrätt "vad". Besvärsförfarandet regleras i 52 kap. I 53 kap. finns bestämmelser om sådana fall som tas upp av hovrätt som första domstol.

De särskilda bestämmelserna om Högsta domstolen är fördelade så att 54 kap. behandlar frågor om överklagandet av hovrättsavgöranden. I 55 kap. finns bestämmelser om förfarandet i Högsta domstolen efter överklagande av en hovrättsdom. Ett sådant överklagande sker genom rättsmedlet "revision". Mot ett beslut av hovrätt kan den som vill överklaga i allmänhet fullfölja talan genom rättsmedlet "besvär". I sådant fall gäller 56 kap. I vissa fall skall dock ett hovrättsbeslut överklagas genom "revision".

Rättsmedlen "vad", "besvär" och "revision" utgör tre av de fem allmänna rättsmedlen enligt rättegångsbalken. De övriga är "återvinning" och "återupptagande", vilka inte i sig leder till någon prövning i högre instans. De är alltså inte devolutiva.

Vid sidan av de allmänna rättsmedlen finns det enligt rättegångsbalken några särskilda rättsmedel med vilka en part eller någon annan kan angripa ett avgörande som inte längre kan överklagas, dvs. ett lagakraftvunnet avgörande. De särskilda rättsmedlen är "resning" (58 kap.), "återställande av försutten tid" (58 kap. 11 §) samt "besvär över domvilla" (59 kap.).

Tingsrätterna har inte endast rättskipningsuppgifter. Vid sidan av dessa uppgifter prövar nämligen tingsrätterna ärenden som avser s.k. frivillig rättsvård. Förfarandet i tingsrätt i sådana ärenden regleras av lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden (ärendelagen). Vid överklagande i ett domstolsärende gäller rättegångsbalkens besvärskapitel.

För de förvaltningsrättsliga målen finns förvaltningsdomstolar. De utgörs av länsrätter, kammarrätter och Regeringsrätten. I de domstolarna gäller inte rättegångsbalken utan förvaltningsprocesslagen (FPL, 1971:291). För rättegången i förvaltningsdomstolarna finns ingen uppdelning av överklaganden som motsvarar "vad", "besvär" och "revision" enligt rättegångsbalken. I stället är "besvär" det enda allmänna rättsmedlet.

Regeringens förslag: Systemet för överklagande av tingsrätts- och hovrättsavgöranden görs enhetligt. Detta sker genom att rättsmedelsbeteckningarna "vad", "besvär" och "revision" utmönstras ur rättegångsbalken. På sikt utmönstras även uttrycket "fullföljd av talan". I stället används genomgående uttrycket "överklagande". Samtidigt sker det en språklig modernisering av nästan samtliga bestämmelser i rättegångsbalken som särskilt avser processen i hovrätt eller Högsta domstolen.

Domstolsutredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Nästan samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar detta utan erinran.

Skälen för regeringens förslag:

Ett enhetligt system

Vårt rättsmedelssystem har delvis uråldriga anor. Det nutida rättsmedlet mot tingsrättsdomar och vissa tingsrättsbeslut, "vad", utgjorde sålunda det ordinarie rättsmedlet redan på landskapslagarnas tid och innebar ursprungligen en vadslagning mellan klaganden och den som dömt i målet. Rättsmedlet "besvär" infördes under tysk påverkan först under 1600-talet. Besvärsinstitutet har under seklernas lopp haft ett skiftande tillämpningsområde. Numera utgör besvär det allmänna rättsmedlet mot flertalet beslut av de allmänna domstolarna. Härtill kommer att besvär utgör det allmänna rättsmedlet mot samtliga domar och beslut av förvaltningsdomstolarna. Även rättsmedlet mot hovrättsdomar, "revision", är en 1600-talsskapelse. När det gäller överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut har rättsmedlet numera i allmänhet ingen särskild beteckning utan man talar helt enkelt om att man "överklagar", ett ord som i rättegångsbalken närmast motsvaras av uttrycket att man "fullföljer talan".

Domstolsutredningen konstaterar i sitt betänkande att systemet för överklaganden av de allmänna domstolarnas avgöranden är onödigt invecklat. Utredningen föreslår därför att man ur rättegångsbalken utmönstrar beteckningar som har att göra med begreppen "vad", "revision" och "besvär" samt på sikt även begreppet "fullföljd av talan". I utredningens förslag talar man alltså endast om "överklagande". Förslaget berör ett mycket stort antal bestämmelser i rättegångsbalken. Bl.a. föreslås ändringar i nästan alla paragrafer i balkens femte och sjätte avdelningar. De paragrafer som omfattas av förslaget ges i utredningsförslaget en modernare språklig dräkt samtidigt som utredningen föreslår en del smärre, sakliga korrigeringar av de nu gällande bestämmelserna.

Ett annat av utredningen framlagt förslag berör ärendelagen. Den lagen avser de allmänna domstolarnas s.k. frivilliga rättsvård till skillnad från rättegångsbalken som avser rättskipning. Vid överklagande av ett

beslut i ett domstolsärende gäller rättegångsbalkens bestämmelser om besvär. Utredningen lägger fram sina förslag rörande processen i hovrätt och Högsta domstolen med utgångspunkt från att domstolsärenden inte längre skall hanteras enligt ärendelagen och rättegångsbalken utan enligt en av utredningen föreslagen domstolsförfarandelag. Den lagen bör enligt utredningen ersätta såväl ärendelagen som den för förvaltningsdomstolarna gällande förvaltningsprocesslagen. Utredningens bestämmelser om förfarandet i hovrätt och Högsta domstolen enligt rättegångsbalken är alltså inte avsedda för domstolsärenden.

De förslag utredningen lägger fram angående rättegångsbalken innebär otvivelaktigt en välbehövlig förenkling av reglerna för överklagande hos hovrätt och Högsta domstolen. Genom förslagen kommer man också till rätta med att det nuvarande systemet ger ett alltför ålderdomligt intryck inte minst i språkligt hänseende. I det moderna samhället ställs höga krav på lagstiftningens tillgänglighet och det är alltså inte bara nödvändigheten av förenklingar utan också behovet av att skapa en ökad förståelse som man har att ta hänsyn till. Detta gäller inte minst ett lagverk med den centrala roll som rättegångsbalken har. I åtskilliga delar har inga större förändringar gjorts under de mer än 50 år som balken funnits. Mot detta måste dock vägas önskemålet om stabilitet i lagstiftningen, inte minst med tanke på den praktiska rättstillämpningen.

När man i övrigt bedömer behovet av en mera genomgripande reform kan man konstatera att det sakliga reformbehovet beträffande rättegångsförfarandet undan för undan till allra största delen har tillgodosetts genom partiella reformer och det kan i detta sammanhang vara värt att nämna att rättegångsbalken sedan år 1948 ändrats i bortåt 200 lagstiftningsärenden. Partiella reformer är ofrånkomligen sådana till sin natur att man, när de blivit många, kan behöva ta ett samlande grepp på regelmassan.

Utifrån de nu redovisade utgångspunkterna är det enligt regeringens mening angeläget att förenkla reglerna för överklagande och att modernisera reglerna om överrättsprocessen. Remissinstanserna har i allmänhet godtagit Domstolsutredningens förslag i denna del. En remissinstans, nämligen Hovrätten för Västra Sverige, har emellertid ställt frågan om inte de föreslagna ändringarna kan avvakta en formell översyn av hela rättegångsbalken.

Av praktiska skäl bör en modernisering av rättegångsbalken inte ske i en enda etapp. Utredningens förslag omfattar en relativt väl avgränsad del av rättegångsbalken för vilken reformbehovet framstår som särskilt påträngande. Det finns därför goda skäl att gå fram med en partiell reform när det gäller överrättsprocessen.

Rättegångsförfarandet i hovrätt är föremål för översyn av Hovrättsprocessutredningen (Ju 1993:04). Enligt direktiven (dir. 1993:38) skall utredningen göra en översyn av och lämna förslag om vad som bör gälla för hovrätternas handläggning av målen mot bakgrund av vilka funktioner hovrätterna skall fylla och hur de lämpligast kan fullgöra dessa. Vidare skall utredningen bl.a. gå igenom olika tänkbara sätt att begränsa flödet av mål till hovrätterna och föreslå ändringar även i dessa delar. Reformen i enlighet med de angivna direktiven kan visser-

ligen antas komma att bli betydelsefulla, men de kan knappast komma att beröra mer än ett relativt litet antal paragrafer i rättegångsbalken. Utredningens arbete torde inte på något sätt behöva störas av att det nu sker en mera formellt inriktad reform av bestämmelserna angående överrättsprocessen. Det finns därför inget att förlora på att redan nu gå fram med en omedelbar reform. I stället har man åtskilligt att vinna på en sådan. I detta sammanhang bör påpekas att frågan om ett enhetligt system för överklagande inom det allmänna domstolsväsendets ramar har hållits svävande ända sedan år 1981 då Rättegångsutredningen genom tilläggsdirektiv fick i uppgift att utreda frågan (dir. 1981:47). En osäkerhet om vad som i framtiden skall gälla orsakar svårigheter av skilda slag.

En särskild fråga är hur man i en reform av överrättsprocessen skall hantera överklaganden i domstolsärenden. Domstolsutredningens förslag utgår som redan sagts från att överklaganden i domstolsärenden inte skall hanteras enligt rättegångsbalken utan enligt den nya domstolsförfarandelagen. Överklaganden i domstolsärenden bör inte alltid hanteras enligt samma regler som gäller för överklaganden av processuella beslut i tvistemål eller brottmål. De förra överklagandena bör t.ex. - bl.a. av hänsyn till Sveriges åtaganden enligt den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna - inte sällan föranleda en muntlig överrättsprocess, medan muntlighet i mycket stor utsträckning bör undvikas vid överklaganden av processuella beslut (se vidare om den frågan i författningskommentaren till 52 kap. 11 §). Också i andra hänseenden finns det behov av speciella bestämmelser för hanteringen av domstolsärenden i överrätt. Sammanfattningsvis kan man säga att rättegångsbalkens nuvarande besvärregler sakligt sett passar bra för överklaganden av processuella beslut medan de numera ofta passar mindre väl för överklaganden av beslut i domstolsärenden.

Remisskritiken mot att man som utredningen föreslår har en för allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol gemensam processlag är stark, och utredningens förslag i den delen bör inte genomföras. För domstolsärendena återstår därmed främst alternativen att låta de nuvarande domstolsärendena hanteras enligt rättegångsbalken eller att revidera ärendelagen. Arbetet med att utarbeta en ny ärendelag har redan inletts inom Justitiedepartementet. Frågor om hanteringen av ärendena i hovrätt och Högsta domstolen kan antingen regleras i den nya ärendelagen (självständigt) eller genom tillägg till rättegångsbalkens bestämmelser för överklagande av tingsrätts beslut enligt rättegångsbalken. Varken i det ena eller andra fallet hindrar behovet av att vissa domstolsärenden får en speciell hantering i hovrätt att man nu går fram med en reform på grundval av utredningens förslag när det gäller rättegångsbalkens bestämmelser.

Det anförda leder sammantaget till att det nu bör ske en reform i huvudsak på det sätt som Domstolsutredningen föreslagit. Detta innebär en modernisering främst av 49 - 57 och 59 kap. rättegångsbalken. Det är inte någon egentlig olägenhet att låta bestämmelserna i 58 kap. om resning falla utanför reformen. De bestämmelserna har till stor del redan moderniserats i samband med partiella reformer. Detta utesluter

I *bilaga 4* finns tabeller över förhållandet mellan nuvarande och föreslagna paragrafbeteckningar i rättegångsbalken.

Enhetliga beteckningar

När systemet för överklagande hos allmän domstol görs enhetligt uppkommer frågan vilken rättsmedelsbeteckning som bör väljas. Det är endast Kammarrätten i Stockholm (majoriteten), som är negativ till utredningens förslag att uteslutande använda uttrycket "överklagande". Kammarrättens majoritet föreslår att man i stället använder termen "besvär" över hela linjen för fullföljande av talan. Utredningens förslag synes ha betydande fördelar. Systemet blir enklare och uttrycket "överklaga" är begripligt och väl egentligen det ord som används även av jurister i stället för "vädja", "besvara sig", "ansöka om revision" eller "fullfölja talan". Uttrycket "besvär" har visserligen gammal hävd men har nog aldrig haft någon egentlig genomslagskraft i det allmänna språkbruket. För jurister med anknytning till allmän domstol kan det dessutom lätt föra tankarna till ett visst slags överklagande, låt vara att "besvär" förr användes även för andra typer av överklaganden. Mot den bakgrunden bör uttrycket "överklagande" användas för det nya enhetliga systemet i rättegångsbalken. Uttrycket "fullföljd av talan" bör dock tills vidare kunna stå kvar i sådana delar av balken som inte ändras nu.

Det ligger, som bl.a. kammarrättens majoritet påpekat, ett problem i att tala om överklagande. Sammansatta uttryck, sådana som "överklagandeinlaga", är nämligen språkligt sett monstruösa, medan t.ex. "besvärslinlaga" är kort och lätt att använda. Utredningen kan i syfte att undgå problemen sägas ha valt att låta beteckningen "överklagande" täcka både den fullföljda talan som immateriellt begrepp och den konkreta skrivelse genom vilken talan fullföljs. På den punkten har emellertid inte bara kammarrättens majoritet utan även Svea hovrätt och Hovrätten över Skåne och Blekinge varit kritiska. Svea hovrätt har föreslagit att själva skrivelsen ges beteckningen "klagoskrift".

Juridiskt sett torde man inte ha något egentligt behov av att i lagtexten göra en åtskillnad i det nu berörda hänseendet. En enhetlig beteckning utesluter visserligen praktiskt sett möjligheten att uttryckligen markera om det rör sig om ett fall i vilket man vill avvisa en fullföljd talan på grund av ett fullföljdshinder eller ett fall där man vill avvisa en skrivelse som innehåller ett överklagande därför att skrivelsen är bristfällig. Redan de nu gällande reglerna i rättegångsbalken är emellertid sådana att det är svårt för att inte säga omöjligt att finna någon helt klar linje när det gäller frågor om "talan" (eller "målet") skall avvisas eller om en "inlaga" skall avvisas (se t.ex. nuvarande 50 kap. 3 § RB). Detta spelar dock mindre roll eftersom de praktiska konsekvenserna av skilda typer av avvisningsbeslut är desamma. För undvikande av missförstånd skall tilläggas att det självklart kan vara av mycket stor betydelse om "talan" eller "den fullföljda talan" avvisas. Det torde inte heller ligga

något problem i att uttrycket "överklagande" ibland måste täcka in också det som står i en skrivelse genom vilken den ursprungliga inlagan kompletteras (så exempelvis vid tillämpning av 50 kap. 25 § andra stycket RB). Det som gör att man kan tveka ligger i stället främst på det språkliga planet.

Den år 1986 antagna förvaltningslagen (1986:223) skiljer mellan uttrycken "skrivelsen med överklagande" och "överklagande". Det finns givetvis fördelar att använda samma begreppssystem i alla förfarandelagar. Uttrycket "skrivelsen med överklagandet" är emellertid ganska tungt. Uttrycket "klagoskrift" som under remissbehandlingen förts fram av Svea hovrätt och som förordats av *Lagrådet* kan ses som en förbättring, men också mot det uttrycket kan man rikta invändningar. Till dessa hör att uttrycket är ålderdomligt och att det inte klart särskiljer sådana skrivelser genom vilka någon överklagar. Sålunda kan även t.ex. skriftliga missnöjesanmälningar och skrivelser genom vilka en part klagar över en domvilla anses som klagoskrifter. I det allmänna språkbruket torde "klagoskrifter" också kunna beteckna alla sådana skrivelser genom vilka någon rent allmänt protesterar mot något. Att ett och samma uttryck har olika betydelser är numera ganska vanligt. Ett typexempel är uttrycket "ansökan". Även rättegångsbalken innehåller sådana uttryck (se t.ex. 40 kap. 7 § angående användningen av uttrycket "utlåtande"). Därför väljer regeringen den lösning som Domstolsutredningen hade och som förordats i lagrådsremissen. Den av utredningen föreslagna lagtexten bör dock bl.a. till undvikande av missförstånd justeras på en del punkter. Att regeringens förslag som *Lagrådet* påpekat medför att det inte heller i fortsättningen görs någon klar åtskillnad mellan det fallet att det är en bristfällig skrivelse som avvisas och det fallet att själva överklagandet avvisas har enligt regeringen ingen större betydelse. I den praktiska rättstillämpningen kommer det som *Lagrådet* angett att finnas ett behov av att på något sätt särskilja ifrågasvarande skrivelser från andra som en klagande kan komma att ge in till domstolen under målets handläggning. Regeringen menar att detta kan ske genom att man helt enkelt rubricerar skrivelsen "Överklagande".

När det gäller det i 59 kap. RB förekommande institutet "besvär över domvilla" bör man i fortsättningen använda uttrycket "klagan över domvilla".

Ändringar i andra lagar än rättegångsbalken

Ändringarna i rättegångsbalkens regler om överrättsprocessen för med sig ett behov av konsekvensändringar också i annan lagstiftning. Alla lagbestämmelser som innehåller begreppet "besvär" kan emellertid inte ändras nu. Den nu aktuella reformen bör i huvudsak begränsas till bestämmelser som avser ett överklagande hos hovrätt eller Högsta domstolen.

Detta innebär att alla de bestämmelser om "besvär" som finns på det förvaltningsrättsliga området lämnas utanför reformen. När det gäller förvaltningsdomstolarna bör uttrycket "överklagande" som ersättning

för "besvär" införas i samband med att förvaltningsprocesslagen reformeras. Även de bestämmelser som finns om överklagande till fastighetsdomstol eller Bostadsdomstolen lämnas utanför.

Vissa bestämmelser som avser besvär till hovrätt bör lämnas utanför reformen bl.a. därför att det finns ett nära samband med reformen av ärendelagstiftningen. Exempel på detta är 60 och 70 §§ lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt. Beträffande den typen av bestämmelser bör redan nu sägas att det i samband med reformen av ärendelagstiftningen behöver övervägas att i vissa fall låta den primära domstolsprövningen ske i tingsrätt och inte i hovrätt. Det gäller fall som avses i 12 kap. 21 § jordabalken och 9 a § lagen (1927:56) om nedläggningar av pengar hos myndighet. De bestämmelser som avser besvär till tingsrätt hör också till reformen av ärendelagstiftningen. I samband med den reformen bör man även ta upp frågor om utformningen av bestämmelserna i 21 kap. 9 - 11 §§ sjölagen (1994:000) om klander till tingsrätt av dispassch. De bestämmelserna hänvisar till rättegångsbalkens besvärregler för hovrätt.

Flertalet av de regler som nu finns i speciella lagar om överklagande till hovrätt genom besvär kompletteras av en bestämmelse i 21 § rättegångsbalkens promulgationslag (RP). Den innebär att rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande hos hovrätt och Högsta domstolen och om rättegången där i mål som väckts vid tingsrätt - om inte annat sägs - skall tillämpas i fråga om överklagande hos högre rätt av mål som tagits upp av någon annan världslig domstol eller myndighet och som enligt en författning får överklagas hos hovrätt. Talan skall dock föras genom besvär. Bestämmelserna i de speciella lagarna om att överklagande kan ske hos hovrätt bör nu såvitt möjligt ges en enhetlig utformning utan att det för den skull sker någon saklig ändring. Eftersom det tills vidare kommer att finnas kvar några mindre fullständiga regleringar av frågor om överklagande av förvaltningsmyndighets beslut hos hovrätt, kan 21 § promulgationslagen ännu inte upphävas.

6 Användningen av telefax i rättegång

Regeringens förslag: I rättegångsbalken införs en bestämmelse som klargör att telefax kan godtas för sådana inlagor som inte behöver vara egenhändigt undertecknade. Stämningsansökningar skall även i fortsättningen vara egenhändigt undertecknade. Kravet på att skrivelser genom vilka någon överklagar eller besvarar ett överklagande skall vara egenhändigt undertecknade tas bort.

Domstolsutredningens förslag: Utredningen föreslår att bestämmelserna om egenhändigt undertecknande av skrivelser med överklaganden och skrivelser med svar på överklaganden skall upphävas. För stämningsansökningar och andra inlagor som enligt rättegångsbalken

skall vara egenhändigt undertecknade föreslår utredningen en bestämmelse i 33 kap. 3 § RB om att ett meddelande skall godtas som egenhändigt undertecknat trots att det kommit in genom telefax, om det har avsänts från en telefon med nummer som kan hänföras till någon som undertecknat meddelandet.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser godtar utredningsförslaget. Justitiekanslern menar emellertid att förslaget om upphävande av bestämmelser om egenhändig underskrift på överklaganden m.m. leder till osäkerhetsmoment i behandlingen och onödiga problem. Beträffande telefaxkommunikation menar han att man i varje fall bör avvakta resultatet av Datastraffrättsutredningens (Ju 1989:04) arbete före ett ställningstagande. Även Kammarrätten i Stockholm avstyrker med hänvisning till risken för krångel, misstag eller andra olägenheter. Patentbesvärsrätten som också är kritisk till förslaget anger bl.a. att det framstår som omotiverat att inte ha en enhetlig reglering för alla mål- och ärendekategorier vid domstolarna.

Domstolsverket ställer sig positivt till ett ökat användande av telefax och att ett sådant användande bör underlättas. I fråga om stämningsansökningar och andra handlingar av större vikt anser emellertid verket det vara av värde att behålla kravet på en undertecknad handling. Sålunda anser verket att skrivelser med överklaganden skall vara egenhändigt undertecknade. Verket påpekar bl.a. att avsändarnumret utgör ett dåligt bevis om verklig avsändare. Patent- och registreringsverket anser att kravet på en undertecknad originalhandling bör bestå när det gäller stämningsansökningar och även andra handlingar som intyg m.m. Verket menar bl.a. att en bestämmelse i rättegångsbalken om telefax kan komma att åberopas även i förhållanden utanför rättegångsbalkens område.

Hovrätten för Västra Sverige är inte övertygad om att förslaget är en lycklig lösning på problemet med telefax och hovrätten avstyrker förslaget att ta bort vissa bestämmelser om krav på egenhändigt undertecknande. Hovrätten anför att utredningens förslag synes vila på en otillräcklig analys av förslagets tekniska och rättsliga förutsättningar. Hovrätten menar bl.a. att ett telefax inte åtnjuter det straffrättsliga förfalskningsskydd som enligt 14 kap. 1 § brottsbalken gäller för urkunder. Hovrätten påpekar i det sammanhanget att telefax kan sändas direkt från en dator. Hovrätten påpekar vidare liksom Domstolsverket gjort att avsändarnumret utgör ett dåligt bevis om verklig avsändare. Hovrätten tar också upp frågan om det varit utredningens mening att en part skall vara helt förhindrad att åberopa ett obekräftat meddelande eller föra motbevisning angående äktheten av ett telefax.

Skälen för regeringens förslag: Vissa inlagor till allmän domstol måste enligt rättegångsbalken vara egenhändigt undertecknade. Det gäller skriftliga fullmakter, stämningsansökningar, vadeinlagor, besvärinlagor, revisionsinlagor, genmälen i högre rätt (dvs. inte genmälen i sådana mål som hovrätt eller Högsta domstolen tar upp som första instans), förklaringar i högre rätt, ansökningar om resning samt ansökningar om återställande av försutten tid.

Att en inläga till domstol skall vara egenhändigt undertecknad är i de allra flesta situationer en självklarhet för en avsändare. Det ligger emellertid ett problem i att handlingar numera ofta överförs från t.ex. advokatkontor till domstolar genom telefax. Ett telefax har i praxis inte ansetts uppfylla rättegångsbalkens krav på att handlingen skall vara egenhändigt undertecknad genom att det i kravet på ett egenhändigt undertecknande också har ansetts ligga ett krav på att det är just det undertecknade exemplaret som skall ges in till domstolen. Överföring genom telefax har därmed enligt rättegångsbalken blivit en i princip otillåten metod när det gäller t.ex. stämningsansökningar, överklaganden och genmälen i högre instans. Den som använder sig av telefax drabbas emellertid inte av någon rättsförlust, eftersom rättegångsbalken innehåller en bestämmelse om att rätten, när det brister i fråga om underskriften, skall ge ingivaren möjlighet att avhjälpa felet innan avvisning sker (se t.ex. 33 kap. 3 § tredje stycket, 42 kap. 4 § och 50 kap. 7 § RB).

Otvivelaktigt är telefax enligt rättegångsbalkens nu gällande regler åtminstone formellt sett tillåtna när det gäller t.ex. en ansökan om kvarstad som görs före inledandet av en rättegång eller ett svaromål i tingsrätt. Ett telefax är formellt sett tillåtet också när det gäller t.ex. sådana inlagor som innebär att talan återkallas, efterges eller medges eller att återvinning eller återupptagande söks.

Enligt regeringens mening är det tveksamt om man kan avstå från bestämmelser om egenhändigt undertecknande när det gäller så viktiga handlingar som stämningsansökningar. Under alla omständigheter är utredningens metod att avskilja vissa som kan härledas till den som har undertecknat meddelandet inte invändningsfri (se förutom remissyttrandena även Datastraffrättsutredningen i betänkandet Information och den nya informationsteknologin, SOU 1992:110, s. 306 och Juridisk Tidskrift, årgång 5, s. 374). Kravet på att stämningsansökningar måste vara egenhändigt undertecknade bör därför, åtminstone tills vidare, stå kvar. I princip bör detsamma gälla i fråga om t.ex. ansökningar om resning.

När det gäller andra handlingar under en rättegång, t.ex. en inläga genom vilken part överklagar eller besvarar ett överklagande, kan man emellertid anlägga ett annat synsätt. Risken för att någon obehörig skulle okynnesöverklaga för någon annans räkning eller av okynne besvara ett överklagande får bedömas vara mycket liten. I de allra flesta fall torde vidare redan de omständigheter som föreligger i samband med ett överklagande klart utvisa om det rör sig om en skrivelse som härrör från den uppgivna parten. I sammanhanget kan nämnas att Högsta domstolen i ett rättsfall, NJA 1991 s. 407, funnit att en skrivelse med överklagande som över huvud taget inte varit undertecknad kunde godtas trots att den nuvarande lagtexten ställer upp ett krav på egenhändigt undertecknande. I målet hade nämligen på annat sätt än genom undertecknandet bekräftats att skrivelsen härrörde från överklaganden. I domskälen angav Högsta domstolen att förhållandet var "klarlagt". I rättsfallet NJA 1991 s. 595 ansågs en fotokopia av en handskriven besvärinläga kunna läggas till grund för rättegången i hovrätt när det

genom andra handlingar bekräftats att inlagen härrörde från klaganden. Utan att det skall behöva uppstå några nämnvärda problem bör man därför kunna tillåta att nu berörda inlagor ges in genom telefax. En sådan ändring får särskild betydelse när det gäller t.ex. överklaganden av beslut om häktning eller kvarstad där behovet av snabbhet gör sig starkt gällande. I dessa delar bör alltså utredningsförslaget godtas. Lagtekniskt bör detta komma till uttryck genom att kravet på egenhändigt undertecknande avskaffas när det gäller överklaganden och svarsskrivelser i högre rätt. För tydlighets skull bör också 33 kap. 3 § RB ändras så att det klart framgår att telefaxmeddelanden kan godtas. En sådan ordning förutsätter dock en bestämmelse om att domstolen – i de fall tveksamhet råder i frågan om ett telefax kommer från den uppgivne avsändaren – skall kunna förelägga denne att komplettera med en undertecknad handling. Den nuvarande bestämmelsen för telegram och andra meddelanden bör i det sammanhanget formuleras om för att tydligare markera att komplettering skall kunna begäras inte bara i de fall avsändarens underskrift saknas helt utan också i de fall avsändarens underskrift i original saknas. Detta innebär ingen ändring i sak och övererensstämmer också med hur motsvarande bestämmelse i 44 § tredje stycket FPL tolkas och tillämpas.

Det förekommer att parter överklagar ett beslut dels genom ett telefax, dels genom en egenhändigt undertecknad inlaga. Eftersom handlingarna i båda fallen skall ges in till den domstol som redan beslutat i målet borde det vara sörjt för att det inte kan bli en dubbel handläggning i den högre rätten. Emellertid torde det i praktiken – särskilt vid brådskande häktnings- och kvarstadsavgöranden – förekomma att en högre domstol som får in ett överklagande direkt från parten aldrig översänder överklagandet till den lägre domstolen. Detta är givetvis olyckligt särskilt i de fall detta resulterar i en dubbel handläggning i hovrätten. Problemen är emellertid inte speciella för telefaxanvändning. Man kan nämligen lika gärna tänka sig att såväl en tilltalad som hans försvarare överklagar eller att försvararen överklagar först genom ett telegram och senare genom en undertecknad inlaga. Eventuella problem bör därför lösas på annat sätt än genom att man inte tillåter en i övrigt befogad användning av telefax för meddelanden inom domstolsväsendet. För detta behövs inga nya regler i rättegångsbalken.

För att det inte skall råda någon tveksamhet bör det, med anledning av ett remissyttrande, sägas att en handling som åberopas som bevis i princip inte behöver vara egenhändigt undertecknad, men att bevisvärdet av en handling som saknar sådant undertecknande kan vara obefintligt (se även 35 kap. 7 § RB om avvisande av verkningslös bevisning).

7 Antalet justitieråd och regeringsråd

Regeringens förslag: Minimiantalet justitieråd minskas från 22 till 20. Minimiantalet regeringsråd minskas från 18 till 16.

Skälen för regeringens förslag: Det lagstadgade antalet ledamöter i Högsta domstolen minskades i samband med en fullföljdsreform år 1971 (prop. 1971:45; SFS 1971:218). I rättegångsbalken föreskrevs att Högsta domstolen skulle utgöras av 22 justitieråd, men en särskild övergångsbestämmelse innebar att antalet tills vidare kunde vara högre. I samband med reformen uttalade föredragande departementschefen (angiven prop. s. 93) att man till följd av de ändrade fullföljdsreglerna på längre sikt kunde räkna med en väsentlig minskning av antalet justitieråd. Genom en lagändring år 1974 (prop. 1974:35; SFS 1974:573) bestämdes att Högsta domstolen skulle utgöras av 22 justitieråd eller det högre antal som av särskilda skäl fanns erforderligt. Föredragande departementschefen angav (prop. 1974:35 s. 107) att ambitionen borde vara att minska antalet ledamöter i Högsta domstolen till 22, vilket antal framstod som väl avvägt, men att erfarenheterna efter 1971 års reform visade att man inte kunde utesluta att det också i framtiden ibland kunde komma att finnas behov av ett något större antal.

Den år 1974 bestämda lydelsen gäller fortfarande. Antalet ledamöter i Högsta domstolen har alltsedan år 1971 legat över 22 och i allmänhet utgjort omkring 25. Sedan ett drygt år tillbaka har emellertid antalet kunnat minskas till det i lagen angivna. Det kan nämnas att Högsta domstolen nyligen har delats i två avdelningar i stället för som tidigare tre.

Det lagstadgade antalet ledamöter i Regeringsrätten bestämdes år 1974 genom ändringar i 3 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar till 18 eller det högre antal som "av särskilda skäl finnes erforderligt". Denna bestämmelse gäller fortfarande. Antalet regeringsråd har under en period varit nere i det föreskrivna minimiantalet. För närvarande består Regeringsrätten av 19 regeringsråd.

Högsta domstolen har i en skrivelse till regeringen föreslagit att 3 kap. 4 § RB ändras så att det föreskrivs att domstolen skall utgöras av 20 justitieråd eller det högre antal som av särskilda skäl finnes erforderligt. I skrivelsen påpekas att det har varit möjligt att minska antalet justitieråd till 22 trots att tillströmningen av mål och ärenden fortsatt att öka i strid mot vad som förväntades vid fullföljdsreformen år 1971. Högsta domstolen anför att detta beror på de ändringar i domförhållsreglerna som har genomförts under senare år, framför allt möjligheten till enmansprövning av dispensfrågor. Enligt Högsta domstolen är det inte uteslutet att en viss minskning av antalet ledamöter i Högsta domstolen skall visa sig möjlig i framtiden, även om det för närvarande knappast torde finnas utrymme för en minskning. Högsta domstolen framhåller att en utveckling i denna riktning från skilda synpunkter framstår som önskvärd och att det därför är angeläget att inte lagen lägger hinder i vägen för en annars genomförbar minskning av ledamotsantalet.

Regeringen delar Högsta domstolens uppfattning. Frågor om antalet regeringsråd har ofta behandlats samtidigt med frågor om antalet justitieråd. Regeringen gör den bedömningen att det nu finns skäl att minska även minimiantalet regeringsråd med två, dvs. från 18 till 16.

Detta medför att en ändring bör göras i 3 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar som reglerar antalet regeringsråd. Det bör framhållas att det inte nu är aktuellt att faktiskt minska antalet regeringsråd. Med tanke på att utvecklingen går i den riktningen att antalet ledamöter i de två högsta instanserna minskar framstår det inte längre som motiverat att behålla kravet på "särskilda skäl" för att det skall få finnas fler ledamöter än minimiantalet. Det bör därför räcka att det "behövs" fler än det lägsta antalet för att detta skall få överstigas. I ett senare sammanhang kan det med anledning av det minskade antalet justitie- och regeringsråd finnas skäl att se närmare på frågor om Lagrådets sammansättning.

8 Prövningstillstånd för överklaganden som gäller enskilda anspråk

Regeringens förslag: Prövningstillstånd för enskilt anspråk som handläggs tillsammans med ett brottmål skall inte krävas i de fall prövningstillstånd inte krävs för brottmålet eller sådant tillstånd meddelas. Undantaget från kravet på prövningstillstånd skall dock inte gälla om överklagandet endast avser påföljden eller avser en annan gärning än den till vilken det enskilda anspråket hänför sig.

Det remitterade förslaget: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Nästan alla remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Flera remissinstanser har föreslagit smärre ändringar och justeringar. Domstolsverket förordar att verkets eget förslag genomförs. Göteborgs tingsrätt förordar i första hand att reglerna för prövningstillstånd i brottmål tillämpas även beträffande överklagande angående enskilda anspråk. I andra hand ansluter sig tingsrätten till Domstolsverkets förslag. Domareförbundet anser det remitterade förslaget vara alltför snävt.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 juli 1993 infördes regler om prövningstillstånd i hovrätt för vissa brottmål (prop. 1992/93:216, bet. 1992/93:JuU34, rskr. 1992/93:373, SFS 1993:514). Reformen, som byggde på Domstolsutredningens förslag, hade som huvudsakligt syfte att begränsa och förenkla hovrätternas prövning av överklagade mål. Hovrätternas resurser skulle härigenom kunna användas mer effektivt. Innebörden av reformen var bl.a. att krav på prövningstillstånd infördes för vissa brottmål i ledet tingsrätt – hovrätt. Enligt 49 kap. 12 a § RB krävs således prövningstillstånd i brottmål där den tilltalade inte har dömts till annan påföljd än böter eller frikänts från ansvar för brott för vilket det inte är föreskrivit svårare straff än sex månaders fängelse. Av paragrafens tredje stycke framgår att kravet på prövningstillstånd inte gäller när domen överklagas av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller Riksdagens ombudsmän.

Om tingsrätten i ett brottmål även har prövat en talan om enskilt anspråk, gäller i den delen bestämmelsen i 49 kap. 12 § RB. Det som gäller för prövningstillstånd i tvistemål skall alltså gälla även när det enskilda anspråket handläggs i samma rättegång som ett brottmål. Det framgår av 49 kap. 12 a § andra stycket RB och innebär att ett enskilt anspråk som understiger ett basbelopp och som handlagts tillsammans med ett brottmål kan prövas av hovrätten endast om prövningstillstånd meddelas för överklagandet av det enskilda anspråket. Detta gäller även om prövningstillstånd inte krävs i brottmålsdelen eller om hovrätten beviljar prövningstillstånd i brottmålsdelen (jfr bet. 1992/93:JuU34 s. 15).

Sedan de nya reglerna om prövningstillstånd i brottmål trätt i kraft har det framförts olika meningar om hur 49 kap. 12 a § andra stycket RB bör tillämpas. Bestämmelsen har tolkats på olika sätt av hovrätterna. Med anledning av detta har Domstolsverket den 23 september 1993 till Justitiedepartementet gjort en framställning om att denna regel förtydligas. Verket föreslår att 49 kap. 12 a § andra stycket RB ändras så att det klart framgår att prövningstillstånd inte krävs för talan om enskilt anspråk när sådant tillstånd inte krävs för övriga delar av domen. Inom Justitiedepartementet har därefter upprättats en promemoria med förslag till ändring i 49 kap. 12 a § RB som innebär att undantaget från kravet på prövningstillstånd avgränsas på ett något annorlunda sätt än enligt verkets förslag. Förslaget har remissbehandlats.

Rättegångsförfarandet i hovrätten är som tidigare redovisats föremål för översyn av Hovrättsprocessutredningen. Utredningen, som bl.a. skall utvärdera tillämpningen av det system med prövningstillstånd i hovrätt som trädde i kraft den 1 juli 1993, skall redovisa sitt arbete före den 1 april 1995. Den omständigheten att hovrätterna tillämpar regeln i 49 kap. 12 a § RB på olika sätt motiverar emellertid att denna fråga nu tas upp för sig. Överväganden med anledning av de övriga förslag och synpunkter som framförts under remissbehandlingen bör emellertid anstå i avvaktan på att utredningen har slutfört sitt arbete.

I många situationer kan det framstå som onödigt med en separat tillståndsprövning när ett enskilt anspråk har överklagats. Detta gäller främst de fall där skuldfrågan blir föremål för hovrättens prövning och det enskilda anspråket är kopplat till den gärningen. I de fallen har utgången i brottmålet typiskt sett betydelse för bedömningen av det enskilda anspråket. De omständigheter som anförs till stöd för ett frikännande är normalt av avgörande betydelse för frågan om t.ex. skadestånd skall utgå. Eftersom det enskilda anspråket i den nu beskrivna situationen oftast har en sådan anknytning till ansvarsfrågan ter sig kravet på en separat dispensprövning för en talan om enskilt anspråk svärmotiverat. Det finns därför anledning att ändra 49 kap. 12 a § andra stycket RB.

En remissinstans har framhållit att reglerna om prövningstillstånd i brottmål borde kunna tillämpas fullt ut på alla frågor som omfattas av brottmålsdomen. En sådan reglering innebär emellertid inte att undantaget från kravet på prövningstillstånd begränsas till de fallen när detta är sakligt motiverat. Det skulle också kunna leda till det mycket otill-

fredsställande resultatet att ett tvistemål som inte kräver prövningstillstånd om det handläggs i en civilprocess underkastas en tillståndsprövning bara därför att det handläggs gemensamt med ett brottmål.

Domstolsverkets förslag innebär att prövningstillstånd inte krävs för ett överklagande angående enskilt anspråk i de fall det inte krävs prövningstillstånd för övriga delar av domen. Denna konstruktion har den fördelen att den är lätt att förstå för parterna och lätt att tillämpa för domstolarna. Det kan emellertid ifrågasättas om man skall avstå från kravet på prövningstillstånd i alla de situationer som skulle omfattas av en sådan regel. Ett exempel är det fallet att en tilltalad döms i tingsrätten för stöld till en månads fängelse och förpliktas att utge skadestånd till målsäganden med ettusen kronor. Den tilltalade kanske accepterar att han fälls till ansvar för stöld men överklagar och vill att påföljden bestäms till villkorlig dom samt att skadeståndet sätts ned. I detta fall, liksom då det överklagade enskilda anspråket hänför sig till en annan gärning än den som den tilltalade har överklagat, har utgången i brottmålsdelen typiskt sett inte någon betydelse för bedömningen av det enskilda anspråket. Det förefaller därför mindre sakligt motiverat att låta dessa fall undantas från kravet på prövningstillstånd.

Det kan dock ifrågasättas om det är logiskt att behålla kravet på prövningstillstånd, om hovrätten beslutar att meddela prövningstillstånd i brottmålsdelen. En ändrad bedömning i skuldfrågan kan ju i detta fall, på samma sätt som då prövningstillstånd inte behövs, antas få återverkningar på det enskilda anspråket. Dagens reglering innebär inte att ett enskilt anspråk som hänför sig till samma gärning automatiskt kommer att prövas av hovrätten. Hovrätten måste först ta ställning till om prövningstillstånd skall beviljas även i den delen.

Som påpekats under remissbehandlingen kan det med den i remissen föreslagna lösningen inträffa situationer där en talan om enskilt anspråk inte behöver underkastas någon tillståndsprövning trots att det objektivt sett kan tyckas finnas skäl för en sådan prövning. Man kan tänka sig det fallet att den tilltalade överklagar tingsrättens dom på fängelse och endast yrkar frikännande, medan målsäganden överklagar i skadestandsfrågan avseende samma gärning men endast vad gäller skadeståndets storlek. Överklagandet angående skadeståndet kanske inte alls berör själva grunden för skadeståndsskyldigheten, alltså den brottsliga gärningen. I ett sådant fall kan det tyckas vara sakligt befogat att skadestandsfrågan tas upp till tillståndsprövning trots att själva skuldfrågan går upp automatiskt utan sådan prövning. Det skulle dock komplicera bestämmelsen i 49 kap. 12 a § RB avsevärt om man gjorde en särreglering i detta avseende. Det är heller inte säkert att den skulle medföra en arbetslättnad för hovrätterna, särskilt som det nu beskrivna fallet inte torde uppkomma särskilt ofta.

Mot denna bakgrund föreslås - i enlighet med det remitterade förslaget - en ändring som innebär att prövningstillstånd för talan om enskilt anspråk inte skall krävas när prövningstillstånd inte krävs i brottmålsdelen förutsatt att överklagandet avser frågan om den tilltalade skall dömas för en viss gärning och talan om enskilt anspråk avser samma gärning. Kravet på prövningstillstånd bör i dessa fall slopas inte

bara i de fall prövningstillstånd överhuvudtaget inte krävs i brottmålsdelen utan även i de fall dispens meddelas i brottmålsdelen. Kravet på prövningstillstånd skall däremot behållas om överklagandet i brottmålsdelen endast hänför sig till påföljden och i de fall det enskilda anspråket avser en annan gärning än den som överklagats.

Flertalet remissinstanser har framhållit att förslaget innebär att tingsrätterna i sina upplysningar om hur man överklagar saknar möjlighet att bestämt ange om prövningstillstånd krävs för ett överklagande angående ett enskilt anspråk. Den konsekvensen blir emellertid svår att undvika om man vill ha en sakligt tillfredsställande gränsdragning av området för prövningstillstånd i dessa frågor. Betydelsen av det nu berörda problemet bör heller inte överdrivas. Med förslaget följer att reglerna för prövningstillstånd i tvistemål alltså skall tillämpas på en talan om enskilt anspråk. Om värdet uppenbart inte överstiger basbeloppet krävs alltså enligt huvudregeln prövningstillstånd, vilket skall framgå av fullföljdshänvisningen. Det faktum att ett överklagande utformas på ett sätt som medför att prövningstillstånd inte behövs i det enskilda fallet är ett undantag från huvudregeln. Parterna bör i samband med att de får upplysningar om hur man överklagar även få upplysningar om i vilka fall någon tillståndsprövning inte kommer att ske. I många fall saknas dock anledning för parterna att underlåta att anföra omständigheter till stöd för att hovrätten skall bevilja prövningstillstånd om sådant tillstånd krävs enligt huvudregeln. Om det krävs prövningstillstånd och en part underlåter att anföra de omständigheter som han vill åberopa till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas, skall hovrätten förelägga honom att komplettera överklagandet (jfr 51 kap 4 § andra stycket och 7 § första stycket RB). Någon risk för rättsförluster föreligger inte och regeln torde inte vara alltför svår för parterna att förstå. Det bör därför vara fullt möjligt för tingsrätterna att, inom ramen för vad de måste göra enligt 49 kap. 15 § RB, utforma lämpliga blanketter för upplysningar om hur man överklagar.

9 Advokatverksamhet i aktiebolag

Regeringens förslag: Förbudet i 8 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken att bedriva advokatverksamhet i aktiebolag upphävs.

Advokatsamfundets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har förklarat sig tillstyrka eller inte ha någon erinran mot samfundets förslag. Justitiekanslern har framhållit vikten av att en förändring inte leder till en uttunning av möjligheterna att förebygga att det reella inflytandet över ett advokataktiebolag övergår till någon som inte är advokat. Han har

Skälen för regeringens förslag:

Frågans tidigare behandling

Enligt 8 kap. 4 § andra stycket RB får verksamhet som advokat inte bedrivas i aktiebolag och inte i bolag med andra än advokater, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Dispensmöjligheten i fråga om advokatverksamhet i aktiebolag infördes 1978 (prop. 1977/78:2). Dessförinnan gällde ett ovillkorligt förbud att driva advokatverksamhet i aktiebolagsform. En möjlighet till dispens fanns också före år 1964, men utnyttjades aldrig.

Förbudet mot advokatverksamhet i aktiebolagsform ansågs motiverat med hänsyn till det personliga ansvar som bör åligga en advokat för det uppdrag som anförtratts honom. Som skäl för det ovillkorliga förbudet angavs advokattuppdragets starkt personliga karaktär. Problemet med det personliga ekonomiska ansvar som advokaten borde ha ansågs inte kunna lösas inom aktiebolagsformen. Vidare pekades på svårigheten att förhindra att aktierna i s.k. advokataktiebolag kunde komma att innehas av andra än samfundets ledamöter (jfr prop. 1963:156 s. 39f).

I 1977 års lagstiftningsärendet ansåg departementschefen att det från principiell synpunkt var naturligt att en advokat liksom andra företagare ges möjlighet att fritt välja den form för verksamheten som han anser lämplig, om inte väsentliga skäl finns mot detta. När det gällde frågor om ett advokataktiebolags förpliktelser mot klienter ansågs det inte innebära några olägenheter att det som gäller för advokatrörelse i handelsbolagsform principiellt blev tillämpligt för sådan rörelse som bedrivs i aktiebolagsform. I fråga om aktieägares ansvar gentemot bolagets klienter infördes därför en regel i aktiebolagslagen som innebär samma ansvar för dessa som för bolagsmän i ett handelsbolag. En motsvarande regel infördes i samfundets stadgar (38 §). I 38 § finns också en bestämmelse som motsvarar 8 kap. 4 § andra stycket RB.

För att åstadkomma en kontroll som förhindrar att det reella inflytandet över ett advokataktiebolag övergår till någon annan än en advokat förenar samfundet varje tillstånd att driva advokatverksamhet i aktiebolagsform med dispensvillkor, främst om bolagsordningens innehåll. Dispens beviljas alla som uppfyller dessa villkor. Denna ordning var förutsatt i lagstiftningsärendet. Dispensvillkoren bestäms av samfundets styrelse.

Den 1 januari 1994 trädde vissa ändringar i 8 kap. rättegångsbalken i kraft (prop. 1992/93:64, bet. 1992/93:JuU 13, rskr. 1992/93:73, SFS 1992:1511 och 1993:1646). Ändringarna innebär en anpassning till EES-avtalet, särskilt två EG-direktiv som ingår i avtalet. I en ny bestämmelse, 9 §, anges bl.a. att det som i rättegångsbalken eller annan lag föreskrivs om advokat i tillämpliga delar skall gälla även den som är auktoriserad som advokat i något annat land inom EES-området. Undantag görs emellertid för bestämmelsen i 8 kap. 4 § andra stycket RB (samt 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken). En ordning där

reglerna om advokatverksamhet i bolagsform gäller också för s.k. EES-advokater ansågs nämligen kräva ytterligare överväganden (prop. 1992/93:64 s. 35). En EES-advokat kan således inte driva advokatverksamhet i Sverige i bolag tillsammans med en svensk advokat utan att samfundets styrelse medger dispens. En EES-advokat som driver advokatverksamhet i ett svenskt aktiebolag omfattas av aktiebolagslagens regler om personligt betalningsansvar.

Prop. 1993/94:190

Advokatsamfundets förslag

Samfundets styrelse har föreslagit att 8 kap. 4 § andra stycket RB ändras och att den av samfundet beslutade ändringen i 38 § i stadgarna fastställs. Ändringarna innebär att förbudet att driva advokatverksamhet i aktiebolag tas bort och, såvitt gäller stadgarna, att regeln om aktieägars ansvar för bolagets förpliktelser utmönstras ur dessa. Sistnämnda ändring innebär ingen ändring i sak utan motiveras enbart av att det är tillräckligt att ansvaret regleras i aktiebolagslagen.

Dispensordningen har tillämpats på det sätt som förutsattes vid lagändringen. Den prövning som sker är således formell och avser endast frågan om dispensvillkoren är uppfyllda. Antalet dispensansökningar har enligt styrelsen ökat kraftigt på senare år och det nuvarande systemet har blivit alltmer resurskrävande. Samfundet menar att tiden nu är mogen för ett upphävande av gällande förbud. De villkor som bör uppställas för advokatverksamhet i aktiebolagsform bör enligt styrelsens skrivelse tas in i de vägledande reglerna om god advokatsed. Förbudet för advokater att utan styrelsens medgivande bedriva advokatverksamhet i bolag med andra än advokater innebär enligt samfundet en tillräcklig garanti för att inte annan än advokat får inflytande över verksamheten.

Styrelsen har den 23 oktober 1992 beslutat att de vägledande reglerna om god advokatsed skall kompletteras med en bestämmelse av följande innehåll. När en advokat driver verksamhet i bolag får bolaget inte ha annat verksamhetsändamål och inte driva annan verksamhet än advokatverksamhet. Endast advokat får direkt eller genom bolag, som driver advokatverksamhet, inneha aktier i bolaget eller vara bolagsman i detta. Endast advokat får vara styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, firmatecknare eller prokurist i bolaget. En bestämmelse med denna innebörd skall – där så lagligen är möjligt – tas in i bolagsordningen och bolagsavtalet.

Vidare har styrelsen – under förutsättning att den föreslagna ändringen i 38 § stadgarna fastställs och en ändring av 8 kap. 4 § RB genomförs – beslutat om skyldighet för advokater som driver advokatverksamhet i aktiebolagsform att se till att auktoriserad eller godkänd revisor utfärdar intyg om vad aktieboken utvisar beträffande innehavet av aktierna i ett advokataktiebolag och att intyget inom sex månader efter utgången av varje räkenskapsår sänds in till samfundets kansli.

Regeringen delar uppfattningen att förbudet att driva advokatverksamhet i aktiebolagsform bör upphävas. Som Justitiekanslern har påpekat är det viktigt att en förändring inte leder till att möjligheten att

förebygga att det reella inflytandet i ett advokataktiebolag övergår till någon som inte är advokat tunnas ut. Justitiekanslern har ingen invändning mot den ordning samfundet redovisat, men anser att den tekniska utformningen av den nya lydelsen av 8 kap. 4 § andra stycket RB bör övervägas ytterligare. Kommerskollegium, som inte heller haft någon invändning mot förslaget, har upplyst att revisorer under senare år i allt större utsträckning delat upp sina verksamheter på flera bolag och att detta inneburit administrativa problem och även vissa svårigheter vid tillsynen av kvalificerade revisorer.

Regeringen anser att den ordning som redovisats är tillfredsställande ur kontrollsynpunkt. De svårigheter Kommerskollegium påtalat leder inte till någon annan slutsats. Det bör åligga samfundet att följa utvecklingen och vidta de åtgärder som är nödvändiga om det visar sig att kontrollen över inflytandet i advokataktiebolag inte kan fullgöras.

Den föreslagna ändringen innebär ingen förändring när det gäller EES-advokater. En svensk advokat kan således inte driva advokatverksamhet i bolag tillsammans med en EES-advokat om han inte får dispens. De överväganden om förändringar i det avseendet som krävs får göras i ett annat sammanhang.

Den utformning av 8 kap. 4 § andra stycket RB som samfundet föreslagit bör som Justitiekanslern påtalat omarbetas.

Frågan om fastställelse av de ändringar i stadgarna som advokatsamfundet beslutat tar regeringen ställning till i ett senare sammanhang.

10 Kostnader och ikraftträdande

Den större enkelheten vid överklagande och att vissa överklaganden av beslut inte längre kommer att hanteras enligt reglerna för överklagande av dom utan enligt ett enklare regelsystem avsätter inga direkta spår när det gäller kostnader. Vissa kostnader uppstår under övergångsskedet därför att blanketter m.m. behöver tryckas om. Det rör sig emellertid inte om några mera betydande belopp. De nya lagarna bör träda i kraft den 1 oktober 1994 sedan först några förordningar har ändrats och nya blanketter m.m. har tagits fram.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

De allra flesta ändringarna i rättegångsbalken är av redaktionell art och i grunden föranledda av att uttrycken "vad", "besvär" och "revision" byts ut mot "överklagande" och av att uttrycket "besvär över domvilla" byts ut mot "klagan över domvilla". I samband med att lagtexten även i övrigt har moderniserats har numreringen ändrats också när det gäller några paragrafer som inte är direkt berörda av den ändrade terminolo-

login. Flera paragrafer ändras till följd av att de hänvisar till paragrafer som ändras. Endast i fråga om några av paragraferna görs sakliga ändringar.

Prop. 1993/94:190

De nuvarande bestämmelserna i 32 kap. 7 § ger möjlighet för den som vill överklaga eller ansöka om återvinning eller återupptagande men har laga förfall för att göra detta i rätt tid att på begäran få förlängd tid. Eftersom det emellertid är i stort sett lika enkelt att överklaga "blankt" och begära anstånd med utvecklande av yrkanden och grunder, föreslås paragrafen upphävd. Ändringen för med sig att också bl.a. 58 kap. 11 § behöver ändras.

I 50 kap. 30 § finns bestämmelser om att hovrätten i tvistemål skall återställa tingsrättens akt till tingsrätten sedan hovrättens avgörande har vunnit laga kraft. Behövliga föreskrifter kan i stället ges i administrativ ordning och paragrafen kan därmed upphävas. Motsvarande paragrafer för brottmål i hovrätt (51 kap. 30 §), för besvärsmål (52 kap. 13 § och 56 kap. 13 §) och för revisionsmål (55 kap. 16 §) får ett nytt innehåll enligt förslaget. Det skall i detta sammanhang nämnas att på förvaltningsdomstolarnas område huvudregeln är att den högre rätten behåller och arkiverar den lägre rättens akt. Bestämmelserna i 51 kap. 31 § kan upphävas eftersom de i förslaget får motsvarigheter i 51 kap. 30 §.

I 51 kap. 23 a § finns bestämmelser vilka begränsar hovrättens prövning av brottmål. Bestämmelserna avser det fallet att tingsrätten funnit att den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen och domen överklagas bara beträffande annat än "denna fråga". Bestämmelserna innebär att hovrätten skall pröva "frågan" endast om ettdera av två genombrottsrekvisit är uppfyllt. Bestämmelserna har ådragit sig kritik i litteraturen (se t.ex. Ekelöf/Boman. Rättsmedlen, 11:e uppl. år 1990, s. 52 och Welamson i Process och exekution, år 1990, s. 347).

I syfte att tillgodose en del av den kritik som riktats mot paragrafen har Domstolsutredningen utan att åsyfta någon större saklig skillnad i förhållande till det som kan antas vara gällande rätt föreslagit vissa ändringar. Hovrätten över Skåne och Blekinge, Hovrätten för Västra Sverige och Hovrätten för Nedre Norrland anser att det även med utredningsförslaget kvarstår oklarheter om hur bestämmelserna skall tolkas och avstyrker därför en reform i enlighet med utredningsförslaget.

Otvivelaktigt kvarstår det oklarheter även med utredningsförslaget. Detta gäller även definitionen av begreppet "gärning". Vid tillkomsten av bestämmelsen gjorde nämligen Lagrådet uttalanden som synes innebära att med detta begrepp skall likställas begreppet "brott". Det behövs ett klarläggande också av t.ex. vad som händer ifall åklagaren i hovrätten skulle justera åtalet. Samtidigt tillhör paragrafen de som otvivelaktigt måste komma att spela en viktig roll under det arbete som den nyillsatte utredaren av rättegången i hovrätt m.m. (se avsnittet 5) har att utföra. Det är i det sammanhanget att märka att det i litteraturen har förespråkats att man i flera hänseenden går betydligt längre när det gäller restriktivitet beträffande förnyad prövning än vad den gällande lydelsen och utredningsförslaget ger uttryck för. Att nu genomföra en viss justering av de nuvarande bestämmelserna i 51 kap. 23 a §

Lagrådet efterlyser i sitt yttrande en enhetlig terminologi när det gäller användningen i balken av sådana uttryck som "inställt sig", "infunnit sig personligen", "kommit tillstådes", "uteblir", "uteblivit" och "frånvaro". Lagrådet tar i sitt yttrande även upp frågan om användningen i balken av uttrycket "närvaro". Regeringen delar uppfattningen att det behövs en enkel och enhetlig terminologi. Arbetet med denna bör ske fortlöpande alltefter som bestämmelser i balken ändras. De problem som aktualiseras nu gäller i första hand uttrycket "närvaro". Enligt balkens ursprungliga lydelse torde detta uttryck, när det användes om part, ha betecknat det fallet att parten kommit till ett sammanträde antingen personligen eller på annat sätt, t.ex. genom ett ombud (se t.ex. nuvarande 50 kap. 14 §). Det finns emellertid numera flera bestämmelser i balken enligt vilka partens närvaro förutsätter att han kommer personligen. I syfte att undvika tillämpningsproblem används i propositionens lagförslag uttrycket "närvaro" såvitt gäller part endast i förening med ordet "personlig". Såvitt gäller övriga av Lagrådet omnämnda begrepp vill regeringen framhålla att, när det enligt propositionsförslagen krävs att parten är personligen närvarande, han skall föreläggas att "infinna sig personligen". För sådana fall där det räcker att parten kommer genom t.ex. ombud används uttrycket att parten skall "inställa sig". Kommer parten endera personligen eller genom t.ex. ombud har han "inställt sig". Kommer parten varken personligen eller genom t.ex. ombud, är han "utebliven". Uttrycken "frånvaro" och "tillstådes" används inte i propositionsförslagen.

I bilaga 4 finns en redogörelse för förhållandet mellan nuvarande och föreslagna paragrafbeteckningar i 49 – 56 kap. RB.

3 kap. 4 §

Bestämmelsen om minimiantalet ledamöter i domstolen har ändrats av skäl som angetts i avsnittet 7.

3 kap. 6 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycken "överklagande" och "klagan över domvilla" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). En hänvisning har ändrats i anledning av den ändrade paragrafnumrering som förslaget innebär beträffande 54 kap. Andra stycket tredje punkten avser även det fallet att ett beslut av advokatsamfundet om avvisning av ett överklagande har överklagats hos Högsta domstolen enligt 56 kap. 14 § fjärde punkten.

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "klagan över domvilla" ersätter uttrycket "besvär över domvilla" (se avsnittet 5).

8 kap. 4 §

Den ändring som har gjorts i andra stycket har kommenterats i avsnittet 9 och innebär att det principiella förbudet att driva advokatverksamhet i aktiebolag upphävs. Förbudet att driva advokatverksamhet i bolag tillsammans med någon annan än advokat gäller fortfarande. Det har förtydligats för att bättre klargöra att förbudet gäller vare sig verksamheten drivs i aktiebolag eller i någon annan form av bolag. Dispensmöjligheten finns kvar och någon ändring i sak i förhållande till det som har gällt tidigare är inte avsedd.

Ändringarna i första och tredje styckena är enbart språkliga och innebär ingen ändring i sak.

8 kap. 8 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

17 kap. 7, 12 och 13 §§ samt 30 kap. 5, 10 och 11 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "fullföljd av talan" (se avsnittet 5). De hänvisningar som med paragrafernas nuvarande lydelse görs till reglerna i 54 kap. 14 § har inte fått några motsvarigheter i förslaget, eftersom de är onödiga. Noteras kan att det i dag inte finns några hänvisningar i de berörda paragraferna till bestämmelserna i 49 kap. 15 § som är av samma natur. Lagtexten har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

32 kap. 2 §

I paragrafen finns bestämmelser om vad som händer när en part som enligt 2 § andra stycket delgivningslagen (1970:428) medgetts att själv delge svaranden misslyckas med att delge en stämning eller en skrivelse med överklagande. Påföljden är betydligt strängare än den som följer av 2 § delgivningslagen.

Den sakliga ändringen har gjorts att någon påföljd inte inträder, om parten visserligen ombesörjer delgivningen för sent men ger in ett bevis om delgivningen innan rätten fattar sitt beslut. Ändringen torde stå i

överensstämmelse med moderna uppfattningar om möjligheten att avhjälpa ett processhinder innan detta har föranlett avvisning. Dessutom görs ändringar i paragrafen i anledning av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Som *Lagrådet* angett bör uttrycket "företaga målet" ersättas av uttrycket "skall handlägga målet".

33 kap. 3 §

I paragrafen finns bestämmelser om när en handling skall anses ha kommit in till domstolen. I första stycket har uttrycket "telegram till domstolen" ersatts av uttrycket "meddelande till domstolen" eftersom åtminstone Telia kan lämna en underrättelse till domstolen också om andra typer av meddelanden än telegram (t.ex. telefax). Ordet "telegrafanstalt" har bytts ut mot orden "ett telebefordringsföretag", eftersom det inte längre finns några telegrafanstalter och eftersom televerksamheten har privatiserats (jfr t.ex. 27 kap. 3 §).

I andra stycket förekommer beviskravet "kan det antagas". I motiven till bestämmelsen används emellertid genomgående beviskravet "om det inte är osannolikt". Domstolsutredningen föreslår att det beviskravet lagfästs. Detta skulle emellertid innebära en saklig ändring (se rättsfallet NJA 1993 s. 308). En sådan ändring bör inte ske isolerat för de allmänna domstolarnas del.

Ändringarna i tredje stycket har kommenterats i avsnittet 6. Ett telefax eller annat telemeddelande kan aldrig vara undertecknat i original. Tredje stycket har förtydligats på det sättet att avsändaren, om rätten anser att det behövs, skall bekräfta meddelandet genom en i original undertecknad handling. I sak gäller detsamma redan med nu gällande regler. I de fall där en inlägga till domstolen skall vara egenhändigt undertecknad måste rätten i tredje styckets fall alltid begära en bekräftelse innan rätten tar ställning till frågan om avvisning. Av tredje stycket framgår även att rätten får bortse från sådana meddelanden som inte bekräftats. Eftersom, i andra fall än de där det ställs upp ett uttryckligt krav på egenhändigt undertecknande, en bekräftelse skall begäras endast när bekräftelsen kan tänkas ha betydelse i bevishänseende och underlåtenheten att avge en bekräftelse i sig har ett bevisvärde (se 35 kap. 4 § RB), torde bestämmelsen praktiskt sett inte innebära någon nyhet i förhållande till det som gäller nu.

42 kap. 17 a §

Ändringarna innebär att hänvisningarna till 56 kap. har ändrats i anledning av den ändrade paragrafnumrering som förslaget innebär beträffande det kapitlet.

Rubriken har ändrats som en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

I den nuvarande kapitelrubriken förekommer begreppet "underrätt". Enligt sin ursprungliga lydelse betecknade rättegångsbalken den första instansen med uttrycket "underrätten", medan Domstolsutredningen genomgående använder uttrycket "tingsrätten". Utredningens förslag på den punkten ligger i linje med en utveckling som har pågått i mer än ett decennium. Att man sålunda bytt uttryckssätt har föranletts av att tingsrätterna kommit att ersätta såväl rådhusrätterna som häradsrätterna. Praktiskt sett har under alla omständigheter användningen av ordet "tingsrätten" i stället för ordet "underrätten" för de flesta situationer inneburet att det blivit enklare att direkt se vad som gäller.

Det är dock inte alldeles oproblematiskt att låta ordet "tingsrätten" ersätta ordet "underrätten". Vid behov måste man sålunda med det nya uttryckssättet ibland läsa ordet "tingsrätten" som innefattande även ett annat slags organ vars beslut kan överklagas hos hovrätt (se t.ex. nuvarande 54 kap. 9 §). En sådan läsning underlättas av en bestämmelse i 21 § RP. Det nu berörda problemet bör lösas genom att det i de speciella lagar som tillåter ett överklagande direkt till hovrätt införs bestämmelser om att reglerna om överklagande av tingsrättsbeslut skall tillämpas. Andra problem med utbytet av ordet "underrätten" hänför sig till de hänvisningar vilka i rättegångsbalken såvitt gäller rättegången i Högsta domstolen (54 - 57 kap.) görs till bestämmelserna om rättegången i hovrätt (49 - 53 kap.) och därifrån ibland vidare till tingsrättsbestämmelserna. I allmänhet behöver sådana vidarehänvisningar läsas på det sättet att det som gäller tingsrätt skall gälla Högsta domstolen. När det gäller t.ex. hänvisningarna i 55 kap. 15 § till 50 kap. 25 § och 51 kap. 25 § behöver man emellertid godta att med "tingsrätt" avses såväl tingsrätt som hovrätt. Ibland har detta beaktats genom uttryckliga bestämmelser och i andra fall genom att hänvisningar utformats på ett sådant sätt att de bestämmelser till vilka det hänvisas skall "tillämpas". I det uttryckssättet ligger nämligen att den regel som avses inte kan tolkas helt enligt sin omedelbara ordalydelse. Regeln "gäller" alltså inte.

På några punkter har lagtexten förtydligats jämfört med utredningens förslag, främst genom att i vissa bestämmelser varken ordet "tingsrätten" eller ordet "underrätten" använts (se t.ex. utredningsförslaget beträffande 54 kap. 6 § med den där förekommande hänvisningen till 49 kap. 3 § andra stycket, utredningsförslaget beträffande 55 kap. 15 § med den där förekommande hänvisningen till 50 kap. 18 § samt utredningsförslaget beträffande 59 kap. 7 § med den där förekommande hänvisningen till 52 kap. 7 §).

Paragrafen har ändrats som en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). De bestämmelser som nu finns i paragrafens andra och tredje stycken om avtal och utfästelser att inte överklaga en tingsrättsdom har överförts till 49 kap. 2 §. I stället har i paragrafens andra stycke tagits in bestämmelser från nuvarande 49 kap. 1 a § om överklagande av en s.k. mellandom.

49 kap. 2 §

Paragrafen upptar sakligt sett de bestämmelser som nu finns i 1 § andra och tredje styckena. De nuvarande bestämmelserna i 2 § har förts över till 3 §.

49 kap. 3 §

Första stycket överensstämmer i sak med nuvarande 2 § första stycket första meningen och andra stycket. Bestämmelser om att ett slutligt beslut av tingsrätt inte får överklagas förekommer i anslutning till viss materiell lagstiftning. Till bestämmelserna i nuvarande 2 § första stycket andra meningen behövs ingen motsvarighet med det nya enhetliga systemet för överklagande (se avsnittet 5). Andra stycket motsvarar i sak det nuvarande 8 § första stycket (se även kommentaren till kapitelrubriken).

49 kap. 4 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 3 §. Dessutom har till paragrafen lagts de bestämmelser som nu finns i 14 § om att tingsrättens beslut angående frågor som avses i 1 kap. 3 d § överklagas i samma ordning som talan mot beslut enligt vilket rätten ogillat en invändning om rättegångshinder. Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

49 kap. 5 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 §. Flera av ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Några ändringar i sak har gjorts. Särskilt är att märka att paragrafen har konstruerats om på det sättet att den gäller inte bara beslut under rättegången utan också sådana beslut som tas upp i dom eller slutligt beslut enligt reglerna i 17 kap. 13 § tredje stycket eller 30 kap. 11 § tredje stycket. En viktig ändring ligger också i att

överklagandet i paragrafens fall "får" och inte "skall" föras särskilt. Ändringarna medför att en bestämmelse i nuvarande 5 § första stycket om rätt för annan än part eller intervenient att föra särskild talan mot beslut som tas upp i dom eller slutligt beslut har kunnat upphävas. Vidare har kunnat upphävas en bestämmelse i nuvarande 5 § andra stycket om att part och intervenient skall föra talan mot beslut i fråga som avses i 4 § eller beslut om skyldighet att ersätta rättegångskostnad i samma ordning som talan mot domen eller det slutliga beslutet (jfr också den föreslagna lydelsen av paragrafens fjärde punkt).

Om sålunda en part överklagar en dom är det ingenting som hindrar att han särskilt överklagar ett i domen upptaget beslut om t.ex. ansvaret för rättegångskostnaderna särskilt. Han kan dock inte vinna någonting med detta, eftersom målen kommer att handläggas gemensamt i hovrätten, om beslutet inte rör någon annan än den som var part eller intervenient i tingsrätten (se föreslagen lydelse av 52 kap. 13 §).

I andra punkten har införts bestämmelser som ger rätt till särskilt överklagande när rätten ogillat en begäran av någon att få delta i en brottmålsrättegång som målsägande eller enligt 13 kap. 7 § prövat en fråga om övertagande av ett käromål. Möjligheten till särskilt överklagande torde finnas redan med den nu gällande lydelsen, eftersom paragrafen bör analogitolkas i de angivna fallen (se t.ex. Welamson i Rättegång VI, 2:a uppl. år 1978, s. 19 med not 15).

I tionde punkten har införts en möjlighet att särskilt överklaga ett beslut enligt 33 kap. brottsbalken angående avräkning av anhållnings- och häktningstid m.m. En sådan möjlighet har länge efterlysts (se Ds 1988:66 s. 95 med vidare hänvisningar). Regeln innebär bl.a. att en tilltalad som är nöjd med tingsrättens dom men missnöjd med ett i domen upptaget beslut om avräkning slipper överklaga själva domen.

De nuvarande bestämmelserna i paragrafens andra och tredje stycken har motsvarigheter i förslagets 6 §.

Det skall avslutningsvis sägas att paragrafen har ändrats två gånger sedan utredningen lade fram sitt förslag (se SFS 1991:1561 och 1992:374).

49 kap. 6 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 4 § andra och tredje styckena. Se vidare kommentaren till 5 §.

49 kap. 7 och 8 §§

Paragraferna överensstämmer i sak med nuvarande 6 respektive 7 §. Formella ändringar är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 8 § andra och tredje styckena. Formella ändringar är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). I fråga om nuvarande 8 § första stycket, se 3 § andra stycket.

49 kap. 10 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 9 §. Bestämmelserna i nuvarande 10 § blir överflödiga till följd av det enhetliga systemet för överklagande.

49 kap. 11 §

Ändringarna i första och andra styckena är huvudsakligen en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Hänvisningar till vissa bestämmelser har ändrats i anledning av omDispositioneringar i andra paragrafer och kapitel (se bl.a. kommentarerna till 6 §). Ändringarna i tredje stycket är redaktionella.

49 kap. 12 §

Ändringarna i paragrafen är redaktionella. I enlighet med *Lagrådets* förslag har den nuvarande hänvisningen till 54 kap. 13 § inte fått någon motsvarighet i propositionsförslaget.

49 kap. 13 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 12 a §. I andra stycket finns regler om prövningstillstånd för överklagande angående enskilt anspråk som handlagts tillsammans med ett brottmål. Reglerna har ändrats. Skälen för detta har redovisats i avsnitt 8. Av första meningen framgår att det som gäller för tvistemål enligt 12 § skall tillämpas även på enskilda anspråk. Detta är huvudregeln. I andra meningen anges undantag från denna huvudregel. Om prövningstillstånd inte behövs i brottmålsdelen eller om sådant prövningstillstånd meddelas behövs inte heller prövningstillstånd för överklagandet angående det enskilda anspråket under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. *Lagrådet* föreslår att villkoren uttrycks på det sättet att överklagandet skall avse frågan om den tilltalade begått gärning som föranlett enskilt anspråk. Uttrycket "begått gärning" synes dock vara alltför snävt i förhållande till det som eftersträvas (jfr 29 kap. 2 § där det talas om "begått gärningen och hur denna i sådant fall skall bedömas"). Vidare kan uttrycket "föranlett enskilt anspråk" möjligen förorsaka tillämpningspro-

blem, eftersom det inte torde förekomma i annan lagtext. För den skull uttrycks villkoren på samma sätt i propositionsförslaget som i lagrådsremissen. Detta innebär att villkoren - som alltså gäller både för det fall att prövningstillstånd inte krävs i brottmålsdelen och det fallet att sådant tillstånd har meddelats - är följande. För det första måste överklagandet i brottmålsdelen avse frågan om den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen (jfr 51 kap. 23 a § och prop. 1988/89:95 s. 93 ff). Om överklagandet endast avser påföljden gäller alltså kravet på prövningstillstånd i 49 kap. 12 § för talan angående det enskilda anpråket. För det andra måste överklagandet i ansvarsdelen hänföra sig till samma gärning som det enskilda anpråket. Det som sagts om överklagande gäller oavsett vem av parterna i rättegången som överklagar domen. Det i andra stycket använda uttrycket "enskilt anpråk med anledning av" innebär endast en språklig modernisering av det i 22 kap. förekommande uttrycket "enskilt anpråk i anledning av".

I fråga om femte stycket, se kommentaren till 12 §.

49 kap. 14 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 13 §. Formella ändringar är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). De nuvarande bestämmelserna i 14 § har tagits in i 4 §.

49 kap. 15 §

Ändringarna i paragrafen är redaktionella.

50 kap.

Den nuvarande rubriken till kapitlet "Om vad i tvistemål" måste givetvis ändras till följd av att uttrycket "överklagande" skall ersätta bl.a. uttrycket "vad". Som ny lydelse har Domstolsutredningen föreslagit "Om prövningen av överklagade domar i tvistemål". Den rubriken synes emellertid ge kapitlets innehåll en alltför begränsad beskrivning. Detta gäller särskilt med avseende på 1, 2 och 4 §§ i kapitlet som handlar om själva överklagandet. Som ny rubrik har därför valts "Om överklagande av domar i tvistemål".

50 kap. 1 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5).

I paragrafen finns bestämmelser om s.k. anslutningsvad i tvistemål. De nuvarande reglerna innebär att om ena parten vädjat andra parten får vädja även under den vecka som följer efter utgången av vadetiden.

Domstolsutredningen föreslår att ett överklagande av en dom skall få mötas med ett anslutningsöverklagande beträffande samma dom inom den nu gällande tiden för anslutningsvad. Förslaget får, sett i sammanhang med de föreslagna bestämmelserna om överklagande, t.ex. den konsekvensen att ett överklagande som avser endast ett kostnadsbeslut inte såsom nu kan mötas med ett anslutningsöverklagande beträffande själva saken och vice versa (jfr 52 kap. 13 § och kommentaren till denna). Hovrätten för Nedre Norrland och Hovrätten för Västra Sverige avstyrker denna sakliga ändring.

Rätten till anslutningsvad är mindre befogad än annars när det som i de av hovrätterna berörda situationerna handlar om inkommensurabla yrkanden (jfr Welamson, Rättegång VI, 2:a uppl. s. 78). Det är ju också så att varje möjlighet att anslutningsvädja upphäver en del av fördelarna med att en dom av lägre rätt normalt inte får ändras till nackdel för klaganden (förbudet mot reformatio in pejus). Exempelvis bör den som vill få till stånd en enkel prövning enligt 52 kap. av ett rättegångskostnadsbeslut inte behöva riskera att motparten hotar med att riva upp hela saken till fortsatt prövning. Möjligheter till anslutningsöverklagande beträffande sådana beslut som tas upp i en dom skulle också kränga till systemet en hel del. Domstolsutredningens förslag i fråga om rätten att överklaga anslutningsvis har mot den nu angivna bakgrunden genomförts.

50 kap. 3 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). Domstolsutredningen föreslår i förtydligande syfte att det till paragrafen skall läggas en bestämmelse om hur hovrätten skall förfara, om skrivelsen getts in till hovrätten i stället för till tingsrätten (jfr 7 § tredje stycket FPL). Frågor om hur domstolen skall förfara när ansökningar, överklaganden m.m. ges in till en obehörig domstol bör emellertid tas upp ur ett mera allmänt perspektiv i ett senare sammanhang (jfr det som sägs i anslutning till rubriken till 58 kap). I förslaget finns därför ingen uttrycklig bestämmelse om att en hovrätt i det berörda fallet skall översända överklagandet till tingsrätten.

50 kap. 4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad ett överklagande skall innehålla.

Domstolsutredningen har som en konsekvens av vissa i 50 kap. 25 § skärpta krav för tillåtande i hovrätt av nya omständigheter och bevis (se SFS 1971:218 och 1989:656) föreslagit att en klagande som återoppar ett inte tidigare förebringat bevis i ett mål där förlikning om saken är tillåten vid överklagandet skall uppge anledningen till att beviset inte förebringats redan tidigare (jfr nuvarande 55 kap. 3 § andra stycket). Förslaget är ägnat att förenkla hanteringen i hovrätten av de fall i vilka klaganden återoppar ett nytt bevismedel i hovrätten. Man bör emellertid beakta att 50 kap. 25 § även avser återopade nya "omständigheter", varmed – åtminstone i huvudsak – avses endast rättsfakta, dvs. omständigheter som är av omedelbar betydelse för utgången av målet. Givetvis bör i ett dispositivt tvistemål även en klagande som återoppar en sådan omständighet ange varför återopandet inte skett redan i tingsrätten (jfr Lindell, Processuell preklusion, år 1993, s. 152). Lagtexten har förtydligats i enlighet med detta. Detta torde inte kunna vara till nackdel för någon part.

Begreppet "förebringas" har i förslaget genomgående ersatts av begreppet "framlägga". Någon saklig ändring åsyftas inte.

Ett överklagande skall enligt nu gällande regler vara egenhändigt undertecknat av parten eller hans ombud. Den bestämmelsen har slopats av skäl som anges i avsnittet 6.

Det skall i anslutning till den nu berörda paragrafen sägas att de uppgifter som lämnas enligt paragrafen kan behöva kompletteras. Bestämmelser om föreläggande angående komplettering finns i 7 §. Även de uppgifter som parten lämnar i en kompletteringsskrivelse hör till överklagandet. Sålunda bör ett yrkande som preciseras inom förelagd tid betraktas som framställt i överklagandet trots att preciseringen skett efter utgången av klagotiden. Även sådana uppgifter som parten lämnar inom fristen för ett anstånd med utvecklande av yrkanden och grunder hör till överklagandet.

50 kap. 5 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). I sin nuvarande lydelse upptar paragrafen (i likhet med flera andra i balken) bestämmelser om att en domstol till en högre rätt skall sända in en viss typ av inlägga med de handlingar som fogats till den samt akten i målet. I fortsättningen bör för samma sak i stället användas uttrycket "handlingarna i målet".

50 kap. 6 och 7 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5).

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). I sin nuvarande lydelse upptar paragrafen (i likhet med flera andra i balken) bestämmelser om att sådana handlingar vilka fogats till en viss typ av inlägga skall sändas över till en part tillsammans med själva inläggen. Eftersom ett sådant förfaringssätt torde vara en självklarhet har några motsvarande bestämmelser inte tagits med i lagförslaget.

50 kap. 9 §

Paragrafen handlar om svaret på överklagandet. För det fall att det i en svarsskrivelse påkallas ny bevisning eller åberopas en ny omständighet har införts en bestämmelse om att anledningen till att beviset eller omständigheten inte tidigare lagts fram skall uppges (se kommentaren till 4 § och jämför med 55 kap. 8 §). Ur paragrafen har vidare i förslaget tagits bort en bestämmelse om att skrivelsen med svaret skall vara egenhändigt undertecknad (se avsnittet 6).

50 kap. 10 §

I paragrafen finns bestämmelser om fortsatt skriftväxling efter det att motparten har svarat på överklagandet. Enligt den nuvarande lydelsen skall klaganden delges svaret. Formlig delgivning är knappast nödvändig mot bakgrund av bl.a. de allmänna bestämmelser om domstolarnas delgivningsskyldighet som år 1990 tagits in i 33 kap. 2 § första stycket (SFS 1990:1411; prop. 1990/91:11). Någon bestämmelse om att svarsskrivelsen skall delges tas därför inte upp i förslaget.

Självklart skall dock svarsskrivelsen sändas över till klaganden. Detta följer redan av allmänna processrättsliga principer. Uttryckliga bestämmelser om att svarsskrivelser skall sändas över till den som överklagat finns för närvarande såvitt gäller vademålen och revisionsmålen. Sådana bestämmelser saknas dock för besvärsmål. Detta är märkligt inte minst ur den synvinkeln att vade- och revisionsmålen inte utom i uppenbara fall kan komma att bli avgjorda utan att klaganden fått tillfälle att slutföra sin talan eller kallats till en huvudförhandling medan besvärsmålen kan avgöras utan förhandling eller ytterligare skriftväxling sedan svarsskrivelsen kommit in till domstolen. Det är i detta sammanhang att märka att rättegångsbalken som från början innehöll mycket långt gående regler om avgöranden efter muntlig huvudförhandling inte innehåller några mera allmänna bestämmelser om rättens kommunikationsskyldighet. Det gör däremot såväl förvaltningslagen (1986:223) som förvaltningsprocesslagen. Tyvärr kan man för de allmänna domstolarnas del inte reglera kommunikationsfrågan riktigt lika enkelt.

Domstolsutredningen anger att starka skäl talar för att man inte bör söka lösa problemen med kommunikationsskyldigheten i allmän domstol

isolerat för överrätternas del. Det finns nämligen som utredningen påpekar inte någon naturlig plats för en motsvarighet till 18 § FPL i de kapitel i rättegångsbalken som handlar om processen i de olika instanserna utan endast i de kapitel som är gemensamma för alla instanser (närmast 17 och 30 kap.). Frågan om införandet av regler om rättens kommunikationsskyldighet bör därför tas upp till närmare behandling först i ett senare sammanhang. Självklart måste därvid uppmärksammas sambandet med den nya regleringen i 33 kap. 2 § om i vilka fall en handling som skall sändas över till en part också formligen behöver delges. Mot den nu angivna bakgrunden behålls i förslaget nuvarande regel om att vid överklagande av en dom svarsskrivelsen skall sändas över till klaganden.

För att hovrätten skall få förordna om ytterligare skriftväxling krävs enligt paragrafens nuvarande lydelse att en sådan är "erforderlig". Detta krav som vid balkens införande var nödvändigt för att de då nya principerna om muntlighet, omedelbarhet och koncentration skulle slå igenom torde numera ha spelat ut sin roll. En bättre överensstämmelse med hur de nu gällande bestämmelserna om hovrättsprocessen faktiskt tillämpas och bör tillämpas får man genom att i stället använda ordet "behövs". Det uttrycket ger ett något större utrymme för skriftväxling och överensstämmer med formuleringen i paragrafens tredje stycke om när sammanträde får hållas under förberedelsen.

50 kap. 11 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 10 a §. De nuvarande bestämmelserna i 11 § har tagits in i 12 §.

50 kap. 12 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 11 och 12 §§. Uttrycket "erforderligt" har dock av skäl som angetts i kommentaren till 10 § ersatts av uttrycket "om det behövs". Det föreskrivs inte att hovrätten skall vidta åtgärder enligt paragrafen "utan dröjsmål", eftersom det kravet i princip gäller allt hovrättens arbete med målet.

50 kap. 13 och 14 §

Paragraferna motsvarar nuvarande 21 respektive 22 §§. Den nuvarande bestämmelsen i 22 § om att hovrätten utan hinder av tidigare beslut får förordna att huvudförhandling skall äga rum är en självklarhet och har därför ingen motsvarighet i lagförslaget.

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 13 §. Till paragrafen har dock lagts en bestämmelse om att tiden för en huvudförhandling om möjligt skall bestämmas efter samråd med parterna.

50 kap. 16 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 14 §. I paragrafen har dock inte tagits med någon motsvarighet till de nu gällande hänvisningarna till regler om kallelse av vittne och sakkunnig i 36 och 40 kap. Sedan år 1987 (SFS 1987:747) finns det nämligen inga speciella regler om kallelse av sakkunnig (se angående sådana äldre lydelse av 40 kap. 11 § första stycket). Bestämmelserna i andra stycket tredje meningen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

50 kap. 17 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 15 §.

50 kap. 18 §

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med nuvarande 16 § första och andra styckena. De ändringar som görs är av redaktionell natur. En avvikelse har gjorts från utredningsförslaget beträffande första stycket för att en hänvisning i 55 kap. 15 § skall bli mera rättvisande. Andra stycket har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Bestämmelserna i nuvarande 16 § tredje stycket om att det som en tillstådeskommen part anfört som regel inte får uppläsas har inga motsvarigheter i propositionsförslaget. Anledningen till detta är att de av bestämmelserna berörda frågorna numera regleras genom hänvisningen i 37 kap. 3 § till 36 kap. 16 § och av hänvisningen i 50 kap. 17 § till 43 kap. 5 §.

50 kap. 19 och 20 §§

Paragraferna överensstämmer i sak med nuvarande 17 respektive 18 §. Lagtexten har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

50 kap. 21 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 19 §. Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). I första stycket har i förhållande till utredningsförslaget gjorts den ändringen att orden "sammanträde för"

har införts som en ersättning för orden "rättegångstillfälle för" vilka förekommer i den nuvarande lagtexten. Bestämmelserna i nuvarande 21 § har tagits in i 13 §. Att orden "ett sammanträde" skjuts in i andra och tredje styckena mellan orden "eller till" och "en senare dag" underlättar enligt regeringens mening inte läsningen av paragrafen.

50 kap. 22 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 20 §. Fristen för ansökan om återupptagande har bestämts till tre veckor i stället för till två veckor. Anledningen till detta är att fristen för överklagande av domar och beslut numera är tre veckor och inte som förr två veckor och att enhetliga frister i allmän domstol har ett egenvärde. Ändringarna i paragrafen är i övrigt en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). Vissa av bestämmelserna i nuvarande 22 § har tagits in i 14 §.

50 kap. 23 §

Ändringarna i paragrafen är av redaktionell natur.

50 kap. 24 och 25 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). Bestämmelserna i 25 § har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

50 kap. 27 och 29 §§

Ändringarna i paragraferna är av redaktionell natur.

51 kap.

Bestämmelserna i 51 kap. som gäller brottmål överensstämmer till stora delar med bestämmelserna i 50 kap. som gäller tvistemål. Ändringarna i kapitlet överensstämmer därför i stor utsträckning med de ändringar som gjorts i 50 kap. Därför kan beträffande de flesta ändringarna hänvisas till det som sägs i kommentaren till 50 kap. Vissa skillnader föreligger dock i förhållande till ändringarna i det kapitlet. Rubriken till kapitlet har utformats i enlighet med det som har angetts beträffande rubriken till 50 kap.

Paragraferna överensstämmer liksom nu med motsvarande paragrafer för tvistemål i 50 kap. 1 – 3 §§.

51 kap. 4 och 5 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). De första styckena i paragraferna överensstämmer liksom nu med motsvarande paragrafer för tvistemål i 50 kap. 4 och 5 §§. Bestämmelserna i nuvarande 4 § sista stycket om krav på egenhändigt undertecknande har tagits bort av skäl som angetts i avsnittet 6. I övrigt är ändringarna av redaktionell natur.

51 kap. 6 och 7 §§

Paragraferna överensstämmer liksom nu med motsvarande paragrafer för tvistemål i 50 kap. 6 och 7 §§.

51 kap. 8 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). I fråga om första stycket första meningen, se vidare kommentaren till motsvarande bestämmelse för tvistemål i 50 kap. 8 §. I sista stycket har i propositionsförslaget för tydlighets skull ordet "personligen" skjutits in före ordet "närvarande" (jfr det som sägs i anslutning till lagrubriken).

51 kap. 9 §

Paragrafen handlar om svaret på överklagandet. Ur paragrafen har tagits bort en bestämmelse om att svarsskrivelsen skall vara egenhändigt undertecknad (se avsnittet 6). I övrigt har inte gjorts några sakliga ändringar (jfr kommentaren till 50 kap. 9 § angående tvistemål).

51 kap. 10 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). I fråga om utformningen av första stycket första meningen och andra stycket första meningen, se kommentaren till motsvarande bestämmelser för tvistemål i 50 kap. 10 §. Till tredje stycket har även lagts en bestämmelse mot-

svarande den som nu finns i 12 §. Andra meningen i tredje stycket har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Prop. 1993/94:190

51 kap. 11 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 10 a §. Den har utformats på samma sätt som motsvarande paragraf för tvistemål i 50 kap. 11 §.

51 kap. 12 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 11 §. Såvitt gäller första och andra styckena har paragrafen utformats på samma sätt som motsvarande paragraf för tvistemål, dvs. 50 kap. 12 §.

51 kap. 13 och 14 §

Paragraferna motsvarar nuvarande 21 respektive 22 §§. Den nuvarande bestämmelsen i 22 § om att hovrätten utan hinder av tidigare beslut får förordna att huvudförhandling skall äga rum har ingen motsvarighet i lagförslaget (jfr 50 kap. 13 och 14 §).

51 kap. 15 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 13 §. Såvitt gäller första stycket har paragrafen utformats på samma sätt som motsvarande paragraf för tvistemål, dvs. 50 kap. 15 §.

51 kap. 16 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 14 §. Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). Bestämmelserna i andra stycket har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. I fråga om sista stycket, se kommentaren till de likalydande bestämmelserna i 50 kap. 16 §.

51 kap. 17 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 15 § (jfr motsvarande bestämmelser för tvistemål i 50 kap. 17 §).

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 16 § första och andra styckena. Bestämmelserna i nuvarande 16 § tredje stycket har inte fått någon motsvarighet i propositionsförslaget (jfr kommentaren till 51 kap. 18 §).

51 kap. 19 - 20 §§

Paragraferna överensstämmer i sak med nuvarande 17 och 18 §§. De ändringar som görs är av redaktionell natur (jfr motsvarande bestämmelser för tvistemål i 50 kap. 19 - 20 §§). Lagtexten har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

51 kap. 21 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 19 §. Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "vad" (se avsnittet 5). I förtydligande syfte har markerats att påföljderna för utevaro gäller redan när den kallade uteblir från ett visst förhandlingstillfälle (jfr t.ex. 46 kap. 15 §). Frågan synes inte ha uppmärksamats när orden "rättegångstillfälle för" togs bort ur paragrafen år 1984 (prop. 1983/84:78; jfr i övrigt kommentaren till 50 kap. 21 §).

51 kap. 22 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 20 § utom när det gäller fristen för ansökan om återupptagande som angetts till tre veckor i stället för två. Paragrafen har utformats på samma sätt som motsvarande paragraf för tvistemål i 50 kap. 22 §.

51 kap. 23 §

Bestämmelserna i paragrafens första stycke om tilltrosbevisningens betydelse har behållits i sak oförändrade. De undantag som gäller har dock getts en annan redaktionell utformning.

51 kap. 24 och 25 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Såvitt gäller 24 § finns motsvarande bestämmelser för tvistemål i 50 kap. 25 §.

Paragraferna överensstämmer liksom nu med motsvarande paragrafer för tvistemål i 50 kap. 27 och 29 §§.

51 kap. 30 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 31 §. Skillnaderna jämfört med det lagrummet är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). De nuvarande bestämmelserna i 30 § har av skäl som angetts under lagrubriken inte någon motsvarighet i förslaget.

52 kap.

Kapitlet handlar om överklaganden av beslut. Rubriken till kapitlet har utformats i enlighet med det som har angetts i inledningen av kommentaren till 50 kap. De nya reglerna i 49 kap. medför att i fortsättningen vissa överklaganden som enligt nu gällande regler sker med rättsmedlet "vad" och därmed handläggs enligt 50 eller 51 kap. i fortsättningen skall handläggas enligt 52 kap. (se kommentaren till 49 kap. 5 §). I det fallet att både en dom och ett i domen intaget beslut överklagas skall dock som regel båda överklagandena handläggas enligt 50 eller 51 kap. (se 13 §).

52 kap. 1 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket besvär (se avsnittet 5).

52 kap. 2 §

Paragrafen överensstämmer med motsvarande paragrafer för tvistemål och brottmål i 50 kap. 3 § och 51 kap. 3 §.

52 kap. 3 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket besvär (se avsnittet 5). I första stycket femte punkten har införts en bestämmelse om att – när prövnings-tillstånd krävs – överklagandet skall innehålla uppgifter om de omständigheter som åberopas till stöd för att tillstånd skall meddelas (jfr t.ex. 50 kap. 4 § första stycket femte punkten). Av skäl som angetts i av-

52 kap. 4 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "besvär" (se avsnittet 5). Motsvarande bestämmelser för tvistemål och brottmål finns i 50 kap. 5 § och 51 kap. 5 §.

52 kap. 5 och 6 §§

Paragraferna överensstämmer i sak med motsvarande bestämmelser för tvistemål och brottmål i 50 kap. 6 och 7 §§ och 51 kap. 6 och 7 §§.

52 kap. 7 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "besvär" (se avsnittet 5). I fråga om sådana handlingar som fogats till överklagandet, se kommentaren till 50 kap. 8 §.

52 kap. 8 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "besvär" (se avsnittet 5). I fråga om kravet på egenhändigt undertecknande, se avsnittet 6 (jfr kommentaren till 50 kap. 9 §).

52 kap. 9 §

Paragrafen har fått samma utformning som 50 kap. 10 § andra stycket.

52 kap. 10 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 9 a § (jfr t.ex. 50 kap. 11 §).

52 kap. 11 §

I paragrafen som i sak motsvarar nuvarande 52 kap. 10 § finns för närvarande bl.a. bestämmelser om att en part eller annan kan höras

muntligen i ett besvärsmål. Domstolsutredningen har övervägt men avstått från att föreslå bestämmelser som stärker muntligheten i de fall där det är ett beslut som överklagas. Det är här att märka att utredningsförslaget huvudsakligen avser överklagande av processuella beslut i tvistemål och brottmål. Utredningens förslag till ny processlag skulle ju ersätta inte bara förvaltningsprocesslagen utan också ärendelagen och gälla även vid överklagande hos hovrätten. Utredningen påpekar att en av anledningarna till att det i allmänhet går bra att ha en rent skriftlig besvärprocess är att sakfrågorna inte brukar vara stridiga och att det därför inte behövs någon bevisupptagning eller att sakfrågorna är stridiga utan att det praktiskt sett finns någon muntlig bevisning att tillgå. En stor andel av målen gäller enligt utredningen främst rättsfrågor.

Till nackdelarna med sammanträden i andra besvärsmål än sådana som avser häktning hör enligt utredningen – förutom att kostnaderna i vissa fall ökar – framför allt att ett avgörande kan försenas. Dessa nackdelar är särskilt framträdande vid överklaganden av processuella beslut, och samtidigt är i de allra flesta fall fördelarna med muntlighet särskilt små vid sådana överklaganden. Om det finns muntlig bevisning rörande en fråga som kan bli föremål för ett processuellt beslut, dvs. en rättegångsfråga, är det sålunda enligt utredningen nästan alltid lämpligt att denna presenteras i ett såvitt möjligt ursprungligt skick i samband med prövningen av själva saken.

Även såvitt gäller parternas möjligheter att argumentera muntligen kan enligt utredningen på goda grunder hävdas att det räcker att de får göra detta i huvudmålet. I vart fall bör det enligt utredningen inte ske någon mera allmän reform som ger parterna en vidgad rätt att vid överklagande av ett processuellt beslut få tillfälle till muntlig argumentering. Man har nämligen enligt utredningen anledning att i största möjliga utsträckning undvika att överklaganden av processuella frågor medför att det uppstår vad som kan uppfattas som dubbla huvudprocesser. I den mån det för viss typ av processuell fråga skulle anses föreligga ett behov av muntlighet vilket inte kan tillgodoses genom den nuvarande regeln om anordnande av förhör, bör enligt utredningen reformbehovet tillgodoses genom en lagstiftning särskilt inriktad på den typen av frågor.

Remissinstanserna har godtagit utredningens ställningstagande. Hovrätten för Västra Sverige påstår dock att utredningen synes ha förbigått det förhållandet att vissa besvärsmål – med utredningsförslaget – inte kan anses avse enbart processuella frågor. Hovrätten syftar på de interimistiska beslut som fattas vid tingsrätterna i mål om bland annat vårdnad och umgänge. Hovrätten hävdar att det måste anses som en brist i utredningsförslaget att inte rätt till muntlig förhandling öppnats för de interimistiska beslut som kommer att handläggas enligt 52 kap.

Även interimistiska beslut är givetvis ett slags processuella beslut. I vart fall utgör frågor om sådana beslut rättegångsfrågor enligt rättegångsbalken, och varje rättegångsfråga avser såväl rättsfrågor som sakfrågor. Det speciella med de interimistiska besluten (och vissa andra typer av processuella beslut) är att frågor om saken får en preliminär bedömning med oftast lägre beviskrav och ett mindre robust bevismate-

rial och – särskilt i vissa familjerättsliga förhållanden – att en verkställighet av beslutet kan komma att få betydelse för prövningen av själva saken. Man kan därför tycka att en ökad muntlighet vid överklagande av de interimistiska besluten har fördelar. Emellertid är inte bara fördelarna utan också nackdelarna med muntlighet vid överklagande särskilt framträdande i fråga om de interimistiska besluten.

Mot den bakgrunden bör inte i rättegångsbalken upptas någon mer allmän regel om ökad muntlighet vid överklagande av beslut. Ett behov av speciella regler för vissa måltyper bör som Domstolsutredningen menat beaktas i samband med reformer på de skilda materiella rättsområden där behovet kan göra sig gällande. Såvitt gäller domstolsärendena kommer behovet av lagstiftning att uppmärksammas i samband med den i avsnittet 5 omtalade reformen av ärendelagstiftningen. Så länge den nuvarande ärendelagen gäller bör beaktas bl.a. rättsfallen NJA 1991 s. 188 och 1992 s. 363 och 513 i fråga om parts rätt till muntlighet i vissa fall.

Det skall sägas att det i nuvarande 11 § för närvarande finns en bestämmelse om att besvärsmål skall företas till avgörande så snart ske kan. Domstolsutredningen föreslår att denna regel som inte har några motsvarigheter när det gäller andra slags mål enligt rättegångsbalken upphävs, eftersom den i sin onyanserade utformning inte säger något annat än en självklarhet. Detta har godtagits av alla remissinstanser utom av Riksdagens ombudsmän som menar att bestämmelsen korresponderar med bestämmelserna i 50 och 51 kap. att när målets beredande avslutats hovrätten skall bestämma tid för huvudförhandling.

De sist nämnda reglerna anger emellertid knappast mer än vid vilken tidpunkt en viss processuell åtgärd skall företas. Några uttryckliga allmänna regler om att domstolarna skall handlägga mål så snabbt som möjligt behövs inte och behovet av att åstadkomma en särskilt skyndsam behandling av vissa målgrupper bör tillgodoses genom bestämmelser i arbetsordningar m.m. om förtur. Den nuvarande bestämmelsen i 52 kap. 10 § bör därför upphävas. Vissa överklaganden av beslut bör givetvis liksom hittills behandlas med förtur i hovrätterna.

I sista stycket har för tydlighets skull ordet "personligen" skjutits in före ordet "närvarande" (jfr det som sägs i anslutning till lagrubriken). I övrigt har paragrafen ändrats endast redaktionellt.

52 kap. 12 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "besvär" (se avsnittet 5).

52 kap. 13 §

I paragrafen har tagits in bestämmelser som medför att i hovrätten överklaganden av domar och överklaganden av beslut skall kunna handläggas gemensamt i samma utsträckning som nu. Första stycket ger

huvudregeln om gemensam handläggning för sådana fall där en part eller intervenient överklagat ett beslut som tagits in i en dom eller som får överklagas endast i samband med överklagande av dom och även domen är överklagad (av parten eller någon annan). Bestämmelsen om att målen i dessa fall skall handläggas gemensamt i hovrätten enligt 50 eller 51 kap. motsvarar den nuvarande regeln om att talan mot beslutet skall föras antingen i samma ordning som talan mot domen eller att beslutet får överklagas endast i samband med överklagande av dom (se nuvarande 49 kap. 3 §, 5 § andra stycket och 8 § första stycket).

Enligt nuvarande 49 kap. 5 § första stycket behandlas emellertid sådana fall där ett i domen upptaget beslut rör ett ombud, en försvarare, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte är part eller intervenient på ett annat sätt. Talan skall nämligen enligt de nuvarande reglerna föras genom besvär. I förslaget kommer samma princip till uttryck genom ett undantag i paragrafens andra stycke för dessa fall från den i första stycket givna huvudregeln. Uttrycket "var part eller intervenient i tingsrätten" inbegriper också den som inträder som intervenient i processen först genom överklagandet. Att det i de fall som avses i andra stycket inte skall ske en "gemensam" handläggning utesluter inte att målen vid behov handläggs "samtidigt".

Huruvida 50 eller 51 kap. blir tillämpligt i första styckets fall bestäms i första hand av om det gäller en tvistemåls- eller brottmålsdom (se även 51 kap. 30 § som medför att ett överklagande av en brottmålsdom i vissa fall skall behandlas enligt tvistemålsreglerna).

Om endast beslutet överklagas, sker handläggningen i hovrätten med nuvarande regler enligt bestämmelserna för "vad". Enligt förslaget kommer i stället reglerna om överklagande av beslut att vara tillämpliga. Målet får därmed en både enklare och mer adekvat behandling. Skulle vid gemensam handläggning överklagandet av domen återkallas eller förfalla, skall målet angående det överklagade beslutet i fortsättningen handläggas enligt 52 kap. Detsamma gäller om dispens skulle beviljas endast såvitt avser beslutet.

De nuvarande bestämmelserna i 13 § har av skäl som angetts under lagrubriken inte någon motsvarighet i förslaget.

53 kap.

I kapitelrubriken har orden "av hovrätt" tagits bort (jfr rubriken till balkens femte avdelning).

53 kap. 1 §

Ändringarna i paragrafen är av redaktionell natur.

I paragrafen som reglerar förfarandet i sådana brottmål som skall tas upp omedelbart i hovrätt har en regel om skriftligt svaromål gjorts obligatorisk. I praktiken torde skriftliga svaromål alltid krävas in även med de nu gällande reglerna. I fråga om de i andra punkten för närvarande använda uttrycken "delgivas" och "erforderlig", se kommentaren till 50 kap. 10 §).

54 kap.

Kapitlet upptar bestämmelser om överklagande av hovrättsavgöranden. Det som sägs i kommentaren till 49 kap. angående överklaganden av tingsrättsavgöranden har i stor utsträckning betydelse även när det gäller överklaganden av hovrättsavgöranden. I fråga om kapitelrubriken, se det som sägs om rubriken till 49 kap.

54 kap. 1 och 2 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Paragraferna har fått samma utformning som 49 kap. 1 och 2 §§.

54 kap. 3 §

Paragrafen handlar om överklagande av hovrätts slutliga beslut. Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Första stycket överensstämmer i sak med det som nu gäller enligt 2 §. I andra stycket har införts bestämmelser från nuvarande 6 § om överklagande av ett hovrättsbeslut genom vilket mål återförvisas till tingsrätt. När ett sådant beslut får överklagas rör det sig nämligen om ett slutligt beslut (se t.ex. 1949 års kommentar till rättegångsbalken av Gärde m.fl. s. 815).

Som ett tredje stycke har i paragrafen tagits in bestämmelserna om överklagande av beslut om ersättning i nuvarande 2 a §. Också i det fallet är det ett slutligt beslut som överklagas.

54 kap. 4 och 5 §§

Paragraferna motsvarar nuvarande 3 och 4 §§. De ändringar som görs i paragraferna föranleds av att bestämmelserna i 49 kap. har disponerats om.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 §. Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). De nuvarande bestämmelserna i 6 § har tagits in i 3 § andra stycket.

54 kap. 7 – 10 §§

Ändringarna i paragraferna är av redaktionell natur.

54 kap. 11 §

Paragrafen motsvarar i sak nu gällande ordning. Innebörden av paragrafen är att ett prövningstillstånd kan beviljas i en vidare omfattning än som följer av kravet på dispensskäl i 10 §. Tredje stycket andra punkten avser sådana fall där parten med nu gällande regler skall föra talan mot ett beslut i samma ordning som talan mot domen eller det slutliga beslutet (se nu gällande 49 kap. 5 § andra stycket och 49 kap. 5 § i förslaget). Tredje stycket tredje punkten avser sådana fall där parten får överklaga ett beslut endast i samband med överklagande av domen eller det slutliga beslutet (se nu gällande 49 kap. 3 § och 8 § första stycket och 49 kap. 3 § andra stycket och 4 § i förslaget). Tredje stycket första punkten har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

54 kap. 12 – 15 §§

Paragraferna överensstämmer i sak med nuvarande 11 a – 14 §§. Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

54 kap. 16 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 15 §. Vissa ändringar i paragrafen är en följd av att uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

Lagrådet påpekar i sitt yttrande att avfattningen av paragrafen kan ge upphov till tvekan angående bestämmelsens närmare innebörd. I sin ursprungliga lydelse upptog 12 § bestämmelser om att vid överklagande av ett hovrättsavgörande prövningstillstånd enligt 10 § i vissa fall inte fick meddelas annat än på viss angiven grund. I 14 § andra stycket upptogs förutom nuvarande bestämmelser även en bestämmelse om att hovrätten i domar och beslut skulle ange på vilka grunder prövningstillstånd med hänsyn till utgången i hovrätten fick meddelas. Processlagberedningen uttalade i samband med balkens införande bl.a. att

då hovrätten enligt 14 § meddelat underrättelse rörande förbud mot fullföljd av talan eller rörande begränsning i rätten att erhålla prövningstillstånd parten i viss utsträckning syntes böra ha möjlighet att påkalla prövning av hovrättens beslut (se NJA II 1943 s. 706). Parten borde enligt beredningen ha denna rätt "så snart han ansåg hovrättens beslut oriktigt". Enligt beredningen borde parten samtidigt ha att söka ändring i domen eller beslutet. Bestämmelserna om detta togs in i 15 § första stycket som kom att hänvisa till 14 § i dess helhet.

Bestämmelserna i 14 § om att hovrätt i samband med dom eller slutligt beslut skulle ha att ange på vilken grund prövningstillstånd kunde meddelas togs bort i samband med en fullföljdsreform år 1971 (prop. 1971:45; SFS 1971:218). Som en följd av detta begränsades hänvisningen i 15 § till att gälla 14 § första stycket. Emellertid kom i 15 § att kvarstå en bestämmelse om att parten skulle ha rätt att påkalla prövningen enligt paragrafen "i samband med fullföljande av talan mot domen eller beslutet". Som framgår av åtskilliga rättsfall har parten även efter 1971 års reform kvar sin rätt att genast överklaga ett beslut av det slag som avses med hänvisningen till 14 §. Att orden "domen eller" behölls trots att 14 § första stycket inte kom att innehålla någon bestämmelse om domar kan inte tolkas på det sättet att parten alternativt skulle kunna vänta med ett överklagande till dess att hovrätten meddelar dom eller slutligt beslut. En sådan ordning skulle generellt sett leda till nackdelar med avseende på bl.a. processkostnaderna genom att det slutliga avgörandet av de viktiga rättegångsfrågor det gäller skjuts upp. Mot den nu redovisade bakgrunden har i propositionsförslaget orden "domen eller" utgått.

54 kap. 17 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 16 §. Ändringarna i paragrafen är en följd av att uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5).

55 kap.

Kapitlet avser rättegången i Högsta domstolen vid överklagande av en hovrättsdom. Ändringarna i kapitlet överensstämmer i huvudsak med de ändringar som har gjorts i 50 och 51 kap. I fråga om kapitelrubrikens utformning, se kommentaren till 50 kap.

55 kap. 1 §

Paragrafen handlar om överklagande av hovrättsdomar. Enligt nu gällande regler är fristen för överklagande till Högsta domstolen fyra veckor. Domstolsutredningen föreslår att den skall förkortas till tre

veckor som är den vanligen förekommande fristen för olika slags överklaganden (se dock även t.ex. 13 kap. 65 § vattenlagen och 17 kap. 1 § fastighetsbildningslagen). Utredningen anger som skäl att en längre frist förr torde ha kunnat vara motiverad med hänsyn till att parter vid överklagande till Högsta domstolen normalt hade att skaffa fram och nedsätta fullföljdsavgift och belopp till säkerhet för motparts kostnader (jfr processlagberedningen i NJA II 1943 s. 710). Utredningen påpekar att dessa skyldigheter avskaffats men att man för brottmålsens del också kan åberopa att endast Riksåklagaren är allmän åklagare vid Högsta domstolen och att därför den åklagare som drivit målet i lägre rätt måste informera honom om målet inom klagotiden. Utredningen menar emellertid att sådan information numera kan ges snabbare och enklare än förr.

Riksåklagaren avstyrker förslaget om en förkortning av fristen. Han påpekar att en åklagare som anser att en hovrättsdom bör överklagas först måste för egen del bedöma om det finns tillräckliga skäl för fullföljd och därefter underställa Riksåklagaren frågan. Ett överklagande till Högsta domstolen kräver enligt vad Riksåklagaren uttalat ofta ingående rättsliga och sakliga överväganden och erfarenhetsmässigt uppstår inte sällan svårigheter att inom den utsatta tiden färdigställa och inge en revisionsinlägga. Förslaget skulle enligt vad Riksåklagaren uttalar leda till ytterligare tidspress med risk för att mer ingående bedömningar som ofta är nödvändiga inte hinner göras. Enligt Riksåklagarens mening kan det inte anses vara förenat med några olägenheter att tiden för fullföljd till Högsta domstolen behålls, trots att det innebär en avvikelse i förhållande till det som gäller beträffande t.ex. Regeringsrätten.

Även Överåklagaren i Stockholm har avstyrkt förslaget om en nedkortning av tiden från fyra till tre veckor medan Överåklagaren i Malmö ställt sig tvekan. Hovrätten för Övre Norrland samt Ronneby, Kristinehamns och Vänersborgs tingsrätter har i motsats här till uttryckligen tillstyrkt en avkortning av tiden.

Med en klagotid uppgående till endast tre veckor skulle verkställighet kunna komma till stånd något snabbare i en del fall. De krav som ställs på den som med framgång vill överklaga till Högsta domstolen är dock generellt sett större än de som annars ställs på en klagande, och mot den bakgrunden behålls i förslaget den nuvarande klagotiden om fyra veckor. I övrigt har paragrafen utformats med 50 kap. 1 § som förebild.

55 kap. 2 – 6 §§

Paragraferna motsvarar nuvarande 3 – 7 §§. Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Paragraferna har utformats i nära anslutning till motsvarande paragrafer för tvistemål och brottmål i hovrätt (se 50 kap. 3 – 7 §§ och 51 kap. 3 – 7 §§).

Paragrafen som handlar om prövningstillstånd vid överklagande av en dom motsvarar nuvarande 11 §. Förslagen i lagrådsremissen innebär inte någon ändring i sak av reglerna i nuvarande 8 § om att ett överklagande av en dom skall delges motparten. I sak behålls även regleringen i nuvarande 11 § om att Högsta domstolen i de fall där prövningstillstånd behövs sedan skriftväxlingen avslutats skall bestämma om sådant tillstånd skall meddelas men att när det finns skäl till det frågan får tas upp utan att skriftväxling har skett. *Lagrådet* påpekar i sitt yttrande att kommunikation av en revisionsinlägga som regel sker enbart när revisionssvaranden antas kunna tillföra tillståndsprövningen viktiga synpunkter. Mot den bakgrunden och med förebild i utformningen av nuvarande 56 kap. 8 § föreslår *lagrådet* att reglerna i nuvarande 55 kap. 8 § ändras så att ett överklagande av en hovrättsdom i tvistemål skall delges om "Högsta domstolen finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet". *Lagrådet* menar att det kan förutsättas att Högsta domstolen även utan en uttrycklig regel därom kommer att iakttä en parts intressen inte träds för när.

Regeringen har förståelse för de skäl som ligger bakom *Lagrådets* förslag. Regleringen för överklagande av domar bör emellertid vara sådan att det inte ens formellt är möjligt att ändra en dom utan att den i lägre rätt vinnande parten hörts. De syften som ligger bakom *Lagrådets* förslag synes dock kunna uppnås genom en omDispositionering av vissa bestämmelser i 55 kap. utan att man gör avkall på det kravet. I propositionsförslaget upptas för den skull redan i 7 § nuvarande bestämmelser i 11 § om prövningstillstånd vilka i lagrådsremissen togs upp i 10 §. Förslaget får till följd att nuvarande 8 - 10 §§ som i lagrådsremissen betecknats som 7 - 9 kan behålla sina nuvarande beteckningar.

55 kap. 8 - 10 §§

Ändringarna i paragraferna - som i lagrådsremissen hade beteckningarna 7 - 9 §§ - är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Bestämmelserna i 8 § första stycket har utformats i huvudsaklig överensstämmelse med det *Lagrådet* föreslagit beträffande 7 § första stycket i det till *lagrådet* remitterade förslaget.

55 kap. 11 - 15 §§

Paragraferna motsvarar nuvarande 12 - 15 §§. De ändringar som görs är av redaktionell natur. Bestämmelserna i nuvarande 11 § har tagits in i 7 §. De nuvarande bestämmelserna i 16 § har inga motsvarigheter i förslaget (se det som sägs i anslutning till lagrubriken). Bestämmelserna

56 kap.

Kapitlet avser rättegången i Högsta domstolen vid överklagande av ett hovrättsbeslut samt handläggningen av vissa till Högsta domstolen hänskjutna prejudikatfrågor. Ändringarna överensstämmer i huvudsak med de som gjorts i 52 kap.

56 kap. 1 §

I paragrafen finns bestämmelser om bl.a. fristen för överklagande av hovrätts beslut. När det gäller utgångspunkten för beräkningen av fristen är den nuvarande regeln i fråga om beslut under rättegången som meddelats vid ett sammanträde den dag då beslutet meddelas. För övriga beslut räknas tiden från det att den som vill överklaga fick del av beslutet.

I fråga om överklaganden av tingsrätters beslut genomfördes år 1984 den ändringen att fristen skall räknas från dagen för beslutet, om beslutet meddelas vid ett sammanträde eller om det vid ett sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas (se prop. 1983/84:78 s. 60). Motsvarande föreslås nu för hovrättsbeslutens del. Därför har paragrafen i det nu berörda hänseendet utformats med 52 kap. 1 § som förebild.

56 kap. 2 – 10 §§

Paragraferna motsvarar nuvarande 3 – 11 §§. Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "besvär" (se avsnittet 5). Paragraferna har utformats i nära anslutning till motsvarande bestämmelser för hovrätt i 52 kap. 2 – 6 §§, 7 § första stycket och 8 – 10 §§.

56 kap. 11 §

Hänvisningen till nuvarande 52 kap. 10 § behöver i fortsättningen avse 52 kap. 11 §. Bestämmelserna i nuvarande 52 kap. 11 § föreslås upphävd. I 52 kap. 13 § har tagits in en regel om det fallet att såväl en dom som ett i domen upptaget beslut överklagas. Den regeln innebär att det skall ske en gemensam handläggning enligt 50 eller 51 kap. Samma princip behöver tillämpas vid överklagande hos Högsta domstolen av ett beslut, men i sådant fall behöver 55 kap. tillämpas i stället för 50 eller 51 kap.

Ändringarna i paragraferna är en följd av att i förslaget uttrycket "överklagande" ersätter uttrycket "besvär" (se avsnittet 5).

56 kap. 13 - 15 §§

Ändringarna avser endast hänvisningar till paragrafer som fått ett nytt nummer.

57 kap.

Ändringarna i kapitlet är av redaktionell natur. I fråga om kapitelrubriken, se kommentaren till rubriken till 53 kap.

58 kap.

Kapitlet upptar bestämmelser om de särskilda rättsmedlen "resning" och "återställande av försutten tid" (se 59 kap. om det särskilda rättsmedlet "besvär över domvilla").

Högsta domstolen har i sitt remissyttrande tagit upp en fråga som inte har berörts av Domstolsutredningen men som enligt domstolens mening förtjänar att övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Högsta domstolen påpekar att om en skrivelse med överklagande i rätt tid har getts in till överrätten i stället för till den domstol som dömt eller beslutat den omständigheten att skrivelsen kommit in till den lägre domstolen först därefter inte skall föranleda att den avvisas (se t.ex. 50 kap. 3 §). Bestämmelser om detta infördes år 1973 (prop. 1973:30; JuU 1973:17; rskr. 1973:168; SFS 1973:240). Motsvarande bestämmelser saknas när det gäller de särskilda rättsmedlen. Högsta domstolen uppger att eftersom hovrätterna numera kan pröva inte bara domvillobesvär utan även ansökningar om resning och återställande av försutten tid problemen med ansökningar som ges in till fel instans har ökat. Domstolen finner det angeläget att lagstiftningsåtgärder vidtas för att hindra att det uppkommer rättsförluster när en ansökan eller inläga i ett extraordinärt mål eller ärende visserligen kommit in till Högsta domstolen i tid men inte till hovrätten eller omvänt (se 58 kap. 4 och 12 §§ samt 59 kap. 2 §).

En reform med den inriktning Högsta domstolen föreslagit kan inte komma till stånd utan att det har förekommit en remissbehandling. Frågan får därför tas upp i ett senare sammanhang.

58 kap. 11 §

Enligt paragrafens nuvarande lydelse får en tid för fullföljande av talan mot dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupp-

tagande återställas, om ansökan görs av den som försuttit tiden på grund av laga förfall som han inte kunnat i rätt tid anmäla. Domstolsutredningen föreslår att man tar bort orden "som han inte kunnat i rätt tid anmäla", eftersom dessa syftar på den regel i 32 kap. 7 § som föreslås upphävd.

Hovrätten för Västra Sverige har förklarat sig ha svårt att förstå skälet för att ta bort kravet på att laga förfall om möjligt skall anmälas i rätt tid och avstyrker därför förslaget. Domstolsutredningens förslag förefaller emellertid välgrundat och har därför lagts till grund för den nya lydelsen.

59 kap. 1 - 9 §§

Ändringarna i kapitlet föranleds av att uttrycket "klagan över domvilla" ersätter uttrycket "besvär över domvilla" och att uttrycket "överklagande" ersätter flera äldre uttryck (se avsnittet 5). Rubriken samt 3 och 9 §§ har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övergångsbestämmelser

De allra flesta bestämmelser i särskilda lagar på de allmänna domstolarnas område vilka inte är förenliga med ändringarna i rättegångsbalken föreslås nu ändrade. Som angetts i avsnittet 5 kommer dock några sådana bestämmelser att finnas kvar under ett övergångsskede. Det gäller bl.a. bestämmelser om besvär från länsstyrelse till hovrätt. För den skull föreskrivs i andra punkten att om det i en lag eller författning som har beslutats av regeringen förekommer en hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag i stället den nya bestämmelsen skall tillämpas. Detta innebär i de fall där talan skall fullföljas hos hovrätt genom besvär att reglerna om överklagande av tingsrätts beslut kommer att gälla.

När en dom eller ett beslut har meddelats före ikraftträdandet bör äldre bestämmelser gälla i fråga om rätten att överklaga domen eller beslutet och i fråga om vad parten skall iaktta. Detta innebär vid överklagande av ett tingsrättsavgörande som meddelats före ikraftträdandet att dels 49 kap., dels 50 kap. 1, 2 och 4 §§ eller 51 kap. 1, 2 och 4 §§ eller 52 kap. 1 och 3 §§ skall gälla i sin äldre lydelse. Såvitt gäller rättegången i den högre instansen och såvitt gäller vidare överklagande bör dock de nya reglerna gälla. Detta kan innebära att enstaka mål vilka redan börjat handläggas enligt de nuvarande reglerna för vademål eller revisionsmål i fortsättningen skall handläggas enligt de nya reglerna för rättegången vid överklagande av beslut. Detta leder i så fall till att målet kan ges en enklare och mera adekvat behandling. Det kan knappast uppstå några större praktiska olägenheter av den föreslagna ordningen. Ett byte av handläggningsordning behövs endast när det gäller sådana fall i vilka ett beslut som tagits upp i dom, t.ex. angående ansvaret för

rättegångskostnader, har överklagats utan att också själva domen har överklagats. Någon formell omlottnings behövs inte ske. Prop. 1993/94:190

11.2 Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken

Hänvisningen i 17 kap. 9 § till 59 kap. RB behöver i fortsättningen avse 5 § med dess bestämmelser om den situationen att överklagande skulle ha skett hos tingsrätt.

11.3 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

Bestämmelserna i 12 kap. 21 § om överklagande från länsstyrelse till hovrätt lämnas av skäl som angetts i den allmänna motiveringen (avsnittet 5) utanför reformen.

Bestämmelserna i 19 kap. 14 § om besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5. Delvis har bestämmelserna utformats med 2 kap. 19 § sjölagen (1994:000) som förebild. Det skall nämnas att enligt 19 kap. 3 § andra stycket jordabalken rättegångsbalken är subsidiärt tillämplig hos inskrivningsmyndigheten.

I det föreslagna uttryckssättet "bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrättsbeslut" ligger inte någon begränsning till bestämmelserna i 52, 54 och 56 kap. RB. Vid prövningen i hovrätt av ett överklagat tingsrättsbeslut gäller nämligen även balkens tre första avdelningar (och fjärde avdelningen i den utsträckning det sker hänvisningar till den avdelningen). Som exempel på kapitel i rättegångsbalken vilka kan behöva tillämpas vid överklagande av ett beslut av inskrivningsmyndigheten kan nämnas 11 kap. om part och ställföreträdare, 12 kap. om rättegångsombud, 16 kap. om omröstning, 32 kap. om frister och laga förfall och 33 kap. om inlagor. Att förfarandets i princip skriftliga och enkla natur gör att en tillämpning av de i exemplen anförda kapitlen sällan ställs på sin spets är en annan sak. Det skall nämnas att i samtliga fall tvistemålsbestämmelserna och inte brottmålsbestämmelserna i balkens tre första avdelningar bör tillämpas, eftersom målet inte angår någon fråga om ansvar för brott.

Ändringarna i lagen ingår som ett led i arbetet med att på sikt kunna upphäva 21 § rättegångsbalkens promulgationslag.

Det bör observeras att enligt 58 a § lagen (1970:995) om införande av nya jordabalkens bestämmelserna om besvärstid i 19 kap. 14 § andra stycket jordabalken träder i kraft först den dag regeringen bestämmer. Till dess gäller att klagotiden är två veckor från den dag expeditionen i ärendet hölls sökanden till handa, dock minst fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. I detta läge föreslås inte någon avkortning av klagotiden till tre veckor, som är den normala när det gäller beslut av myndigheter.

Bestämmelserna i 37 kap. 8 § om överklagande av ett beslut av övervakningsnämnd genom besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5. Detta innebär bl.a. att till paragrafen har lagts en bestämmelse om att skrivelsen med överklagandet skall ges in till nämnden. I sak gäller detta redan nu som en följd av att förvaltningslagen (1986:223) är tillämplig hos nämnden (se 23 § den lagen). Klagotiden är enligt förvaltningslagen i normala fall tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Nämnden har vid överklagande att iakttä bl.a. reglerna angående omprövning i 27 och 28 §§ förvaltningslagen.

Det skall nämnas att ett överklagande enligt paragrafen av ett beslut angående omhändertagande enligt 28 kap. 11 § brottsbalken i undantagsfall kan kräva en muntlig förhandling i hovrätten. En särskild bestämmelse om rätten till muntlighet kan tills vidare undvaras med hänsyn till de förslag som Domstolsutredningen lagt fram beträffande övervakningsnämnderna. Dessa övervägs för närvarande inom Justitiedepartementet.

11.5 Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken

Bestämmelserna i 3 kap. 10 – 12 §§ samt 13 kap. 14 och 16 §§ om besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5. Detsamma gäller rubriken till 18 kap. Rubriken närmast före 18 kap. 17 § är numera missvisande och föreslås därför upphävd.

11.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg

Bestämmelserna i 51 och 52 §§ om besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5. Detta innebär bl.a. att till 51 § har lagts en bestämmelse om att en klagande skall ge in sin skrivelse till inskrivningsdomaren. I sak gäller detta redan nu som en följd av en allmän grundsats för överklagande. Förvaltningslagen (1986:223) torde inte vara tillämplig hos inskrivningsdomaren (jfr Hellners/Malmqvist, Nya förvaltningslagen med kommentarer, Stockholm 1987, s. 53).

11.7 Förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387)

Bestämmelserna i 59 och 60 §§ ändras som en följd av att systemet för överklagande görs enhetligt (se avsnittet 5) samtidigt som 61 § föreslås upphävd. De nuvarande bestämmelserna i 61 § första stycket ges enligt förslaget motsvarigheter i 60 § andra stycket. Ingen uttrycklig bestämmelse ges dock i förslaget om att hänvisningen till rättegångsbalken

skall avse även Koncessionsnämndens befattning med ärendet. Hänvisningen till rättegångsbalkens bestämmelser bör nämligen tolkas på det sättet att det är nämnden som har att avvisa ett för sent inkommet överklagande. De nuvarande bestämmelserna i 61 § andra stycket om rättegångskostnader m.m. har överförts till 60 § tredje stycket. De nuvarande bestämmelserna i 61 § tredje stycket avsåg ursprungligen att ge möjlighet att förelägga betydligt högre vite än som var tillåtet enligt 9 kap. 8 § RB. I det lagrummet finns dock inte längre några bestämmelser om storleken av vite. Sådana bestämmelser finns i stället i lagen (1985:206) om viten och för viten enligt den lagen föreskrivs inga maximibelopp. Några särbestämmelser om vite behövs därför inte längre i miljöskyddslagen.

59 §

I fråga om ändringarna kan hänvisas till det som sägs i kommentaren till 49 kap. 5 § RB. Mindre sakliga skillnader finns till följd av att ett överklagande av vissa i dom upptagna beslut inte längre skall hanteras enligt reglerna för överklagande av dom annat än om också själva domen överklagas. Det gäller t.ex. beslut om kvarstad.

60 §

I paragrafen har tagits in bestämmelser som ersätter de nuvarande bestämmelserna i 59 § om sättet för överklagande och de nuvarande bestämmelserna i 61 §. Skulle både ett beslut om saken och ett beslut om fördelningen av rättegångskostnaderna överklagas (enligt 59 § andra respektive tredje stycket) skall målen handläggas gemensamt till följd av bestämmelserna i 52 kap. 13 § RB.

11.8 Förslaget till lag om ändring i ackordslagen (1970:847)

Bestämmelserna i 41 § om besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5.

11.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Bestämmelsen i 3 § om minimiantalet regeringsråd har ändrats från att gälla 18 till att gälla 16 (se avsnittet 7).

11.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

De relativt många ändringar som görs i 2 kap. 3 § samt 4 kap. 12, 13,

15 och 16 §§ är huvudsakligen av redaktionellt slag och föranledda av att rättegångsbalkens system för överklagande görs enhetligt enligt det som har sagts i avsnittet 5. Mindre sakliga skillnader finns dock till följd av att ett överklagande av vissa i dom upptagna beslut inte längre skall hanteras enligt reglerna för överklagande av dom annat än om också själva domen överklagas.

Bestämmelserna i 4 kap. 13 § om att en inlaga skall vara undertecknad av den som fullföljer talan eller av hans ombud har ingen motsvarighet i förslaget (jfr avsnittet 6). I rättegångsbalken har de av reformen berörda bestämmelserna om att bevisning skall "förebringas" ändrats till att bevisningen skall "läggas fram". I 4 kap. 15 § ändras emellertid ordet "förebringas" till "tas upp", eftersom det fallet att en i tingsrätten upptagen muntlig bevisning skall läggas fram genom t.ex. protokoll inte torde omfattas.

Bestämmelserna i 4 kap. 15 § tredje stycket samt övergångsbestämmelserna har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

11.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:839) om statens va-nämnd

Bestämmelserna i 19 - 21 §§ har ändrats som en följd av att systemet för överklagande görs enhetligt enligt det som har sagts i avsnittet 5. De nuvarande bestämmelserna i 23 § som avser överklagande till Högsta domstolen kan upphävas, eftersom de är onödiga. Av rättegångsbalkens regler framgår nämligen att ett hovrättsbeslut enligt rättegångsbalken får överklagas till Högsta domstolen enligt reglerna i 54 kap., om inte annat följer av en särskild bestämmelse, och 22 §, till vilken hänvisning sker i nuvarande 23 §, blir givetvis tillämplig även i Högsta domstolen.

19 §

I fråga om de sakliga ändringarna kan hänvisas till det som sägs i kommentaren till 49 kap. 5 § RB (jfr lagförslaget under 11.7). Mindre sakliga skillnader finns till följd av att ett överklagande av vissa beslut som nämnden meddelar i samband med ett avgörande av saken inte längre skall hanteras enligt reglerna för överklagande av det beslut genom vilket saken avgörs annat än om också det beslutet överklagas.

20 §

Bestämmelserna i nuvarande andra stycket om fristen för överklagande har förts över till 21 §.

Paragrafen har i huvudsak getts samma utformning som 60 § första och andra styckena i det under 11.7 upptagna lagförslaget.

11.12 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

En bestämmelse i 15 kap. 7 § om "besvär" har ändrats till att avse "överklagande av beslut" i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5.

11.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

Orden "genom besvär" har tagits bort ur 43 § som en följd av att systemet för överklagande görs enhetligt enligt det som har sagts i avsnittet 5.

11.14 Förslaget till lag om ändring i vattenlagen (1983:291)

De relativt många ändringar som görs i 13 kap. 65 och 67 – 69 §§ är huvudsakligen av redaktionellt slag och föranledda av att rättegångsbalkens system för överklagande görs enhetligt enligt det som har sagts i avsnittet 5. Mindre sakliga skillnader finns dock till följd av att ett överklagande av vissa i dom upptagna beslut inte längre skall hanteras enligt reglerna för överklagande av dom annat än om också själva domen överklagas. De nuvarande bestämmelserna i 13 kap. 66 § som innebär att talan mot ett beslut i visst fall skall föras i samma ordning som talan mot dom har i förslaget upphävts därför att de blir onödiga med det nya systemet för överklagande (jfr 52 kap. 13 § RB). I 68 § upptas inte någon motsvarighet till nu gällande regler om att även sådana handlingar som fogats till en vade- eller besvärslaga skall översändas (jfr kommentaren till 50 kap. 8 § RB).

11.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Bestämmelserna i 38 och 39 §§ samt rubriken närmast före 38 § om besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5.

I första stycket har införts dels en bestämmelse från 39 § om var överklaganden skall ges in, dels en hänvisning till rättegångsbalkens regler om överklagande av tingsrätts beslut (jfr t.ex. det i 11.3 upptagna lagförslaget).

39 §

Bestämmelserna i nuvarande första stycket har förts in i 38 §.

11.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:649) om företagshypotek

Bestämmelserna i 4 kap. 24 § om besvär till hovrätt har ändrats i enlighet med det som har sagts i avsnittet 5 (jfr det i 11.3 upptagna förslaget). Det kan nämnas att i 4 kap. 3 § sägs att för behandlingen av inskrivningsärenden rättegångsbalken gäller i tillämpliga delar.

11.17 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Ändringen som avser 16 kap. 9 § är en följd av att systemet för överklagande görs enhetligt enligt det som har sagts i avsnittet 5.

11.18 Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:000)

Till 2 kap. 19 § har lagts en bestämmelse om att vid överklagande skall tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrättsbeslut. Dessutom har en redaktionell ändring gjorts. I fråga om tidpunkten för ikraftträdande har *Lagrådets* förslag följts.

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 32 kap. 7 §, 50 kap. 30 § och 51 kap. 31 § skall upphöra att gälla,¹

dels att rubrikerna före 50 och 51 kap. skall ha följande lydelse,
dels att 3 kap. 6 och 7 §§, 8 kap. 8 §, 12 kap. 3 §, 17 kap. 7, 12 och 13 §§, 29 kap. 3 §, 30 kap. 5, 10 och 11 §§, 32 kap. 2 §, 33 kap. 3 §, 42 kap. 17 a §, 49 kap., 50 kap. 1 - 25, 27 och 29 §§, 51 kap. 1 - 25, 27, 29 och 30 §§, 52 - 57 kap., 58 kap. 11 § samt 59 kap. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §²

En avdelning av högsta domstolen är domför med fem ledamöter. Fler än sju ledamöter får inte sitta i rätten.

Om prövningen är av enkel beskaffenhet, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,

2. *besvär över* hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 16 §,

3. frågor om avvisning av *revisionstalan* enligt 55 kap. 6 och 7 §§ eller av *besvärstalan* enligt 56 kap. 6 och 7 §§,

4. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 8 § andra stycket tredje meningen,

5. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid eller

6. *klagan angående* domvilla.

Har högsta domstolen tidigare lämnat en ansökan om resning från samma sökande beträffande samma avgörande utan bifall och anför sökanden inget nytt som är av betydelse för prövningen av ansökningen, är avdelningen domför med en ledamot, om ansökningen avslås eller avvisas.

Frågor om prövningstillstånd får avgöras av en ledamot. Fler än tre

Om prövningen är av enkel beskaffenhet, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,

2. *överklagande av* hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 18 §,

3. frågor om avvisning av *ett överklagande till högsta domstolen*,

4. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 7 § andra stycket tredje meningen,

5. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid eller

6. *besvär över* domvilla.

Frågor om prövningstillstånd får avgöras av en ledamot. Fler än tre

¹Senaste lydelse av 32 kap. 7 § 1987:747.

²Senaste lydelse 1989:352.

ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 11 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid prövning av frågor som avses i 55 kap. 8 § andra stycket första och andra meningarna är avdelningen domför med en ledamot.

ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 12 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid prövning av frågor som avses i 55 kap. 7 § andra stycket första och andra meningarna är avdelningen domför med en ledamot.

7 §³

Då avdelning behandlar ansökan om resning eller *besvär* över domvilla i något av högsta domstolen avgjort mål, *må ej* ledamot, som deltagit i det tidigare avgörandet, tjänstgöra på avdelningen, om domfört antal ledamöter ändå *är* att tillgå inom domstolen.

Då avdelning behandlar ansökan om resning eller *klagan* över domvilla i något av högsta domstolen avgjort mål, *får inte* ledamot, som deltagit i det tidigare avgörandet, tjänstgöra på avdelningen, om domfört antal ledamöter ändå *finns* att tillgå inom domstolen.

8 kap.

8 §⁴

Har inträde i advokatsamfundet *vägrats* någon eller *har* någon *utesluits* därur, *må* han föra talan mot beslutet. *Då* det organ inom samfundet, som *äger* vidtaga åtgärd enligt 7 §, *meddelat* beslut i fråga som där *avses*, *må* talan mot beslutet *föras* av justitiekanslern.

Talan skall *föras* genom *besvär* till högsta domstolen.

Den som vägrats inträde i eller *utesluits* ur advokatsamfundet *får* överklaga beslutet. Justitiekanslern *får* överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller något annat organ inom samfundet.

Överklagande *sker* till högsta domstolen.

12 kap.

3 §⁵

Lagfaren domare i eller rättsbildad befattningshavare vid *allmän* domstol eller allmän åklagare eller kronofogde *må ej* vara ombud, *med mindre* regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer

Lagfaren domare i eller rättsbildad befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde *får inte* vara ombud, *utan att* regeringen eller en myndighet som regeringen bestämmer

³Senaste lydelse 1972:147.

⁴Senaste lydelse 1963:149.

⁵Senaste lydelse 1981:828.

giver lov därtill. Vad nu sagts skall dock ej avse den som, under tjänstledighet, i utbildningssyfte tjänstgör såsom biträde åt advokat.

Ej må nämndeman vid den domstol han tillhör föra annans talan.

medger detta. Vad som har sagts nu gäller inte den som, under tjänstledighet, i utbildningssyfte tjänstgör såsom biträde åt advokat.

En nämndeman får inte vara ombud vid den domstol han tillhör.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

17 kap.

7 §⁶

Dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar angiva:

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande;

2. parterna samt deras ombud eller biträden;

3. domslutet;

4. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter, varå de grundats; samt

5. domskälen med uppgift å vad i målet är bevisat.

Högre rätts dom skall, i den mån det finnes erforderligt, innehålla redogörelse för lägre rätts dom.

Äger part fullfölja talan mot dom eller söka återvinning, skall i domen givas tillkänna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts dom, stadgas i 54 kap. 14 §.

En dom skall avfattas skriftligt och i skilda avdelningar ange:

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande,

2. parterna samt deras ombud eller biträden,

3. domslutet,

4. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter, på vilka de grundats,

5. domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet.

En högre rätts dom skall i den utsträckning det är lämpligt innehålla en redogörelse för lägre rätts dom.

Om en part har rätt att överklaga domen eller att ansöka om återvinning, skall domen innehålla uppgift om det och om vad han därvid har att iaktta.

12 §

Vad i 2 och 9 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning i fråga om slutligt beslut. Å sådant beslut skola ock bestämmelserna i 7 och 10 §§ tillämpas, om frågans beskaffenhet fordrar det. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det upptagasi domen.

Äger part fullfölja talan mot slutligt beslut eller göra ansökan om återupptagande, skall i beslutet givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse,

Det som sägs i 2 och 9 §§ om dom skall tillämpas i fråga om slutligt beslut. I fråga om sådant beslut skall även 7 och 10 §§ tillämpas, om frågans beskaffenhet fordrar det. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det tas upp i domen.

Om en part har rätt att överklaga det slutliga beslutet eller att ansöka om återupptagande, skall beslutet innehålla uppgift om det

⁶Senaste lydelse 1976:567.

som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

och om vad han därvid har att iaktta.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

13 §

Beslut, som ej är slutligt, skall, i den mån det erfordras, angiva de skäl, varå beslutet grundas.

Har den som vill föra talan mot beslut under rättegången att anmäla missnöje, skall det tillkännagivas. Skall mot sådant beslut talan föras särskilt, give rätten ock det till känna. Den som vill föra talan mot beslutet äge hos rätten erhålla underrättelse om vad han eljest har att iakttaga.

Meddelas beslut, som ej är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det upptagas däri. Skall mot beslutet föras särskild talan, give rätten till känna, vad den som vill fullfölja talan har att iakttaga.

Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

Ett beslut, som inte är slutligt, skall i den utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på.

Om den som vill överklaga ett beslut under rättegången måste anmäla missnöje, skall det anges i beslutet. Får sådant beslut överklagas särskilt, skall det anges. Rätten skall på begäran lämna underrättelse om hur överklagande skall göras.

Meddelas ett beslut, som inte är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det tas upp i domen eller det slutliga beslutet. Får beslutet överklagas särskilt, skall rätten ange vad den som vill överklaga har att iaktta.

29 kap.

3 §⁷

Vid omröstning skall den mening gälla som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Om någon mening har fått hälften av rösterna och denna är den lindrigaste eller minst ingripande för den tilltalade, skall den meningen gälla. Kan ingen mening anses som lindrigare eller mindre ingripande, gäller den mening som fått hälften av rösterna, bland dem ordförandens.

Om det framförs flera meningar än två utan att någon av dem skall gälla, skall de röster som är ogynnsammast för den tilltalade läggas samman med de röster som är närmast minst förmånliga för honom. Om det behövs, skall sammanläggningen fortsätta till dess någon mening skall gälla. Kan inte någon mening anses som ogynnsammare för den tilltalade, skall den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster, gäller den som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

Ingen mening skall anses lindrigare eller mindre ingripande än någon annan mening vid omröstning enligt 2 § tredje stycket.

⁷Senaste lydelse 1988:1369.

*Vid avgörande av en fråga om
prövningstillstånd enligt 49 kap.
13 § skall, om en av ledamöterna
vill bevilja prövningstillstånd,
hans mening gälla som hovrättens
beslut.*

Prop. 1993/94:190

Bilaga 1

30 kap.

5 §⁸

Dom skall avfattas *skriftligen*
och i skilda avdelningar *angiva*:

1. domstolen samt tid och ställe
för domens meddelande;

2. parterna samt deras ombud
eller biträden och den tilltalades
försvarare;

3. domslutet;

4. parternas yrkanden och de
omständigheter, *varå* de grundats;
samt

5. domskälen med uppgift *å* vad
i målet *är bevisat*.

Högre rätts dom skall, i den *mån*
det *finnes* erforderligt, innehålla
redogörelse för lägre rätts dom.

Äger part *fullfölja talan mot*
dom, skall i domen *givas* till
känna, vad han därvid har att
iakttaga. Om underrättelse, som
tillika skall meddelas i hovrätts
dom, stadgas i 54 kap. 14 §.

En dom skall avfattas *skriftligt*
och i skilda avdelningar *ange*:

1. domstolen samt tid och ställe
för domens meddelande,

2. parterna samt deras ombud
eller biträden och den tilltalades
försvarare,

3. domslutet,

4. parternas yrkanden och de
omständigheter, *på vilka* de grun-
dats,

5. domskälen med uppgift *om*
vad som *är bevisat* i målet.

En högre rätts dom skall i den
utsträckning det *är lämpligt* in-
nehålla *en* redogörelse för lägre
rätts dom.

Om en part har rätt att över-
klaga domens skall domen innehålla
uppgift om det och om vad han
därvid har att iaktta.

10 §⁹

Vad i 2 och 7 §§ *är stadgat* om
dom äge motsvarande tillämpning
i fråga om slutligt beslut. I den
mån ej annat föreskrivits, skola
ock bestämmelserna i 5 och 8 §§
tillämpas *å* sådant beslut, om
frågans beskaffenhet fordrar det.
Meddelas slutligt beslut i samband
med dom, skall det *upptagas* i do-
men.

Äger part *fullfölja talan mot*
slutligt beslut eller göra ansökan

Det som sägs i 2 och 7 §§ om
dom skall tillämpas i fråga om
slutligt beslut. När *inte* annat *är*
föreskrivet skall även 5 och 8 §§
tillämpas i fråga om sådant beslut,
om frågans beskaffenhet fordrar
det. Meddelas slutligt beslut i
samband med dom, skall det *tas*
upp i domen.

Om en part har rätt att över-
klaga det slutliga beslutet eller att

⁸Senaste lydelse 1969:101.

⁹Senaste lydelse 1982:1123.

om återupptagande, skall i beslutet givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

ansöka om återupptagande, skall beslutet innehålla uppgift om det och om vad han därvid har att iaktta.

11 §

Beslut, som ej är slutligt, skall, i den mån det erfordras, angiva de skäl, varå beslutet grundas.

Har den som vill föra talan mot beslut under rättegången att anmäla missnöje, skall det tillkännagivas. Skall mot sådant beslut talan föras särskilt, giva rätten ock det till känna. Den som vill föra talan mot beslutet äge hos rätten erhålla underrättelse om vad han eljest har att iakttaga.

Meddelas beslut, som ej är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det upptagas däri. Skall mot beslutet föras särskild talan, giva rätten till känna, vad den som vill fullfölja talan har att iakttaga.

Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

Ett beslut, som inte är slutligt, skall i den utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på.

Om den som vill överklaga ett beslut under rättegången måste anmäla missnöje, skall det anges i beslutet. Får beslutet överklagas särskilt, skall det anges. Rätten skall på begäran lämna underrättelse om hur överklagande skall göras.

Meddelas ett beslut, som inte är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det tas upp i domen eller det slutliga beslutet. Får beslutet överklagas särskilt, skall rätten ange vad den som vill överklaga har att iaktta.

32 kap.

2 §¹⁰

Skall stämning eller vade-, besvär- eller revisionsinlägga delgivas genom parts försorg och har ej, då rätten företager målet, till denna inkommit bevis, att delgivning skett inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt, samt ej heller motparten inställt sig eller avgivit svaromål, genmäle eller förklaring, vare partens talan förfallen. Underrättelse härom skall intagas i rättens föreläggande om delgivningen.

Skall en stämning eller ett överklagande delges genom en parts försorg och har, när rätten företar målet till avgörande, till rätten inte kommit in något bevis om att delgivning skett på föreskrivet sätt och inte heller motparten inställt sig eller yttrat sig över saken, skall partens talan förklaras förfallen. Underrättelse om vad som har sagts nu skall tas in i rättens medgivande till parten att ombesörja delgivningen.

¹⁰Senaste lydelse 1970:429.

Inlaga eller annan handling anses ha *inkommit* till rätten den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att *telegram* till rätten anlänt till *telegrafanstalt*, anses *telegrammet* ha *inkommit* redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha *inkommit* den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som *ej* är undertecknat skall bekräftas av avsändaren genom undertecknad handling, om rätten begär det.

En handling anses ha *kommit in* till rätten den dag då handlingen eller *en* avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit *en* behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att *meddelande* till rätten anlänt till *en telecentral*, anses *meddelandet* ha *kommit in* redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Om det inte är osannolikt att handlingen eller en avi om denna viss dag avlämnats i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha *kommit in* den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Ett meddelande som *inte* är undertecknat skall bekräftas av avsändaren genom egenhändigt undertecknad handling, om rätten begär det. *Om meddelandet inte bekräftas*, skall *det inte beaktas*.

Ett meddelande skall godtas som egenhändigt undertecknat utan hinder av att *det kommit in* genom *telefax*, om *det har avsänts från en telefon med nummer som kan hänföras till någon som undertecknat meddelandet*

42 kap.

17 a §¹²

I 56 kap. 15 - 17 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får hänskjuta en fråga till prövning av högsta domstolen.

I 56 kap. 13 - 15 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får hänskjuta en fråga till prövning av högsta domstolen.

¹¹Senaste lydelse 1973:240.

¹²Senaste lydelse 1989:352.

Om fullföljd av talan mot under-
rätts dom och beslut

Om överklagande av tingsrätts
domar och beslut

1 §¹³

Talan mot underrätts dom skall föras genom vad. En tingsrätts dom får överklagas om inte annat är föreskrivet.

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 §.

1 a §¹⁴

När en tingsrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna om talan mot domen skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot tingsrättens slutliga avgörande. *Talan förs genom vad.*

2 §

När en tingsrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna om domen skall få överklagas särskilt eller endast i samband med överklagande av tingsrättens slutliga avgörande.

2 §

Talan mot underrätts slutliga beslut skall föras genom besvär. Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talan mot beslutet föras genom vad.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts genom slutligt beslut, må han ej fullfölja talan mot beslutet.

3 §

Även ett slutligt beslut av tingsrätt får överklagas, om inte annat är föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål, som avgjorts genom slutligt beslut, får han dock inte överklaga beslutet.

Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i samband med överklagande av tingsrättens dom eller slutliga beslut, om inte annat är föreskrivet.

¹³Senaste lydelse 1989:656.

¹⁴Senaste lydelse 1990:443.

3 §¹⁵

Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder, skall den part som vill *föra talan mot* beslutet anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag *då* parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att *föra talan mot* beslutet. Om en part anmäler missnöje, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna, om *talan skall föras* särskilt eller endast i samband med *talan mot* dom eller slutligt beslut. *Särskild talan skall föras genom besvär.*

4 §¹⁶

Talan mot underrätts beslut under rättegången skall föras särskilt, om rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare eller ogillat ett yrkande *härom*;

2. ogillat tredje mans yrkande att få *som intervenient delaga* i rättegången;

3. förelagt en part eller någon annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller också enligt 3 kap. 3 § 5 tryckfrihetsförordningen, 9 § första stycket 5 radioansvarighetslagen (1966:756) eller 11 § 5 lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som

4 §

Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder, skall den part som vill *överklaga* beslutet *först* anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag *när* parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att *överklaga* beslutet. Om en part anmäler missnöje, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna, om *överklagande får ske* särskilt eller endast i samband med *överklagande av* dom eller slutligt beslut.

5 §

Ett beslut får överklagas särskilt, om beslutet innebär att tingsrätten

1. avvisat *ett* ombud, *ett* biträde eller *en* försvarare eller ogillat ett yrkande *om detta*,

2. ogillat tredje mans yrkande att få *delta* i rättegången *som intervenient eller målsägande eller också enligt 13 kap. 7 § prövat en fråga om* övertagande av ett *käromål*,

3. förelagt en part eller någon annan att förete *ett* skriftligt bevis eller att tillhandahålla *ett* föremål för syn eller besiktning eller också enligt 3 kap. 3 § 5 tryckfrihetsförordningen, 9 § första stycket 5 radioansvarighetslagen (1966:756) eller 11 § 5 lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som

¹⁵Senaste lydelse 1987:747.

¹⁶Senaste lydelse 1985:415.

avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran

4. *utlåtit sig* angående ådömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller angående skyldighet för någon, *som ej är part eller intervenient*, att gottgöra i rättegången vållad kostnad;

5. *utlåtit sig* angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, *som ej är part eller intervenient*;

6. *utlåtit sig* i tvistemål angående kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål angående häktning eller åtgärd, som avses i 25-28 kap.;

7. avslagit begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag *förordnat* annan än part föreslagit;

8. *utlåtit sig* i annat fall än som avses i 5 eller 7 i fråga som gäller allmän rättshjälp; *eller*

9. avslagit begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till part, som åtnjuter sådan förmån.

Särskild talan skall föras genom besvär. Är fråga om beslut, som avses i 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, åligge den som vill föra talan att, om beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling, genast och eljest inom en vecka från den dag, då han erhöll del därav, anmäla missnöje; försummas det, äge han ej vidare rätt till talan. Rätten pröva genast, om anmälan rätteligen gjorts.

I fråga om missnöjesanmälan av myndigheter, som enligt lag eller förordnande med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som

avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran,

4. *prövat en fråga* angående ådömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller angående skyldighet för någon att ersätta rättegångskostnad,

5. *prövat en fråga* angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till ett biträde, *en* försvarare, *ett* vittne, *en* sakkunnig eller *någon* annan,

6. *prövat en fråga* i tvistemål angående kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål angående häktning eller *någon sådan* åtgärd som avses i 25-28 kap.,

7. avslagit *en* begäran om biträde eller försvarare eller till *ett* sådant uppdrag *utsett någon* annan än part föreslagit;

8. *prövat en fråga om allmän rättshjälp* i annat fall än som avses i 5 eller 7,

9. avslagit *en* begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till *en* part, som åtnjuter sådan förmån, *eller*

10. *prövat en fråga enligt 33 kap. brottsbalken* angående avräkning av anhållnings- och häktetid m.m.

avses i andra stycket, gäller följande. Har beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling vid vilken myndigheten inte har varit företräd, skall missnöje anmälas senast en vecka från dagen för beslutet.

5 §

Har underrätt i samband med dom eller slutligt beslut meddelat beslut i fråga, som avses i 4 §, och rör frågan ombud, biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient, skall mot beslutet föras särskild talan genom besvär. Vad nu sagts gälle ock, om underrätt i samband med dom eller slutligt beslut meddelat beslut om skyldighet för åklagare att ersätta rättegångskostnad.

Då eljest i samband med dom eller slutligt beslut meddelats beslut i fråga, som avses i 4 §, eller beslut om skyldighet för part eller intervenient eller statsverket att ersätta rättegångskostnad, skall talan mot beslutet föras i samma ordning som talan mot domen eller det slutliga beslutet.

6 §

Menar part, att genom underrätts beslut målet onödigt uppehålles, äge han mot beslutet föra särskild talan genom besvär.

7 §¹⁷

Har tingsrätten förklarat en domare jävig eller bifallit en begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller förordnat målsägandebiträde, får tingsrättens beslut inte överklagas.

6 §

Den som vill överklaga ett sådant beslut som avses i 5 § 1, 2, 3, 7, 8 eller 9 skall först anmäla missnöje, om beslutet har meddelats under rättegången.

Anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag när parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att överklaga beslutet.

I fråga om missnöjesanmälan av myndigheter, som enligt lag eller förordnande med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som avses i första stycket, gäller följande. Har beslutet meddelats vid sammanträde vid vilken myndigheten inte har varit företräd, skall missnöje anmälas senast en vecka från dagen för beslutet.

7 §

Anser en part att tingsrättens beslut gör att målet försenas i onödan, får han överklaga beslutet särskilt.

8 §

Har tingsrätten förklarat en domare jävig eller bifallit en begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller utsett någon till målsägandebiträde, får tingsrättens beslut inte överklagas.

¹⁷Senaste lydelse 1988:610.

8 §

Är i detta kapitel eller eljest i lag ej annat stadgat, må mot underrätts beslut talan föras allenast i samband med talan mot dom eller slutligt beslut.

Till bemötande av motpartens ändringsyrkande må part, ehuru han ej fullföljt talan mot dom eller slutligt beslut, påkalla prövning av beslut, mot vilket särskild talan ej må föras.

Skall ej särskild talan föras mot beslut, varigenom rätten förelagt vite eller annan påföljd, äge den, som är missnöjd med beslutet, i samband med särskild talan mot beslut, varigenom föreläggandet tillämpats, påkalla prövning av dess giltighet.

9 §¹⁸

Tingsrätts beslut, varigenom missnöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller återupptagande eller vade- eller besvärstalan avvisats, får överklagas genom besvär. I annat fall får inte frågan, huruvida sådan anmälan eller ansökan gjorts eller talan annars fullföljts på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, prövas av hovrätten.

10 §

Vad underrätt föreskrivit om sättet för fullföljd av talan skall lända till efterrättelse.

9 §

För att bemöta motpartens ändringsyrkande får en part, trots att han inte har överklagat, begära prövning av ett beslut som inte får överklagas särskilt.

Om ett beslut genom vilket rätten förelagt vite eller annan påföljd inte får överklagas särskilt, kan den som är missnöjd med beslutet, begära att beslutet prövas i samband med att han överklagar ett beslut genom vilket föreläggandet har tillämpats.

10 §

En tingsrätts beslut genom vilket en missnöjesanmälan eller en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande har avvisats, får överklagas. I andra fall får hovrätt inte pröva fråga om en sådan anmälan eller ansökan gjorts eller överklagande skett inom rätt tid.

11 §

Har part, som enligt 3 § anmält missnöje med underrätts beslut under rättegången, hänvisats att föra särskild talan mot beslutet, skall målet vila i avbidan på utgången av partens klagan. Finner

Har en part, som enligt 4 § anmält missnöje med tingsrätts beslut under rättegången, hänvisats att överklaga beslutet särskilt, skall målet vila till dess överklagandet prövats. Rätten får dock

¹⁸Senaste lydelse 1989:656.

rätten förberedelsen i målet *böra fortsättas, må dock rätten förordna därom.*

Anmäles missnöje enligt 4 §, *äge* rätten, om särskilda skäl *föranleda därtill, förordna, att målet skall vila i avbidan på utgången av den missnöjdes klagan.*

Ej må i annat fall än nu sagts klagan över underrätts beslut under rättegången föranleda uppehåll med målets behandling.

bestämma att förberedelsen i målet skall fortsätta.

Anmäls missnöje enligt 6 §, *får* rätten *förklara målet vilande till dess överklagandet prövats, om det finns särskilda skäl.*

I andra fall än som har sagts nu får ett överklagande av tingsrätts beslut under rättegången inte föranleda uppehåll med målets behandling.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

12 §¹⁹

Talan mot tingsrättens dom eller beslut i mål som handlagts av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 d § första stycket får inte prövas av hovrätten i vidare mån än som följer av 13 §, om inte hovrätten meddelat prövningstillstånd.

Prövningstillstånd behövs inte vid *tal*an mot beslut som rör någon annan än en part eller en intervenient, beslut varigenom tingsrätten ogillat jäv mot en domare, *beslut angående utdömande av förelagt vite eller om ansvar för en rättegångsförseelse* eller beslut varigenom en missnöjesanmälan eller en vade- eller besvärstalan avvisats.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje

I tvistemål krävs prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva tingsrättens avgörande

1. vid överklagande av tingsrättens dom eller beslut i mål som handlagts av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 d § första stycket, och

2. vid överklagande av tingsrättens dom eller beslut i andra tvistemål där förlikning om saken är tillåten, där det värde som sägs i 1 kap. 3 d § uppenbart inte överstiger basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Prövningstillstånd behövs inte vid överklagande av

1. avgörande i mål som av tingsrätt handlagts i särskild sammansättning,

2. beslut som rör någon annan än en part eller en intervenient,

3. beslut genom vilket tingsrätten ogillat jäv mot en domare, eller

4. beslut genom vilket en missnöjesanmälan eller en ansökan om återvinning eller ett överklagande avvisats.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 12 § tredje

¹⁹Senaste lydelse 1990:443.

stycket och 13 § gälla i tillämpliga delar.

stycket och 15 § gälla i tillämpliga delar.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

13 §

Prövningstillstånd behövs, om åklagaren, målsäganden eller den tilltalade överklagat en dom i brottmål genom vilken tingsrätten i påföljdsdelen endast dömt den tilltalade till böter eller frikännt honom från ansvar för brott för vilket det inte stadgats svårare straff än fängelse i sex månader. Om tingsrätten i sin dom även prövat enskilda anspråk gentemot den tilltalade, krävs prövningstillstånd, om det sammanlagda värdet av vad den tilltalade ålagts i fråga om enskilda anspråk uppenbart inte överstiger ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Första stycket gäller inte riksåklagarens, justitiekanslerns och justitieombudsmannens överklaganden.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 12 § tredje stycket och 15 § gälla i tillämpliga delar.

Om det krävs prövningstillstånd vid överklagande av en dom, gäller kravet på prövningstillstånd även vid överklagande av ett beslut som får överklagas i samband med överklagande av domen.

13 §²⁰

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *tal*an prövas av högre rätt,

14 §

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagan-*det prövas av högre rätt,

²⁰Införd genom 1987:747.

2. anledning förekommer till ändring i det slut vartill tingsrätten kommit eller

3. det annars föreligger synnerliga skäl att pröva *talán*.

14 §²¹

Talan mot tingsrättens beslut angående frågor som avses i 1 kap. 3 d § förs i samma ordning som talan mot beslut varigenom rätten ogillat en invändning om rättgångshinder.

15 §²²

Kan talan mot tingsrättens dom eller beslut prövas av hovrätten endast om denna meddelat prövningstillstånd, skall tingsrätten i samband med underrättelse om vad som gäller i fråga om fullföljd av talan upplysa parterna om detta och därvid också ange innehålllet i 13 §.

2. anledning förekommer till ändring i det slut vartill tingsrätten kommit eller

3. det annars finns synnerliga skäl att pröva *överklagandet*.

15 §

Tingsrättens beslut angående frågor som avses i 1 kap. 3 d § överklagas på samma sätt som beslut genom vilket rätten ogillat en invändning om rättgångshinder.

16 §

Krävs särskilt tillstånd för prövning i hovrätten, skall tingsrättens dom eller beslut innehålla uppgift om det och om de grunder på vilket sådant tillstånd meddelas.

50 kap.

Om vad i tvistemål

Om prövningen av överklagade domar i tvistemål

1 §²³

Vill någon part vädja mot tingsrättens dom i ett tvistemål, skall han ge in en vadeinlaga till tingsrätten. Inlagan skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

En part, som vill överklaga tingsrättens dom i ett tvistemål, skall göra detta skriftligt. Överklagandet skall ges in till tingsrätten. Det skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag när domen meddelades.

2 §²⁴

Har ena parten enligt 1 § väddat mot tingsrättens dom, får också

Har ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att

²¹Senaste lydelse 1989:656.

²²Införd genom 1987:747.

²³Senaste lydelse 1987:747.

²⁴Senaste lydelse 1987:747.

motparten, även om han inte iakttagit vad som sägs i den paragrafen, föra talan mot domen. Han skall dock inom en vecka från den dag, då vadetiden gick ut, ge in sin vadeinlaga till tingsrätten.

Om den första vadetalan återkallas eller av annat skäl förfaller, är också den senare vadetalan förfallen.

göra detta inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut.

Om det första överklagandet återkallas eller av annat skäl förfaller, är också det senare överklagandet förfallet.

3 §²⁵

Finnes vadetalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Tingsrätten prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid. Ett överklagande som gjorts för sent skall avvisas av tingsrätten.

Överklagandet skall dock inte avvisas om det inom tiden för överklagande har kommit in till hovrätten. I ett sådant fall skall hovrätten sända överklagandet vidare till tingsrätten och samtidigt lämna uppgift om vilken dag det kom in till hovrätten.

4 §²⁶

I vadeinlagan skall vadekäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;
2. grunderna för vadetalan med angivande, i vilket avseende underrättens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt
3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall käranden i vadeinlagan ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i vadeinlagan uppgiva de bevis han vill åberopa

I överklagandet skall klaganden uppge:

1. den dom som överklagas,
2. grunderna för överklagandet med uppgift om i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som klaganden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall klaganden också ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall vidare uppge de bevis han åberopar och vad som

²⁵Senaste lydelse 1990:443.

²⁶Senaste lydelse 1987:747.

och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid vadeinlagen. Vill käranden att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig eller part skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han angiva det i vadeinlagen jämte skälen därtill. I vadeinlagen skall käranden ock angiva, om han vill, att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Vadeinlagen skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

skall styrkas med varje bevis. Om beviset inte tidigare har förebringats, skall i mål där förlikning om saken är tillåten klaganden uppge anledningen till det. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in tillsammans med överklagandet. Vill klaganden att det skall hållas ett nytt förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och samtidigt ange sina skäl. Han skall också ange om han vill att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

5 §²⁷

Avvisas ej vadetalan, skall underrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden utan dröjsmål till hovrätten insända vadeinlagen med därvid fogade handlingar samt akten.

Framställs i vadeinlagen yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om kvarstad eller om hävande av sådan åtgärd eller av förordnande, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagen vara att tillgå vid underrätten.

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden överlämna överklagandet tillsammans med övriga handlingar i målet till hovrätten.

Har i överklagandet framställts ett yrkande, som kräver omedelbar prövning, såsom begäran om kvarstad eller om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas trots att den inte har laga kraft, skall överklagandet samt övriga handlingar i målet sändas in genast. Till dess den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten.

6 §

Föreligger mot vadetalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp överklagandet till prövning än som avses i 3 §, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

²⁷Senaste lydelse 1981:828.

7 §²⁸

Uppfyller *vadeinlagen* ej föreskrifterna i 4 § eller är *den eljest ofullständig*, skall hovrätten förelägga *vadekäranden* att avhjälpa bristen.

Följer *vadekäranden* inte ett föreläggande enligt första stycket, skall *vadetalan* avvisas, om *vadeinlagen* är så *ofullständig* att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller *överklagandet* inte föreskrifterna i 4 § eller är *det på annat sätt ofullständigt*, skall hovrätten förelägga *klaganden* att avhjälpa bristen.

Följer *klaganden* inte ett föreläggande enligt första stycket, skall *överklagandet* avvisas, om *det* är så *ofullständigt* att *det* inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

8 §²⁹

För målets beredande skall *vadeinlagen* med därvid fogade handlingar delgivas *vadesvaranden* och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmäle.

Om det är uppenbart att *vadetalan* är *ogrundad*, får hovrätten dock genast meddela dom i målet utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas.

Har *underrätten* avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller *förordnat* om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess *annorlunda förordnas*. Har *underrätten* beviljat åtgärd, som nu sagts, eller *förordnat*, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, äge ock hovrätten omedelbart *förordna*, att vidare åtgärd för verkställighet ej må ägas rum.

Överklagandet skall, om inte annat följer av andra stycket, med tillhörande handlingar delges motparten med föreläggande att svara skriftligt inom viss tid.

Om det är uppenbart att *överklagandet* är *ogrundat*, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har *tingsrätten* avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller *upphävt* ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har *tingsrätten* beviljat en åtgärd, som har sagts nu eller *förklarat* att domen får verkställas trots att den inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart *besluta* att *tingsrättens* beslut tills vidare inte skall gälla.

9 §³⁰

Genmälet skall, om ej *vadekärandens* yrkande medges, innehålla yttrande rörande de av ho-

Om inte *klagandens* yrkande medges, skall motparten i sitt svar yttra sig rörande de av klaganden

²⁸Senaste lydelse 1984:131.

²⁹Senaste lydesle 1984:131.

³⁰Senaste lydelse 1963:149.

nom anförda grunderna för vade-
talan och angivande av de omstän-
digheter vadesvaranden vill an-
föra.

Svaranden skall i genmålet upp-
giva de bevis han vill åberopa och
vad han vill styrka med varje
särskilt bevis. Skriftligt bevis, som
ej tidigare förebragts, skall i hu-
vudskrift eller styrkt avskrift fogas
vid genmålet. Vill svaranden, att
förnyat förhör med vittne eller
sakkunnig eller part under san-
ningsförsäkran skall äga rum eller
förnyad syn å stället skall hållas,
skall han ange det i genmålet
jämte skälen därtill. I genmålet
skall svaranden ock ange, om
han vill, att motparten skall in-
finna sig personligen vid huvud-
förhandling i hovrätten.

Genmålet skall vara egenhändigt
undertecknat av svaranden eller
hans ombud.

anförda grunderna för överkla-
gandet och ange de omständighe-
ter han själv vill anföras.

Svaret skall innehålla uppgift om
de bevis parten åberopar och om
vad som skall styrkas med varje
bevis. Om beviset inte förebringats
tidigare, skall i mål där förlikning
om saken är tillåten uppgift läm-
nas om anledningen till det. Skrift-
liga bevis, som inte tidigare före-
bringats, skall ges in till hov-
rätten. Vill parten att det skall
hållas nytt förhör med ett vittne,
en sakkunnig eller en part eller
förnyad syn på stället, skall han
ange det i svaret och samtidigt
ange sina skäl. I svaret skall par-
ten också ange om han vill att
klaganden skall infinna sig per-
sonligen vid huvudförhandling i
hovrätten.

10 §³¹

Genmålet skall med därvid foga-
de handlingar delgivas vadekärän-
den.

Finnes för målets beredande
ytterligare skriftväxling erforder-
lig, äge hovrätten förordna därom.
Hovrätten äge tillika meddela
närmare bestämmelser om
skriftväxlingen och därvid även
föreskriva, i vilket avseende part
skall yttra sig. Part må föreläggas
att inkomma med mer än en skrift,
endast om särskilda skäl äro där-
till.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en
ändamålsenlig handläggning av målet.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 42 kap. 10 § skall gälla
även vid sammanträde enligt denna paragraf.

Hovrätten skall ge klaganden
tillfälle att ta del av svaret med
tillhörande handlingar.

Är ytterligare skriftväxling nöd-
vändig, får hovrätten besluta om
sådan. Om det behövs får hovrät-
ten meddela närmare bestäm-
melser om skriftväxlingen och
därvid även föreskriva i vilket av-
seende en part skall yttra sig. En
part får föreläggas att komma in
med mer än en skrift endast om
det finns särskilda skäl.

³¹Senaste lydelse 1989:656.

Behövs prövningstillstånd, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan upptas utan att skriftväxling skett.

11 §

Finner hovrätten erforderligt, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning, bevis upptages utom huvudförhandlingen eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos hovrätten.

12 §³³

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

12 §

Om hovrätten anser det behövt att ett yttrande av sakkunnig inhämtas, ett skriftligt bevis företes, ett föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, ett bevis upptas utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas, skall hovrätten besluta om det.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt anmäla det till hovrätten.

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

13 §

Ett mål avgörs efter huvudförhandling. Hovrätten får dock avgöra målet utan sådan förhandling,

1. om klagandens ändringsyrkande har medgetts,

2. om det är uppenbart att ändringsyrkandet är ogrundat,

3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarat att de inte har något att invända mot det, eller

4. om värdet av det som överklagandet gäller uppenbart inte upp-

³²Senaste lydelse 1987:747.

³³Senaste lydelse 1989:656.

går till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta som har upplupit efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan, om det inte är uppenbart att de redan gjort detta.

Trots tidigare beslut får hovrätten besluta, att huvudförhandling skall äga rum.

13 §

Så snart målets beredande avslutats, bestämme hovrätten tid för huvudförhandlingen. För behandling av rättegångsfråga eller del av saken, som må avgöras särskilt, må huvudförhandling utsättas, ehuru målet i övrigt ej är berett till huvudförhandling.

15 §

Så snart förberedelsen avslutats, skall hovrätten, om inte målet avgörs utan huvudförhandling, bestämme tid för sådan förhandling, om möjligt efter samråd med parterna. För behandling av rättegångsfrågor eller sådana delar av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

14 §

Till huvudförhandlingen skola parterna kallas.

Vadekäranden skall föreläggas att komma tillstådes vid påföljd att hans vadetalan eljest förfaller. Skall han infinna sig personligen,

16 §

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

Klaganden skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hov-

förelägge hovrätten tillika vite. Vadesvaranden skall, om han är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro eljest finnes vara av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite; förelägges ej vite, skall svaranden erinras om att målet må avgöras utan hinder av hans utvaro.

Hovrätten bestämme tillika, om vittne eller sakkunnig skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skola underrättas om beslutet. Om kallande av vittne eller sakkunnig gälle vad i 36 och 40 kap. är stadgat.

15 §³⁴

I övrigt skall vad som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1 - 6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten.

Reglerna i 14 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

16 §

Vid huvudförhandlingen skall underrättens dom, i den mån det erfordras, uppläsas samt vadekäranden uppgiva, i vilken del domen överklagas och vilket yrkande han framställer. Vadesvaranden skall angiva, huruvida han medger eller bestrider yrkandet.

Därefter skola, om ej hovrätten finner annan ordning lämpligare, först vadekäranden och sedan vadesvaranden utveckla sin talan. Part skall yttra sig över vad motparten anført. Äger förhandlingen rum, ehuru svaranden icke är

rätten också förelägga honom vite. Om motparten är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, skall han föreläggas vite. Föreläggs han inte vite, skall han upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han inte inställer sig.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet. I fråga om kallelse till vittnen och sakkunniga gäller 36 och 40 kap.

17 §

I övrigt skall vad som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1 - 6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten.

Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall tingsrättens dom redovisas i behövlig omfattning. Klaganden skall uppge i vilken del domen överklagas och vilket yrkande han framställer. Motparten skall ange om han medger eller bestrider yrkandet.

Därefter skall, om inte hovrätten anser något annat lämpligare, först klaganden och sedan motparten utveckla sin talan. Varje part skall yttra sig över vad den andra parten anført. Om förhandlingen äger rum trots att klagan-

³⁴ Senaste lydelse 1987:747.

tillstades, skall genom hovrättens försorg, i den mån det erfordras, ur handlingarna framläggas vad han anfört.

Vad tillstådeskommen part anfört under skriftväxlingen eller eljest vid målets beredande må ej uppläsas i annat fall, än då hans utsaga vid förhandlingen avviker från den tidigare utsagan eller han underlåter att yttra sig eller eljest särskilda skäl äro därtill.

17 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen förebringas. Äger huvudförhandling rum, ehuru vadesvaranden icke är tillstades, skall den av honom vid underrätten förebragta bevisningen, i den mån det erfordras, framläggas genom hovrättens försorg.

Om ej särskilda skäl föranleda annat, bör bevis, som skall förebringas genom protokoll och andra handlingar från underrätten, framläggas, innan bevis rörande samma omständighet omedelbart upptages av hovrätten. Äro rörande samma omständighet flera bevis, böra de förebringas i ett sammanhang.

18 §

Efter bevisningens förebringande äge parterna anföra vad de till slutförande av sin talan akta nödigt.

19 §

Uteblir vadekäranden från rättegångstillfälle för huvudförhandling, vare hans vadetalan förfallen.

Uteblir vadesvaranden och har vite förelagts honom, äge hovrät-

dens motpart inte är närvarande, skall hovrätten se till att det i den utsträckning det behövs ur handlingarna läggs fram vad han anfört.

Vad en vid huvudförhandlingen närvarande part har anfört under förberedelsen får läsas upp endast om hans utsaga vid förhandlingen avviker från den tidigare utsagan eller om han inte yttrar sig eller om det finns särskilda skäl.

19 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen förebringas. Om huvudförhandlingen äger rum trots att klagandens motpart inte är närvarande, skall hovrätten se till att den bevisning, som han förebragat i tingsrätten, läggs fram ur handlingarna i den utsträckning bevisningen har betydelse för målet i hovrätten.

Om inte särskilda skäl föranleder annat, bör ett bevis, som inte omedelbart skall tas upp av hovrätten, förebringas innan bevis rörande samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa förebringas i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen förebringats får parterna muntligt slutföra sin talan.

21 §

Uteblir klaganden från huvudförhandling, förfaller överklagandet.

Uteblir klagandens motpart och har vite förelagts honom, får

ten, *då* saken är sådan, att förlikning därom *ej* är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite *förordna*, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Kommer part tillstådes genom ombud, då föreläggande meddelats honom vid vite att infinna sig personligen, och är saken sådan, att förlikning därom *ej* är tillåten, äge hovrätten *i stället för att förelägga nytt vite förordna*, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Har vite förelagts part eller skall *part* hämtas till rätten och *finnes hämning ej kunna ske*, må dock målet avgöras *utan hinder* av att parten inställt sig *allenast* genom ombud eller uteblivit.

20 §³⁵

Har *vadekärandens talan* förfallit enligt 19 § och *förelåg för hans utevaro laga förfall* som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på *ansökan av honom återuppta målet*.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom *två* veckor från den dag då beslutet meddelades. Om *käranden* uteblir på nytt, är *hans* rätt till återupptagande av målet *förfallen*.

21 §³⁶

Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om vadetalan medgivits,
2. om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad,
3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvud-

hovrätten, *när* saken är sådan att förlikning därom *inte* är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite *besluta* att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Inställer sig part endast genom ombud, när han förelagts vid vite att infinna sig personligen, och är saken sådan att förlikning därom *inte* är tillåten, får hovrätten förelägga nytt vite *eller besluta* att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Har vite förelagts *en* part eller skall *parten* hämtas till rätten och *kan han inte hämtas*, får dock målet avgöras *trots* att parten inställt sig *endast* genom ombud eller uteblivit.

22 §

Har överklagandet förfallit enligt 21 § skall hovrätten på *ansökan av klaganden återuppta målet*, om *denne* kan visa att han för sin utevaro *haft* laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid. Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom *tre* veckor från den dag *när* beslutet meddelades. Om *klaganden* uteblir på nytt, *har han inte* rätt till återupptagande av målet.

³⁵Senaste lydelse 1984:131.

³⁶Senaste lydelse 1984:131.

förhandling eller förklarar sig inte ha något att erinra häremot, eller

4. om värdet av det varom talan fullföljts uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta som har upplupit efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

22 §³⁷

Har hovrätten beslutat, att mål skall avgöras utan huvudförhandling, och finnes ej uppenbart, att parterna redan slutfört sin talan, skall tillfälle därtill lämnas dem.

Utan hinder av tidigare beslut äge hovrätten förordna, att huvudförhandling skall äga rum.

23 §

Har vid huvudförhandlingen i underrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, må ändring i under-

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom

³⁷Senaste lydelse 1954:432.

rättens dom i denna del ej ske, med mindre beviset upptagits ånyo vid huvudförhandlingen i hovrätten eller ock synnerliga skäl föreligga, att dess värde är annat, än underrätten antagit.

inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. Det som har sagts nu gäller dock inte om det finns synnerliga skäl att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

24 §

Har, då tredskodom givits, den som yrkat sådan dom vädjat mot domen och upptages av motparten gjord ansökan om återvinning, skall målet av hovrätten visas åter till underrätten att handläggas i samband med återvinningsmålet.

Om den överklagande domen är en tredskodom och tingsrätten tar upp en av klagandens motpart gjord ansökan om återvinning, skall målet av hovrätten visas åter till tingsrätten att handläggas i samband med återvinningsmålet.

25 §³⁸

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, får vadetalan återkallas.

Vadekäranden får inte ändra sin talan att avse annan del av tingsrättens dom än den som uppgivits i vadeinlagan.

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, får överklagandet återkallas.

Klaganden får inte ändra sin talan att avse annan del av tingsrättens dom än den som uppgivits i överklagandet.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa omständigheter eller bevis, som inte tidigare har förebringats, endast om

- 1. han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller*
- 2. han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.*

Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning, får det avvisas, om det inte utan olägenhet kan prövas i målet.

27 §

Förs talan om jäv mot domare i underrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja underrättens dom i vad den överklagats.

Förs talan om jäv mot en domare i tingsrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten underrättens dom och grundas beslutet ej därå, att underrätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga

tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort

³⁸Senaste lydelse 1989:656.

målet till prövning, skall hovrätten tillika visa målet åter till underrätten för erforderlig behandling.

Om befogenhet för hovrätten att, då underrätten varit obehörig, hänvisa målet till annan underrätt stadgas i 10 kap. 20 §.

ta upp målet till prövning, skall hovrätten även visa målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

Om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns bestämmelser i 10 kap. 20 §.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

51 kap.

Om vad i brottmål

Om prövningen av överklagade domar i brottmål

1 §

Vill part vädja mot underrätts dom i brottmål, skall han inom tre veckor från den dag, då domen gavs, till underrätten inkomma med vadeinlaga.

En part, som vill överklaga tingsrättens dom i ett brottmål, skall göra detta skriftligt. Överklagandet skall ges in till tingsrätten. Det skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag när domen meddelades.

2 §

Har ena parten enligt 1 § vädjat mot underrätts dom, äge även motparten, ehuru han ej iakttagit vad i nämnda paragraf sägs, föra talan mot domen; dock åligger honom att inom en vecka från den dag, då vadetiden utgick, till underrätten inkomma med vadeinlaga.

Har ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att göra detta inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut.

Återkallas eller förfaller eljest den första vadetalan, är ock den senare vadetalan förfallen.

Om det första överklagandet återkallas eller av annat skäl förfaller, är också det senare överklagandet förfallet.

3 §³⁹

Finnes vadetalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Tingsrätten prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid. Ett överklagande som gjorts för sent skall avvisas av tingsrätten.

Överklagandet skall dock inte avvisas om det inom tiden för överklagande har kommit in till hovrätten. I ett sådant fall skall hovrätten sända överklagandet vi-

³⁹Senaste lydelse 1990:443.

4 §⁴⁰

I vadeinlagen skall vadekäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

2. grunderna för vadetalan med angivande, i vilket avseende underrättens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Käranden skall i vadeinlagen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrkas med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid vadeinlagen. Vill käranden, att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han angiva det i vadeinlagen jämte skälen därtill. I vadeinlagen skall käranden ock angiva, om han vill, att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, skall det angivas.

Vadeinlagen skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

I överklagandet skall klaganden uppge:

1. den dom som överklagas,

2. grunderna för överklagandet med uppgift om i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som klaganden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall klaganden också ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall vidare uppge de bevis han åberopar och vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in tillsammans med överklagandet. Vill klaganden att det skall hållas ett nytt förhör med ett vittne eller en sakkunnig eller förnyad syn på stället, skall han ange det och samtidigt ange sina skäl. Han skall också ange om han vill att målsäganden eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, skall det anges.

5 §⁴¹

Avvisas ej vadetalan, skall underrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden utan dröjsmål

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna

⁴⁰Senaste lydelse 1963:149.

⁴¹Senaste lydelse 1947:616.

till hovrätten insända vadeinlagan med därvid fogade handlingar samt akten.

Är den tilltalade häktad eller framställles i vadeinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25 - 28 kap., eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagan vara att tillgå vid underrätten.

tiden överlämna överklagandet tillsammans med övriga handlingar i målet till hovrätten.

Är den tilltalade häktad eller har i överklagandet framställts ett yrkande, som kräver omedelbar prövning, såsom begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25 - 28 kap., eller om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd, skall överklagandet samt övriga handlingar i målet sändas in genast. Till dess den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten.

6 §

Föreligger mot vadetalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp överklagandet till prövning än som avses i 3 §, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

7 §⁴²

Uppfyller vadeinlagan ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekäranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall vadetalan avvisas, om vadeinlagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 4 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

8 §⁴³

För målets beredande skall vadeinlagan med därvid fogade handlingar delges vadesvaranden, som skall föreläggas att avge skriftligt genmäle.

Överklagandet skall, om inte annat följer av andra stycket, med tillhörande handlingar delges motparten med föreläggande att svara skriftligt inom viss tid.

⁴²Senaste lydelse 1984:131.

⁴³Senaste lydelse 1987:1211.

Om det är uppenbart att *vadetalan* är *ogrundad*, får hovrätten dock genast meddela dom i målet utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas.

Om tingsrätten har avslagit ett yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller förordnat om att en sådan åtgärd skall hävas, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess något annat bestäms. Om tingsrätten har beviljat åtgärd som nu sagts, får hovrätten omedelbart förordna att vidare åtgärd för verkställighet av beslutet inte får äga rum. I frågor om häktning eller reseförbud får hovrätten göra ändring i tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

Om det är uppenbart att *överklagandet* är *ogrundat*, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har tingsrätten avslagit ett yrkande om en åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en åtgärd, som har sagts nu, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte skall gälla. I frågor om häktning eller reseförbud får hovrätten ändra tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

9 §⁴⁴

Genmålet skall innehålla ytterligare rörande de av vadekäranden anförda grunderna för vadetalan och angivande av de omständigheter vadesvaranden vill anföras.

Svaranden skall i genmålet uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid genmålet. Vill svaranden, att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han ange det i genmålet jämte skälen därtill. I genmålet skall svaranden ock ange, om han vill, att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig person-

Motparten skall i sitt svar yttra sig rörande de av klaganden anförda grunderna för överklagandet och ange de omständigheter han själv vill anföras.

Svaret skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in till hovrätten. Vill parten att det skall hållas nytt förhör med ett vittne eller en sakkunnig eller förnyad syn på stället, skall han ange det i svaret och samtidigt ange sina skäl. I svaret skall parten också ange om han vill att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

⁴⁴Senaste lydelse 1963:149.

ligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud eller, då den tilltalade är svarande, hans försvarare.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

10 §⁴⁵

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delgivas vadekäranden.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att komma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därill.

Hovrätten skall ge klaganden tillfälle att ta del av svaret med tillhörande handlingar.

Är ytterligare skriftväxling nödvändig, får hovrätten besluta om sådan. Om det behövs får hovrätten meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva i vilket avseende en part skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrift endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 45 kap. 13 § och 47 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

11 §

Behövs prövningstillstånd, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

11 §

Finner hovrätten erforderligt, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahållas för syn eller besiktning, bevis upptages utom huvudförhandlingen eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

12 §

Om hovrätten anser det behövt att ett yttrande av sakkunnig inhämtas, ett skriftligt bevis företes, ett föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, ett bevis upptas utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas, skall hovrätten besluta om det.

⁴⁵Senaste lydelse 1989:656.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos hovrätten.

Finnes i mål om allmänt åtal förundersökningen böra fullständigas eller, om förundersökning ej ägt rum, sådan böra företagas, äge hovrätten meddela åklagaren föreläggande därom.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt anmäla det till hovrätten.

Behöver i mål om allmänt åtal åtgärd enligt 23 kap. företas får hovrätten meddela åklagaren föreläggande om det.

Om den, som behöver vara närvarande vid sammanträde enligt 10 § tredje stycket är anhållen eller häktad, skall hovrätten se till att han kan inställa sig.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

12 §⁴⁶

Hovrätten får bestämma att den som är anhållen eller häktad skall inställas till sammanträde enligt 10 § tredje stycket.

13 §

Ett mål avgörs efter huvudförhandling. Hovrätten får dock avgöra målet utan sådan förhandling,

1. om åklagaren har överklagat endast till den tilltalades förmån,

2. om endast den tilltalade överklagat och hans ändringsyrkande godtas av motparten,

3. om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat, eller

4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller att ådöma honom påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs utdömande av vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, beslut enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

⁴⁶Senaste lydelse 1989:656.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövt.

Avser överklagandet även annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 13 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan, om det inte är uppenbart att de redan gjort detta.

Trots tidigare beslut får hovrätten besluta, att huvudförhandling skall äga rum.

13 §⁴⁷

Så snart målets beredande avslutats, skall hovrätten bestämma tid för huvudförhandlingen. För behandling av rättegångsfrågor eller sådana delar av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Är den tilltalade häktad, skall huvudförhandling hållas inom fyra veckor efter utgången av den tid som anges i 2 §, om det inte till följd av åtgärder som avses i 11 § eller andra omständigheter är nödvändigt med längre uppskov. Har den tilltalade häktats efter utgången av den tid som anges i 2 §, skall tiden räknas från den dag han häktades.

15 §

Så snart förberedelsen avslutats, skall hovrätten, om inte målet avgörs utan huvudförhandling, bestämma tid för sådan förhandling, om möjligt efter samråd med parterna. För behandling av rättegångsfrågor eller sådana delar av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Om den tilltalade är häktad, skall huvudförhandling hållas inom fyra veckor efter utgången av den tid som anges i 2 §, om det inte till följd av åtgärder som avses i 12 § eller andra omständigheter är nödvändigt med längre uppskov. Har den tilltalade häktats efter utgången av den tid som anges i 2 §, skall tiden räknas från den dag han häktades.

⁴⁷Senaste lydelse 1989:650.

14 §⁴⁸

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

En enskild vadekärande skall föreläggas att komma tillstådes vid påföljd att hans vadetalan annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall han också erinras om bestämmelsen i 19 § första stycket andra meningen. En enskild vadesvarande skall, om han är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle iakttä ett sådant föreläggande, får hovrätten förordna att han skall hämtas till rätten. Meddelas inte något sådant föreläggande eller förordnande skall svaranden erinras om att målet kan komma att avgöras utan hinder av att han uteblir. Hovrätten förordnar om inställandet av en tilltalad, som är anhållen eller häktad.

Skall i mål om allmänt åtal målsägande höras i anledning av åklagarens talan, skall han vid vite infinna sig personligen.

Hovrätten bestämme tillika, om vittne eller sakkunnig skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skola underrättas om beslutet. Om kallande av vittne eller sakkunnig gälle vad i 36 och 40 kap. är stadgat.

15 §⁴⁹

I övrigt skall vad som sägs i 1 kap. 9 § samt 46 kap. 1 - 5 §§, 6 § andra stycket, 7 - 9, 11, 13, 16 och 17 §§ tillämpas i fråga om

16 §

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

En enskild klagande skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också upplysa honom om bestämmelsen i 21 § första stycket andra meningen. Om en enskild motpart är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, skall han föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle följa ett sådant föreläggande, får hovrätten besluta att han skall hämtas till rätten. Om hovrätten inte förelägger motparten vite eller beslutar att han skall hämtas skall hovrätten upplysa honom om att målet kan komma att avgöras utan hinder av att han uteblir. Hovrätten skall se till att en tilltalad, som är anhållen eller häktad, kan inställa sig.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet. I fråga om kallelse till vittnen och sakkunniga gäller 36 och 40 kap.

17 §

I övrigt skall vad som sägs i 1 kap. 9 § samt 46 kap. 1 - 5 §§, 6 § andra stycket, 7 - 9, 11, 13, 16 och 17 §§ tillämpas i fråga om

⁴⁸Senaste lydelse 1984:131.

⁴⁹Senaste lydelse 1987:747.

huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 14 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

När ett mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får hovrätten *förordna* om lämpliga åtgärder för att målet vid den förhandlingen skall kunna slutföras.

I fråga om sådana åtgärder gäller 10 - 12 §§ i detta kapitel.

16 §

Vid huvudförhandlingen skall *underrättens dom, i den mån det erfordras, uppläsas samt vadekäranden uppgiva*, i vilken del domen överklagas och vilket yrkande han framställer. Tillfälle skall lämnas vadesvaranden att yttra sig över yrkandet.

Åklagaren eller målsäganden, *då talan föres allenast av denne, skall därefter utveckla åtalet, i den mån det erfordras för prövning av vadelatan*. Har talan fullföljts av den tilltalade, *må dock, om hovrätten finner det lämpligare, först den tilltalade och därefter åklagaren eller målsäganden utveckla sin talan*. Part skall *erhålla* tillfälle att bemöta vad motparten anført. Äger huvudförhandling rum, *ehuru vadesvaranden icke är tillstädes, skall genom hovrättens försorg, i den mån det erfordras, ur handlingarna framlägga vad han anført*.

17 §

Sedan parternas talan framlagts, skall bevisningen förebringas. *Den vid underrätten förebragta bevisningen skall genom hovrättens försorg, i den mån det är av*

huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

När ett mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får hovrätten *besluta* om lämpliga åtgärder för att målet vid den förhandlingen skall kunna slutföras.

10 - 12 §§ i detta kapitel.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall *tingsrättens dom redovisas i behövlig omfattning*. Klaganden skall *uppgi* i vilken del domen överklagas och vilket yrkande han framställer. *Motparten skall lämnas tillfälle att yttra sig över yrkandet*.

Därefter skall åklagaren eller, om talan förs endast av målsäganden, denne utveckla åtalet i den utsträckning det behövs för prövningen av överklagandet. Har den tilltalade överklagat får dock, om hovrätten finner det lämpligare, först den tilltalade och därefter åklagaren eller målsäganden utveckla sin talan. *Varje part skall få tillfälle att bemöta vad den andra parten anført. Om förhandlingen äger rum trots att klagandens motpart inte är närvarande, skall hovrätten se till att det i den utsträckning det behövs ur handlingarna läggs fram vad han anført*.

19 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen förebringas. *Hovrätten skall se till att den bevisning, som förebringats i tingsrätten, läggs fram ur hand-*

betydelse för målet i hovrätten, framläggas sådan den föreligger i protokoll och andra handlingar; finner hovrätten det lämpligare och samtycka parterna därtill, må dock bevisningen förebringas av parterna.

Om ej särskilda skäl föranleder annat, bör bevis, som skall förebringas genom protokoll och andra handlingar från underrätten, framläggas, innan bevis rörande samma omständighet omedelbart upptages av hovrätten. Äro rörande samma omständighet flera bevis, böra de förebringas i ett sammanhang.

18 §

Efter bevisningens förebringande äge parterna anföra vad de till slutförande av sin talan akta nödigt.

19 §⁵⁰

Om en enskild vadekärande uteblir från huvudförhandling, förfaller hans vadetalan. Detsamma gäller, om en enskild vadekärande, som ålagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Om en enskild vadesvarande uteblir och vite har förelagts honom, får hovrätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild vadesvarande, som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Underlåter i mål om allmänt åtal en målsägande, som skall höras i anledning av åklagarens talan, att

lingarna i den utsträckning bevisningen har betydelse för målet i hovrätten.

Om inte särskilda skäl föranleder annat, bör ett bevis, som inte omedelbart skall tas upp av hovrätten, förebringas innan bevis rörande samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa förebringas i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen förebringats får parterna muntligt slutföra sin talan.

21 §

Uteblir en enskild klagande från huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller, om en enskild klagande, som förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Uteblir klagandens motpart och har vite förelagts honom, får hovrätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag. Detsamma gäller om en enskild motpart, som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Underlåter i mål om allmänt åtal en målsägande, som skall höras i anledning av åklagarens talan, att

⁵⁰Senaste lydelse 1984:131.

infinna sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts *vadesvaranden* eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att *vadesvaranden* inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild *vadekärande*, som förelagts att infinna sig personligen, inställt sig endast genom ombud.

20 §⁵¹

Har *vadekärandens talan* förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om käranden sedan målet återupptagits uteblir från huvudförhandling eller underlåter att följa ett föreläggande att infinna sig personligen, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

21 §⁵²

Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om talan av åklagaren förs endast till den tilltalades förmån,

2. om talan, som förs av den tilltalade, biträts av motparten,

3. om det är uppenbart att vade-talan är ogrundad, eller

4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller att ådöma honom påföljd

infinna sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts *klagandens motpart* eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att han inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild *klagande*, som förelagts att infinna sig personligen, inställt sig endast genom ombud.

22 §

Har överklagandet förfallit enligt 21 § skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om denne kan visa att han för sin utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen haft laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag när beslutet meddelades. Om klaganden uteblir på nytt eller underlåter att följa ett föreläggande att infinna sig personligen, har han inte rätt till återupptagande av målet.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

⁵¹Senaste lydelse 1984:131.

⁵²Senaste lydelse 1984:131.

eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs utdömande av vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövligt.

Förs talan även om annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 21 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

22 §⁵³

Har hovrätten beslutat, att mål skall avgöras utan huvudförhandling, och finnes ej uppenbart, att parterna redan slutfört sin talan, skall tillfälle därtill lämnas dem.

Utan hinder av tidigare beslut äge hovrätten förordna, att huvudförhandling skall äga rum.

23 §

Har vid huvudförhandlingen i underrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, må ändring i under-

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom

⁵³Senaste lydelse 1954:432.

rättens dom i denna del ej ske annat än till den tilltalades förman, med mindre beviset upptagits ånyo vid huvudförhandlingen i hovrätten eller ock synnerliga skäl föreligga, att dess värde är annat, än underrätten antagit.

inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. Det som har sagts nu gäller dock inte om det finns synnerliga skäl att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

23 a §⁵⁴

Har tingsrätten funnit att den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen och överklagas domen bara beträffande annat än denna fråga, skall hovrätten pröva frågan endast om

1. det i denna del föreligger något förhållande som skulle kunna utgöra grund för resning enligt 58 kap. 2 § eller kunna medföra undanröjande av domen på grund av domvilla eller

2. målets utgång vid tingsrätten i samma del uppenbarligen beror på förbiseende eller misstag.

Beträffande fråga som avses i första stycket 1 eller 2 behöver hänsyn tas endast till omständigheter som har åberopats av part.

Har tingsrätten funnit att den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen och överklagas domen bara beträffande annat än frågan om han begått gärningen eller frågan hur denna skall bedömas, får hovrätten pröva dessa frågor endast om

1. det i denna del föreligger något förhållande som skulle kunna utgöra grund för resning enligt 58 kap. 2 § eller kunna medföra undanröjande av domen på grund av domvilla eller

2. målets utgång vid tingsrätten i samma del uppenbarligen beror på förbiseende eller misstag.

Beträffande fråga som avses i andra stycket 1 eller 2 behöver hänsyn tas endast till omständigheter som har åberopats av part.

24 §

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, må vadetalan återkallas. Åklagare, som i hovrätten fört talan mot den tilltalade, äge till hans förmån ändra sin talan.

Vadekäranden äge ej ändra sin vadetalan att gälla annan gärning än den som avses i vadeinlagan.

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, får överklagandet återkallas. Åklagare, som i hovrätten fört talan mot den tilltalade, får till hans förmån ändra sin talan.

Klaganden får inte ändra sin talan att gälla annan gärning än den som avses i överklagandet.

25 §⁵⁵

Hovrätten får inte med anledning av den tilltalades talan eller sådan

Hovrätten får inte med anledning av den tilltalades överklagande

⁵⁴Införd genom 1989:656.

⁵⁵Senaste lydelse 1988:1370.

*tal*an, som åklagaren för till hans förmån, döma till en brottspåföljd som är att anse som svårare eller mer ingripande för den tilltalade än den som tingsrätten dömt till. Hovrätten får dock besluta om överlämnande till särskild vård eller, om tingsrätten beslutat om sådan vård, döma till annan påföljd.

Hovrätten får inte heller med anledning av *tal*an som anges i första stycket besluta om utvisning, om tingsrätten inte meddelat sådant beslut, eller bestämma längre tid än tingsrätten gjort för förbud för den tilltalade att återvända till Sverige.

eller av åklagarens överklagande till hans förmån, döma till en brottspåföljd som är att anse som svårare eller mer ingripande för den tilltalade än den som tingsrätten dömt till. Hovrätten får dock besluta om överlämnande till särskild vård eller, om tingsrätten beslutat om sådan vård, döma till annan påföljd.

Hovrätten får inte heller med anledning av *överklagande* som anges i första stycket besluta om utvisning, om tingsrätten inte meddelat sådant beslut, eller bestämma längre tid än tingsrätten gjort för förbud för den tilltalade att återvända till Sverige.

27 §

Föres *tal*an om jäv mot domare i underrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja underrättens dom i vad den överklagats.

Förs *tal*an om jäv mot en domare i tingsrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten underrättens dom och grundas beslutet ej därå, att underrätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga målet till prövning, skall hovrätten tillika visa målet åter till underrätten för erforderlig behandling.

Om befogenhet för hovrätten att, då underrätten varit obehörig, hänvisa målet till annan underrätt stadgas i 19 kap. 11 §.

Undanröjer hovrätten tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort ta upp målet till prövning, skall hovrätten även visa målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

Om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns bestämmelser i 19 kap. 11 §.

30 §

Sedan hovrättens dom eller slutliga beslut vunnit laga kraft, skall den från underrätten mottagna akten jämte avskrift av domen eller beslutet översändas till underrätten.

Har tingsrättens dom överklagats endast i fråga om annat än ansvar, skall målet i hovrätten behandlas som tvistemål.

Om besvär

Om prövningen av överklagade beslut

1 §⁵⁶

Vill någon överklaga en tingsrätts beslut, skall han ge in en besvärslaga till tingsrätten.

Den som vill överklaga en tingsrätts beslut skall göra detta skriftligt. Överklagandet skall ges in till tingsrätten.

Inlagan skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde för förhandling och det inte heller vid något sådant sammanträde har tillkännagivits när beslutet kommer att meddelas, skall dock besvärstiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller om åläggande av reseförbud eller i fråga, som avses i 49 kap. 6 §, är inte inskränkt till viss tid.

Överklagandet skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag när beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagivits när beslutet kommer att meddelas, skall dock tiden för överklagande räknas från den dag när klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller om åläggande av reseförbud eller i fråga, som avses i 49 kap. 6-7 §, är inte inskränkt till viss tid.

I 49 kap. finns bestämmelser om att den, som vill överklaga ett beslut, i vissa fall först skall anmäla missnöje.

2 §⁵⁷

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har besvärslaga inkommit till hovrätten före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Tingsrätten prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid. Ett överklagande som gjorts för sent skall avvisas av tingsrätten.

Överklagandet skall dock inte avvisas om det inom tiden för överklagande har kommit in till hovrätten. I ett sådant fall skall hovrätten sända överklagandet vidare till tingsrätten och samtidigt lämna uppgift om vilken dag det kom in till hovrätten.

⁵⁶Senaste lydelse 1990:443.

⁵⁷Senaste lydelse 1990:443.

I besvärslagan skall klaganden uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan föres;

2. grunderna för besvärstalan; samt

3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Klaganden skall i besvärslagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid besvärslagan.

Besvärslagan skall vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller hans ombud.

I överklagandet skall klaganden uppgive:

1. det beslut som överklagas,

2. grunderna för överklagandet

3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall klaganden också ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall vidare uppgive de bevis han åberopar och vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in tillsammans med överklagandet.

4 §

Avvisas ej besvärstalan, skall underrätten utan dröjsmål till hovrätten insända besvärslagan med därvid fogade handlingar samt huvudskrift eller styrkt avskrift av akten, såvitt angår den fullföljda frågan.

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall tingsrätten till hovrätten överlämna överklagandet med tillhörande handlingar samt de handlingar i akten som har betydelse för prövningen av överklagandet.

5 §

Föreligger mot besvärstalans upptagande annat hinder än i 2 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp överklagandet till prövning än som avses i 2 §, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

6 §⁵⁹

Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 3 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall

⁵⁸Senaste lydelse 1963:149.

⁵⁹Senaste lydelse 1984:131.

besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

7 §⁶⁰

Finnes motparten böra höras över besvären, skall besvärslagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftlig förklaring.

Ej må, med mindre tillfälle lämnats motparten att förklara sig, ändring göras i underrättens beslut, såvitt angår hans rätt.

Har underrätten i tvistemål avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller förordnat om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har underrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att beslut må verkställas utan hinder av att det icke äger laga kraft, äge hovrätten omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum. Är fråga om häktning eller reseförbud, må hovrätten ock utan motpartens hörande göra ändring i underrättens beslut.-

Om hovrätten finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall detta med tillhörande handlingar delges honom med föreläggande att svara skriftligt inom viss tid.

Tingsrättens beslut får inte utan att motparten har lämnats tillfälle att yttra sig ändras såvitt angår hans rätt.

Har tingsrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om en åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller förordnat om upphävande av ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en åtgärd, som har sagts nu eller förklarat att beslutet får verkställas trots att det inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte skall gälla. Också när fråga är om häktning eller reseförbud får hovrätten utan motpartens hörande ändra tingsrättens beslut.

8 §⁶¹

Förklaringen skall innehålla yttrande rörande de av klaganden anförda grunderna för besvärstalan och angivande av de omständigheter förklaranden vill anföra.

Motparten skall i sitt svar yttra sig rörande de av klaganden anförda grunderna för överklagandet och ange de omständigheter han själv vill anföra.

⁶⁰Senaste lydelse 1981:828.

⁶¹Senaste lydelse 1963:149.

Förklaranden skall i förklaringen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid förklaringen.

Förklaringen skall vara egenhändigt undertecknad av förklaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är förklarande, hans försvarare.

Svaret skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in till hovrätten.

9 §

Har förklaring inkommit och finnes ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.-

Är ytterligare skriftväxling nödvändig, får hovrätten besluta om sådan. Om det behövs får hovrätten meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva i vilket avseende en part skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrift endast om det finns särskilda skäl.

9 a §⁶²

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts över besvär, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan upptas utan att skriftväxling skett.

10 §

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

10 §⁶³

Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligen, får hovrätten förordna om detta på lämpligt sätt. Hovrätten förordnar om inställandet av den som är anhängen eller häktad.

11 §

Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligt, får hovrätten besluta om detta på lämpligt sätt. Hovrätten skall se till att den, som är anhängen eller häktad, kan inställa sig.

⁶²Senaste lydelse 1987:747.

⁶³Senaste lydelse 1987:1211.

Vad som sägs i 43 kap. 8 § fjärde stycket gäller även vid förhör enligt första stycket.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

11 §

Sedan erforderliga åtgärder vidtagits, skall målet så snart ske kan av hovrätten företagas till avgörande.

12 §

Innan hovrättens slutliga beslut meddelats, må besvärstalan återkallas.

Innan hovrättens slutliga beslut meddelats får överklagandet återkallas.

13 §

Sedan hovrättens slutliga beslut vunnit laga kraft, skall den från underrätten mottagna akten jämte avskrift av beslutet översändas till underrätten.

Har part eller intervenient överklagat ett beslut, som tagits upp i dom eller som får överklagas endast i samband med överklagande av dom, och är även domen överklagad, skall målen i hovrätten handläggas gemensamt enligt 50 eller 51 kap.

Det som har sagts nu gäller dock inte om beslutet angår ett ombud, en försvarare, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte varit part eller intervenient.

53 Kap.

Om mål, som upptages omedelbart av hovrätt

Om mål som tas upp omedelbart

1 §

I tvistemål, som skall upptagas omedelbart av hovrätt, äge vad om rättegången vid underrätt är i 42-44 kap. stadgat motsvarande tillämpning.

I tvistemål, som skall tas upp omedelbart av en hovrätt, tillämpas bestämmelserna om rättegången vid tingsrätt i 42-44 kap.

I brottmål, som skall *upptagas* omedelbart av hovrätt, *äge vad* om rättegången vid underrätt är i 45-47 kap. *stadgat motsvarande tillämpning; i dylikt mål gälle dock* följande avvikelser:

1. Hovrätten *äge ej* uppdraga åt åklagaren att utfärda stämning.

2. Hovrätten *äge för målets beredande* i stämningen förelägga den tilltalade att till hovrätten *in-komma med* skriftligt *genmåle*. *Genmålet skall med därvid fogade handlingar delgivas åklagaren. Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Rätten äge tillika* meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig.

3. I stället för den tid av en vecka, som i 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § är föreskriven för hållande av huvudförhandling i mål, *vari den tilltalade är anhållen eller häktad, skall gälla en tid av två veckor.*

4. *Förekommer ej* anledning till *åtdömande* av annan påföljd än böter, *äge* hovrätten *företaga* målet till avgörande utan huvudförhandling; *därom gälle vad i 51 kap. 22 § stadgats.*

I brottmål, som skall *tas upp* omedelbart av *en* hovrätt, *tillämpas bestämmelserna* om rättegången vid tingsrätt i 45-47 kap. *med följande avvikelser.*

1. Hovrätten *får inte* uppdra åt åklagaren att utfärda stämning.

2. Hovrätten *skall* i stämningen förelägga den tilltalade att *svara skriftligt inom viss tid. Åklagaren skall ges tillfälle att ta del av svaret med tillhörande handlingar. Är ytterligare skriftväxling nödvändig, får hovrätten besluta om sådan. Om det behövs får rätten* meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende *en* part skall yttra sig.

3. I stället för den tid av en vecka, som *enligt* 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § i *vissa fall gäller* för hållande av huvudförhandling, skall gälla en tid av två veckor.

4. *Om det inte* förekommer anledning *döma till* annan påföljd än böter, *får* hovrätten *avgöra* målet utan huvudförhandling. *I sådant fall tillämpas* 51 kap. 14 §.

54 kap.

Om fullföljd av talan mot hovrätts dom och beslut

Om överklagande av hovrätts domar och beslut

1 §⁶⁵

Talan mot hovrätts dom skall föras genom ansökan om revision.

En hovrätts dom får överklagas, om inte annat är föreskrivet.

⁶⁴Senaste lydelse 1964:166.

⁶⁵Senaste lydelse 1989:656.

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 § och 53 kap. 1 §.

1 a §⁶⁶

När en hovrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer hovrätten med hänsyn till omständigheterna om *talán mot* domen skall *föras* särskilt eller endast i samband med *talán mot* hovrättens slutliga avgörande. *Talán förs genom ansökan om revision.*

2 §

Talán mot hovrätts slutliga beslut skall föras genom besvär. Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talán mot beslutet föras genom ansökan om revision.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts genom slutligt beslut, *må han ej fullfölja talán mot beslutet.*

2 a §⁶⁷

Hovrättens beslut i en överklagad fråga angående ersättning till offentlig försvarare får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det fö-

2 §

När en hovrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer hovrätten med hänsyn till omständigheterna om domen skall *få överklagas* särskilt eller endast i samband med *överklagande av* hovrättens slutliga avgörande.

3 §

Även ett slutligt beslut av en hovrätt får överklagas, om inte annat är föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål, som avgjorts genom slutligt beslut, får han inte överklaga beslutet.

Ett beslut av en hovrätt genom vilket ett mål återförvisats till tingsrätten får överklagas endast om hovrättens prövning innefattar ett avgörande av en fråga som inverkar på målets utgång.

4 §

Hovrättens beslut i en överklagad fråga angående ersättning till offentlig försvarare får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det fö-

⁶⁶Införd genom 1990:443.

⁶⁷Införd genom 1989:352.

religger särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 10 § första stycket 1.

3 §

Vad i 49 kap. 3 - 5, 7 och 11 §§ är stadgat i fråga om talan mot underrätts beslut äge motsvarande tillämpning beträffande talan mot hovrätts beslut, som ej är slutligt, i där uppkommen eller dit fullföljd fråga, som avses i nämnda lagrum.

4 §

Beträffande hovrätts beslut i annat fall än nu sagts gälle vad i 49 kap. 8 § är stadgat.

5 §⁶⁸

Då hovrätten ogillat yrkande om häktning eller reseförbud eller hävt ett beslut om häktning eller reseförbud, får talan mot beslutet föras endast i samband med talan mot hovrättens dom eller slutliga beslut.

6 §

Över beslut, varigenom hovrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar hovrättens prövning avgörande av fråga, som inverkar på målets utgång, äge dock part utan hinder av vad nu sagts fullfölja talan däremot.

7 §

Har hovrätt funnit underrätten behörig att upptaga mål, må talan däremot ej föras, med mindre invändningen mot underrättens behörighet grundas å omständighet, som vid fullföljd högre rätt haft att självmant beakta.

religger särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 11 § första stycket 1.

5 §

Det som sägs i 49 kap. 4 - 6, 8 och 11 §§ om överklagande av tingsrätts beslut skall tillämpas beträffande överklagande av en hovrätts beslut, som inte är slutligt, i där uppkommen eller dit överklagad fråga som avses i de nämnda lagrummen.

6 §

Beträffande hovrättens beslut i annat fall än som har sagts nu tillämpas 49 kap. 3 § andra stycket och 9 §.

7 §

Om hovrätten ogillat ett yrkande om häktning eller reseförbud eller upphävt ett beslut om häktning eller reseförbud, får beslutet överklagas endast i samband med överklagande av hovrättens dom eller slutliga beslut.

8 §

Har hovrätten funnit att tingsrätten varit behörig att ta upp målet, får hovrättens beslut om detta överklagas endast om invändningen mot tingsrättens behörighet grundas på omständighet, som vid överklagande den

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

⁶⁸Senaste lydelse 1987:1211.

8 §⁶⁹

Talan får inte föras mot hovrättens beslut angående jäv mot domare i tingsrätt eller i någon dit fullföljd fråga som avses i 49 kap. 4 § första stycket 7 eller 9 eller 6 §. *Talan får inte heller föras mot hovrättens beslut att meddela prövningstillstånd.*

9 §⁷⁰

Talan mot hovrätts dom eller slutliga beslut i mål eller ärende som väckts vid tingsrätt får inte komma under högsta domstolens prövning utan att högsta domstolen meddelat parten tillstånd till detta enligt 10 §. Detsamma gäller *talans mot hovrätts slutliga beslut i ett ärende som har direkt samband med ett mål eller ärende som nu sagts*, dock inte beslut som avses i 16 §.

Första stycket gäller inte *talans*, som i mål om allmänt åtal förs av riksåklagaren, justitiekanslern eller justitieombudsman.

10 §⁷¹

Prövningstillstånd *må* meddelas *allenast*

1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *talans* prövas av högsta domstolen; eller

2. om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller

9 §

Ett beslut får inte överklagas, om beslutet innebär att hovrätten

1. *prövat en fråga* angående jäv mot domare i tingsrätt,

2. *prövat en till hovrätten överklagad fråga* som avses i 49 kap.

5 § första stycket 7 eller 9 eller 7 §, eller

3. *meddelat prövningstillstånd.*

10 §

Ett överklagande av hovrätts dom eller slutliga beslut i mål eller ärende som väckts vid tingsrätt får inte prövas av högsta domstolen i vidare mån än som framgår av 11 §, om inte högsta domstolen meddelat parten prövningstillstånd. Detsamma gäller *ett överklagande av hovrätts slutliga beslut i ett ärende som har direkt samband med ett mål eller ärende som sagts nu*, dock inte beslut som avses i 18 §.

Första stycket gäller inte riksåklagarens, justitiekanslerns eller justitieombudsmannens överklaganden i mål om allmänt åtal.

11 §

Prövningstillstånd får meddelas *endast om*

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagandet* prövas av högsta domstolen, eller

2. det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller

⁶⁹Senaste lydelse 1987:747.

⁷⁰Senaste lydelse 1989:352.

⁷¹Senaste lydelse 1971:218.

domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, som samtidigt *föreligga* till bedömande, *må* prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, som samtidigt *föreligger* till bedömande, *får* prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

11 §⁷²

Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss fråga i målet, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet.

I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett prövningstillstånd som begränsats enligt första stycket får högsta domstolen förklara frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande helt eller delvis.

Meddelas prövningstillstånd utan sådan begränsning som avses i första stycket, gäller det domen eller det slutliga beslutet i dess helhet, såvitt parten *för talan mot detta*, samt beslut, som överklagas i samband med talan mot domen eller det slutliga beslutet.

I den mån prövningstillstånd ej meddelas och fråga *därom ej* förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. Erinran *därom* skall *intagas* i högsta domstolens beslut.

11 a §⁷³

Vid *talan* som avses i 9 § andra stycket får högsta domstolen, om målet väckts vid tingsrätt, besluta

12 §

Ett prövningstillstånd, som meddelas utan sådan begränsning som avses i första stycket, gäller, såvitt parten överklagat,

1. domen eller det slutliga beslutet i dess helhet,

2. *sådant beslut som tagits in i domen eller det slutliga beslutet och som inte angår ett ombud, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan, som inte är part,*

3. *sådant beslut, som får överklagas endast i samband med att domen eller det slutliga beslutet överklagas.*

I den utsträckning prövningstillstånd *inte* meddelas och fråga *om tillstånd inte heller* förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En erinran *om detta* skall *tas in i* högsta domstolens beslut.

Vid *överklagande* som avses i 9 § andra stycket får högsta domstolen, om målet väckts vid tings-

I den mån prövningstillstånd ej meddelas och fråga *därom ej* förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. Erinran *därom* skall *intagas* i högsta domstolens beslut.

13 §

Vid *talan* som avses i 9 § andra stycket får högsta domstolen, om målet väckts vid tings-

⁷²Senaste lydelse 1989:352.

⁷³Införd genom 1989:352.

att begränsa prövningen av målet till en viss prejudikatfråga.

rätt, besluta att begränsa prövningen av målet till en viss prejudikatfråga.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

Ett beslut som avses i första stycket får meddelas att gälla till dess annorlunda bestäms. Ett sådant beslut fattas enligt de regler som gäller för beslut om prövningstillstånd. Meddelas beslut enligt detta stycke, skall målet i övrigt vila.

I den *mån* högsta domstolen inte prövar målet, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i det beslut *varigenom* prövning vägras.

I den *utsträckning* högsta domstolen inte prövar målet, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i det beslut *genom vilket* prövning vägras.

12 §⁷⁴

Vid avgörandet av om prövningstillstånd skall meddelas behöver hänsyn tas endast till omständigheter som har åberopats av *sökanden*.

14 §

Vid avgörandet av om prövningstillstånd skall meddelas behöver hänsyn tas endast till *sådana* omständigheter som har åberopats av *klaganden*.

13 §⁷⁵

Förs i mål eller ärende, som väckts vid *underrätt*, *talans mot hovrätts beslut*, som *ej är slutligt*, och har *ej* i anledning av talan mot hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats prövningstillstånd, som enligt 11 § tredje stycket gäller även beslutet, tillämpas 9 - 12 §§.

15 §

Avser överklagandet ett ej slutligt beslut av hovrätten i ett mål eller ärende, som väckts vid *tingsrätt*, och har *inte* i anledning av talan mot hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats prövningstillstånd, som enligt 12 § tredje stycket gäller även beslutet, skall 10 - 14 §§ tillämpas.

14 §⁷⁶

Då hovrätt meddelar beslut, varemot talan enligt 5, 6, 7 eller 8 § ej må föras skall hovrätten i beslutet giva det till känna.

Kan talan mot hovrätts dom eller beslut ej komma under högsta domstolens prövning, med mindre högsta domstolen meddelat parten tillstånd därtill, giva hovrätten i samband med underrättelse om

16 §

Om ett beslut av en hovrätt enligt 3 § andra stycket eller 7, 8 eller 9 § inte får överklagas, skall beslutet innehålla uppgift om det.

Krävs särskilt tillstånd för prövning i högsta domstolen, skall hovrättens dom eller beslut innehålla uppgift om det och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

⁷⁴Införd genom 1981:1088.

⁷⁵Senaste lydelse 1989:352.

⁷⁶Senaste lydelse 1971:218.

15 §⁷⁷

Anser part, att underrättelse, som hovrätten enligt 14 § första stycket meddelat, är oriktig, äge han i samband med fullföljande av talan mot domen eller beslutet påkalla prövning av frågan.

Ej må i annat fall än i första stycket sägs fråga, som där avses, komma under högsta domstolens prövning. Vad hovrätt i övrigt föreskrivit om sättet för fullföljd av talan skall lända till efterrättelse.

16 §

Över hovrätts beslut, varigenom missnöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller återupptagande eller revisions- eller besvärstalan mot hovrätts dom eller beslut avvisats, må klagan föras genom besvär. Ej må i annat fall fråga, huruvida sådan anmälan eller ansökan gjorts eller talan eljest fullföljts på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, komma under högsta domstolens bedömande.

17 §

Om en part anser att en underrättelse, som hovrätten meddelat enligt 16 § första stycket, är oriktig, får han i samband med ett överklagande av domen eller beslutet begära att högsta domstolen prövar frågan om rätt att överklaga. I annat fall får frågan inte prövas av högsta domstolen.

18 §

Ett beslut genom vilket hovrätten avvisat en missnöjesanmälan, en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande av hovrätts dom eller beslut får överklagas. I annat fall får en fråga om sådan anmälan eller ansökan gjorts eller överklagande skett inom rätt tid, inte prövas av högsta domstolen.

55 kap.

Om revision

Om prövningen av överklagade domar

1 §

Vill part söka revision av hovrätts dom, skall han inom fyra veckor från den dag, då domen

En part, som vill överklaga hovrättens dom, skall göra detta skriftligt. Överklagandet skall ges

⁷⁷Senaste lydelse 1971:218.

gavs, till hovrätten inkomma med revisionsinläga.

in till hovrätten. Det skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag när domen meddelades.

3 §⁷⁸

Finnes revisionstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas. Har revisionsinläga inkommit till högsta domstolen före revisionstidens utgång, skall den omständigheten att inlägan inkommit till hovrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

4 §⁷⁹

I revisionsinlägan skall revisionskäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

2. grunderna för revisionstalan med angivande, i vilket avseende hovrättens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Erfordras prövningstillstånd, skall käranden i revisionsinlägan ange de omständigheter han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i revisionsinlägan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. I tvistemål skall käranden, om beviset ej tidigare förebragts, uppgiva anledningen härtill. Åberopar käranden skriftligt bevis, som ej tidigare

2 §

Hovrätten prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid. Ett överklagande som gjorts för sent skall avvisas av hovrätten.

Överklagandet skall dock inte avvisas om det inom tiden för överklagande har kommit in till högsta domstolen. I ett sådant fall skall högsta domstolen sända överklagandet vidare till hovrätten och samtidigt lämna uppgift om vilken dag det kom in till högsta domstolen.

3 §

I överklagandet skall klaganden uppgive:

1. den dom som överklagas,

2. grunderna för överklagandet med uppgift om i vilket avseende hovrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som klaganden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall klaganden också ange de omständigheter han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall vidare uppgive de bevis han vill åberopa och vad som skall styrkas med varje bevis. I tvistemål skall klaganden, om beviset inte tidigare har förebringats, uppgive anledningen till det. Skriftligt bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in

⁷⁸Senaste lydelse 1990:443.

⁷⁹Senaste lydelse 1981:1088.

förebragts, skall det i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid revisionsinlagan. I revisionsinlagan skall käranden ock angiva, om han vill, att motparten eller i brottmål målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i högsta domstolen.

Är i brottmål den tilltalade anhalten eller häktad, skall det angivas.

Revisionsinlagan skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

5 §⁸⁰

Avvisas ej revisionstalan, skall hovrätten efter revisionstidens utgång utan dröjsmål till högsta domstolen insända revisionsinlagan med därvid fogade handlingar samt underrättens och hovrättens akter i målet. Är i brottmål den tilltalade häktad eller framställs i revisionsinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom i tvistemål begäran om kvarstad eller om hävande av sådan åtgärd eller av förordnande, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, eller i brottmål begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25-28 kap., eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast.

6 §

Föreligger mot revisionstalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av högsta domstolen omedelbart avvisas.

tillsammans med överklagandet. Klaganden skall också ange om han vill att motparten eller i brottmål målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i högsta domstolen.

Är i brottmål den tilltalade anhalten eller häktad, skall det anges.

4 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall hovrätten efter utgången av tiden för överklagande överlämna överklagandet tillsammans med övriga handlingar i målet till högsta domstolen. Är i brottmål den tilltalade häktad eller framställs i överklagandet ett yrkande, som kräver omedelbar prövning, såsom i tvistemål begäran om kvarstad eller om upphävande av ett beslut om en sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas trots att den inte har laga kraft, eller i brottmål begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25-28 kap., eller om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd, skall överklagandet samt övriga handlingar i målet sändas in genast.

5 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än som avses i 3 §, får högsta domstolen omedelbart avvisa överklagandet.

⁸⁰Senaste lydelse 1981:828.

Uppfyller revisionsinlagan ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller femte stycket eller är *den* eljest ofullständig, skall högsta domstolen förelägga revisionskäranden att avhjälpa bristen.

Följer revisionskäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall revisionstalan avvisas, om revisionsinlagan är så ofullständig att *den* inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i högsta domstolen.

För målets beredande skall revisionsinlagan med därvid fogade handlingar delgivas revisionssvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmäle.

Har hovrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26-28 kap., eller förordnat om hävande av åtgärd, som där sägs, äge högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har hovrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, eller fastställt underrätts beslut därom, äge högsta domstolen ock omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum. Är fråga om häktning eller reseförbud, må högsta domstolen utan motpartens hörande göra ändring i hovrättens beslut.

⁸¹Senaste lydelse 1984:131.

⁸²Senaste lydelse 1981:828.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § första, tredje eller femte stycket eller är *det* på annat sätt ofullständigt, skall högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall överklagandet avvisas, om *det* är så ofullständigt att *det* inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i högsta domstolen.

Överklagandet skall med tillhörande handlingar delges motparten med föreläggande att svara skriftligt inom viss tid.

Har hovrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om sådan åtgärd eller i brottmål avslagit ett yrkande om en åtgärd, som avses i 26-28 kap., eller upphävt ett beslut om sådan åtgärd, får högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har hovrätten beviljat en åtgärd, som har sagts nu, eller förklarat att domen får verkställas trots att den inte har laga kraft, eller fastställt tingsrätts beslut om *det*, får högsta domstolen omedelbart besluta att tingsrättens eller hovrättens beslut tills vidare inte skall gälla. I frågor om häktning eller reseförbud får högsta domstolen ändra hovrättens beslut även om motparten inte hörts.

Genmålet skall, om ej i tvistemål revisionskärandens yrkande medges, innehålla yttrande rörande de av honom anförda grunderna för revisionstalan och angivande av de omständigheter revisionsvaranden vill anföra.

Svaranden skall i genmålet uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. I tvistemål skall svaranden, om beviset ej tidigare förebragts, uppgiva anledningen härtill. Åberopar svaranden skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall det i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid genmålet. I genmålet skall svaranden ock angiva, om han vill, att motparten eller i brottmål målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i högsta domstolen.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är svarande, hans försvarare.

10 §

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delgivas revisionskäranden.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge högsta domstolen förordna därom. Högsta domstolen äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

8 §

Om inte i tvistemål klagandens yrkande medges, skall motparten i sitt svar yttra sig rörande de av klaganden anförda grunderna för överklagandet och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Svaret skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Om beviset inte förebringats tidigare, skall i tvistemål uppgift lämnas om anledningen till det. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in till högsta domstolen. I svaret skall även anges om parten vill att motparten eller i brottmål målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i högsta domstolen.

9 §

Hovrätten skall ge klaganden tillfälle att ta del av svaret med tillhörande handlingar.

Är ytterligare skriftväxling nödvändig, får högsta domstolen besluta om sådan. Om det behövs får högsta domstolen meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende en part skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrift, endast om det finns särskilda skäl.

⁸³Senaste lydelse 1963:149.

Erfordras prövningstillstånd, skall högsta domstolen sedan skriftväxlingen har avslutats *bestämma* om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl *till* det får frågan tas upp *trots* att skriftväxling *inte* har ägt rum.

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål, vari högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 a § i allt väsentligt grundar avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,
3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten, eller
4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som skall avgöras av högsta domstolen i dess helhet eller med tolv ledamöter.

Beträffande avgörande i övrigt i högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 21 § och i brottmål 51 kap. 21 § tillämpas.

Om högsta domstolen med tillämpning av bestämmelserna i 54 kap. 11 eller 11 a § har prövat en prejudikatfråga får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på hovrättens bedömning eller, med undanröjande av lägre rätts dom, återförvisa målet till lägre rätt för fortsatt handläggning.

Behövs prövningstillstånd, *beslutar* högsta domstolen sedan skriftväxlingen avslutats om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl *för* det, får frågan tas upp *utan* att skriftväxling *skett*.

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål, vari högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 § i allt väsentligt grundar avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,
3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten, eller
4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som skall avgöras av högsta domstolen i dess helhet eller med tolv ledamöter.

Beträffande avgörande i övrigt i högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 13 § och i brottmål 51 kap. 12 § tillämpas.

Om högsta domstolen med tillämpning av bestämmelserna i 54 kap. 12 eller 13 § har prövat en prejudikatfråga får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på hovrättens bedömning eller, med undanröjande av lägre rätts dom, återförvisa målet till lägre rätt för fortsatt handläggning.

⁸⁴Senaste lydelse 1981:1088.

⁸⁵Senaste lydelse 1989:352.

⁸⁶Senaste lydelse 1990:443.

13 §

Part må ej i tvistemål i högsta domstolen till stöd för sin talan åberopa omständighet eller bevis, som ej tidigare förebragts, med mindre han gör sannolikt, att han icke kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre rätt eller han eljest haft giltig ursäkt att ej göra det. Framställs först i högsta domstolen yrkande om kvittning, må det avvisas, om det ej utan olägenhet kan prövas i målet.

I tvistemål får en part i högsta domstolen till stöd för sin talan åberopa omständigheter eller bevis, som inte tidigare förebringats, endast om

1. han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre rätt eller

2. han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Framställs först i högsta domstolen ett yrkande om kvittning, får det avvisas, om det inte utan olägenhet kan prövas i målet.

14 §

Har vid huvudförhandling i lägre rätt rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i högsta domstolen av tilltron till den bevisningen, må i denna del ändring i hovrättens dom i tvistemål eller i brottmål annat än till den tilltalades förmån ej ske, med mindre hovrätten, ehuru beviset ej upptagits vid huvudförhandling i hovrätten, därutinnan gjort ändring i underrättens dom eller ock synnerliga skäl föreligga, att bevisets värde är annat, än hovrätten antagit.

Har vid huvudförhandling i lägre rätt rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i högsta domstolen av tilltron till den bevisningen, får hovrättens dom ändras i den delen endast om hovrätten i samma del ändrat tingsrättens dom utan att ta upp beviset vid huvudförhandling. Vad nu sagts gäller dock inte om i brottmål ändringen är till förmån för tilltalad eller om det finns synnerliga skäl att bevisets värde är ett annat, än hovrätten antagit.

15 §⁸⁷

Beträffande rättegången i högsta domstolen skall i övrigt i tvistemål 50 kap. 10 § tredje och fjärde styckena, 11 - 20 §§, 22 §, 24 § och 25 § första och andra styckena samt i brottmål 51 kap.

Beträffande rättegången i högsta domstolen skall i övrigt i tvistemål 50 kap. 10 § tredje och fjärde styckena, 12 §, 14 - 22 §§, 24 § och 25 § första och andra styckena samt i brottmål 51 kap.

⁸⁷Senaste lydelse 1989:656.

8 § fjärde stycket, 10 § tredje och fjärde styckena, 11 - 20 §§, 22, 23 a, 24, 25 och 31 §§ tillämpas.

Vad som sägs i 50 kap. 26 - 29 §§ rörande tvistemål samt i 51 kap. 26 - 29 §§ rörande brottmål om undanröjande av *under-rätts* dom och om återförvisning gäller för högsta domstolen i fråga om lägre rätts dom.

16 §

Sedan högsta domstolens dom eller slutliga beslut givits, skola de från hovrätten mottagna akterna jämte avskrifter av domen eller beslutet översändas, hovrättsakten till hovrätten och underrättsakten till underrätten.

8 § fjärde stycket, 10 § tredje och fjärde styckena, 12 §, 14 - 22 §§, samt 24, 25 och 31 § tillämpas.

Vad som sägs i 50 kap. 26 - 29 §§ rörande tvistemål samt i 51 kap. 26 - 29 §§ rörande brottmål om undanröjande av *tingsrätts* dom och om återförvisning gäller för högsta domstolen i fråga om lägre rätts dom.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

56 kap.

Om besvär och om hänskjutande av prejudikatfrågor⁸⁸

Om prövningen av överklagade beslut och av hänskjutna prejudikatfrågor

1 §⁸⁹

Vill någon anföra besvär mot hovrätts beslut, skall han inom fyra veckor från den dag, då beslutet meddelades, till hovrätten inkomma med besvärslaga. Har beslut under rättegången meddelats annorledes än vid sammanträde för förhandling, skall dock besvärstiden räknas från den dag då klaganden erhöll del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller om åläggande av reseförbud är inte inskränkt till viss tid.

Om skyldighet att anmäla missnöje mot hovrätts beslut i fråga,

Den som vill överklaga en hovrätts beslut skall göra detta skriftligt. Överklagandet skall ges in till tingsrätten.

Överklagandet skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag när beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock tiden för överklagande räknas från den dag när klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte

⁸⁸Senaste lydelse av rubriken 1989:352.

⁸⁹Senaste lydelse 1981:1294.

som avses i 49 kap. 3 § eller 4 § första stycket 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, stadgas i 54 kap. 3 §.

eller om åläggande av reseförbud är inte inskränkt till viss tid.

Av bestämmelser i 49 kap. och 54 kap. 3 § följer att den, som vill överklaga ett beslut, i vissa fall först skall anmäla missnöje.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

3 §⁹⁰

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas. Har besvärslagan inkommit till högsta domstolen före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till hovrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

2 §

Hovrätten prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid. Ett överklagande som gjorts för sent skall avvisas av hovrätten.

Överklagandet skall dock inte avvisas om det inom tiden för överklagande har kommit in till högsta domstolen. I ett sådant fall skall högsta domstolen sända överklagandet vidare till hovrätten och samtidigt lämna uppgift om vilken dag det kom in till högsta domstolen.

4 §⁹¹

I besvärslagan skall klaganden uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan föres;
2. grunderna för besvärstalan; samt
3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Erfordras prövningstillstånd, skall klaganden i besvärslagan ange de omständigheter han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall i besvärslagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid besvärslagan.

Besvärslagan skall vara

3 §

I överklagandet skall klaganden uppgive:

1. det beslut som överklagas,
2. grunderna för överklagandet,
3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall klaganden också ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall vidare uppgive de bevis han åberopar och vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in tillsammans med överklagandet.

⁹⁰Senaste lydelse 1990:443.

⁹¹Senaste lydelse 1981:1088.

5 §

Avvisas ej besvärstalan, skall hovrätten utan dröjsmål till högsta domstolen insända besvärslagan med därvid fogade handlingar samt huvudskrift eller styrkt avskrift av underrättens och hovrättens akter i målet, såvitt angår den fullföljda frågan.

6 §

Föreligger mot besvärstalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av högsta domstolen omedelbart avvisas.

7 §⁹²

Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller fjärde stycket eller är den eljest ofullständig, skall högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i högsta domstolen.

8 §

Finnes motparten böra höras över besvären, skall besvärslagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftlig förklaring.

4 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall hovrätten till högsta domstolen överlämna överklagandet med tillhörande handlingar samt de handlingar i tingsrättens och hovrättens akter som har betydelse för prövningen av överklagandet.

5 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp överklagandet till prövning än som avses i 3 §, får högsta domstolen omedelbart avvisa överklagandet.

6 §

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § första, tredje eller fjärde stycket eller är det på annat sätt ofullständigt, skall högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i högsta domstolen.

7 §

Om högsta domstolen finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall detta med tillhörande handlingar delges honom med föreläggande att svara skriftligt inom viss tid.

⁹²Senaste lydelse 1984:131.

Förklaringen skall innehålla yttrande rörande de av klaganden anförda grunderna för besvärstalan och angivande av de omständigheter förklaranden vill anföra.

Förklaranden skall i förklaringen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid förklaringen.

Förklaringen skall vara egenhändigt undertecknad av förklaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är förklarande, hans försvarare.

10 §

Har förklaring inkommit och finnes ytterligare skriftväxling erforderlig, äge högsta domstolen förordna därom. Högsta domstolen äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

11 §

Erfordras prövningstillstånd och har motparten hörts över besvären, bestämme högsta domstolen, sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När skäl äro därtill, må frågan upptagas, ehuru skriftväxling ej ägt rum.

12 §⁹⁴

Beträffande rättegången i högsta domstolen skall i övrigt 52 kap.

Motparten skall i sitt svar yttra sig rörande de av klaganden anförda grunderna för överklagandet och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Svaret skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis, som inte tidigare förebringats, skall ges in till rätten.

9 §

Är ytterligare skriftväxling nödvändig, får högsta domstolen besluta om sådan. Om det behövs får högsta domstolen meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende en part skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrift, endast om det finns särskilda skäl.

10 §

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, beslutar högsta domstolen sedan skriftväxlingen avslutats om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

11 §

Beträffande rättegången i högsta domstolen skall i övrigt 52 kap.

⁹³Senaste lydelse 1963:149.

⁹⁴Senaste lydelse 1989:352.

10 - 12 §§ samt 55 kap. 12 a §
första stycket tillämpas.

11 - 13 §§ samt 55 kap. 12 §
första stycket tillämpas.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

13 §

Sedan högsta domstolens slutliga beslut meddelats, *skola de från hovrätten mottagna akterna jämte avskrifter av beslutet översändas, hovrättsakten till hovrätten och underrättsakten till underrätten.*

14 §⁹⁵

Vad i detta kapitel är stadgat äge motsvarande tillämpning i fråga om *besvär, som avses i 8 kap. 8 §; i dylikt mål gälle dock följande avvikelser:*

1. *Den som vill anföra besvär skall inom fyra veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet, till advokatsamfundet inkomma med besvärslaga.*

2. *Om ej särskilda skäl föranleder annat, skola klaganden och, då talan förs av justitiekanslern, även motparten höras muntligen i högsta domstolen.*

3. *Tillfälle skall lämnas det organ inom advokatsamfundet, som meddelat beslutet, att inkomma med skriftlig förklaring och att, då part höres muntligen, därvid yttra sig.*

4. *Advokatsamfundets beslut att avvisa en besvärstalan får överklagas till högsta domstolen genom besvär. Därvid tillämpas 1.*

12 §

I fråga om *överklagande enligt 8 kap. 8 § tillämpas bestämmelserna i 1 - 11 §§ med följande avvikelser.*

1. *Överklagandet skall ges in till advokatsamfundet. Det skall ha kommit in till samfundet inom tre veckor från den dag när klaganden fick del av beslutet.*

2. *Om inte särskilda skäl föranleder annat, skall klaganden och, när talan förs av justitiekanslern, även motparten höras muntligt i högsta domstolen.*

3. *Tillfälle skall lämnas det organ inom advokatsamfundet, som meddelat beslutet, att inkomma med skriftlig förklaring och att yttra sig i samband med att part hörs muntligt.*

4. *Ett beslut av advokatsamfundet genom vilket överklagandet avvisas får överklagas till högsta domstolen. Därvid tillämpas 1.*

15 §⁹⁶

Om parterna har ingått ett sådant avtal som avses i 49 kap. 1 § om att inte överklaga tingsrättens dom, får tingsrätten med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av högsta domstolen.

13 §

⁹⁵Senaste lydelse 1989:113.

⁹⁶Införd genom 1989:352.

En fråga som hänskjutits enligt 15 § får inte komma under högsta domstolens prövning utan att domstolen meddelat tillstånd till detta. Sådant tillstånd får ges endast i den mån det gäller en sådan prejudikatfråga som avses i 54 kap. 11 § första stycket.

Frågan om prövningstillstånd får prövas utan att parterna fått tillfälle att yttra sig.

Om prövningstillstånd meddelas enligt 16 §, skall högsta domstolen pröva prejudikatfrågan med tillämpning av reglerna i 8, 10 och 12 §§.

En fråga som hänskjutits enligt 13 § får inte komma under högsta domstolens prövning utan att domstolen meddelat tillstånd till detta. Sådant tillstånd får ges endast i den mån det gäller en sådan prejudikatfråga som avses i 54 kap. 12 § första stycket.

Om prövningstillstånd meddelas enligt 14 §, skall högsta domstolen pröva prejudikatfrågan med tillämpning av reglerna i 7, 9 och 11 §§.

57 Kap.

Om mål, som *upptages* omedelbart av högsta domstolen

Om mål som *tas upp* omedelbart

1 §

I mål, som skall *upptagas* omedelbart av högsta domstolen, äge vad i 53 kap. är stadgat motsvarande tillämpning.

I mål, som skall *tas upp* omedelbart av högsta domstolen, skall 53 kap. tillämpas.

58 kap.

11 §

Har någon försuttit laga tid för fullföljande av *tal*an mot dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupptagande och förelåg för hans underlåtenhet laga förfall, som han icke kunde i rätt tid anmäla, må på ansökan av honom den försuttna tiden återställas.

Har någon försuttit laga tid för överklagande av dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupptagande, får på ansökan av honom den försuttna tiden återställas, om han hade laga förfall.

⁹⁷Införd genom 1989:352.

⁹⁸Införd genom 1989:352.

Om *besvär över domvilla*Om *klagan angående domvilla*1 §⁹⁹

Dom, som vunnit laga kraft, skall *på besvär* av den, vilkens rätt domen rör, på grund av domvilla undanröjas

1. om målet har tagits upp trots att det har förelegat ett rättgångshinder, som högre rätt haft att beakta självmant vid ett överklagande,

2. om domen givits mot någon, som inte har varit rätteligen stämd och inte heller har fört talan i målet, eller genom domen någon, som inte har varit part i målet, lider förfång,

3. om domen är så mörk eller ofullständig att det inte framgår *därav*, hur rätten dömt i saken eller

4. om i rättegången förekommit annat grovt rättegångsfel, som kan antas ha inverkat på målets utgång.

Besvär över domvilla enligt första stycket 4 som grundas på en omständighet som inte tidigare har åberopats i målet skall avvisas, om klaganden inte gör sannolikt att han har varit förhindrad att åberopa omständigheten i rättegången eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Dom, som vunnit laga kraft, skall *efter klagan* av den, vilkens rätt domen rör, på grund av domvilla undanröjas

1. om målet har tagits upp trots att det har förelegat ett rättgångshinder, som högre rätt haft att beakta självmant vid ett överklagande,

2. om domen givits mot någon, som inte har varit rätteligen stämd och inte heller har fört talan i målet, eller genom domen någon, som inte har varit part i målet, lider förfång,

3. om domen är så mörk eller ofullständig att det inte framgår *av domen*, hur rätten *har* dömt i saken eller

4. om i rättegången förekommit *något* annat grovt rättegångsfel, som kan antas ha inverkat på målets utgång.

Klagan angående domvilla enligt första stycket 4 som grundas på en omständighet som inte tidigare har åberopats i målet skall avvisas, om klaganden inte gör sannolikt att han har varit förhindrad att åberopa omständigheten i rättegången eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

2 §¹⁰⁰

Den som vill *besvära sig över domvilla* skall *ge in en skriftlig besvärslaga* till hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall till högsta domstolen.

Den som vill *klaga angående domvilla* skall *göra detta skriftligt*. *Klagan skall ges in* till hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall till högsta domstolen.

⁹⁹Senaste lydelse 1989:656.

¹⁰⁰Senaste lydelse 1989:656.

Besvär skall föras, om de grundas på någon omständighet som avses i 1 § 1 eller 4, inom sex månader från det att domen vann laga kraft, och, om besvären grundas på någon omständighet som avses i 1 § 2, inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om domen. Fick han kännedom om domen, innan den vann laga kraft, skall tiden räknas från den dag, då domen vann laga kraft.

Om klagan grundas på någon omständighet som avses i 1 § 1 eller 4 skall den ges in inom sex månader från det att domen vann laga kraft. Grundas klagan på någon omständighet som avses i 1 § 2 skall den ges in inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om domen. Fick han kännedom om domen, innan den vann laga kraft, skall tiden räknas från den dag, då domen vann laga kraft.

3 §¹⁰¹

Om besvär över domvilla och fullföljd av talan mot hovrätts beslut i sådant ärende äge i övrigt vad i 52, 54 och 56 kap. är stadgat motsvarande tillämpning; beträffande besvär, som skola upptagas omedelbart av högsta domstolen, gälle dock ej bestämmelserna om prövningstillstånd.

Rätten äge, när skäl äro därtill, förordna, att, till dess annorlunda föreskrives, vidare åtgärd för verkställighet av domen ej må äga rum.

Undanröjes domen och grundas beslutet ej därå, att rätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga målet till prövning, skall tillika förordnas, att ny handläggning skall äga rum vid den rätt, som meddelat domen.

Om ersättning för kostnad gälle vad om rättegångskostnad är stadgat.

I fråga om klagan angående domvilla och överklagande av hovrätts beslut i sådant ärende skall i övrigt 52, 54 och 56 kap. tillämpas. I fråga om klagan, som skall prövas omedelbart av högsta domstolen, gäller dock inte bestämmelserna om prövningstillstånd.

När det finns anledning till det får rätten besluta att domen tills vidare inte får verkställas.

Undanröjs domen av annat skäl än att rätten varit obehörig eller av annan anledning inte bort ta upp målet till prövning, skall rätten samtidigt besluta att ny handläggning skall äga rum vid den rätt, som meddelat domen.

I fråga om ersättning för kostnad gäller bestämmelserna om rättegångskostnad.

4 §

Vad i 1 - 3 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning beträffande rättens beslut.

Det som sägs i 1 - 3 §§ om dom skall tillämpas även beträffande rättens beslut.

¹⁰¹Senaste lydelse 1971:218.

4 a §¹⁰²

Om *talán mot* avgörande av annan myndighet än tingsrätt skulle ha *fullföljts* i tingsrätt eller hovrätt, *anför*s besvär över domvilla i ärendet *skriftligen* hos hovrätten.

I fråga om *besvär* enligt första stycket tillämpas 1 §, 2 § andra stycket och 3 §.

5 §¹⁰³

Strafföreläggande, som godkänts av den misstänkte, skall efter *besvär* undanröjas:

1. om godkännandet *icke* kan anses som en giltig viljeförklaring;
2. om vid ärendets behandling förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt; eller
3. om föreläggandet *eljest ej* överensstämmer med lag.

Har strafföreläggande undanröjts, *må ej* därefter för samma gärning dömas till eller föreläggas svårare straff.

6 §¹⁰⁴

Den som vill *besvära sig* över strafföreläggande skall till den *underrätt*, som *ågt upptaga* åtal för brottet, *inkomma med besvär*-inläga.

Besvär skola föras inom ett år, *sedan* åtgärd för verkställighet av föreläggandet företogs hos den misstänkte. Om *besvär*, som *nu sagts*, äga i övrigt *bestämmelserna* i 52 kap. 2, 3 och 5 - 12 §§ *mot-svarande tillämpning*. Bestämmelse som avser hovrätt gäller därvid i stället *underrätten*.

5 §

Om ett avgörande av annan myndighet än tingsrätt skulle ha *överklagats* i tingsrätt eller hovrätt, *får klagan angående* domvilla i ärendet *göras skriftligt* hos hovrätten.

I fråga om *klagan* enligt första stycket tillämpas 1 §, 2 § andra stycket och 3 §.

6 §

Strafföreläggande, som godkänts av den misstänkte, skall efter *klagan* undanröjas:

1. om godkännandet *inte* kan anses som en giltig viljeförklaring,
2. om vid ärendets behandling *har* förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt, eller
3. om föreläggandet *av annan anledning inte* överensstämmer med lag.

Har strafföreläggande undanröjts, *får* därefter *inte* för samma gärning dömas till eller föreläggas svårare straff.

7 §

Den som vill *klaga* angående strafföreläggande skall *göra detta skriftligt*. *Klagan skall ges in* till den tingsrätt, som *haft att ta upp* åtal för brottet.

Klagan skall ha kommit in till tingsrätten inom ett år *efter det att* åtgärd för verkställighet av föreläggandet företogs hos den misstänkte. I fråga om *handläggningen* skall 52 kap. 2, 3 och 5 - 12 §§ *tillämpas*. Bestämmelse som avser hovrätt gäller därvid i stället *tingsrätten*.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 1

¹⁰²Införd genom 1988:1451.

¹⁰³Senaste lydelse 1959:257.

¹⁰⁴Senaste lydelse 1966:249.

7 §¹⁰⁵

Om fullföljd av talan mot under-
rättens beslut i anledning av
besvär över strafföreläggande äga
bestämmelserna i 49 och 52 kap.
motsvarande tillämpning.

Mot hovrättens beslut må talan
ej föras.

8 §¹⁰⁶

I mål, som avses i 6 eller 7 §,
äger rätten, när skäl äro där till,
förordna, att till dess annorlunda
föreskrives, vidare åtgärd för verk-
ställighet av strafföreläggandet ej
får äga rum.

9 §¹⁰⁷

Bestämmelserna i 5 - 8 §§ äga
motsvarande tillämpning i fråga
om besvär över godkänt föreläg-
gande av ordningsbot. I mål om
besvär över sådant föreläggande är
allmän åklagare motpart till den
misstänkte.

8 §

I fråga om överklagande av
tingsrättens beslut i anledning av
klagan angående strafföreläggande
gäller 49 och 52 kap.

Hovrättens beslut får inte över-
klagas.

9 §

När det finns anledning till det
får rätten i mål som avses i 7 eller
8 § besluta att strafföreläggandet
tills vidare inte får verkställas.

10 §

Bestämmelserna i 6 - 9 §§ skall
tillämpas även i fråga om godkänt
föreläggande av ordningsbot. I
mål om klagan angående sådant
föreläggande är allmän åklagare
motpart till den misstänkte.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.
2. Förekommer det i en lag eller en författning som har beslutats av regeringen en hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag tillämpas i stället den nya föreskriften.
3. Har en dom eller ett beslut meddelats före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om överklagande och krav på prövningstillstånd.
4. I fråga om behörighet att vara ombud eller biträde gäller äldre bestämmelser, om talan i målet väckts före ikraftträdandet.

¹⁰⁵Införd genom 1966:249.

¹⁰⁶Införd genom 1966:249.

¹⁰⁷Införd genom 1968:193.

Justitiedepartementets lagförslag angående 49 kap. 12 a § rättegångsbalken

Prop. 1993/94:190
Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 49 kap. 12 a § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

49 kap.

12 a §¹

I brottmål krävs prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva en tingsrätts dom genom vilken den tilltalade inte dömts till annan påföljd än böter eller frikänts från ansvar för brott för vilket det inte är föreskrivet svårare straff än fängelse i sex månader.

Om tingsrätten i sin dom även prövat enskilt anspråk mot den tilltalade, gäller i den delen bestämmelserna i 12 §. *Krävs inte prövningstillstånd enligt första stycket eller meddelas sådant prövningstillstånd och avser den fullföljda talan frågan om den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen krävs inte prövningstillstånd för enskilt anspråk i anledning av gärningen.*

Första stycket gäller inte om domen överklagas av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller Justitieombudsman.

Krav på prövningstillstånd enligt första eller andra stycket omfattar även beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av dom.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 13 §§ gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹Senaste lydelse 1993:514.

Förslag till lag om ändring i 8 kap. 4 § andra stycket RB

Nuvarande lydelse

Verksamhet som advokat får icke bedrivas i bolag med annan än advokat *eller i aktiebolag* om ej advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Föreslagen lydelse

Verksamhet som advokat får icke bedrivas i bolag med annan än advokat om ej advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Förhållandet mellan nuvarande och föreslagna
paragrafbeteckningar i 49 – 56 kap. RB

Prop. 1993/94:190
Bilaga 4

<i>Nuvarande beteckning</i>	<i>Föreslagen beteckning</i>
49:1	49:1+49:2
49:1a	49:1
49:2	49:3
49:3	49:4
49:4	49:5+49:6
49:5	49:5
49:6	49:7
49:7	49:8
49:8	49:3+49:9
49:9	49:10
49:10	-
49:11-12	49:11-12
49:12a	49:13
49:13	49:14
49:14	49:4
49:15	49:15
50:1-10	50:1-10
50:10 a	50:11
50:11	50:12
50:12	50:12
50:13	50:15
50:14	50:16
50:15	50:17
50:16	50:18
50:17	50:19
50:18	50:20
50:19	50:21
50:20	50:22
50:21	50:13
50:22	50:14
50:23-29	50:23-29
50:30	-
51:1-10	51:1-10
51:10 a	51:11
51:11	51:12
51:12	51:10
51:13	51:15
51:14	51:16
51:15	51:17
51:16	51:18
51:17	51:19
51:18	51:20

51:19	51:21
51:20	51:22
51:21	51:13
51:22	51:14
51:23	51:23
51:24-29	51:24-29
51:30	-
51:31	51:30
52:1-9	52:1-9
52:9 a	52:10
52:10	52:11
52:11	-
52:12	52:12
52:13	-
53:1-2	53:1-2
54:1	54:1+54:2
54:1 a	54:1
54:2	54:3
54:2 a	54:3
54:3	54:4
54:4	54:5
54:5	54:6
54:6	54:3
54:7-11	54:7-11
54:11 a	54:12
54:12	54:13
54:13	54:14
54:14	54:15
54:15	54:16
54:16	54:17
55:1	55:1
55:3	55:2
55:4	55:3
55:5	55:4
55:6	55:5
55:7	55:6
55:8	55:8
55:9	55:9
55:10	55:10
55:11	55:7
55:12	55:11
55:12 a	55:12
55:13-15	55:13-15
55:16	-
56:1	56:1
56:3	56:2
56:4	56:3
56:5	56:4
56:6	56:5

56:7	56:6	Prop. 1993/94:190
56:8	56:7	Bilaga 4
56:9	56:8	
56:10	56:9	
56:11	56:10	
56:12	56:11	
56:13	-	
56:14	56:12	
56:15	56:13	
56:16	56:14	
56:17	56:15	

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 32 kap. 7 §, 50 kap. 30 § och 51 kap. 31 § skall upphöra att gälla,²

dels att rubrikerna före 50 och 51 kap. skall ha följande lydelse,

dels att 3 kap. 4, 6 och 7 §§, 8 kap. 4 och 8 §§, 17 kap. 7, 12 och 13 §§, 30 kap. 5, 10 och 11 §§, 32 kap. 2 §, 33 kap. 3 §, 42 kap. 17 a §, 49 kap., 50 kap. 1-25, 27 och 29 §§, 51 kap. 1-23, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 52-57 kap., 58 kap. 11 § samt 59 kap. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.****4 §³**

Högsta domstolen *utgöres* av *tjugotvå* justitieråd eller det högre antal som *av särskilda skäl finnes erforderligt*. Justitieråden *skola* vara lagfarna. De *få icke* inneha eller utöva annat ämbete.

Regeringen förordnar ett av justitieråden att vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna *äro* lika behöriga att *upptaga* mål, som Högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är *tillika* ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning är det justitieråd som regeringen förordnar.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt grunder som Högsta domstolen beslutar.

När ett justitieråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Högsta domstolen, får den som avgått med ålderspension från sin tjänst som justitieråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd skall även tillämpas på ersättare.

Högsta domstolen *består* av *tjugo* justitieråd eller det högre antal som *behövs*. Justitieråden *skall* vara lagfarna. De *får inte* inneha eller utöva *något* annat ämbete.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna *är* lika behöriga att *ta upp* mål som Högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är *även* ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning är det justitieråd som regeringen förordnar.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt *de* grunder som Högsta domstolen beslutar.

²Senaste lydelse av 32 kap. 7 § 1987:747.

³Senaste lydelse 1991:1819.

En avdelning av Högsta domstolen är domför med fem ledamöter. Fler än sju ledamöter får inte sitta i rätten.

Om prövningen är av enkel beskaffenhet, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,
2. *besvär* över hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 16 §,

3. frågor om avvisning av *revisionstalan* enligt 55 kap. 6 och 7 §§ eller av *besvärstalan* enligt 56 kap. 6 och 7 §§,

4. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 8 § andra stycket tredje meningen,

5. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid eller

6. *besvär* över domvilla.

Har Högsta domstolen tidigare lämnat en ansökan om resning från samma sökande beträffande samma avgörande utan bifall och anför sökanden inget nytt som är av betydelse för prövningen av ansökningen, är avdelningen domför med en ledamot, om ansökningen avslås eller avvisas.

Frågor om prövningstillstånd får avgöras av en ledamot. Fler än tre ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 11 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid prövning av frågor som avses i 55 kap. 8 § andra stycket första och andra meningarna är avdelningen domför med en ledamot.

Om prövningen är av enkel beskaffenhet, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

2. *överklagande* av hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 17 §,

3. frågor om avvisning av *ett överklagande hos Högsta domstolen*,

4. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 7 § andra stycket tredje meningen,

6. *kagan* över domvilla.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid prövning av frågor som avses i 55 kap. 7 § andra stycket första och andra meningarna är avdelningen domför med en ledamot.

7 §⁵

Då avdelning behandlar ansökan om resning eller *besvär* över domvilla i *något* av Högsta domstolen *avgjort mål*, *må ej* ledamot, som deltagit i det tidigare avgörandet, tjänstgöra på avdelningen, om *domfört* antal ledamöter ändå *är* att tillgå inom domstolen.

När en avdelning behandlar ansökan om resning eller *kagan* över domvilla i *ett mål som avgjorts* av Högsta domstolen, *får inte någon* ledamot som deltagit i det tidigare avgörandet tjänstgöra på avdelningen, om *tillräckligt* antal ledamöter ändå *finns* att tillgå inom domstolen.

⁴Senaste lydelse 1989:352.

⁵Införd genom 1972:147.

Vid utövande av sin verksamhet skall advokat redbart och nitiskt utföra honom anförtrödda uppdrag och i allt iakttaga god advokatsed. Om tystnadsplikt för advokat vid allmän advokatbyrå föreskrivs i 9 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Annan advokat är skyldig att, där god advokatsed så fordrar, förtiga vad han erfar i sin yrkesutövning.

Verksamhet som advokat får icke bedrivas i bolag med annan än advokat eller i aktiebolag, om ej advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Det åligger advokat att hålla penningmedel och andra tillgångar, som tillhöra hans huvudmän, skilda från vad honom tillhör.

En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtröts honom och iakttaga god advokatsed. I fråga om tystnadsplikt för advokat vid allmän advokatbyrå finns bestämmelser i 9 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Annan advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta.

I advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform får endast advokat vara delägare eller bolagsman, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

En advokat är skyldig att hålla sina huvudmäns pengar och andra tillgångar avskilda från det som tillhör honom själv.

8 §⁷

Har inträde i advokatsamfundet vägrats någon eller har någon uteslutits därur, må han föra talan mot beslutet. Då det organ inom samfundet, som äger vidtaga åtgärd enligt 7 §, meddelat beslut i fråga som där avses, må talan mot beslutet föras av justitiekanslern.

Talan skall föras genom besvär till Högsta domstolen.

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller något annat organ inom samfundet.

17 kap.

7 §⁸

Dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar angiva:

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande;
2. parterna samt deras ombud eller biträden;

En dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar ange

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande,
2. parterna samt deras ombud eller biträden,

⁶Senaste lydelse 1980:101.

⁷Senaste lydelse 1963:149.

⁸Senaste lydelse 1976:567.

3. domslutet;

4. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter, *varå de grundats; samt*

5. domskälen med uppgift å vad i målet är bevisat.

Högre rätts dom skall, i den mån det finnes erforderligt, innehålla redogörelse för lägre rätts dom.

Äger part fullfölja talan mot dom eller söka återvinning, skall i domen givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts dom, stadgas i 54 kap. 14 §.

3. domslutet,

4. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter *som dessa grundats på och*

5. domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet.

En högre rätts dom skall i den utsträckning det behövs innehålla en redogörelse för lägre rätts dom.

Av domen skall det framgå om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återvinning och vad parten i sådant fall skall iaktta.

12 §

Vad i 2 och 9 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning i fråga om slutligt beslut. Å sådant beslut skola ock bestämmelserna i 7 och 10 §§ tillämpas, om frågans beskaffenhet fordrar det. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det upptagas i domen.

Äger part fullfölja talan mot slutligt beslut eller göra ansökan om återupptagande, skall i beslutet givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

Det som sägs i 2 och 9 §§ om dom skall tillämpas i fråga om slutligt beslut. Beträffande ett sådant beslut skall även 7 och 10 §§ tillämpas, om det behövs med hänsyn till frågans beskaffenhet. Meddelas slutligt beslut i samband med dom, skall det tas in i domen.

Av beslutet skall det framgå om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återupptagande och vad parten i sådant fall skall iaktta.

13 §

Beslut, som ej är slutligt, skall, i den mån det erfordras, angiva de skäl, *varå beslutet grundas.*

Har den som vill föra talan mot beslut under rättegången att anmäla missnöje, skall det tillkännagivas. Skall mot sådant beslut talan föras särskilt, giva rätten ock det till känna. Den som vill föra talan mot beslutet äge hos rätten erhålla underrättelse om vad han eljest har att iakttaga.

Ett beslut som inte är slutligt skall i den utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på.

Om den som vill överklaga ett beslut under rättegången måste anmäla missnöje, skall det anges i beslutet. Får ett sådant beslut överklagas särskilt, skall också det anges. Rätten skall på begäran lämna den som vill överklaga upplysning om vad denne i övrigt skall iaktta.

Meddelas beslut, som ej är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det upptagas däri. Skall mot beslutet föras särskild talan, ge rätten till känna, vad den som vill fullfölja talan har att iakttaga.

Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgås i 54 kap. 14 §.

Om ett beslut som inte är slutligt meddelas i samband med dom eller slutligt beslut, skall det tas in i domen eller det slutliga beslutet. Får beslutet överklagas särskilt, skall rätten ange vad den som vill överklaga skall iaktta.

30 kap.

5 §⁹

Dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar angiva:

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande;

2. parterna samt deras ombud eller biträden och den tilltalades försvarare;

3. domslutet;

4. parternas yrkanden och de omständigheter, varå de grundats; samt

5. domskälen med uppgift å vad i målet är bevisat.

Högre rätts dom skall, i den mån det finnes erforderligt, innehålla redogörelse för lägre rätts dom.

Äger part fullfölja talan mot dom, skall i domen givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts dom, stadgås i 54 kap. 14 §.

En dom skall avfattas skriftligen och i skilda avdelningar ange

1. domstolen samt tid och ställe för domens meddelande,

2. parterna samt deras ombud eller biträden och den tilltalades försvarare,

3. domslutet,

4. parternas yrkanden och de omständigheter som dessa grundats på och

5. domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet.

En högre rätts dom skall i den utsträckning det behövs innehålla en redogörelse för lägre rätts dom.

Av domen skall det framgå om en part har rätt att överklaga och vad parten i sådant fall skall iaktta.

10 §¹⁰

Vad i 2 och 7 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning i fråga om slutligt beslut. I den mån ej annat föreskrivits, skola ock bestämmelserna i 5 och 8 §§ tillämpas å sådant beslut, om frågans beskaffenhet fordrar det. Meddelas slutligt beslut i samband

Det som sägs i 2 och 7 §§ om dom skall tillämpas i fråga om slutligt beslut. När inte annat är föreskrivet skall även 5 och 8 §§ tillämpas beträffande ett sådant beslut, om det behövs med hänsyn till frågans beskaffenhet. Meddelas slutligt beslut i samband

⁹Senaste lydelse 1969:101.

¹⁰Senaste lydelse 1982:1123.

med dom, skall det *upptagas* i domen.

Äger part fullfölja talan mot slutligt beslut eller göra ansökan om återupptagande, skall i beslutet givas till känna, vad han därvid har att iakttaga. Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

med dom, skall det *tas in* i domen.

Av beslutet skall det framgå om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återupptagande och vad parten i sådant fall skall iaktta.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

11 §

Beslut, som *ej* är slutligt, skall, i den mån det *erfordras*, *angiva* de skäl, *varå* beslutet grundas.

Har den som vill föra talan mot beslut under rättegången att anmäla missnöje, skall det tillkännagivas. Skall mot sådant beslut talan föras särskilt, give rätten ock det till känna. Den som vill föra talan mot beslutet äge hos rätten erhålla underrättelse om vad han eljest har att iakttaga.

Meddelas beslut, som ej är slutligt, i samband med dom eller slutligt beslut, skall det upptagas däri. Skall mot beslutet föras särskild talan, give rätten till känna, vad den som vill fullfölja talan har att iakttaga.

Om underrättelse, som tillika skall meddelas i hovrätts beslut, stadgas i 54 kap. 14 §.

Ett beslut som inte är slutligt skall i den utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på.

Om den som vill överklaga ett beslut under rättegången måste anmäla missnöje, skall det anges i beslutet. Får ett sådant beslut överklagas särskilt, skall också det anges. Rätten skall på begäran lämna den som vill överklaga upplysning om vad denne i övrigt skall iaktta.

Om ett beslut, som inte är slutligt meddelas i samband med dom eller slutligt beslut, skall det tas in i domen eller det slutliga beslutet. Får beslutet överklagas särskilt, skall rätten ange vad den som vill överklaga skall iaktta.

32 kap.

2 §¹¹

Skall stämning eller vade-, besvär- eller revisionsinlägga delgivas genom parts försorg och har *ej*, då rätten företager målet, till denna inkommit bevis, att delgivning skett inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt, *samt ej* heller motparten inställt sig eller avgivit svaromål, genmäle eller

Skall en stämning eller ett överklagande delges genom en parts försorg och har det, när rätten skall avgöra målet, *inte* kommit in något bevis till rätten om att delgivning skett på föreskrivet sätt och har *inte* heller motparten inställt sig eller yttrat sig över saken, är partens talan förfallen.

¹¹Senaste lydelse 1970:429.

förklaring, vare partens talan förfallen. Underrättelse härom skall intagas i rättens föreläggande om delgivningen.

En upplysning om detta skall tas in i rättens medgivande till parten att ombesörja delgivningen.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

33 kap.

3 §¹²

Inlaga eller annan handling anses ha inkommit till rätten den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att telegram till rätten anlänt till telegrafanstalt, anses telegrammet ha inkommit redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag *avlämnats* i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha *inkommit* den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som ej är undertecknat skall bekräftas av avsändaren genom undertecknad handling, om rätten begär det.

En handling anses ha kommit in till rätten den dag då handlingen eller en avi om betald postförsändelse som innehåller handlingen anlänt till rätten eller kommit en behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att ett meddelande till rätten anlänt till ett telebefordringsföretag, anses meddelandet ha kommit in redan när underrättelsen nått en behörig tjänsteman.

Kan det antas att handlingen eller en avi om denna en viss dag *har lämnats* i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha *kommit in* den dagen, om den kommit en behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Om det behövs får rätten begära att ett telefax eller annat meddelande som saknar avsändarens underskrift i original bekräftas av avsändaren genom en i original undertecknad handling. Har rätten begärt en sådan bekräftelse men inte fått någon, får rätten bortse från meddelandet.

42 kap.

17 a §¹³

I 56 kap. 15 - 17 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får hänskjuta en fråga till prövning av Högsta domstolen.

I 56 kap. 13 - 15 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får hänskjuta en fråga till prövning av Högsta domstolen.

¹²Senaste lydelse 1973:240.

¹³Införd genom 1989:352.

1 §¹⁴

Talan mot underrätts dom skall föras genom vad.

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 §.

1 a §¹⁵

När en tingsrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna om talan mot domen skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot tingsrättens slutliga avgörande. Talan förs genom vad.

En tingsrätts dom får överklagas, om inte annat är föreskrivet.

När en tingsrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, skall rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om domen skall få överklagas särskilt eller endast i samband med att tingsrättens slutliga avgörande överklagas.

2 §

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om förlikning om saken är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om förlikning om saken är tillåten.

2 §

Talan mot underrätts slutliga beslut skall föras genom besvär.

3 §

En tingsrätts slutliga beslut får överklagas, om inte annat är

¹⁴Senaste lydelse 1989:656.

¹⁵Införd genom 1990:443.

Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talan mot beslutet föras genom vad.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts genom slutligt beslut, må han ej fullfölja talan mot beslutet.

3 §¹⁶

Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder, skall den part som vill *föra talan mot beslutet* anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att *föra talan mot beslutet*. Om en part anmäler missnöje, *bestämmer* rätten med hänsyn till omständigheterna, om *talan skall föras* särskilt eller endast i samband med *talan mot dom eller slutligt beslut*. Särskild *talan skall föras genom besvär*.

4 §¹⁷

Talan mot underrätts beslut under rättegången skall föras särskilt, om rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare eller ogillat ett yrkande *härom*;

2. ogillat tredje mans yrkande att få som *intervenient deltaga i rättegången*;

föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål som avgjorts genom ett slutligt beslut, får han dock inte överklaga beslutet.

Andra beslut får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut, om inte annat är föreskrivet.

4 §

Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder *eller beslutat i en fråga som avses i 1 kap. 3 d §*, skall den part som vill *överklaga beslutet* först anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att *överklaga beslutet*. Om en part anmäler missnöje, *skall rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om beslutet skall få överklagas* särskilt eller endast i samband med att dom eller slutligt beslut *överklagas*.

5 §

En tingsrätts beslut får överklagas särskilt, om tingsrätten i beslutet

1. avvisat ett ombud, ett biträde eller en försvarare eller ogillat ett yrkande *om detta*,

2. ogillat tredje mans yrkande att få *delta i rättegången som intervenient eller målsägande eller enligt 13 kap. 7 § prövat en fråga om övertagande av ett käromål*,

¹⁶Senaste lydelse 1987:747.

¹⁷Senaste lydelse 1993:1408.

3. förelagt en part eller någon annan att *förete* skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran;

4. *utlåt* sig angående *ådömande* av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller angående skyldighet för någon, *som ej är part eller intervenient*, att gottgöra i rättegången vållad kostnad;

5. *utlåt* sig angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, *som ej är part eller intervenient*;

6. *utlåt* sig i tvistemål angående kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål angående häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, åtgärd som avses i 25-28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken;

7. avslagit begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag *förordnat* annan än *part* föreslagit;

8. *utlåt* sig i annat fall än som avses i 5 eller 7 i *fråga som gäller allmän rättshjälp*; eller

9. avslagit begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till part, *som åtnjuter* sådan förmån.

Särskild talan skall föras genom besvär. Är fråga om beslut, som avses i 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, åligga den som vill föra talan att, om

3. förelagt en part eller någon annan att *lägga fram* skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran,

4. *prövat en fråga om utdömande* av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller om skyldighet för någon att *ersätta rättegångskostnad*,

5. *prövat en fråga om ersättning* eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till ett biträde, *en försvarare, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan*,

6. *prövat en fråga i tvistemål om* kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, *en åtgärd som avses i 25-28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken*,

7. avslagit *en* begäran om biträde eller försvarare eller till ett sådant uppdrag *utsett någon annan än parten* föreslagit,

8. *prövat en fråga som gäller rättshjälp* i annat fall än som avses i 5 eller 7,

9. avslagit *en* begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till *en* part som *beviljats* sådan förmån eller

10. *prövat en fråga enligt 33 kap. brottsbalken om avräkning av anhållnings- och häktestid m.m.*

beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling, genast och eljest inom en vecka från den dag, då han erhöll del därav, anmäla missnöje; försummas det, äge han ej vidare rätt till talan. Rätten pröve genast, om anmälan rätteligen gjorts.

I fråga om missnöjesanmälan av myndigheter, som enligt lag eller förordnande med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som avses i andra stycket, gäller följande. Har beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling vid vilken myndigheten inte har varit företrädd, skall missnöje anmälas senast en vecka från dagen för beslutet.

5 §

Har underrätt i samband med dom eller slutligt beslut meddelat beslut i fråga, som avses i 4 §, och rör frågan ombud, biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient, skall mot beslutet föras särskild talan genom besvär. Vad nu sagts gälle ock, om underrätt i samband med dom eller slutligt beslut meddelat beslut om skyldighet för åklagare att ersätta rättegångskostnad.

Då eljest i samband med dom eller slutligt beslut meddelats beslut i fråga, som avses i 4 §, eller beslut om skyldighet för part eller intervenient eller statsverket att ersätta rättegångskostnad, skall talan mot beslutet föras i samma ordning som talan mot domen eller det slutliga beslutet.

6 §

Menar part, att genom underrätts beslut målet onödigt uppehålles, äge han mot beslutet föra särskild talan genom besvär.

6 §

Den som vill överklaga ett sådant beslut som avses i 5 § 1, 2, 3, 7, 8 eller 9 skall först anmäla missnöje, om beslutet har meddelats under rättegången. Anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då han fick del av beslutet. Den som försummar detta har inte längre rätt att överklaga beslutet.

Myndigheter som enligt lag eller föreskrifter som beslutats med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som avses i första stycket skall anmäla missnöje senast en vecka från dagen för beslutet, om detta har meddelats vid ett sammanträde där myndigheten inte har varit företrädd.

7 §

Anser en part att ett beslut av tingsrätten medför att målet försenas i onödan, får han överklaga beslutet särskilt.

Har tingsrätten förklarat en domare jävig eller bifallit en begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller förordnat målsägandebiträde, får tingsrättens beslut inte överklagas.

8 §

Är i detta kapitel eller eljest i lag ej annat stadgat, må mot underrätts beslut talan föras allenast i samband med talan mot dom eller slutligt beslut.

Till bemötande av motpartens ändringsyrkande må part, ehuru han ej fullföljt talan mot dom eller slutligt beslut, påkalla prövning av beslut, mot vilket särskild talan ej må föras.

Skall ej särskild talan föras mot beslut, varigenom rätten förelagt vite eller annan påföljd, äge den, som är missnöjd med beslutet, i samband med särskild talan mot beslut, varigenom föreläggandet tillämpats, påkalla prövning av dess giltighet.

9 §¹⁹

Tingsrätts beslut, varigenom missnöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller återupptagande eller vade- eller besvärstalan avvisats, får överklagas genom besvär. I annat fall får inte frågan, huruvida sådan anmälan eller ansökan gjorts eller talan annars fullföljts på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, prövas av hovrätten.

10 §

Vad underrätt föreskrivit om sättet för fullföljd av talan skall lända till efterrättelse.

8 §

Om tingsrätten förklarat en domare jävig eller bifallit en begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller förordnat någon till målsägandebiträde, får tingsrättens beslut inte överklagas.

9 §

För att bemöta klagandens ändringsyrkande får motparten, trots att han inte har överklagat, begära prövning av ett beslut som inte får överklagas särskilt.

Om ett beslut enligt vilket rätten förelagt vite eller annan påföljd inte får överklagas särskilt, kan den som är missnöjd med beslutet, begära att föreläggandets giltighet prövas i samband med att han överklagar ett beslut i vilket föreläggandet har tillämpats.

10 §

En tingsrätts beslut enligt vilket en missnöjesanmälan, en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande har avvisats får överklagas. I andra fall får hovrätt inte pröva om en sådan anmälan eller ansökan gjorts eller ett överklagande skett inom rätt tid.

¹⁸Senaste lydelse 1988:610.¹⁹Senaste lydelse 1989:656.

11 §

Har part, som enligt 3 § anmält missnöje med underrätts beslut under rättegången, hänvisats att *föra särskild talan mot beslutet, skall målet vila i avbidan på utgången av partens klagan. Finner rätten förberedelsen i målet böra fortsättas, må dock rätten förordna därom.*

Anmäles missnöje enligt 4 §, äge rätten, om särskilda skäl föranleda därtill, förordna, att målet skall vila i avbidan på utgången av den missnöjdes klagan.

Ej må i annat fall än nu sagts klagan över underrätts beslut under rättegången föranleda uppehåll med målets behandling.

Har en part som enligt 4 § anmält missnöje med tingsrättens beslut under rättegången hänvisats att *överklaga beslutet särskilt, skall målet vila till dess att överklagandet prövats. Rätten får dock bestämma att förberedelsen i målet skall fortsätta.*

Anmäler någon missnöje enligt 6 §, får rätten förklara målet vilande till dess att dennes överklagande prövats, om det finns särskilda skäl.

I andra fall än som har sagts nu får ett överklagande av en tingsrätts beslut under rättegången inte leda till att målets behandling avbryts.

12 §²⁰

I tvistemål där förlikning om saken är tillåten krävs prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva tingsrättens dom eller beslut i mål som handlagts av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 d § första stycket och i annat mål där det värde som sägs i 1 kap. 3 d § tredje stycket uppenbart inte överstiger basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Prövningstillstånd behövs inte om överklagandet avser

1. ett avgörande i mål som skall handläggas av tingsrätt i särskild sammansättning,
2. ett beslut som rör någon annan än en part eller en intervenient,
3. ett beslut genom vilket tingsrätten ogillat jäv mot en domare, eller
4. ett beslut genom vilket en missnöjesanmälan eller en ansökan om återvinning eller ett överklagande avvisats.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 13 § gälla i tillämpliga delar.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 14 § tillämpas.

12 a §²¹

13 §

I brottmål krävs prövningstillstånd för att hovrätten skall pröva en tingsrätts dom genom vilken den tilltalade inte dömts till annan påföljd än böter eller frikänts från ansvar för brott för vilket det inte är föreskrivet svårare straff än fängelse i sex månader.

²⁰Senaste lydelse 1993:514.

²¹Införd genom 1993:514.

Om tingsrätten i *sin* dom även prövat enskilt anspråk mot den tilltalade, gäller i den delen bestämmelserna i 12 §.

Om tingsrätten i *en dom i brottmål* även prövat enskilt anspråk mot den tilltalade, gäller i den delen bestämmelserna i 12 §. *Krävs inte prövningstillstånd enligt första stycket, eller meddelas sådant prövningstillstånd, och avser överklagandet frågan om den tilltalade skall dömas för den åtalade gärningen, behövs inte prövningstillstånd för ett överklagande angående enskilt anspråk med anledning av gärningen.*

Första stycket gäller inte om domen överklagas av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller *Justitieombudsman*.

Första stycket gäller inte om domen överklagas av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller *Riksdagens ombudsmän*.

Krav på prövningstillstånd enligt första eller andra stycket omfattar även beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av dom.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 13 § gälla.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 14 § tillämpas.

13 §²²

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *tal*an prövas av högre rätt,

2. anledning förekommer till ändring i det slut *var*till tingsrätten kommit eller

3. det annars *föreligger* synnerliga skäl att pröva *tal*an.

14 §

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagandet* prövas av högre rätt,

2. anledning förekommer till ändring i det slut tingsrätten kommit *till* eller

3. det annars *finns* synnerliga skäl att pröva *överklagandet*.

14 §²³

Talan mot tingsrättens beslut angående frågor som avses i 1 kap. 3 d § förs i samma ordning som talan mot beslut varigenom rätten ogillat en invändning om rättegångshinder.

²²Införd genom 1987:747.

²³Senaste lydelse 1989:656.

15 §²⁴

Kan talan mot tingsrättens dom eller beslut prövas av hovrätten endast om denna meddelat prövningstillstånd, skall tingsrätten i samband med underrättelse om vad som gäller i fråga om fullföljd av talan upplysa parterna om detta och därvid också ange innehållet i 13 §.

Krävs prövningstillstånd i hovrätten, skall tingsrättens dom eller beslut innehålla uppgift om det och om innehållet i 14 §.

50 kap.

Om vad i tvistemål

Om överklagande av domar i tvistemål

1 §²⁵

Vill någon part vädja mot tingsrättens dom i ett tvistemål, skall han ge in en vadeinlaga till tingsrätten. Inlagan skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

En part som vill överklaga tingsrättens dom i ett tvistemål skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten. Den skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

2 §²⁶

Har ena parten enligt 1 § vädjat mot tingsrättens dom, får också motparten, även om han inte iakttagit vad som sägs i den paragrafen, föra talan mot domen. Han skall dock inom en vecka från den dag, då vadetiden gick ut, ge in sin vadeinlaga till tingsrätten.

Om den första vadetalan återkallas eller av annat skäl förfaller, är också den senare vadetalan förfallen.

Om ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att överklaga domen inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut. Ett överklagande som gjorts under sådan tid förfaller, om det första överklagandet återkallas eller av annat skäl förfaller.

²⁴Införd genom 1987:747.

²⁵Senaste lydelse 1987:747.

²⁶Senaste lydelse 1987:747.

3 §²⁷

Finnes vadetalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till till hovrätten inom klagotiden.

4 §²⁸

I vadeinlagan skall vadekäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

2. grunderna för vadetalan med angivande, i vilket avseende underrättens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall käranden i vadeinlagan ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i vadeinlagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid vadeinlagan. Vill käranden att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig eller part skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han angiva det i vadeinlagan jämte skälen därtill. I vadeinlagan skall käranden ock angiva, om han vill, att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Överklagandet skall innehålla uppgift om

1. den dom som överklagas,

2. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen som yrkas,

3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, om sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Om en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, skall klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att motparten skall infinna sig per-

²⁷Senaste lydelse 1990:443.

²⁸Senaste lydelse 1987:747.

Vadeinlagen skall vara egenhändigt undertecknad av kåranden eller hans ombud.

sonligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

5 §²⁹

Avvisas ej vadetalan, skall underrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden utan dröjsmål till hovrätten insända vadeinlagen med därvid fogade handlingar samt akten.

Framställs i vadeinlagen yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om kvarstad eller om hävande av sådan åtgärd eller av förordnande, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagen vara att tillgå vid underrätten.

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden överlämna detta och övriga handlingar i målet till hovrätten.

Handlingarna skall överlämnas genast, om klaganden framställt ett yrkande som kräver omedelbar prövning, såsom begäran om kvarstad eller om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas trots att den inte har laga kraft. Till dess att den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten.

6 §

Föreligger mot vadetalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

7 §³⁰

Uppfyller vadeinlagen ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekåranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekåranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall vadetalan avvisas, om vadeinlagen är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 4 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

²⁹Senaste lydelse 1981:828.

³⁰Senaste lydelse 1984:131.

8 §³¹

*För målets beredande skall vade-
inlagan med därvid fogade hand-
lingar delgivas vadesvaranden och
föreläggande meddelas honom att
inkomma med skriftligt genmäle.*

*Om det är uppenbart att vadeta-
lan är ogrundad, får hovrätten
dock genast meddela dom i målet
utan att någon åtgärd enligt första
stycket vidtas.*

*Har underrätten avslagit yrkande
om kvarstad eller annan åtgärd
enligt 15 kap. eller förordnat om
hävande av sådan åtgärd, äge
hovrätten omedelbart bevilja
åtgärden att gälla, till dess annor-
lunda förordnas. Har underrätten
beviljat åtgärd, som nu sagts, eller
förordnat, att dom må verkställas
utan hinder av att den icke äger
laga kraft, äge ock hovrätten
omedelbart förordna, att vidare
åtgärd för verkställighet ej må äga
rum.*

*Om inte annat följer av andra
stycket skall överklagandet delges
motparten med föreläggande att
svara skriftligt inom en viss tid.*

*Om det är uppenbart att överkla-
gandet är ogrundat, får hovrätten
genast meddela dom i målet.*

*Har tingsrätten avslagit ett yr-
kande om kvarstad eller någon
annan åtgärd enligt 15 kap. eller
upphävt ett beslut om en sådan åt-
gärd, får hovrätten omedelbart
bevilja åtgärden att gälla tills
vidare. Har tingsrätten beviljat en
sådan åtgärd eller förklarat att
domen får verkställas trots att den
inte har laga kraft, får hovrätten
omedelbart besluta att tingsrättens
beslut tills vidare inte skall
verkställas.*

9 §³²

*Genmälet skall, om ej vadekä-
randens yrkande medgives,
innehålla yttrande rörande de av
honom anförda grunderna för
vadetalan och angivande av de
omständigheter vadesvaranden vill
anföra.*

*Svaranden skall i genmälet upp-
giva de bevis han vill åberopa och
vad han vill styrka med varje
särskilt bevis. Skriftligt bevis, som
ej tidigare förebragts, skall i hu-
vudskrift eller styrkt avskrift fogas
vid genmälet. Vill svaranden, att
förnyat förhör med vittne eller
sakkunnig eller part under san-
ningsförsäkras skall äga rum eller
förnyad syn å stället skall hållas,*

*Om inte klagandens yrkande
medges, skall motparten i sin
skrivelse yttra sig över de grunder
för överklagandet som klaganden
anfört och ange de omständigheter
han själv vill anföra.*

*Skrivelsen skall innehålla uppgift
om de bevis parten åberopar och
om vad som skall styrkas med
varje bevis. Om en omständighet
eller ett bevis som åberopas i hov-
rätten inte lagts fram tidigare,
skall parten i mål där förlikning
om saken är tillåten förklara an-
ledningen till det. Skriftliga bevis
som inte lagts fram tidigare, skall
ges in till hovrätten. Vill parten*

³¹Senaste lydelse 1984:131.

³²Senaste lydelse 1963:149.

skall han angiva det i *genmålet jämte skälen därtill*. I *genmålet* skall *svaranden* ock angiva, om han vill, att *motparten* skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av *svaranden* eller hans ombud.

att *det* skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att *klaganden* skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

10 §³³

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delgivas vadekäranden.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 42 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

10 a §³⁴

Behövs prövningstillstånd, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan *upptas* utan att skriftväxling skett.

11 §

Finner hovrätten erforderligt, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning, bevis upptages utom

Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende *parten* skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

11 §

Behövs prövningstillstånd, skall hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan *tas upp* utan att skriftväxling har skett.

12 §

Om hovrätten anser att det behövs, skall hovrätten besluta att ett yttrande av sakkunnig inhämtas, ett skriftligt bevis läggs fram, ett föremål tillhandahålls för

³³Senaste lydelse 1989:656.

³⁴Införd genom 1987:747.

huvudförhandlingen eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos hovrätten.

syn eller besiktning, ett bevis upptas utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt begära det hos hovrätten.

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

12 §³⁵

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

13 §

Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om klagandens ändringsyrkande har medgetts,

2. om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat,

3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarat att de inte har något att invända mot det eller

4. om värdet av det som överklagandet gäller uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta som avser tid efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är

³⁵Senaste lydelse 1989:656.

uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan, om det inte är uppenbart att de redan gjort detta.

13 §

Så snart målets beredande avslutats, bestämme hovrätten tid för huvudförhandlingen. För behandling av rättegångsfråga eller del av saken, som må avgöras särskilt, må huvudförhandling utsättas, ehuru målet i övrigt ej är berätt till huvudförhandling.

15 §

Om inte målet enligt 13 § avgörs utan huvudförhandling, skall hovrätten bestämma tid för sådan förhandling. Tiden skall om möjligt bestämmas efter samråd med parterna. För behandling av en rättegångsfråga eller sådan del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

14 §

Till huvudförhandlingen skola parterna kallas.

Vadekäranden skall föreläggas att komma tillstådes vid påföljd att hans vadedalan eljest förfaller. Skall han infinna sig personligen, förelägge hovrätten tillika vite. Vadesvaranden skall, om han är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro eljest finnes vara av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite; förelägges ej vite, skall svaranden erinras om att målet må avgöras utan hinder av hans utvaro.

Hovrätten bestämme tillika, om vittne eller sakkunnig skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skola underrättas om beslutet. Om kallande av vittne eller sakkunnig

16 §

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

Klaganden skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också förelägga honom vite. Om motparten är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, skall han föreläggas vite. Föreläggs motparten inte vite, skall han upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han inte inställer sig.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet.

15 §³⁶

I övrigt skall *vad* som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1 - 6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 14 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

16 §

Vid huvudförhandlingen skall *underrättens dom*, i den mån det erfordras, *uppläsas samt vadekäranden uppgiva*, i vilken del domen överklagas och *vilket yrkande han framställer*. *Vadesvaranden* skall *angiva, huruvida han medger eller bestrider yrkandet*.

Därefter skola, om ej hovrätten finner annan ordning lämpligare, först *vadekäranden* och sedan *vadesvaranden* utveckla sin talan. Part skall yttra sig över vad motparten anført. Äger förhandlingen rum, ehuru svaranden icke är tillstädes, skall genom hovrättens försorg, i den mån det erfordras, ur handlingarna framläggas vad han anført.

Vad tillstädeskommen part anført under skriftväxlingen eller eljest vid målets beredande må ej uppläsas i annat fall, än då hans utsaga vid förhandlingen avviker från den tidigare utsagan eller han underlåter att yttra sig eller eljest särskilda skäl äro däriill.

17 §

I övrigt skall *det* som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1 - 6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall *den överklagade domen redovisas i den omfattning det behövs*. *Klaganden* skall *ange i vilken del domen överklagas och den ändring i domen han yrkar*. *Motparten* skall *ange om han medger eller bestrider yrkandet*.

Därefter skall, om inte hovrätten anser något annat lämpligare, först *klaganden* och sedan *motparten* utveckla sin talan. Varje part skall yttra sig över vad den andra parten anført. Om förhandlingen äger rum trots att klagandens motpart inte är närvarande, skall hovrätten se till att det som denne anført läggs fram ur handlingarna i den utsträckning det behövs.

Om en part är närvarande vid huvudförhandlingen får det som han har anført under förberedelsen läsas upp endast om hans utsaga vid förhandlingen avviker från den tidigare utsagan eller om han inte yttrar sig eller om det annars finns särskilda skäl.

³⁶Senaste lydelse 1987:747.

17 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen *förebringas*. Äger *huvudförhandling* rum, ehuru *vadesvaranden* icke är tillstädes, skall den av honom vid *underrätten* *förebragta* bevisningen, i den mån det *erfordras*, *framläggas* genom *hovrättens* *försorg*.

Om *ej* särskilda skäl *föranleda* annat, bör bevis, som skall *förebringas* genom *protokoll* och *andra handlingar från underrätten*, *framläggas*, innan bevis rörande samma omständighet *omedelbart upptages* av *hovrätten*. Äro rörande samma omständighet flera bevis, böra de *förebringas* i ett sammanhang.

18 §

Efter bevisningens *förebringande* äge parterna *anföra vad de till slutförande av sin talan akta nödigt*.

19 §

Uteblir *vadekäranden* från *rättegångsstillsfälle* för *huvudförhandling*, vare hans *vadetalan förfallen*.

Uteblir *vadesvaranden* och har vite förelagts honom, äge *hovrätten*, då saken är sådan, att *förlikning därom ej* är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite *förordna*, att han skall hämtas till rätten antingen *omedelbart* eller till *en senare dag*.

Kommer part tillstädes genom ombud, då *föreläggande meddelats* honom vid vite att infinna sig personligen, och är saken sådan, att *förlikning därom ej* är tillåten, äge *hovrätten i stället för att förelägga* nytt vite *förordna*, att han

19 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen *läggas fram*. Om *huvudförhandlingen* äger rum trots att *klagandens motpart* inte är närvarande, skall *hovrätten* se till att den bevisning som han lagt fram i *tingsrätten* läggs fram ur *handlingarna* i den *utsträckning* bevisningen har betydelse för målet i *hovrätten*.

Om *inte* särskilda skäl *föranleder* annat, bör ett bevis som *inte omedelbart* skall tas upp av *hovrätten* *läggas fram* innan bevis som rör samma omständighet *omedelbart* tas upp av *hovrätten*. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa *läggas fram* i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen lagts fram får parterna *muntligt slutföra sin talan*.

21 §

Uteblir *klaganden* från *sammanträde* för *huvudförhandling*, *förfaller överklagandet*.

Uteblir *klagandens motpart* och har vite förelagts honom, får *hovrätten*, när *förlikning om saken* inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite *besluta* att han skall hämtas till rätten antingen *omedelbart* eller till *en senare dag*.

Om en part *inställer sig endast* genom ombud när han *förelagts* vid vite att infinna sig personligen, och är *förlikning om saken* inte tillåten, får *hovrätten* *förelägga* nytt vite eller *besluta* att han skall hämtas till rätten an-

skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Har vite förelagts part eller skall part hämtas till rätten och *finnes hämning ej kunna ske, må dock målet avgöras utan hinder av att parten inställt sig allenast genom ombud eller uteblivit.*

20 §³⁷

Har vadekärandens talan förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om käranden uteblir på nytt, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

21 §³⁸

Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om vadetalan medgivits,
2. om det är uppenbart att vade-talan är ogrundad,
3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarar sig inte ha något att erinra häremot, eller
4. om värdet av det varom talan fullföljts uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta

tingen omedelbart eller till en senare dag.

Har vite förelagts en part eller skall parten hämtas till rätten och *kan han inte hämtas, får dock målet avgöras trots att parten inställt sig endast genom ombud eller uteblivit.*

22 §

Har överklagandet förfallit enligt 21 § skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om han för sin utevaro hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om klaganden uteblir på nytt, har han inte rätt att få målet återupptaget.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

³⁷Senaste lydelse 1984:131.

³⁸Senaste lydelse 1984:131.

som har upplupit efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

22 §³⁹

Har hovrätten beslutat, att mål skall avgöras utan huvudförhandling, och finnes ej uppenbart, att parterna redan slutfört sin talan, skall tillfälle därtill lämnas dem.

Utan hinder av tidigare beslut äge hovrätten förordna, att huvudförhandling skall äga rum.

23 §

Har vid huvudförhandlingen i underrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, må ändring i underrättens dom i denna del ej ske, med mindre beviset upptagits ånyo vid huvudförhandlingen i hovrätten eller ock synnerliga skäl föreligga, att dess värde är annat, än underrätten antagit.

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras, om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

24 §

Har, då tredskodom givits, den som yrkat sådan dom väddat mot domen och upptages av motparten gjord ansökan om återvinning,

Om den överklagade domen är en tredskodom och tingsrätten tar upp en av klagandens motpart gjord ansökan om återvinning,

³⁹Senaste lydelse 1954:432.

skall målet av hovrätten visas åter till underrätten att handläggas i samband med återvinningsmålet.

skall målet av hovrätten återförvisas till tingsrätten för att handläggas med återvinningsmålet.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

25 §⁴⁰

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, får vadetalan återkallas.

Vadekäranden får inte ändra sin talan att avse annan del av tingsrättens dom än den som uppgivits i vadeinlagan.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa omständigheter eller bevis, som inte tidigare har förebringats, endast om

1. han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller

2. han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning, får det avvisas, om det inte utan olägenhet kan prövas i målet.

Ett överklagande får återkallas innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats.

En klagande får inte ändra sin talan att avse en annan del av tingsrättens dom än den som uppgetts vid överklagandet.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa omständigheter eller bevis som inte tidigare har lagts fram endast om han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Yrkas först i hovrätten kvittning, får yrkandet avvisas, om det inte utan olägenhet kan prövas i målet.

27 §

Förs talan om jäv mot domare i underrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja underrättens dom i vad den överklagats.

Förs talan om jäv mot en domare i tingsrätten och anser hovrätten att jäv förelegat skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten underrättens dom och grundas beslutet ej därpå, att underrätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga målet till prövning, skall hovrätten tillika visa målet åter till underrätten för erforderlig behandling.

Om befogenhet för hovrätten att, då underrätten varit obehörig,

Undanröjer hovrätten tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort ta upp målet till prövning, skall hovrätten samtidigt återförvisa målet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Bestämmelser om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit

⁴⁰Senaste lydelse 1989:656.

51 kap.

Om *vad* i brottmål

Om *överklagande av domar* i brottmål

1 §

Vill *part vädja mot underrätts*
dom i brottmål, skall *han* inom tre
veckor från den dag, då *domen*
gavs, till *underrätten inkomma*
med vadeinlaga.

En part som vill överklaga tings-
rättens dom i ett brottmål skall
göra detta skriftligen. Skrivelsen
skall ges in till tingsrätten. Den
skall ha kommit in till rätten inom
tre veckor från den dag då domen
meddelades.

2 §

Har ena parten enligt 1 § väddat
mot underrätts dom, äge även
motparten, ehuru han ej iakttagit
vad i nämnda paragraf sägs, föra
talán mot domen; dock ålígge
honom att inom en vecka från den
dag, då vadetiden utgick, till un-
derrätten inkomma med vadein-
laga.

Om ena parten överklagat tings-
rättens dom, har motparten rätt
att överklaga domen inom en
vecka från den dag då den i 1 §
angivna tiden gick ut. Ett över-
klagande som gjorts under sådan
tid förfaller, om det första över-
klagandet återkallas eller av annat
skäl förfaller.

Återkallas eller förfaller *eljest*
den första vadetalan, är ock den
senare vadetalan förfallen.

3 §⁴¹

Finnes vadetalan ej vara fullföljd
inom rätt tid, skall den av under-
rätten avvisas. Har vadeinlaga in-
kommit till hovrätten före vadeti-
dens utgång, skall den omständig-
heten att inlagen inkommit till
underrätten först därefter ej för-
anleda att den avvisas.

Ett överklagande som kommit in
för sent skall avvisas av tings-
rätten. Överklagandet skall dock
inte avvisas om det har kommit in
till hovrätten inom klagotiden.

⁴¹Senaste lydelse 1990:443.

I vadeinlagen skall vadekäranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan föres;

2. grunderna för vadetalan med angivande, i vilket avseende underrettens domskäl enligt kärandens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som käranden yrkar.

Om prövningstillstånd behövs, skall käranden i vadeinlagen ange de omständigheter som han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i vadeinlagen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid vadeinlagen. Vill käranden, att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han angiva det i vadeinlagen jämte skälen därtill. I vadeinlagen skall käranden ock angiva, om han vill, att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, skall det angivas.

Vadeinlagen skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

Överklagandet skall innehålla uppgift om

1. den dom som överklagas,

2. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen, som yrkas,

3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, om sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte tidigare lagts fram skall ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne eller en sakkunnig eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, skall det anges.

Avvisas ej vadetalan, skall underrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden utan dröjsmål

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna

⁴²Senaste lydelse 1993:514.

⁴³Senaste lydelse 1947:616.

till hovrätten insända vadeinlagan med därvid fogade handlingar samt akten.

Är den tilltalade häktad eller framställles i vadeinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25 - 28 kap., eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagan vara att tillgå vid underrätten.

tiden överlämna detta och övriga handlingar i målet till hovrätten.

Handlingarna skall överlämnas genast, om den tilltalade är häktad eller om klaganden framställt ett yrkande som kräver omedelbar prövning såsom begäran om att den tilltalade skall häktas eller om åtgärd som avses i 25 - 28 kap. eller om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd. Till dess att den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

6 §

Föreligger mot vadetalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

7 §⁴⁴

Uppfyller vadeinlagan ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekäranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall vadetalan avvisas, om vadeinlagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 4 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

8 §⁴⁵

För målets beredande skall vadeinlagan med därvid fogade handlingar delges vadesvaranden, som skall föreläggas att avge skriftligt genmäle. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bo-

Om inte annat följer av andra stycket skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligt inom en viss tid. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bo-

⁴⁴Senaste lydelse 1984:131.

⁴⁵Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

stadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det är uppenbart att *vadetalan* är *ogrundad*, får hovrätten dock genast meddela dom i målet *utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas*.

Om tingsrätten har avslagit ett yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller *förordnat om att en sådan åtgärd skall hävas*, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess något annat bestäms. Om tingsrätten har beviljat åtgärd som nu sagts, får hovrätten omedelbart förordna att vidare åtgärd för verkställighet av beslutet inte får äga rum. I frågor om häktning, reseförbud eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken får hovrätten göra ändring i tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

stadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det är uppenbart att *överklagandet* är *ogrundat*, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har tingsrätten avslagit ett yrkande om en åtgärd som avses i 26 - 28 kap. eller *upphävt ett beslut om en sådan åtgärd*, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte skall verkställas. I frågor om häktning, reseförbud eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken får hovrätten ändra tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

9 §⁴⁶

Genmålet skall innehålla yttrande rörande de av vadekäranden anförda grunderna för vaderalan och angivande av de omständigheter vadesvaranden vill anföras.

Svaranden skall i genmålet uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid genmålet. Vill svaranden, att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig skall äga rum eller förnyad syn å stället skall hållas, skall han ange det i genmålet jämte skälen därtill. I genmålet

Motparten skall i sin skrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anført och ange de omständigheter han själv vill anföras.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in till hovrätten. Vill parten att det skall hållas förnyat förhör med ett vittne eller en sakkunnig eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att målsäganden eller den tilltalade

⁴⁶Senaste lydelse 1963:149.

skall *svaranden ock angiva*, om han vill, att målsägande eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud eller, då den tilltalade är svarande, hans försvarare.

skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

10 §⁴⁷

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delgivas vadekäranden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att komma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet.

Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som sänds över till den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet. *Om den som behöver vara närvarande är anhållen eller häktad; skall hovrätten se till att han kan inställa sig.*

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 45 kap. 13 § och 47 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

10 a §⁴⁸

Behövs prövningstillstånd, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant till-

11 §

Behövs prövningstillstånd, skall hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant till-

⁴⁷Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

⁴⁸Införd genom 1993:514.

stånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan *upptas* utan att skriftväxling skett.

11 §

Finner hovrätten erforderligt, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företas, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning, bevis upptages utom huvudförhandlingen eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom utan dröjsmål meddelas.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos hovrätten.

Finnes i mål om allmänt åtal förundersökningen böra fullständigas eller, om förundersökning ej ägt rum, sådan böra företagas, äge hovrätten meddela åklagaren föreläggande därom.

12 §⁴⁹

Hovrätten får bestämma att den som är anhållen eller häktad skall inställas till sammanträde enligt 10 § tredje stycket.

stånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan *tas upp* utan att skriftväxling *har* skett.

12 §

Om hovrätten anser att det behövs, skall hovrätten besluta att ett yttrande av sakkunnig inhämtas, ett skriftligt bevis läggs fram, ett föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, ett bevis upptas utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt begära det hos hovrätten.

Behöver i mål om allmänt åtal åtgärd enligt 23 kap. företas, får hovrätten meddela åklagaren föreläggande om det.

13 §

Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om åklagaren har överklagat endast till den tilltalades förmån,

2. om endast den tilltalade överklagat och hans ändringsyrkande godtas av motparten,

3. om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat eller

4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller vill-

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

⁴⁹Senaste lydelse 1989:656.

korlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövligt.

Avser överklagandet även annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 13 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan, om det inte är uppenbart att de redan gjort detta.

13 §⁵⁰

Så snart målets beredande avslutats, skall hovrätten bestämma tid för huvudförhandlingen. För behandling av rättegångsfrågor eller sådana delar av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Är den tilltalade häktad, skall huvudförhandling hållas inom fyra veckor efter utgången av den tid som anges i 2 §, om det inte till följd av åtgärder som avses i 11 §

15 §

Om inte målet enligt 13 § avgörs utan huvudförhandling, skall hovrätten bestämma tid för sådan förhandling. Tiden skall om möjligt bestämmas efter samråd med parterna. För behandling av en rättegångsfråga eller sådan del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut trots att målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Om den tilltalade är häktad, skall huvudförhandling hållas inom fyra veckor efter utgången av den tid som anges i 2 §, om det inte till följd av åtgärder som

⁵⁰Senaste lydelse 1989:650.

eller andra omständigheter är nödvändigt med längre uppskov. Har den tilltalade häktats efter utgången av den tid som anges i 2 §, skall tiden räknas från den dag han häktades.

avses i 12 § eller andra omständigheter är nödvändigt med längre uppskov. Har den tilltalade häktats efter utgången av den tid som anges i 2 §, skall tiden räknas från den dag han häktades.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

14 §⁵¹

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

En enskild *vadekärande* skall föreläggas att *komma tillstådes* vid påföljd att *hans vadetalan* annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall *han också* erinras om bestämmelsen i 19 § första stycket andra meningen. En enskild *vadesvarande* skall, om *han* är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle *iakta* ett sådant föreläggande, får hovrätten *förordna* att han skall hämtas till rätten. *Meddelas inte något sådant föreläggande eller förordnande* skall svaranden erinras om att målet kan komma att avgöras *utan hinder av att han uteblir*. Hovrätten *förordnar om inställandet* av en tilltalad, som är anhållen eller häktad.

Skall i mål om allmänt åtal målsägande höras i anledning av åklagarens talan, skall han vid vite kallas att *vid huvudförhandlingen* infinna sig personligen.

Hovrätten *bestämme tillika*, om *vittne eller sakkunnig* skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna *skola* underrättas om beslutet. Om *kallande av vittne eller sakkunnig gälle vad i 36 och 40 kap. är stadgat*.

16 §

En enskild *klagande* skall föreläggas att *inställa sig* vid påföljd att *överklagandet* annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall *hovrätten också* *upplysa honom* om bestämmelsen i 21 § första stycket andra meningen. Om en enskild *motpart* är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, skall *han* föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle *följa* ett sådant föreläggande, får hovrätten *besluta* att han skall hämtas till rätten. Om *hovrätten inte förelägger motparten vite eller beslutar att han skall hämtas*, skall *hovrätten upplysa honom* om att målet kan komma att avgöras *även om han inte inställer sig*. Hovrätten skall *se till att en tilltalad som är anhållen eller häktad kan inställa sig*.

Skall i mål om allmänt åtal *en* målsägande höras *med* anledning av åklagarens talan, skall han vid vite kallas att infinna sig personligen.

Hovrätten skall *också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som* skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna *skall* underrättas om beslutet.

⁵¹Senaste lydelse 1984:131.

I övrigt skall *vad* som sägs i 1 kap. 9 § samt 46 kap. 1 - 5 §§, 6 § andra stycket, 7 - 9, 11, 13, 16 och 17 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 14 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

När ett mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får hovrätten *förordna* om lämpliga åtgärder för att målet vid den förhandlingen skall kunna *slutföras*.

I fråga om sådana åtgärder gäller 10 - 12 §§ i detta kapitel.

16 §

Vid huvudförhandlingen skall *underrättens dom*, i den mån det *erfordras*, *uppläsas samt vadekändanden uppgiva*, i vilken del domen överklagas och *vilket yrkande han framställer*. Tillfälle skall lämnas *vadesvaranden* att yttra sig över yrkandet.

Åklagaren eller målsäganden, *då talan föres allenast av denne*, skall *därefter* utveckla åtalet, i den mån det *erfordras* för prövning av *vadetalan*. Har talan *fullföljts* av den *tilltalade*, må dock, om hovrätten finner det *lämpligare*, först den *tilltalade* och *därefter* åklagaren eller målsäganden utveckla sin *tal*. Part skall *erhålla* tillfälle att bemöta *vad motparten* anför. Äger *huvudförhandling* rum, *ehuru vadesvaranden icke är tillstädes*, skall genom hovrättens *försorg*, i den mån det *erfordras*, ur handlingarna *framläggas vad han* anför.

17 §

I övrigt skall *det* som sägs i 1 kap. 9 § samt 46 kap. 1 - 5 §§, 6 § andra stycket, 7 - 9, 11, 13, 16 och 17 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

När ett mål sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, får hovrätten *besluta* om lämpliga åtgärder för att målet skall kunna *slutföras* vid den förhandlingen.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall *den överklagade domen redovisas i den omfattning det behövs*. Klaganden skall *ange* i vilken del domen överklagas och *den ändring i domen han yrkar*. *Motparten* skall lämnas tillfälle att yttra sig över yrkandet.

Därefter skall åklagaren utveckla åtalet i den *utsträckning det behövs* för prövningen av överklagandet. Om talan *förs endast av målsäganden*, gäller detta i stället *denne*. Om hovrätten finner det *lämpligare* får dock en *tilltalad* som överklagat utveckla sin *tal* före åklagaren eller målsäganden. Varje part skall få tillfälle att bemöta *vad den andra parten* anför. Om *förhandlingen* äger rum *trots att klagandens motpart inte är närvarande*, skall hovrätten se till att det som *denne* anför läggs fram ur handlingarna i den *utsträckning det behövs*.

⁵²Senaste lydelse 1987:747.

Vid förhör med målsäganden eller den tilltalade *må* skriftlig uppteckning av vad han anfört inför *underrätten* eller inför åklagare eller polismyndighet *icke uppläsas i annat fall, än då* hans utsaga vid förhöret avviker från den tidigare utsagan eller han vid förhöret underlåter att yttra sig.

17 §

Sedan *parternas* talan *framlagts*, skall bevisningen *förebringas*. Den vid *underrätten* *förebrogta* bevisningen skall genom *hovrättens* försorg, i den mån det är av betydelse för målet i *hovrätten*, *framläggas* sådan den föreligger i *protokoll* och andra handlingar; finner *hovrätten* det lämpligare och samtycka *parterna* därtill, må dock bevisningen *förebringas* av *parterna*.

Om ej särskilda skäl föranleda annat, bör bevis, som skall *förebringas* genom *protokoll* och andra handlingar från *underrätten*, *framläggas*, innan bevis rörande samma omständighet omedelbart *upptages* av *hovrätten*. Äro rörande samma omständighet flera bevis, böra de *förebringas* i ett sammanhang.

18 §

Efter bevisningens *förebringande* äge *parterna* *anföra* vad de till *slutförande* av sin talan *akta nödigt*.

19 §⁵³

Om en enskild *vadekärande* *uteblir* från *huvudförhandling*, *förfaller hans vadetalan*. Detsamma gäller, om en enskild *vadekärande*, som *ålagts* att *infinna sig* per-

Vid förhör med målsäganden eller den tilltalade *får* skriftlig uppteckning av vad han anfört inför *tingsrätten* eller inför åklagare eller polismyndighet *läsas upp endast om* hans utsaga vid förhöret avviker från den tidigare utsagan eller om han *inte yttrar sig*.

19 §

Sedan *parterna* *utvecklat sin talan*, skall bevisningen *läggas fram*. *Hovrätten* skall se till att den bevisning som lagts fram i *tingsrätten* läggs fram ur *handlingarna* i den *utsträckning* bevisningen har betydelse för målet i *hovrätten*.

Om inte särskilda skäl föranleder annat, bör ett bevis som *inte omedelbart* skall *tas upp* av *hovrätten*, *läggas fram* innan bevis som rör samma omständighet omedelbart *tas upp* av *hovrätten*. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa *läggas fram* i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen lagts fram *får parterna* *muntligt slutföra sin talan*.

21 §

Uteblir en enskild *klagande* från *sammanträde* för *huvudförhandling*, *förfaller överklagandet*. Detsamma gäller, om en enskild *klagande* som *förelagts* att *infinna sig*

⁵³Senaste lydelse 1984:131.

sonligen, inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Om en enskild vadesvarande uteblir och vite har förelagts honom, får hovrätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild vadesvarande, som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Underlåter i mål om allmänt åtal en målsägande, som skall höras i anledning av åklagarens talan, att infinna sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts vadesvaranden eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att vadesvaranden inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild vadekärande, som förelagts att infinna sig personligen, inställt sig endast genom ombud.

20 §⁵⁴

Har vadekärandens talan förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om käranden sedan målet återupptagits uteblir från huvudförhandling eller underlåter att följa ett föreläggande att infinna sig personligen, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

personligen inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Uteblir en enskild motpart och har vite förelagts honom, får hovrätten förelägga nytt vite eller besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild motpart som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Om vite har förelagts klagandens motpart eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att han inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild klagande som förelagts att infinna sig personligen inställt sig endast genom ombud.

22 §

Har överklagandet förfallit enligt 21 § skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om han för sin utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om klaganden uteblir på nytt eller inte följer ett föreläggande att infinna sig personligen, har han inte rätt att få målet återupptaget.

⁵⁴Senaste lydelse 1984:131.

21 §⁵⁵

Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om talan av åklagaren förs endast till den tilltalades förmån,

2. om talan, som förs av den tilltalade, biträts av motparten,

3. om det är uppenbart att vade-talan är ogrundad, eller

4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller att ådöma honom påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs utdömande av vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövligt.

Förs talan även om annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 21 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

22 §⁵⁶

Har hovrätten beslutat, att mål skall avgöras utan huvudförhandling, och finnes ej uppenbart, att parterna redan slutfört sin talan, skall tillfälle därtill lämnas dem.

⁵⁵Senaste lydelse 1984:131.

⁵⁶Senaste lydelse 1954:432.

23 §

Har vid huvudförhandlingen i underrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig hörts inför rätten eller syn å stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, må ändring i underrättens dom i denna del ej ske annat än till den tilltalades förmån, med mindre beviset upptagits ånyo vid huvudförhandlingen i hovrätten eller ock synnerliga skäl föreligga, att dess värde är annat, än underrätten antagit.

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras, om den är till förmån för den tilltalade eller om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

24 §

Innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats, må vadetalan återkallas. Åklagare, som i hovrätten fört talan mot den tilltalade, äge till hans förmån ändra sin talan.

Vadekäranden äge ej ändra sin vadetalan att gälla annan gärning än den som avses i vadeinlagen.

Ett överklagande får återkallas innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats. Åklagare som i hovrätten fört talan mot den tilltalade får ändra sin talan till dennes förmån.

En klagande får inte ändra sin talan att gälla en annan gärning än den som avses i överklagandet.

25 §⁵⁷

Hovrätten får inte med anledning av den tilltalades talan eller sådan talan, som åklagaren för till hans förmån, döma till en brottspåföljd som är att anse som svårare eller mer ingripande för den tilltalade än den som tingsrätten dömt till. Hovrätten får dock besluta om överlämnande till särskild vård eller, om tingsrätten beslutat om

Hovrätten får inte med anledning av den tilltalades överklagande eller av åklagarens överklagande till hans förmån, döma till en brottspåföljd som är att anse som svårare eller mer ingripande för den tilltalade än den som tingsrätten dömt till. Hovrätten får dock besluta om överlämnande till särskild vård eller, om tingsrätten

⁵⁷Senaste lydelse 1988:1370.

sådan vård, döma till annan påföljd.

Hovrätten får inte heller med anledning av *tal*an som anges i första stycket besluta om utvisning, om tingsrätten inte meddelat sådant beslut, eller bestämma längre tid än tingsrätten gjort för förbud för den tilltalade att återvända till Sverige.

beslutat om sådan vård, döma till annan påföljd.

Hovrätten får inte heller med anledning av *ett överklagande* som anges i första stycket besluta om utvisning, om tingsrätten inte *har* meddelat sådant beslut, eller bestämma längre tid än tingsrätten gjort för förbud för den tilltalade att återvända till Sverige.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

27 §

Föres talan om jäv mot domare i underrätten och finnes jävet grundat, skall hovrätten undanröja underrättens dom i vad den överklagats.

Förs talan om jäv mot en domare i tingsrätten och anser hovrätten att jäv förelegat, skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten *underrättens dom och grundas beslutet ej därå*, att underrätten varit obehörig eller *eljest icke bort upptaga* målet till prövning, skall hovrätten *tillika visa* målet åter till underrätten för erforderlig behandling.

Undanröjer hovrätten *tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort ta upp* målet till prövning, skall hovrätten *samtidigt återförvisa* målet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Om befogenhet för hovrätten att, då underrätten varit obehörig, hänvisa målet till annan underrätt stadgas i 19 kap. 11 §.

Bestämmelser om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns i 19 kap. 11 §.

30 §

Sedan hovrättens dom eller slutliga beslut vunnit laga kraft, skall den från underrätten mottagna akten jämte avskrift av domen eller beslutet översändas till underrätten.

31 §

Har *talan mot underrätts dom fullföljts allenast såvitt angår annat än ansvar*, skall målet i hovrätten behandlas som tvistemål.

30 §

Har *tingsrättens dom överklagats endast i fråga om annat än ansvar*, skall målet i hovrätten behandlas som tvistemål.

Om besvär

Om överklagande av beslut

1 §⁵⁹

Vill någon överklaga en tingsrätts beslut, skall han ge in en besvärslaga till tingsrätten.

Inlagan skall ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde för förhandling och det inte heller vid något sådant sammanträde har tillkännagivits när beslutet kommer att meddelas, skall dock besvärstiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, om åläggande av reseförbud eller i fråga, som avses i 49 kap. 6 §, är inte inskränkt till viss tid.

I 49 kap. finns bestämmelser om att den, som vill överklaga ett beslut, i vissa fall först skall anmäla missnöje.

2 §⁶⁰

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. Har besvärslaga inkommit till hovrätten före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

Den som vill överklaga en tingsrätts beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten.

Skrivelsen skall ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, om åläggande av reseförbud eller i fråga som avses i 49 kap. 7 § är inte inskränkt till viss tid.

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till hovrätten inom klagotiden.

3 §⁶¹

I besvärslagan skall klaganden uppgiva:

Överklagandet skall innehålla uppgift om

1. det beslut som överklagas,

⁵⁹Senaste lydelse 1990:443.

⁶⁰Senaste lydelse 1993:1408.

⁶¹Senaste lydelse 1963:149.

1. det beslut, mot vilket talan föres;

2. grunderna för besvärstalan; samt

3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Klaganden skall i besvärsinlagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid besvärsinlagan.

Besvärsinlagan skall vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller hans ombud.

2. den ändring i beslutet som yrkas,

3. grunderna för överklagandet,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövnings-tillstånd skall meddelas, om sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte tidigare lagts fram skall ges in samtidigt med överklagandet.

4 §

Avvisas ej besvärstalan, skall underrätten utan dröjsmål till hovrätten insända besvärsinlagan med därvid fogade handlingar samt huvudskrift eller styrkt avskrift av akten, såvitt angår den fullföljda frågan.

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall tingsrätten till hovrätten överlämna detta och övriga handlingar i målet som har betydelse för prövningen av överklagandet.

5 §

Föreligger mot besvärssätalans upptagande annat hinder än i 2 § sägs, må talan av hovrätten omedelbart avvisas.

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

6 §⁶²

Uppfyller besvärsinlagan ej föreskrifterna i 3 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärsinlagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

⁶²Senaste lydelse 1984:131.

7 §⁶³

Finnes motparten böra höras över besvären, skall besvärslagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftlig förklaring.

Ej må, med mindre tillfälle lämnats motparten att förklara sig, ändring göras i underrättens beslut, såvitt angår hans rätt.

Har underrätten i tvistemål avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28 kap., eller förordnat om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har underrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att beslut må verkställas utan hinder av att det icke äger laga kraft, äge hovrätten omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum. Är fråga om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud, må hovrätten ock utan motpartens hörande göra ändring i underrättens beslut.

Om hovrätten finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall överklagandet delges honom med föreläggande att svara skriftligt inom en viss tid.

Det överklagade beslutet får inte utan att motparten har lämnats tillfälle att yttra sig ändras såvitt angår hans rätt.

Har tingsrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om en åtgärd som avses i 26 - 28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att beslutet får verkställas trots att det inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte skall verkställas. Hovrätten får också ändra tingsrättens beslut i fråga om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud utan att höra motparten.

8 §⁶⁴

Förklaringen skall innehålla yttrande rörande de av klaganden anförda grunderna för besvärstalan och angivande av de omständigheter förklaranden vill anföra.

Förklaranden skall i förklaringen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som

Motparten skall i sin skrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anför och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som

⁶³Senaste lydelse 1993:1408.

⁶⁴Senaste lydelse 1963:149.

ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid förklaringen.

Förklaringen skall vara egenhändigt undertecknad av förklaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är förklarande, hans försvarare.

inte tidigare lagts fram skall ges in till hovrätten.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

9 §

Har förklaring inkommit och finnes ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Hovrätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

Om det behövs får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

9 a §⁶⁵

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts över besvären, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan upptas utan att skriftväxling skett.

10 §

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, skall hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

10 §⁶⁶

Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligen, får hovrätten förordna om detta på lämpligt sätt. Hovrätten förordnar om inställandet av den som är anhållen eller häktad.

Vad som sägs i 43 kap. 8 § fjärde stycket gäller även vid förhör enligt första stycket.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

11 §

Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligen, får hovrätten besluta om detta på lämpligt sätt. Hovrätten skall se till att den som är anhållen eller häktad kan inställa sig.

Det som sägs i 43 kap. 8 § fjärde stycket gäller även vid ett förhör enligt första stycket.

⁶⁵Införd genom 1987:747.

⁶⁶Senaste lydelse 1987:1211.

Sedan erforderliga åtgärder vidtagits, skall målet så snart ske kan av hovrätten företagas till avgörande.

12 §

Innan hovrättens slutliga beslut meddelats, må besvärstalan återkallas.

Överklagandet får återkallas innan hovrättens slutliga beslut har meddelats.

13 §

Sedan hovrättens slutliga beslut vunnit laga kraft, skall den från underrätten mottagna akten jämte avskrift av beslutet översändas till underrätten.

Har en part eller intervenient överklagat ett beslut som tagits in i en i dom eller som får överklagas endast i samband med att domen överklagas, och är även domen överklagad, skall målen i hovrätten handläggas gemensamt enligt 50 eller 51 kap.

Första stycket gäller inte om beslutet angår ett ombud, en försvarare, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte var part eller intervenient i tingsrätten.

53 Kap.

Om mål, som upptages omedelbart av hovrätt

Om mål som tas upp omedelbart

1 §

I tvistemål, som skall upptagas omedelbart av hovrätt, äge vad om rättegången vid underrätt är i 42-44 kap. stadgat motsvarande tillämpning.

I tvistemål som skall tas upp omedelbart av en hovrätt tillämpas bestämmelserna om rättegången vid tingsrätt i 42-44 kap.

2 §⁶⁷

I brottmål, som skall upptagas omedelbart av hovrätt, äge vad om rättegången vid underrätt är i 45-47 kap. stadgat motsvarande tillämpning; i dylikt mål gälle dock följande avvikelser:

I brottmål som skall tas upp omedelbart av en hovrätt, tillämpas bestämmelserna om rättegången vid tingsrätt i 45-47 kap. med följande avvikelser:

⁶⁷Senaste lydelse 1964:166.

1. Hovrätten äge ej uppdraga åt åklagaren att utfärda stämning.

2. Hovrätten äge för målets beredande i stämningen förelägga den tilltalade att till hovrätten inkomma med skriftligt genmäle. Genmälet skall med därvid fogade handlingar delgivas åklagaren. Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge hovrätten förordna därom. Rätten äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig.

3. I stället för den tid av en vecka, som i 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § är föreskriven för hållande av huvudförhandling i mål, vari den tilltalade är anhållen eller häktad, skall gälla en tid av två veckor.

4. Förekommer ej anledning till ådömande av annan påföljd än böter, äge hovrätten företaga målet till avgörande utan huvudförhandling; därom gälle vad i 51 kap. 22 § stadgats.

1. Hovrätten får inte uppdraga åt åklagaren att utfärda stämning.

2. Hovrätten skall i stämningen förelägga den tilltalade att svara skriftligt inom en viss tid. Hovrätten skall sända över svaret till åklagaren. Om det behövs får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig.

3. I stället för den tid om en vecka som gäller enligt 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § för hållande av huvudförhandling i vissa fall skall en tid om två veckor gälla.

4. Om det inte finns anledning att döma till någon annan påföljd än böter, får hovrätten avgöra målet utan huvudförhandling. I sådant fall tillämpas 51 kap. 14 §.

54 kap.

Om fullföljd av talan mot hovrätts dom och beslut

Om rätten att överklaga hovrätts domar och beslut

1 §⁶⁸

Talan mot hovrätts dom skall föras genom ansökan om revision.

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten. Ett

En hovrätts dom får överklagas, om inte annat är föreskrivet.

När en hovrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, skall hovrätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om domen skall få överklagas särskilt eller endast i samband med att hovrättens slutliga avgörande överklagas.

⁶⁸Senaste lydelse 1989:656.

avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 § och 53 kap. 1 §.

1 a §⁶⁹

När en hovrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer hovrätten med hänsyn till omständigheterna om talan mot domen skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot hovrättens slutliga avgörande. Talan förs genom ansökan om revision.

2 §

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om förlikning om saken är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om förlikning om saken är tillåten.

2 §

Talan mot hovrätts slutliga beslut skall föras genom besvär. Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talan mot beslutet föras genom ansökan om revision.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts genom slutligt beslut, må han ej fullfölja talan mot beslutet.

3 §

En hovrätts slutliga beslut får överklagas, om inte annat är föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål som avgjorts genom ett slutligt beslut, får han dock inte överklaga beslutet.

Ett beslut av en hovrätt enligt vilket ett mål återförvisats till tingsrätten får överklagas endast om hovrättens prövning innefattar ett avgörande av en fråga som inverkar på målets utgång.

⁶⁹Införd genom 1990:443.

Hovrättens beslut i en överklagad fråga *angående* ersättning till offentlig försvarare får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det föreligger särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 10 § första stycket 1

3 §

Vad i 49 kap. 3 - 5, 7 och 11 §§ är stadgat i fråga om talan mot underrätts beslut äge motsvarande tillämpning beträffande talan mot hovrätts beslut, som ej är slutligt, i där uppkommen eller dit fullföljd fråga, som avses i nämnda lagrum.

4 §

Beträffande hovrätts beslut i annat fall än nu sagts gälla vad i 49 kap. 8 § är stadgat.

5 §⁷¹

Då hovrätten ogillat yrkande om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud eller hävt ett beslut om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud, får talan mot beslutet föras endast i samband med talan mot hovrättens dom eller slutliga beslut.

6 §

Över beslut, varigenom hovrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar hovrättens prövning avgörande av fråga, som inverkar på målets utgång, äge

Hovrättens beslut i en överklagad fråga om ersättning till offentlig försvarare får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det finns särskilda skäl för att pröva om tillstånd skall ges enligt 10 § första stycket 1.

4 §

Det som sägs i 49 kap. 4 - 6, 8 och 11 §§ om överklagande av en tingsrätts beslut skall tillämpas vid överklagande av en hovrätts beslut som inte är slutligt i frågor som avses i de nämnda paragraferna och som uppkommit i hovrätten eller överklagats dit.

5 §

I fråga om hovrättens beslut i annat fall än som anges i 3 eller 4 § tillämpas 49 kap. 3 § andra stycket och 9 §.

6 §

Om hovrätten ogillat ett yrkande om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud eller upphävt ett beslut om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud, får beslutet överklagas endast i samband med att hovrättens dom eller slutliga beslut överklagas.

⁷⁰Införd genom 1989:352.

⁷¹Senaste lydelse 1993:1408.

7 §

Har hovrätt funnit underrätten behörig att upptaga mål, må talan däremot ej föras, med mindre invändningen mot underrättens behörighet grundas å omständighet, som vid fullföljd högre rätt haft att självmant beakta.

Har hovrätten funnit att tingsrätten varit behörig att ta upp ett mål, får hovrättens beslut om detta överklagas endast om invändningen mot tingsrättens behörighet grundas på en omständighet som högre rätt självmant skall beakta vid ett överklagande.

8 §⁷²

Talan får inte föras mot hovrättens beslut angående jäv mot domare i tingsrätt eller i någon dit fullföljd fråga som avses i 49 kap. 4 § första stycket 7 eller 9 eller 6 §. Talan får inte heller föras mot hovrättens beslut att meddela prövningstillstånd.

Ett beslut får inte överklagas, om hovrätten i beslutet

1. prövat en fråga om jäv mot domare i tingsrätt,

2. prövat en till hovrätten överklagad fråga som avses i 49 kap.

5 § första stycket 7 eller 9 eller 7 § eller

3. meddelat prövningstillstånd.

9 §⁷³

Talan mot hovrätts dom eller slutliga beslut i mål eller ärende, som väckts vid tingsrätt får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen meddelat parten tillstånd till detta enligt 10 §. Detsamma gäller talan mot hovrätts slutliga beslut i ett ärende som har direkt samband med ett mål eller ärende som nu sagts, dock inte beslut som avses i 16 §.

Prövningstillstånd krävs för att Högsta domstolen skall pröva hovrättens dom eller slutliga beslut i mål eller ärende som väckts vid tingsrätt. Detsamma gäller hovrättens slutliga beslut i ett ärende som har ett direkt samband med ett sådant mål eller ärende utom i fall som avses i 17 §.

Första stycket gäller inte talan, som i mål om allmänt åtal förs av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller justitieombudsman.

Första stycket gäller inte överklaganden av Riksåklagaren, Justitiekanslern eller Riksdagens ombudsmän i mål om allmänt åtal.

⁷²Senaste lydelse 1987:747.

⁷³Senaste lydelse 1989:352.

Prövningstillstånd *må* meddelas
allenast

1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *talans* prövas av Högsta domstolen; eller

2. om det *föreligger* synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning *föreligger* eller domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, som samtidigt flera likartade mål, som samtidigt *föreligger till bedömande*, må prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

Prövningstillstånd *får* meddelas
endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagandet* prövas av Högsta domstolen eller

2. det *finns* synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att *det finns* grund för resning eller domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål som *har överklagats till Högsta domstolen* får prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss fråga i målet, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet.

I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett prövningstillstånd som begränsats enligt första stycket får Högsta domstolen förklara frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande helt eller delvis.

Meddelas prövningstillstånd utan sådan begränsning som avses i första stycket, gäller *det* domen eller det slutliga beslutet i dess helhet, *såvitt parten för talan mot detta, samt* beslut, som överklagas i samband med talanmot domen eller det slutliga beslutet.

Ett prövningstillstånd som *meddelas* utan sådan begränsning som avses i första stycket gäller

1. domen eller det slutliga beslutet i dess helhet i *den utsträckning parten har överklagat*,

2. *överklagade* beslut som tagits in i domen eller det slutliga beslutet och som inte angår ett ombud, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte var part eller intervenient i hovrätten,

3. *överklagade* beslut som får överklagas *endast* i samband med

⁷⁴Senaste lydelse 1971:218.

⁷⁵Senaste lydelse 1989:352.

att domen eller det slutliga
beslutet överklagas.

I den mån prövningstillstånd ej meddelas och fråga därom ej förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. Erinran därom skall intagas i Högsta domstolens beslut.

I den utsträckning prövningstillstånd inte meddelas och fråga om tillstånd inte heller förklaras vilande, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i Högsta domstolens beslut.

11 a §⁷⁶

Vid talan som avses i 9 § andra stycket får Högsta domstolen, om målet väckts vid tingsrätt, besluta att begränsa prövningen av målet till en viss prejudikatfråga.

Ett beslut som avses i första stycket får meddelas att gälla till dess annorlunda bestäms. Ett sådant beslut fattas enligt de regler som gäller för beslut om prövningstillstånd. Meddelas beslut enligt detta stycke, skall målet i övrigt vila.

I den mån Högsta domstolen inte prövar målet, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i det beslut varigenom prövning vägras.

12 §⁷⁷

Vid avgörandet av om prövningstillstånd skall meddelas behöver hänsyn tas endast till omständigheter som har åberopats av sökanden.

13 §⁷⁸

Förs i mål eller ärende, som väckts vid underrätt, talan mot hovrätts beslut, som ej är slutligt, och har ej i anledning av talan mot hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats prövningstill-

12 §

Vid överklagande som avses i 9 § andra stycket får Högsta domstolen, om målet väckts vid tingsrätt, besluta att begränsa prövningen av målet till en viss prejudikatfråga.

I den utsträckning Högsta domstolen inte prövar målet, skall hovrättens dom eller slutliga beslut stå fast. En upplysning om detta skall tas in i det beslut enligt vilket prövning vägras.

13 §

Vid avgörandet av om prövningstillstånd skall meddelas behöver hänsyn tas endast till sådana omständigheter som har åberopats av klaganden.

14 §

Avser överklagandet ett beslut av hovrätten som inte är slutligt och som meddelats i ett mål eller ärende som väckts vid tingsrätt skall 9 - 13 §§ tillämpas. Detta gäller dock inte om Högsta dom-

⁷⁶Införd genom 1989:352.

⁷⁷Införd genom 1981:1088.

⁷⁸Senaste lydelse 1989:352.

stånd, som enligt 11 § tredje stycket gäller även beslutet, tillämpas 9 - 12 §§.

14 §⁷⁹

Då hovrätt meddelar beslut, varemot talan enligt 5, 6, 7 eller 8 § ej må föras, skall hovrätten i beslutet giva det till känna.

Kan talan mot hovrätts dom eller beslut ej komma under Högsta domstolens prövning, med mindre Högsta domstolen meddelat parten tillstånd därtill, giva hovrätten i samband med underrättelse om talans fullföljande det till känna med angivande av innehållet i 10 §.

15 §⁸⁰

Anser part, att underrättelse, som hovrätten enligt 14 § första stycket meddelat, är oriktig, äge han i samband med fullföljande av talan mot domen eller beslutet påkalla prövning av frågan.

Ej må i annat fall än i första stycket sägs fråga, som där avses, komma under Högsta domstolens prövning. Vad hovrätt i övrigt föreskrivit om sättet för fullföljd av talan skall lända till efterrättelse.

16 §

Över hovrätts beslut, varigenom misshöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller återupptagande eller revisions- eller besvärstalan mot hovrätts dom eller beslut avvisats, må klagan föras genom besvär. Ej må i annat fall fråga, huruvida sådan anmälan

stolen med anledning av talan mot hovrätts dom eller slutliga beslut har meddelat prövnings- tillstånd som enligt 11 § tredje stycket gäller även beslutet.

15 §

Om ett beslut av en hovrätt enligt 3 § andra stycket eller 6, 7 eller 8 § inte får överklagas, skall beslutet innehålla uppgift om det.

Krävs prövningstillstånd i Högsta domstolen, skall hovrätts dom eller beslut innehålla uppgift om det och om innehållet i 10 §.

16 §

Om en part anser att en uppgift enligt 15 § första stycket är oriktig, får han i samband med att domen eller beslutet överklagas begära att Högsta domstolen prövar frågan om rätt att överklaga. I annat fall får frågan inte prövas av Högsta domstolen.

17 §

Ett beslut genom vilket hovrätten avvisat en misshöjesanmälan, en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande av hovrätts dom eller beslut får överklagas. I andra fall får Högsta domstolen inte pröva om en sådan anmälan eller ansökan gjorts eller

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

⁷⁹Senaste lydelse 1971:218.

⁸⁰Senaste lydelse 1971:218.

eller ansökan gjorts eller talan
eljest fullföljts på föreskrivet sätt
eller inom rätt tid, komma under
Högsta domstolens bedömande.

ett överklagande skett inom rätt
tid.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

55 kap.

Om revision

Om överklagande av domar

1 §

Vill part söka revision av hov-
rätts dom, skall han inom fyra
veckor från den dag, då domen
gavs, till hovrätten inkomma med
revisionsinläga.

En part som vill överklaga
hovrättens dom skall göra detta
skriftligen. Skrivelsen skall ges in
till hovrätten. Den skall ha kommit
in till rätten inom fyra veckor från
den dag då domen meddelades.

3 §⁸¹

Finnes revisionstalan ej vara
fullföljd inom rätt tid, skall den av
hovrätten avvisas. Har revi-
sionsinläga inkommit till Högsta
domstolen före revisionstidens ut-
gång, skall den omständigheten att
inlägan inkommit till hovrätten
först därefter ej föranleda att den
avvisas.

2 §

Ett överklagande som kommit in
för sent skall avvisas av hovrätten.
Överklagandet skall dock inte av-
visas om det har kommit in till
Högsta domstolen inom klagotiden.

4 §⁸²

I revisionsinlägan skall revisions-
käranden uppgiva:

1. den dom, mot vilken talan
föres;

2. grunderna för revisionstalan
med angivande, i vilket avseende
hovrättens domskäl enligt käran-
dens mening äro oriktiga; samt

3. i vilken del domen överklagas
och den ändring i domen, som
käranden yrkar.

Erfordras prövningstillstånd,
skall käranden i revisionsinlägan
ange de omständigheter han åbe-

3 §

Överklagandet skall innehålla
uppgift om

1. den dom som överklagas,

2. i vilken del domen överklagas
och den ändring i domen som
yrkas,

3. grunderna för överklagandet
och i vilket avseende hovrättens
domskäl enligt klagandens mening
är oriktiga,

4. de omständigheter som åbe-
ropas till stöd för att pröv-

⁸¹Senaste lydelse 1990:443.

⁸²Senaste lydelse 1981:1088.

ropar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Käranden skall i revisionsinlagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. I tvistemål skall käranden, om beviset ej tidigare förebragts, uppgiva anledningen härtill. Åberopar käranden skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall det i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid revisionsinlagan. I revisionsinlagan skall käranden ock angiva, om han vill, att motparten eller i brottmål målsäganden eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

Är i brottmål den tilltalade anhalten eller häktad, skall det angivas.

Revisionsinlagan skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

5 §⁸³

Avvisas ej revisionstalan, skall hovrätten efter revisionstidens utgång utan dröjsmål till Högsta domstolen insända revisionsinlagan med därvid fogade handlingar samt underrättens och hovrättens akter i målet. Är i brottmål den tilltalade häktad eller framställes i revisionsinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom i tvistemål begäran om kvarstad eller om hävande av sådan åtgärd eller av förordnande, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, eller i brottmål begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25-28 kap.,

ningstillstånd skall meddelas, om sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Om en omständighet eller ett bevis som åberopas i Högsta domstolen inte lagts fram tidigare, skall klaganden i tvistemål förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte tidigare lagts fram skall ges in samtidigt med överklagandet. Klaganden skall också ange om han vill att motparten eller i brottmål målsäganden eller den tilltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

Är i brottmål den tilltalade anhalten eller häktad, skall det anges.

4 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall hovrätten efter utgången av klagotiden överlämna detta och övriga handlingar i målet till Högsta domstolen. Handlingarna skall överlämnas genast, om i brottmål den tilltalade är häktad eller om klaganden framställt ett yrkande som kräver omedelbar prövning såsom i tvistemål begäran om kvarstad eller om upphävande av ett beslut om en sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas trots att den inte har laga kraft, eller i brottmål begäran om att den tilltalade skall häktas eller om åtgärd som avses i 25-28 kap. eller om

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

⁸³Senaste lydelse 1981:828.

eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast.

upphävande av ett beslut om en sådan åtgärd.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

6 §

Föreligger mot revisionstalan upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av Högsta domstolen omedelbart avvisas.

5 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får Högsta domstolen omedelbart avvisa överklagandet.

7 §⁸⁴

Uppfyller revisionsinlagan ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller femte stycket eller är den eljest ofullständig, skall Högsta domstolen förelägga revisionskäranden att avhjälpa bristen.

Följer revisionskäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall revisionstalan avvisas, om revisionsinlagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

6 §

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § första stycket 1-3 eller 5 eller andra stycket eller är det på annat sätt ofullständigt, skall Högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

8 §⁸⁵

För målets beredande skall revisionsinlagan med därvid fogade handlingar delges revisionsvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmål. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Har hovrätten i tvistemål avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26 - 28

7 §

Överklagandet skall delges motparten med föreläggande att svara skriftligt inom en viss tid. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Har hovrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit ett yrkande om en åtgärd som

⁸⁴Senaste lydelse 1984:131.

⁸⁵Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

kap., eller förordnat om hävande av åtgärd, som där sägs, äge Högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har hovrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, eller fastställt underrätts beslut därom, äge Högsta domstolen ock omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum. Är fråga om häktning eller reseförbud, må Högsta domstolen utan motpartens hörande göra ändring i hovrättens beslut.

9 §⁸⁶

Genmålet skall, om ej i tvistemål revisionskärandens yrkande medgives, innehålla yttrande rörande de av honom anförda grunderna för revisionstalan och angivande av de omständigheter revisionssvaranden vill anföra.

Svaranden skall i genmålet uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. I tvistemål skall svaranden, om beviset ej tidigare förebragts, uppgiva anledningen härtill. Åberopar svaranden skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall det i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid genmålet. I genmålet skall svaranden ock angiva, om han vill, att motparten eller i brottmål målsäganden eller den tiltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

Genmålet skall vara egenhändigt undertecknat av svaranden eller hans ombud eller, då i brottmål

avses i 26 - 28 kap. eller upphävt ett beslut om sådan åtgärd, får Högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har hovrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas trots att den inte har laga kraft, eller fastställt tingsrätts beslut om det, får Högsta domstolen omedelbart besluta att tingsrättens eller hovrättens beslut tills vidare inte skall verkställas. I frågor om häktning eller reseförbud får Högsta domstolen ändra hovrättens beslut även om motparten inte hörts.

8 §

Om inte i tvistemål klagandens yrkande medges, skall motparten i sin skrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anført och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Om en omständighet eller ett bevis som åberopas i Högsta domstolen inte lagts fram tidigare, skall parten i tvistemål förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in till Högsta domstolen. Parten skall också ange om han vill att motparten eller i brottmål målsäganden eller den tiltalade skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

⁸⁶Senaste lydelse 1963:149.

10 §⁸⁷

Genmålet skall med därvid fogade handlingar delges revisionskäranden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress, som saknar betydelse för åtalet, skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling erforderlig, äge Högsta domstolen förordna därom. Högsta domstolen äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

11 §⁸⁸

Erfordras prövningstillstånd, skall Högsta domstolen sedan skriftväxlingen har avslutats bestämma om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl till det får frågan tas upp trots att skriftväxling inte har ägt rum.

12 §⁸⁹

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål, vari Högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 a § i allt väsentligt grun-

9 §

Högsta domstolen skall sända över svarsskrivelsen till klaganden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som sänds över till den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det behövs får Högsta domstolen besluta om ytterligare skriftväxling. Högsta domstolen får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

10 §

Behövs prövningstillstånd, skall Högsta domstolen sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

11 §

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål i vilket Högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 § i allt väsentligt grundar

⁸⁷Lydelse enligt prop. 1993/94:143.

⁸⁸Senaste lydelse 1981:1088.

⁸⁹Senaste lydelse 1989:352.

dar avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,

3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten, eller

4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som skall avgöras av Högsta domstolen i dess helhet eller med tolv ledamöter.

Beträffande avgörande i övrigt i Högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 21 § och i brottmål 51 kap. 21 § tillämpas.

12 a §⁹⁰

Om Högsta domstolen med tillämpning av bestämmelserna i 54 kap. 11 eller 11 a § har prövat en prejudikatfråga får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på hovrättens bedömning eller, med undanröjande av lägre rätts dom, återförvisa målet till lägre rätt för fortsatt handläggning.

En prejudikatfråga får avgöras genom dom även i andra fall än som avses i 17 kap. 5 § andra stycket.

avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,

3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten eller

4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som skall avgöras av Högsta domstolen i dess helhet eller med tolv ledamöter.

Beträffande avgörande i övrigt i Högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 13 § och i brottmål 51 kap. 13 § tillämpas.

12 §

Har Högsta domstolen med tillämpning av bestämmelserna i 54 kap. 11 eller 12 § prövat en prejudikatfråga, får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på hovrättens bedömning eller, med undanröjande av lägre rätts dom, återförvisa målet till lägre rätt för fortsatt handläggning.

13 §

Part må ej i tvistemål i Högsta domstolen till stöd för sin talan åberopa *omständighet* eller bevis, som ej tidigare *förebragts*, med mindre han gör sannolikt, att han icke kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre rätt eller han *eljest* haft giltig ursäkt att ej göra det. Framställs först i Högsta domstolen yrkande om kvittning, må det avvisas, om det ej utan olägenhet kan prövas i målet.

I tvistemål får en part i Högsta domstolen till stöd för sin talan åberopa *omständigheter* eller bevis som inte lagts fram tidigare endast om han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre rätt eller han *annars* haft giltig ursäkt att inte göra det.

Om det först i Högsta domstolen framställs ett yrkande om kvittning, får det avvisas, om det inte utan olägenhet kan prövas i målet.

14 §

Har vid huvudförhandling i lägre rätt rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part

Har vid huvudförhandling i lägre rätt rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part

⁹⁰Senaste lydelse 1990:443.

under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn *å* stället hållits och beror avgörandet även i Högsta domstolen av tilltron till den bevisningen, *må i denna del ändring i hovrättens dom i tvistemål eller i brottmål annat än till den tilltalades förmån ej ske, med mindre hovrätten, ehuru beviset ej upptagits vid huvudförhandling i hovrätten, därutinnan gjort ändring i underrättens dom eller ock synnerliga skäl föreligga, att bevisets värde är annat, än hovrätten antagit.*

under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn *på* stället hållits och beror avgörandet även i Högsta domstolen av tilltron till den bevisningen, *får hovrättens dom ändras i den delen endast om hovrätten i samma del ändrat tingsrättens dom utan att ta upp beviset vid huvudförhandling. En sådan ändring får dock göras, om den är till förmån för den tilltalade eller om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än hovrätten antagit.*

15 §⁹¹

Beträffande rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt i tvistemål 50 kap. 10 § tredje och fjärde styckena, 11 - 20 §§, 22 §, 24 § och 25 § första och andra styckena samt i brottmål 51 kap. 8 § fjärde stycket, 10 § tredje och fjärde styckena, 11 - 20 §§, 22, 23 a, 24, 25 och 31 §§ tillämpas.

Vad som sägs i 50 kap. 26 - 29 §§ rörande tvistemål samt i 51 kap. 26 - 29 §§ rörande brottmål om undanröjande av underrätts dom och om återförvisning gäller för Högsta domstolen i fråga om lägre rätts dom.

Vid rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt följande bestämmelser tillämpas:

1. i tvistemål, 50 kap. 10 § tredje och fjärde styckena, 12 §, 14 - 22 §§, 24 § och 25 § första och andra styckena och

2. i brottmål, 51 kap. 8 § fjärde stycket, 10 § tredje och fjärde styckena, 12 §, 14 - 22 §§, *samt 23 a, 24, 25 och 30 §§. Det som sägs i 50 kap. 26 - 29 §§ rörande tvistemål samt i 51 kap. 26 - 29 §§ rörande brottmål om undanröjande av tingsrätts dom och om återförvisning gäller för Högsta domstolen i fråga om lägre rätts dom.*

16 §

Sedan Högsta domstolens dom eller slutliga beslut givits, skola de från hovrätten mottagna akterna jämte avskrifter av domen eller beslutet översändas, hovrättsakten till hovrätten och underrättsakten till underrätten.

⁹¹Senaste lydelse 1989:656.

**Om besvär och om hänskjutande av prejudikatfrågor⁹²
prejudikatfrågor****Om överklagande av beslut
och om hänskjutande av****1 §⁹³**

Vill någon anföra besvär mot hovrätts beslut, skall han inom fyra veckor från den dag, då beslutet meddelades, till hovrätten inkomma med besvärslaga. Har beslut under rättegången meddelats annorledes än vid sammanträde för förhandling, skall dock besvärstiden räknas från den dag då klaganden erhöll del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller om åläggande av reseförbud är inte inskränkt till viss tid.

Om skyldighet att anmäla missnöje mot hovrätts beslut i fråga, som avses i 49 kap. 3 § eller 4 § första stycket 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, stadgas i 54 kap. 3 §.

Den som vill överklaga en hovrätts beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till hovrätten.

Skrivelsen skall ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller om åläggande av reseförbud är inte inskränkt till viss tid.

Av bestämmelser i 49 kap. och 54 kap. 4 § följer att den som vill överklaga ett beslut i vissa fall först skall anmäla missnöje.

3 §⁹⁴

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas. Har besvärslaga inkommit till Högsta domstolen före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till hovrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.

2 §

Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av hovrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till Högsta domstolen inom klagotiden.

⁹²Senaste lydelse av rubriken 1989:352.

⁹³Senaste lydelse 1993:1408.

⁹⁴Senaste lydelse 1990:443.

I besvärslagan skall klaganden uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan föres;

2. grunderna för besvärstalan; samt

3. den ändring i beslutet, som klaganden yrkar.

Erfordras prövningstillstånd, skall klaganden i besvärslagan ange de omständigheter han åberopar till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Klaganden skall i besvärslagan uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid besvärslagan.

Besvärslagan skall vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller hans ombud.

5 §

Avvisas ej besvärstalan, skall hovrätten utan dröjsmål till Högsta domstolen insända besvärslagan med därvid fogade handlingar samt huvudskrift eller styrkt avskrift av underrättens och hovrättens akter i målet, såvitt angår den fullföljda frågan.

6 §

Föreligger mot besvärstalans upptagande annat hinder än i 3 § sägs, må talan av Högsta domstolen omedelbart avvisas.

3 §

Överklagandet skall innehålla uppgift om

1. det beslut som överklagas,

2. den ändring i beslutet som yrkas,

3. grunderna för överklagandet,

4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, om sådant tillstånd krävs, och

5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte tidigare lagts fram skall ges in samtidigt med överklagandet.

4 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall hovrätten till Högsta domstolen överlämna detta och övriga handlingar i målet som har betydelse för prövningen av överklagandet.

5 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får Högsta domstolen omedelbart avvisa överklagandet.

⁹⁵Senaste lydelse 1981:1088.

7 §⁹⁶

Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller fjärde stycket eller är den eljest ofullständig, skall Högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

8 §

Finnes motparten böra höras över besvären, skall besvärslagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftlig förklaring.

9 §⁹⁷

Förklaringen skall innehålla yttrande rörande de av klaganden anförda grunderna för besvärstalan och angivande av de omständigheter förklaranden vill anföra.

Förklaranden skall i förklaringen uppgiva de bevis han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis, som ej tidigare förebragts, skall i huvudskrift eller styrkt avskrift fogas vid förklaringen.

Förklaringen skall vara egenhändigt undertecknad av förklaranden eller hans ombud eller, då i brottmål den tilltalade är förklarande, hans försvarare.

6 §

Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § första stycket 1-3 eller 5 eller andra stycket eller är det på annat sätt ofullständigt, skall Högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet, skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i Högsta domstolen.

7 §

Om Högsta domstolen finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall överklagandet delges honom med föreläggande att svara skriftligt inom en viss tid.

8 §

Motparten skall i sin skrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anfört och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som inte tidigare lagts fram, skall ges in till Högsta domstolen.

⁹⁶Senaste lydelse 1984:131.

⁹⁷Senaste lydelse 1963:149.

10 §

Har förklaring inkommit och finnes ytterligare skriftväxling erforderlig, äge Högsta domstolen förordna därom. Högsta domstolen äge tillika meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid även föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig. Part må föreläggas att inkomma med mer än en skrift, endast om särskilda skäl äro därtill.

11 §

Erfordras prövningstillstånd och har motparten hörts över besvären, bestämme Högsta domstolen, sedan skriftväxlingen avslutats, om sådant tillstånd skall meddelas. När skäl äro därtill, må frågan upptagas, ehuru skriftväxling ej ägt rum.

12 §⁹⁸

Beträffande rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt 52 kap. 10 - 12 §§ samt 55 kap. 12 a § första stycket tillämpas.

13 §

Sedan Högsta domstolens slutliga beslut meddelats, skola de från hovrätten mottagna akterna jämte avskrifter av beslutet översändas, hovrättsakten till hovrätten och underrättsakten till underrätten.

9 §

Om det behövs får Högsta domstolen besluta om ytterligare skriftväxling. Högsta domstolen får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att komma in med mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

10 §

Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, skall Högsta domstolen sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

11 §

Vid rättegången i Högsta domstolen skall i övrigt 52 kap. 11 - 13 §§ samt 55 kap. 12 § första stycket tillämpas.

Vid tillämpning av 52 kap. 12 § första stycket skall en gemensam handläggning av mål ske enligt 55 kap. i stället för enligt 50 eller 51 kap.

⁹⁸Senaste lydelse 1989:352.

14 §⁹⁹

Vad i detta kapitel är stadgat äge motsvarande tillämpning i fråga om besvär, som avses i 8 kap. 8 §; i dylikt mål gälle dock följande avvikelser:

1. Den som vill anföra besvär skall inom fyra veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet, till advokatsamfundet inkomma med besvärslaga.

2. Om ej särskilda skäl föranleder annat, skola klaganden och, då talan föres av justitiekanslern, även motparten höras muntligen i Högsta domstolen.

3. Tillfälle skall lämnas det organ inom advokatsamfundet, som meddelat beslutet, att inkomma med skriftlig förklaring och att, då part höres muntligen, därvid yttra sig.

4. Advokatsamfundets beslut att avvisa en besvärstalan får överklagas till Högsta domstolen genom besvär. Därvid tillämpas 1.

12 §

I fråga om överklagande enligt 8 kap. 8 § tillämpas 1 - 11 §§ med följande avvikelser:

1. Klaganden skall ge in sin skrivelse till advokatsamfundet. Den skall ha kommit in till samfundet inom fyra veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

2. Om inte särskilda skäl föranleder annat, skall klaganden och, när talan förs av Justitiekanslern, även motparten höras muntligen i Högsta domstolen.

3. Det organ inom advokatsamfundet som meddelat beslutet skall lämnas tillfälle att inkomma med skriftlig förklaring och att yttra sig i samband med att en part hörs muntligt.

4. Ett beslut av advokatsamfundet genom vilket överklagandet avvisas får överklagas hos Högsta domstolen. Bestämmelserna i 1 skall då tillämpas.

15 §¹⁰⁰

Om parterna har ingått ett sådant avtal som avses i 49 kap. 1 § om att inte överklaga tingsrättens dom, får tingsrätten med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen.

13 §

Om parterna har ingått ett sådant avtal som avses i 49 kap. 2 § om att inte överklaga tingsrättens dom, får tingsrätten med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen.

16 §¹⁰¹

En fråga som hänskjutits enligt 15 § får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att dom-

14 §

En fråga som hänskjutits enligt 13 § får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att dom-

⁹⁹Senaste lydelse 1989:113.

¹⁰⁰Införd genom 1989:352.

¹⁰¹Införd genom 1989:352.

stolen meddelat tillstånd till detta. Sådant tillstånd får ges endast i den mån det gäller en sådan prejudikatfråga som avses i 54 kap. 11 § första stycket.

Frågan om prövningstillstånd får prövas utan att parterna fått tillfälle att yttra sig.

17 §¹⁰²

Om prövningstillstånd meddelas enligt 16 §, skall Högsta domstolen pröva prejudikatfrågan med tillämpning av reglerna i 8, 10 och 12 §§.

stolen meddelat tillstånd till detta. Sådant tillstånd får ges endast i den mån det gäller en sådan prejudikatfråga som avses i 54 kap. 11 § första stycket.

15 §

Om prövningstillstånd meddelas enligt 14 §, skall Högsta domstolen pröva prejudikatfrågan med tillämpning av reglerna i 7, 9 och 11 §§.

57 Kap.

Om mål, som *upptages* omedelbart av Högsta domstolen

Om mål som *tas upp* omedelbart

1 §

I mål, som skall *upptagas* omedelbart av Högsta domstolen, äge vad i 53 kap. är *stadgat motsvarande tillämpning*.

I mål som skall *tas upp* omedelbart av Högsta domstolen *skall* 53 kap. *tillämpas*.

58 kap.

11 §

Har någon försuttit *laga tid* för fullföljande av talan mot dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupptagande och förelåg för hans underlåtenhet *laga förfall*, som han icke kunde i rätt tid anmäla, må på ansökan av honom den försuttna tiden återställas.

Om någon har försuttit *den tid* som gäller för överklagande av dom eller beslut eller för ansökan om återvinning eller återupptagande, får på ansökan av honom den försuttna tiden återställas, om han hade *laga förfall*.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

¹⁰²Införd genom 1989:352.

Om *besvär* över domvillaOm *klagan* över domvilla1 §¹⁰³

Dom, som vunnit laga kraft, skall *på besvär* av den, vilkens rätt domen rör, på grund av domvilla undanröjas:

1. om målet har tagits upp trots att det har förelegat ett rättegångshinder, som högre rätt haft att beakta självmant vid ett överklagande,

2. om domen givits mot någon, som inte har varit rätteligen stämd och inte heller har fört talan i målet, eller genom domen någon, som inte har varit part i målet, lider förfång,

3. om domen är så mörk eller ofullständig att det inte framgår därav, hur rätten dömt i saken eller

4. om i rättegången förekommit annat grovt rättegångsfel, som kan antas ha inverkat på målets utgång.

Besvär över domvilla enligt första stycket 4 som grundas på en omständighet som inte tidigare har åberopats i målet skall avvisas, om klaganden inte gör sannolikt att han har varit förhindrad att åberopa omständigheten i rättegången eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Dom som vunnit laga kraft skall *efter klagan* av den vars rätt domen rör på grund av domvilla undanröjas

3. om domen är så mörk eller ofullständig att det inte framgår av domen, hur rätten *har* dömt i saken eller

4. om *det* i rättegången förekommit *något* annat grovt rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång.

Klagan över domvilla enligt första stycket 4 som grundas på en omständighet som inte tidigare har åberopats i målet skall avvisas, om klaganden inte gör sannolikt att han har varit förhindrad att åberopa omständigheten i rättegången eller han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

2 §¹⁰⁴

Den som vill *besvära sig* över domvilla skall *ge in en skriftlig besvärslaga* till hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall till Högsta domstolen.

Besvär skall *föras*, om de grundas på någon omständighet som avses i 1 § 1 eller 4, inom sex månader från det att domen vann laga kraft, och, om *besvären*

Den som vill *klaga* över domvilla skall *göra detta skriftligt*. *Skrivelsen* skall *ges in* till hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall till Högsta domstolen.

Om *klagan* grundas på någon omständighet som avses i 1 § 1 eller 4 skall *skrivelsen ges in* inom sex månader från det att domen vann laga kraft. Grundas *klagan*

¹⁰³Senaste lydelse 1989:656.

¹⁰⁴Senaste lydelse 1989:656.

grundas på någon omständighet som avses i 1 § 2, inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om domen. Fick han kännedom om domen, innan den vann laga kraft, skall tiden räknas från den dag, då domen vann laga kraft.

på någon omständighet som avses i 1 § 2, skall skrivelsen ges in inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om domen. Fick han kännedom om domen innan den vann laga kraft, skall tiden räknas från den dag då domen vann laga kraft.

3 §¹⁰⁵

Om besvär över domvilla och fullföljd av talan mot hovrätts beslut i sådant ärende äge i övrigt vad i 52, 54 och 56 kap. är stadgat motsvarande tillämpning; beträffande besvär, som skola upptagas omedelbart av Högsta domstolen, gälle dock ej bestämmelserna om prövningstillstånd.

Rätten äge, när skäl äro därtill, förordna, att, till dess annorlunda föreskrives, vidare åtgärd för verkställighet av domen ej må äga rum.

Undanröjes domen och grundas beslutet ej därå, att rätten varit obehörig eller eljest icke bort upptaga målet till prövning, skall tillika förordnas, att ny handläggning skall äga rum vid den rätt, som meddelat domen.

Om ersättning för kostnad gälle vad om rättegångskostnad är stadgat.

I fråga om klagan över domvilla och överklagande av hovrätts beslut i sådant ärende skall i övrigt 52, 54 och 56 kap. tillämpas. I fråga om klagan som skall prövas omedelbart av Högsta domstolen gäller dock inte bestämmelserna om prövningstillstånd.

När det finns anledning till det får rätten besluta att domen tills vidare inte får verkställas.

Undanröjs domen av annat skäl än att rätten varit obehörig eller av annan anledning inte bort ta upp målet till prövning, skall rätten samtidigt besluta att ny handläggning skall äga rum vid den rätt som meddelat domen.

I fråga om ersättning för kostnad gäller bestämmelserna om rättegångskostnad.

4 §

Vad i 1 - 3 §§ är stadgat om dom äge motsvarande tillämpning beträffande rättsens beslut.

Det som sägs i 1 - 3 §§ om dom skall tillämpas även när det gäller rättsens beslut.

4 a §¹⁰⁶

Om talan mot avgörande av annan myndighet än tingsrätt skulle ha fullföljts i tingsrätt eller

5 §

Om ett avgörande av annan myndighet än tingsrätt skulle ha överklagats hos tingsrätt eller hov-

¹⁰⁵Senaste lydelse 1971:218.

¹⁰⁶Införd genom 1988:1451.

hovrätt, *anför*s besvär över domvillan i ärendet *skriftligen* hos hovrätten.

I fråga om besvär enligt första stycket tillämpas 1 §, 2 § andra stycket och 3 §.

5 §¹⁰⁷

Strafföreläggande, som godkänts av den misstänkte, skall efter besvär undanröjas:

1. om godkännandet *icke* kan anses som en giltig viljeförklaring;
2. om vid ärendets behandling förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt; eller
3. om föreläggandet *eljest ej* överensstämmer med lag.

Har strafföreläggande undanröjts, *må ej* därefter för samma gärning dömas till eller föreläggas svårare straff.

6 §¹⁰⁸

Den som vill *besvåra sig* över strafföreläggande skall till den *underrätt*, som ägt upptaga åtal för brottet, *inkomma med besvär*sinlaga.

Besvär skola *föras* inom ett år, sedan åtgärd för verkställighet av föreläggandet företogs hos den misstänkte. Om besvär, som *nu* sagts, äga i övrigt bestämmelserna i 52 kap. 2, 3 och 5 - 12 §§ *mot-*svarande tillämpning. Bestämmelse som avser hovrätt gäller därvid i stället *underrätten*.

rätt, *får klagan* över domvillan i ärendet *göras skriftligt* hos hovrätten.

I fråga om klagan enligt första stycket tillämpas 1 §, 2 § andra stycket och 3 §.

6 §

Strafföreläggande som godkänts av den misstänkte skall efter klagan undanröjas

1. om godkännandet *inte* kan anses som en giltig viljeförklaring,
2. om *det* vid ärendets behandling *har* förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt eller
3. om föreläggandet av *annan anledning inte* överensstämmer med lag.

Har strafföreläggande undanröjts, *får inte* därefter för samma gärning dömas till eller föreläggas svårare straff.

7 §

Den som vill *klaga på* strafföreläggande skall *göra detta skrift-*ligen. Skrivelsen skall ges in till den *tingsrätt som haft att ta upp* åtal för brottet.

Skrivelsen skall *ha kommit in till tingsrätten* inom ett år *efter det att* åtgärd för verkställighet av föreläggandet företogs hos den misstänkte. I fråga om *handläggningen* skall 52 kap. 2, 3 och 5 - 12 §§ *tillämpas*. Bestämmelse som avser hovrätt gäller därvid i stället *tings-*rätten.

¹⁰⁷Senaste lydelse 1959:257.

¹⁰⁸Senaste lydelse 1966:249.

Om fullföljd av talan mot under-
rättens beslut i anledning av be-
svär över strafföreläggande äga
bestämmelserna i 49 och 52 kap.
motsvarande tillämpning.

Mot hovrättens beslut må talan
ej föras.

I mål, som avses i 6 eller 7 §,
äger rätten, när skäl äro därtill,
förordna, att till dess annorlunda
föreskrives, vidare åtgärd för verk-
ställighet av strafföreläggandet ej
får äga rum.

Bestämmelserna i 5 - 8 §§ äga
motsvarande tillämpning i fråga
om besvär över godkänt föreläg-
gande av ordningsbot. I mål om
besvär över sådant föreläggande är
allmän åklagare motpart till den
misstänkte.

I fråga om överklagande av
tingsrättens beslut med anledning
av klagan på strafföreläggande
gäller 49 och 52 kap.

Hovrättens beslut får inte över-
klagas.

När det finns anledning till det
får rätten i mål som avses i 7 eller
8 § besluta att strafföreläggandet
tills vidare inte får verkställas.

Bestämmelserna i 6 - 9 §§ skall
tillämpas även i fråga om godkänt
föreläggande av ordningsbot. I
mål om klagan på sådant föreläg-
gande är allmän åklagare motpart
till den misstänkte.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

2. Förekommer det i en lag eller en författning som har beslutats av
regeringen en hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en
föreskrift i denna lag tillämpas i stället den nya föreskriften.

3. Har en dom eller ett beslut meddelats före ikraftträdandet, gäller
äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som
vill överklaga skall iaktta.

¹⁰⁹Införd genom 1966:249.

¹¹⁰Införd genom 1966:249.

¹¹¹Införd genom 1968:193.

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 9 § äktenskapsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

9 §¹¹²

Bestämmelserna om särskilda rättsmedel i 58 och 59 kap. rättegångsbalken skall tillämpas i fråga om bodelning som förrättats av bodelningsförrättare. Härvid skall *vad* som sägs i 58 kap. 10 a och 13 §§ och 59 kap. 4 a § rättegångsbalken om *fullföljd av talan* gälla klander av bodelning.

Bestämmelserna om särskilda rättsmedel i 58 och 59 kap. rättegångsbalken skall tillämpas i fråga om bodelning som förrättats av bodelningsförrättare. Härvid skall *det* som sägs i 58 kap. 10 a och 13 §§ och 59 kap. 5 § rättegångsbalken om *överklagande* gälla klander av bodelning.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹¹²Införd genom 1988:1452.

2. 3 Förslag till lag om ändring i jordabalken

Prop. 1993/94:190

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 14 § jordabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

14 §

Talan mot beslut i inskrivningsärende föres i hovrätten. Besvärslagan skall inges till inskrivningsmyndigheten.

Besvärstiden är i fråga om slutligt beslut fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. Detsamma gäller beslut varigenom ansökan förklarats vilande.

Besvär över beslut som införts i fastighetsboken eller tomträttsboken skall antecknas i denna. När slutligt beslut med anledning av besvären vunnit laga kraft, skall anteckning ske om innehållet i beslutet.

Ett beslut i inskrivningsärende får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Klagotiden i fråga om slutligt beslut är fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. Detsamma gäller beslut enligt vilket ansökan har förklarats vilande. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Ett överklagande av ett beslut, som har förts in i fastighetsboken eller tomträttsboken, skall antecknas där. När det slutliga beslutet med anledning av överklagandet har vunnit laga kraft, skall beslutets innehåll antecknas.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

2.4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Prop. 1993/94:190

Bilaga 5

Häriigenom föreskrivs att 37 kap. 8 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

8 §¹¹³

Bestämmelserna i 7 § första stycket tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn.

Den som har dömts till skyddstillsyn får genom besvär hos hovrätt föra talan mot övervakningsnämnds beslut i frågor som avses i 26 kap. 15 § eller 28 kap. 7 eller 11 §. Besvärstiden räknas från den dag då han erhöll del av beslutet.

Den som har dömts till skyddstillsyn får hos hovrätten överklaga ett beslut av övervakningsnämnd i frågor som avses i 26 kap. 15 § eller 28 kap. 7 eller 11 §. Skrivelsen skall ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. I hovrätten tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹¹³Senaste lydelse 1983:240.

2.5 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Prop. 1993/94:190

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 10 - 12 §§, 13 kap. 14 och 16 §§ samt rubriken till 18 kap. utsökningsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

10 §

Ansökan om resning eller återställande av försutten tid, beslut *varigenom* sådan ansökan har beviljats eller *besvär* över domvilla hindrar *ej* verkställighet, om *ej* annat *förordnas med anledning av ansökningen eller besvären*.

Ansökan om resning eller återställande av försutten tid, beslut *enligt vilket en* sådan ansökan har beviljats eller *klagan* över domvilla hindrar *inte* verkställighet, om *inte rätten beslutar* annat.

11 §¹¹⁴

Utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning *varigenom* någon har ålagts betalningsskyldighet får verkställas genast, om inte något annat *förordnas* med anledning av ansökan om återvinning eller *besvär*. Har gäldenären sökt återvinning eller överklagat, tillämpas *vad* som sägs i 6 § om underrätts dom.

Utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning *genom vilket* någon har ålagts betalningsskyldighet får verkställas genast, om inte något annat *beslutas* med anledning av ansökan om återvinning eller *överklagande*. Har gäldenären sökt återvinning eller överklagat, tillämpas *det* som sägs i 6 § om underrätts dom.

12 §¹¹⁵

Utslag eller beslut i mål om handräckning verkställs, utom i fall som avses i 11 §, såsom lagakraftätagande dom, om inte något annat *förordnas* med anledning av ansökan om återvinning eller *besvär*.

Utslag eller beslut i mål om handräckning verkställs, utom i fall som avses i 11 §, såsom lagakraftätagande dom, om inte något annat *beslutas* med anledning av ansökan om återvinning eller *överklagande*.

13 kap.

14 §¹¹⁶

Medel får *ej* betalas ut utan att säkerhet ställs, om

1. utmätning har skett med stöd av 3 kap. 5 § 1 eller 6 § och exekutionstuteln *ej* har vunnit laga kraft eller utmätning har skett på grund

¹¹⁴Senaste lydelse 1990:748.

¹¹⁵Senaste lydelse 1991:849.

¹¹⁶Senaste lydelse 1991:848.

av utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning och gäldenären har sökt återvinning eller överklagat,

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

2. utmätning har skett hos dödsbo för fordran som ej var förenad med särskild förmånsrätt i egendomen och den tid som anges i 8 kap. 6 § första stycket ej har gått till ända,

3. rätten till medlen är beroende av besvär som har anförts över utmätningen eller den utmätta egendomens försäljning eller av talan som avses i 4 kap. 20 - 22 eller 26 §,

3. rätten till medlen är beroende av ett överklagande av utmätningen eller den utmätta egendomens försäljning eller av talan som avses i 4 kap. 20 - 22 eller 26 §,

4. fördelning som har skett vid fördelningssammanträde ej har vunnit laga kraft,

5. i annat fall tvist råder om vem som är betalningsberättigad.

16 §

Besvär över verkställd fördelning hindrar ej att belopp som ej berörs av besvären betalas ut.

Att en verkställd fördelning överklagas hindrar inte att belopp som inte berörs av överklagandet betalas ut.

18 kap. *Besvär*

18 kap. *Överklagande*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs att 51 och 52 §§ samt rubriken närmast före 51 § lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om besvär

Om överklagande

51 §

Över inskrivningsdomarens beslut enligt denna lag må klagan föras hos hovrätten genom besvär.

Inskrivningsdomarens beslut enligt denna lag får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsdomaren. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Beträffande anförda besvär även som beslut som av inskrivningsdomaren eller högre rätt meddelas i anledning av besvären skall anteckning verkställas i inskrivningsboken.

Överklagandet samt sådana beslut som inskrivningsdomaren eller domstol meddelar med anledning av överklagandet skall antecknas i inskrivningsboken.

52 §

Har beslut, varigenom ansökan om in-tecknings beviljande helt eller till någon del avslagits, blivit till följd av besvär ändrat, vare sökanden pliktig att senast å den inskrivningsdag, som infaller näst efter tre månader från det beslutet om ändringen vann laga kraft, förete detsamma hos inskrivningsdomaren, vid äventyr att i annat fall den in-teckning, som på grund av beslutet beviljas, gäller såsom vore den sökt först å den dag beslutet företes för inskrivningsdomaren.

Om en domstol efter överklagande ändrar ett beslut enligt vilket en ansökan om beviljande av in-teckning helt eller delvis har avslagits, skall sökanden senast på den inskrivningsdag som infaller näst efter tre månader från det att beslutet om ändringen vann laga kraft visa upp domstolens beslut hos inskrivningsdomaren. Gör han inte detta, gäller en sådan in-teckning som beviljas på grund av beslutet som om den hade sökts först på den dag beslutet uppvisas för inskrivningsdomaren.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöskyddslagen (1969:387)
dels att 61 §¹¹⁷ skall upphävas,
dels att 59 och 60 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

59 §¹¹⁸

Koncessionsnämndens beslut i mål om miljöskyddsavgift överklagas hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol. I fråga om sådan talan gäller följande.

Koncessionsnämndens beslut som innebär ett avgörande av saken överklagas genom vad. Detsamma gäller beslut vari nämnden i samband med avgörande av saken har avgjort frågor om kvarstad eller ersättning till en part eller skyldighet för en part att utge ersättning.

Koncessionsnämndens beslut överklagas genom besvär då nämnden har

Ett slutligt beslut av Koncessionsnämnden får överklagas särskilt, om beslutet innebär att nämnden

1. ogillat invändning om jäv mot en ledamot i nämnden eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,

2. avvisat ett ombud eller ett biträde,

3. avvisat en ansökan om åläggande av miljöskyddsavgift,

4. avskrivit ett ärende om åläggande av miljöskyddsavgift,

5. förelagt någon att medverka på annat sätt än genom inställelse inför nämnden och underlåtenhet att iaktta föreläggandet kan medföra en särskild påföljd för honom,

6. utdömt vite eller annan påföljd för underlåtenhet att iaktta föreläggande eller ådömt straff för en förseelse i förfarandet eller ålagt ett vittne eller en sakkunnig att ersätta kostnad som har vållats genom försummelse eller tredska,

3. förelagt någon att medverka på annat sätt än genom inställelse inför nämnden och underlåtenhet att iaktta föreläggandet kan medföra en särskild påföljd för honom,

4. utdömt vite eller annan påföljd för underlåtenhet att iaktta föreläggande eller ådömt straff för en förseelse i förfarandet eller ålagt ett vittne eller en sakkunnig att ersätta kostnad som har vållats genom försummelse eller tredska,

¹¹⁷Senaste lydelse av 61 § 1986:1157.

¹¹⁸Senaste lydelse 1987:760.

7. förordnat angående undersökning av egendom eller annan liknande åtgärd,

8. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet eller

9. utan samband med avgörande av saken utlåtitt sig om kvarstad eller ersättning till en part eller skyldighet för en part att utge ersättning.

Andra beslut får överklagas endast i samband med överklagande av ett beslut som innebär avgörande av saken.

5. förordnat angående undersökning av egendom eller annan liknande åtgärd,

6. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet eller

7. utan samband med avgörande av saken utlåtitt sig om kvarstad eller ersättning till en part eller skyldighet för en part att utge ersättning.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

60 §¹¹⁹

En vadeinlaga eller en besvärshandling skall ha kommit in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Den som vill överklaga skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

I övrigt tillämpas vid överklagande av ett beslut som innebär att saken avgörs bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts domar i tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten. Vid överklagande av annat beslut tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

I fråga om rättegångskostnaderna tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om allmänt åtal. Beträffande Naturvårdsverket gäller i stället för bestämmelserna i rättegångsbalken om föreläggande för part och parts utelämnande i tvistemål det som är föreskrivet för åklagare.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har Koncessionsnämnden meddelat ett beslut före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iaktta.

¹¹⁹Senaste lydelse 1986:1157.

2.8 Förslag till lag om ändring i ackordslagen (1970:847)

Prop. 1993/94:190

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 41 § ackordslagen (1970:847) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

41 §¹²⁰

Tingsrättens beslut i en fråga som enligt denna lag skall prövas av rätten får överklagas för sig, om inte något annat följer av 32 § första stycket, 35 § eller 36 § tredje stycket.

Talan mot ett beslut som avses i första stycket förs genom besvär i hovrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om beslut om förhandling om offentligt ackord räknas dock besvärstiden från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Ett beslut som avses i första stycket får överklagas hos hovrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om beslut om förhandling om offentligt ackord räknas dock klagotiden från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹²⁰Senaste lydelse 1990:1073.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹²¹

Regeringsrätten består av *aderton* regeringsråd eller det högre antal som *av särskilda skäl finnes erforderligt*. Minst två tredjedelar av antalet regeringsråd skall vara lagfarna. Regeringsråden får *icke* inneha eller utöva annat ämbete.

Regeringsråd *utnämnes* av regeringen. Regeringen förordnar ett av regeringsråden att vara domstolens ordförande.

När ett regeringsråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Regeringsrätten, får den som avgått med ålderspension från sin tjänst som regeringsråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om regeringsråd skall även tillämpas på ersättare.

Om regeringsråds tjänstgöring i Lagrådet är särskilt föreskrivet.

Regeringsrätten består av *sexton* regeringsråd eller det högre antal som *behövs*. Minst två tredjedelar av antalet regeringsråd skall vara lagfarna. Regeringsråden får *inte* inneha eller utöva *något* annat ämbete.

Regeringsråd *utnämns* av regeringen. Regeringen förordnar ett av regeringsråden att vara domstolens ordförande.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹²¹Senaste lydelse 1991:1820.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § samt 4 kap. 12, 13, 15 och 16 §§ lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹²²

Arbetsdomstolen är överrätt i mål som enligt 2 § *upptagits* vid tingsrätt och *därifrån fullföljs*.

Att i Arbetsdomstolen *talas* i visst fall *kan föras mot* beslut, som meddelats av annan myndighet än tingsrätt, *föreskrivs* i lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Arbetsdomstolen prövar *besvär* över domvilla i fråga om tingsrätts avgörande i mål som avses i 2 § och i fråga om de avgöranden av annan myndighet som avses i andra stycket. Frågor om resning och återställande av försutten tid beträffande sådana avgöranden prövas av Högsta domstolen.

Arbetsdomstolen är överrätt i mål som enligt 2 § *tagits upp* av tingsrätt och *som överklagas*.

Att i visst fall *ett* beslut som meddelats av annan myndighet än tingsrätt *kan överklagas hos* Arbetsdomstolen *följer* av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Arbetsdomstolen prövar *klaغان* över domvilla i fråga om tingsrätts avgörande i mål som avses i 2 § och i fråga om de avgöranden av annan myndighet som avses i andra stycket. Frågor om resning och återställande av försutten tid beträffande sådana avgöranden prövas av Högsta domstolen.

4 kap.

12 §

Talan mot tingsrätts dom eller beslut *fullföljes* i Arbetsdomstolen *genom vad eller besvär* enligt vad som *föreskrives* i 49 kap. rättegångsbalken. *Talan skall fullföljas på sätt och inom tid* som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ eller 52 kap. 1 § rättegångsbalken.

En tingsrätts dom eller beslut *får överklagas hos* Arbetsdomstolen enligt *bestämmelserna* i 49 kap. rättegångsbalken. *Överklagandet skall ske inom den tid* som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ eller 52 kap. 1 § rättegångsbalken.

13 §

I fullföljdsinlagan skall uppges det avgörande *mot vilket talan fullföljes*, *den ändring häri som yrkas samt grunderna för den full-*

Överklagandet skall innehålla uppgift om det avgörande som överklagas, den ändring i avgörandet som yrkas samt grun-

¹²²Senaste lydelse 1992:124.

följda talan. Uppgift skall även lämnas om de bevis som åberopas till stöd för denna talan och vad som skall styrkas med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis som ej tidigare förebragts skall inges samtidigt med fullföljdsinlagan. Inlagan skall vara undertecknad av den som fullföljer talan eller av hans ombud.

I mål som fullföljes genom vad skall vadekäranden i inlagan även uppges om han vill att förnyat förhör med vittne eller sakkunnig eller part skall äga rum eller att förnyad syn skall hållas.

derna för överklagandet. Uppgift skall även lämnas om de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet.

Vid överklagande av en tingsrätts dom skall klaganden i skrivelsen även ange om han vill att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller hållas en förnyad syn.

15 §

Sedan målets beredande avslutats, skall Arbetsdomstolen företaga målet till avgörande så snart det kan ske.

Mål som fullföljes genom vad får företagas till avgörande utan huvudförhandling, om ej muntlig bevisning skall förebringas eller eljest särskilda skäl föranleder annat.

Mål som fullföljes genom besvär företages till avgörande utan huvudförhandling.

Avser överklagandet en tingsrätts dom, får målet avgöras utan huvudförhandling, om någon muntlig bevisning inte skall tas upp och inte heller något annat särskilt skäl föranleder annat.

Avser överklagandet ett tingsrättsbeslut, avgörs målet utan huvudförhandling.

16 §

Till huvudförhandling skall part och ställföreträdare för part kallas att infinna sig personligen, om hans närvaro behövs för utredningen. Skall personlig inställelse ske, kan Arbetsdomstolen förelägga vite.

Uteblir vadekäranden från sammanträde för huvudförhandling, är hans vadetalan förfallen. Erinran härom skall intagas i kallelsen till sammanträdet. Förklaras vadekärandens talan ha förfallit, kan han hos Arbetsdomstolen göra ansökan om målets återupptagande enligt vad som föreskrives i 50 kap. 20 § rättegångsbalken.

Uteblir vadesvaranden från sammanträde för huvudförhandling, företages målet till förhandling och avgörande utan hinder av hans

Uteblir klaganden från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. En upplysning om detta skall tas in i kallelsen till sammanträdet. Har överklagandet förfallit, kan klaganden hos Arbetsdomstolen ansöka om återupptagande av målet enligt 50 kap. 22 § rättegångsbalken.

Uteblir motparten företas målet till förhandling och avgörande utan hinder av hans utevaro, om hans närvaro inte är av betydelse

utevaro, om hans närvaro *ej* är av betydelse för målets handläggning eller utredning. *En upplysning om detta* Erinran härom skall tas in i kallelsen till sammanträdet. skall intagas i kallelsen till sammanträdet.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

Uppskjutes påbörjad huvudförhandling, skall förhandlingen fortsättas snarast möjligt. Ny huvudförhandling behöver ej hållas i anledning av sådant uppskov.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har tingsrätt meddelat dom eller beslut före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iaktta.

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 2 § lagen (1976:600) om offentlig anställning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

2 §¹²³

I tvist om tillämpningen av 7 kap. 3 § äger domstolen för tiden intill dess lagakraftgående dom eller beslut föreligger förordna, att anställningen skall upphöra när arbetstagaren har uppnått ålder som avses i nämnda lagrum.

<i>Mot</i> beslut enligt första stycket	<i>Ett</i> beslut enligt första stycket
som tingsrätt har meddelat under rättegången skall talan föras särskilt genom besvär.	som tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹²³Senaste lydelse 1977:533.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:839) om statens va-nämnd

dels att 23 § skall upphävas,

dels att 19 - 21 §§ och rubriken före 19 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Fullföljd av talan

Överklagande

19 §¹²⁴

Talan mot beslut av nämnden, som innebär avgörande av saken, föres genom vad. Detsamma gäller i fråga om beslut, varigenom nämnden i samband med avgörande av saken utlåtitt sig om ersättning enligt 14 § eller i annan fråga som gäller allmän rättshjälp och som rör part.

Mot nämndens beslut, varigenom nämnden avvisat ansökan, avskrivit mål, utlåtitt sig om ersättning enligt 12 § tredje stycket eller 13 § eller i annat fall än som avses i första stycket utlåtitt sig om ersättning enligt 14 § eller i annan fråga som gäller allmän rättshjälp eller utlåtitt sig i fråga som avses i 15 §, föres talan genom besvär. Mot annat av nämnden meddelat beslut som ej innebär avgörande av saken får talan föras endast i samband med sådan talan som avses i första stycket första punkten.

Beslut av nämnden får verkställas som domstols dom.

20 §¹²⁵

Talan mot nämndens beslut föres hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol.

Ett slutligt beslut av nämnden får överklagas.

Ett beslut av nämnden får överklagas särskilt, om beslutet innebär att nämnden prövat

1. en fråga om ersättning enligt 12 § tredje stycket eller 13 eller 14 §,

2. en fråga som gäller allmän rättshjälp, eller

3. en fråga som avses i 15 §.

Andra beslut av nämnden får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

Nämndens beslut överklagas hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol.

¹²⁴Senaste lydelse 1987:759.

¹²⁵Senaste lydelse 1986:1174.

En vadeinlaga och en besvärshandling skall ha kommit in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

21 §¹²⁶

Beträffande nämndens handläggning vid överklagande och beträffande rättegången i hovrätten gäller, med de avvikelser som följer av 22 §, i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål och om besvär.

Den som vill överklaga skall göra detta skriftligt. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till nämnden inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

I övrigt tillämpas vid överklagande av ett beslut i vilket saken avgörs, om inte annat följer av 22 §, bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts domar i tvistemål. Vid överklagande av annat beslut tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har nämnden meddelat ett beslut före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iaktta.

¹²⁶Senaste lydelse 1986:1174.

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

15 kap.

7 §¹²⁷

Beslut varigenom myndighet har avslagit enskilds begäran att få ta del av handling eller lämnat ut allmän handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller annars förfoga över den, får överklagas av sökanden. Om inte annat följer av andra – fjärde styckena, överklagas beslutet hos kammarrätten eller, såvitt gäller kammarrätts beslut i där väckt ärende, hos Regeringsrätten. Har beslutet meddelats av organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket tillämpas bestämmelserna i 23 – 25 §§ och 30 § första meningen förvaltningslagen (1986:223) om överklagande.

Har beslut som avses i första stycket meddelats av tingsrätt och rör det handling i domstols rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet, överklagas det hos hovrätten. Motsvarande beslut av hovrätt i där väckt eller dit överklagat ärende överklagas hos Högsta domstolen. Vid överklagande av tingsrätts eller hovrätts beslut tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av beslut.

Första och andra styckena gäller inte för beslut av riksdagen, regeringen, Högsta domstolen eller Regeringsrätten.

Att beslut av statsråd skall överklagas hos regeringen föreskrivs i 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen.

Angående rätt att överklaga beslut av myndighet som lyder under riksdagen är särskilt föreskrivet.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹²⁷Lydelse enligt prop. 1993/94:133.

Härigenom föreskrivs att 43 § lagen (1982:80) om anställningsskydd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Mål som avses i 34 - 36 §§ skall handläggas skyndsamt.

Ett yrkande om beslut enligt 34 § tredje stycket, 35 § andra stycket eller 36 § andra stycket får *ej* bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess annat *förordnas*. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt *genom besvär*.

Ett yrkande om beslut enligt 34 § tredje stycket, 35 § andra stycket eller 36 § andra stycket får *inte* bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess annat *beslutas*. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

2.15 Förslag till lag om ändring i vattenlagen (1983:291)

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om vattenlagen (1983:291)

dels att 13 kap. 66 § skall upphävas,

dels att 13 kap. 65 samt 67 - 69 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

65 §¹²⁸

Vattendomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Vattenöverdomstolen. I stället för de tider som föreskrivs i 50 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken gäller för vad fyra veckor och för anslutningsvad två veckor.

Vattendomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Vattenöverdomstolen. I stället för de tider som föreskrivs i 50 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken gäller fyra veckor respektive två veckor.

67 §

Vattendomstolens beslut i överklagade frågor som avses i 12 kap. 37 § första stycket 1 och 3 samt fjärde stycket får inte överklagas.

Vattendomstolens beslut i frågor som avses i 34 § överklagas särskilt genom besvär. Beslut i fråga som avses i 55 § andra stycket får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

Vattendomstolens beslut i frågor som avses i 34 § får överklagas särskilt. Beslut i fråga som avses i 55 § andra stycket får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

68 §

Har i ett ansökningsmål, vari kungörelse enligt 22 § har utfärdats, sökanden överklagat vattendomstolens dom eller beslut, får Vattenöverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av vade- eller besvärslagan med därvid fogade handlingar skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av vattendomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

Har i ett ansökningsmål, vari kungörelse enligt 22 § har utfärdats, sökanden överklagat vattendomstolens dom eller beslut, får Vattenöverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av överklagandet skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av vattendomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

¹²⁸Senaste lydelse 1990:454.

I kungörelsen skall uppges att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

att *skriftligt genmäle eller skriftlig förklaring* skall ha *inkommit* till Vattenöverdomstolen inom den tid, minst tre veckor från det att kungörandet skedde, som Vattenöverdomstolen bestämt.

Kungörelsen skall införas i den eller de ortstidningar som vattenöverdomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Första - tredje styckena gäller också i förrättningsmål, vari kungörelse enligt 58 § har utfärdats, oavsett om sökanden eller någon annan har klagat.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, skall delgivning anses ha skett.

I kungörelsen skall uppges att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

att *en svarsskrivelse* skall ha *kommit in* till Vattenöverdomstolen inom den tid, minst tre veckor från det att kungörandet skedde, som Vattenöverdomstolen bestämt.

69 §

Vademål får avgöras av Vattenöverdomstolen utan huvudförhandling, om den skulle sakna betydelse för prövningen. Om parterna på ömse sidor har begärt huvudförhandling, skall den äga rum, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Ett mål där en dom har överklagats får avgöras av Vattenöverdomstolen utan huvudförhandling, om den skulle sakna betydelse för prövningen. Om parterna på ömse sidor har begärt huvudförhandling, skall den äga rum, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Vid huvudförhandling får utredningen läggas fram genom Vattenöverdomstolens försorg i den omfattning som domstolen bestämmer.

Om Vattenöverdomstolen i ett överklagat ansöknings- eller förrättningsmål finner att vite eller annan påföljd för utevaro bör föreläggas någon part, får föreläggandet inte tillkännages parten genom kungörelse som avses i 68 § utan det skall delges parten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994. Har vattendomstol meddelat ett beslut före ikraftträdandet, gäller äldre bestämmelser i fråga om rätten att överklaga och om vad den som vill överklaga skall iakttä.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om
stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Prop. 1993/94:190
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 38 och 39 §§ samt rubriken närmast före 38 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Besvär

Överklagande

38 §

Inskrivningsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas genom besvär hos hovrätten av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 §.

Inskrivningsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos hovrätten av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 §. *Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut, om inte annat följer av 39 §.*

Beslut om föreläggande enligt 28 § får inte överklagas.

39 §

Besvär över inskrivningsmyndighetens beslut enligt denna lag skall ges in till inskrivningsmyndigheten och vara ställda till hovrätten.

Ett beslut som innefattar prövning av en fråga om fastställande eller återvinning av skatt får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har *en part* överklagat beslutet och vill även motparten överklaga *det*, skall dennes besvär ha kommit in till hovrätten inom två månader från det att delgivning som avses i 52 kap. 7 § rättegångsbalken har skett. Hovrätten skall pröva frågan om *motpartens besvärstalan har fullföljts på föreskrivet sätt och inom rätt tid.*

Om ett beslut som avses i andra stycket har överklagats på be-

Ett beslut som innefattar prövning av en fråga om fastställande eller återvinning av skatt får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har *ena parten* överklagat beslutet och vill även motparten överklaga, skall dennes *skrivelse* ha kommit in till hovrätten inom två månader från det att delgivning som avses i 52 kap. 7 § rättegångsbalken har skett. Hovrätten skall *i sådant fall* pröva frågan om överklagandet har skett inom rätt tid.

Vid överklagande av ett beslut som avses i andra stycket skall

*hörigt sätt skall hovrätten alltid hovrätten, om målet tas upp till Prop. 1993/94:190
höra klagandens motpart över be- prövning, alltid höra motparten. Bilaga 5
svären.*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 24 § samt rubriken före 24 § lagen (1984:649) om företagshypotek skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Besvär

Överklagande

24 §

Beslut i inskrivningsärenden överklagas till hovrätten. Besvärslagan skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Besvärstiden är i fråga om slutligt beslut fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra.

Besvär över beslut som har förts in i företagsinteckningsregistret skall antecknas där. När slutligt beslut med anledning av besvären har vunnit laga kraft skall anteckning göras om beslutets innehåll.

Ett beslut i inskrivningsärende får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Klagotiden i fråga om slutligt beslut är fyra veckor från den inskrivningsdag till vilken beslutet är att hänföra. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.

Ett överklagande av ett beslut som har förts in i företagsinteckningsregistret, skall antecknas där. När det slutliga beslutet med anledning av överklagandet har vunnit laga kraft, skall beslutets innehåll antecknas.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 9 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 kap.

9 §¹²⁹

Ett sådant beslut av tingsrätten som avses i 5 § får överklagas *genom besvär* i hovrätten. Överklagandet skall ske inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om ett konkursbeslut eller ett beslut om nedläggning av en konkurs på grund av frivillig uppgörelse, räknas dock tiden för överklagande från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslut om åläggande av reseförbud, om skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass, om förbud att utfärda pass samt om någons häktande eller kvarhållande i häkte får överklagas utan inskränkning till viss tid. Detsamma gäller klagan mot ett beslut på den grunden att förfarandet onödigt uppehålls genom beslutet.

Ett sådant beslut av tingsrätten som avses i 5 § får överklagas *hos* hovrätten. Överklagandet skall ske inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Är det fråga om ett konkursbeslut eller ett beslut om nedläggning av en konkurs på grund av frivillig uppgörelse, räknas dock tiden för överklagande från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹²⁹Senaste lydelse 1990:457.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 19 § sjölagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.¹³⁰

19 §

Beslut i registerärenden får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen *med överklagandet* skall ges in till registermyndigheten.

Ett slutligt beslut skall överklagas inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet fattades.

Beslut i registerärenden får överklagas hos hovrätten. Skrivelsen skall ges in till registermyndigheten.

Ett slutligt beslut skall överklagas inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet fattades. *Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut.*

Ett överklagande av ett beslut som finns infört i registret skall antecknas där. När ett slutligt beslut med anledning av ett överklagande har vunnit laga kraft, skall beslutets innehåll antecknas.

Om ett registerärende enligt beslut av högre rätt skall tas upp till ny handläggning av registermyndigheten, skall det ske utan dröjsmål efter det att beslutet kommit till myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994.

¹³⁰Lydelse enligt prop. 1993/94:000.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-03-18

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt en lagrådsremiss den 17 februari 1994 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i äktenskapsbalken,
3. lag om ändring i jordabalken,
4. lag om ändring i brottsbalken,
5. lag om ändring i utskökningsbalken,
6. lag om ändring i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg,
7. lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387),
8. lag om ändring i ackordslagen (1970:847),
9. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
10. lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbets-tvister,
11. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
12. lag om ändring i lagen (1976:839) om statens va-nämnd,
13. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
14. lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd,
15. lag om ändring i vattenlagen (1983:291),
16. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
17. lag om ändring i lagen (1984:649) om företagshypotek,
18. lag om ändring i konkurslagen (1987:672) och
19. lag om ändring i sjölagen (1994:000).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av jur.dr. Peter Fitger.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

Allmänna synpunkter

Förslaget innehåller en rad förändringar i de kapitel i balken som gäller processen i hovrätten och i Högsta domstolen. En primär utgångspunkt är därvid att ersätta det nuvarande, för allmänheten tämligen svårförståeliga systemet i fråga om fullföljd av talan mot skilda avgöranden med ett mer enhetligt system. I sammanhanget har vidare föreslagits en rad ändringar i bl.a. berörda kapitel som har till syfte antingen att bättre anpassa bestämmelserna till nuvarande förhållanden eller att ge dem en något modernare språkdräkt och därmed förhoppningsvis göra dem mer lättfattliga. I rätt stor utsträckning har dessa förslag fått till följd att den nuvarande paragrafindelningen i skilda kapitel har frångåtts.

Lagrådet har vid sin granskning av det remitterade förslaget till en början konstaterat, att det på åtskilliga håll i uppställningen av lagtexten i "Nuvarande lydelse" respektive "Föreslagen lydelse" förekommer att texten i båda dessa spalter har kursiverats i sin helhet uppenbarligen av det enda skälet att texten flyttats från en annan paragraf än den i vilken den nu föreslås få sin plats. Det kan på goda grunder ifrågasättas om denna teknik är ändamålsenlig. Enligt Lagrådets mening skulle möjligheterna att överblicka de föreslagna ändringarnas omfattning och inriktning i hög grad underlättas om det i stället i sådana fall under "Nuvarande lydelse" redovisas var ifrågavarande bestämmelse nu har sin plats och att kursivering sedan förekommer enbart för att utmärka vilka ändringar av texten som förslaget innehåller.

Ett huvudsyfte med remissen är, som nyss antytts, att förenkla formerna för och terminologin när det gäller fullföljd av talan mot skilda avgöranden till hovrätt och Högsta domstolen. Förslaget innebär i denna del bl.a. att en sådan talan i samtliga fall skall betecknas som ett "överklagande". Som en i och för sig naturlig följd härav utmönstras bl.a. de nuvarande begreppen "vadeinlaga", "besvärslinlaga" och "revisionsinlaga". En annan föreslagen terminologisk förändring är att den numera något ålderdomliga beteckningen "genmäle" ersätts med ordet "svarsskrivelse". I stället för vade-, besvärslin- eller revisionsinlaga används i det remitterade förslaget alternativt beteckningarna "överklagandet" eller "skrivelsen". Detta bruk är emellertid inte konsekvent genomfört. Det förekommer således att "överklagandet" ibland avser den processuella åtgärden som sådan (t.ex. i 50 kap. 2 §) men i andra sammanhang uppenbarligen används som en synonym för skrivelsen (t.ex. i 50 kap. 4 §, vilken paragraf anger vad "överklagandet skall innehålla"). Det betänkliga i en sådan sammanblandning av betydelser framträder rätt tydligt när det i t.ex. 50 kap. 3 § föreskrivs, att ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Enligt ordalagen kan bestämmelsen möjligen inge en klagande den föreställningen att överklagandet, dvs. i detta fall den skriftliga handlingen, vid en försening inte ens kommer att tas emot av tingsrätten. I 50 kap. 5 § finns också en föreskrift om "en kopia av överklagandet".

Det finns i detta sammanhang anledning konstatera, att det i den praktiska rättstillämpningen säkerligen kommer att finnas ett påtagligt behov av att på något sätt kunna särskilja ifrågavarande skrivelse från andra som en klagande kan komma att ge in till domstolen under målets handläggning där. Med utgångspunkt från att det nuvarande "genmålet" i 50 kap. 10 § ges beteckningen "svarsskrivelsen" kan det i så fall te sig naturligt att kalla ifrågavarande handling "klagoskrivelsen". Rent språkligt sett framstår emellertid denna ordsammansättning som ganska tungfotad. En mer naturlig beteckning, som har bättre förutsättningar att bli utnyttjad även i "vardagslag", är då "klagoskriften".

Mot bakgrund av vad nyss anförts förordar Lagrådet att de ändringarna vidtas i det remitterade förslaget att det görs en klar åtskillnad mellan överklagandet som processuell åtgärd, å ena sidan, och den därvid föreskrivna skriftliga handlingen, å andra sidan. Det kommer

därmed bl.a. inte att behöva uppstå någon tvekan om att det som i vissa fall avvisas eller förfaller är den processuella åtgärden.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 6

Det finns ytterligare en terminologisk fråga som bör uppmärksammas i detta sammanhang. I balken förekommer således en hel del skilda begrepp angående någons närvaro. Här används bl.a. begreppen "inställt sig", "infunnit sig personligen", "kommit tillstådes", "uteblir", "uteblivit" och "frånvaro".

I det remitterade förslaget används ibland uttrycket "hans närvaro" i ett sammanhang där det är fråga om partens inställelse, dvs. att denne skall infinna sig personligen eller genom ombud (se bl.a. 50 kap. 16 § andra stycket). På andra ställen i balken där uttrycket närvaro förekommer är det däremot uppenbart fråga om en personlig närvaro (se t.ex. 11 kap. 5 § första stycket).

Det sagda visar att det i varje fall för en lekman kan vara rätt så vanskligt att i alla sammanhang rätt tolka vad som avses gälla i fråga om parts närvaro. Lagrådet förordar därför att användningen av ifrågasvarande uttryck görs så enhetlig som möjligt samt att det i görligaste mån klart anges när det är fråga om att någon skall komma personligen.

För att belysa hur de här förordade ändringarna i det remitterade förslaget lämpligen kan åstadkommas har Lagrådet i en bilaga till detta protokoll sammanställt ett förslag till ny lydelse av 50 kap. i berörda delar. Förslaget innehåller även vissa redaktionella jämkningar och förtydliganden i förhållande till det remitterade förslaget.

Eftersom åtskilliga bestämmelser i följande kapitel har utformats efter förebild från remissförslaget angående 50 kap. förutsätter Lagrådet att vad sålunda anförts och förordats beaktas även när det gäller dessa bestämmelser. Beträffande beteckningen "klagoskrift" bör dock för tydlighetens skull anmärkas, att en användning av detta eller annat liknande uttryck inte torde vara motiverad på andra ställen än i 32 och 50-56 kap. samt i vattenlagen.

17 kap.

7 §

I paragrafens tredje stycke i gällande lydelse finns en bestämmelse som innebär att det i domen skall anges vad en part, som har rätt att överklaga eller ansöka om återvinning, skall iaktta om han vill utnyttja sin rätt. I remissen föreslås att bestämmelsen ges en ändrad lydelse. Enligt den nya lydelsen skall det av domen framgå om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återvinning och vad parten i sådant fall skall iaktta. Den nya avfattningen innebär således den sakliga nyheten att det i domen alltid skall ges besked om huruvida parterna har eller inte har rätt att överklaga eller ansöka om återvinning. Såvitt framgår av vad som anförts i motiveringen till förslaget synes emellertid någon saklig ändring av nu angiven innebörd inte vara avsedd. Mot den bakgrunden förordar Lagrådet att bestämmelsen i tredje stycket ges följande lydelse:

"Om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återvinning skall det i domen anges vad han i så fall skall iaktta."

Av skäl som redovisats i anslutning till 7 § förordar Lagrådet att andra stycket i förevarande paragraf ges följande lydelse:

"Om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återupptagande av målet skall det i beslutet anges vad han i så fall skall iaktta."

30 kap.

5 och 10 §§

Av skäl som redovisats i anslutning till 17 kap. 7 § förordar Lagrådet att tredje respektive andra stycket i förevarande paragrafer ges följande lydelse:

(5 §)

"Om en part har rätt att överklaga skall det i domen anges vad han i så fall skall iaktta."

(10 §)

"Om en part har rätt att överklaga eller att ansöka om återupptagande av målet skall det i beslutet anges vad han i så fall skall iaktta."

32 kap.

2 §

Paragrafen reglerar i sin nuvarande lydelse sådan delgivning av stämning eller vade-, besvärs- eller revisionsinlägga, som skall ombesörjas av part. Har det, då rätten företager målet, inte inkommit något bevis om att delgivning skett inom föreskriven tid eller på föreskrivet sätt och har inte heller motparten efterkommit det till honom riktade föreläggandet är enligt paragrafens första mening partens talan förfallen. I lagrådsremissen föreslås att denna bestämmelse ändras i flera hänseenden. Bl.a. byts med anledning av det föreslagna nya enhetliga systemet för överklagande orden "vade-, besvärs- eller revisionsinlägga" ut mot "ett överklagande". Som framgår av vad Lagrådet anfört under rubriken allmänna synpunkter anser Lagrådet emellertid att begreppen vade-, besvärs- och revisionsinlägga bör ersättas med "klagoskrift".

I remissen föreslås vidare i uppenbart syfte att modernisera lagtexten att orden "då rätten företager målet" byts ut mot "när rätten skall avgöra målet". Den föreslagna lydelsen kan emellertid inte anses ha samma innebörd som nuvarande lydelse. Med att rätten "företager målet" avses att rätten handlägger målet. Ordet "avgöra" bör därför bytas ut mot "handlägga".

Mot bakgrund av det anförda föreslår Lagrådet att paragrafens första mening ges följande lydelse:

"Skall en stämning eller en klagoskrift delges genom en parts försorg och har det, när rätten skall handlägga målet, inte kommit in något bevis till rätten om att delgivning skett på föreskrivet sätt och har inte heller motparten inställt sig eller yttrat sig över saken, är partens talan förfallen."

I tredje stycket i denna paragraf sägs att i fråga om "meddelade prövningstillstånd" skall 54 kap. 11 § tredje stycket och 14 § tillämpas.

Tredje stycket i 54 kap. 11 § innehåller bestämmelser om vad ett inte begränsat prövningstillstånd skall anses omfatta. I 14 § i samma kapitel ingår inget annat om meddelade prövningstillstånd än en hänvisning till nyss berörda tredje stycke i 11 §.

På grund av det anförda föreslår Lagrådet att hänvisningen till 54 kap. 14 § i förevarande stycke såsom onödigt tas bort ur lagtexten.

13 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 12 a §. I paragrafens andra stycke har det tagits in delvis nya regler om prövningstillstånd för överklagande som avser enskilt anspråk som handlagts tillsammans med ett brottmål. Bestämmelserna är något svårlästa. Enligt Lagrådets mening skulle de vinna i överskådlighet om andra styckets andra mening ändras och ges följande lydelse:

"Krävs inte prövningstillstånd enligt första stycket eller meddelas sådant tillstånd, och avser överklagandet frågan om den tilltalade begått gärning som föranlett enskilt anspråk, behövs inte tillstånd för prövning av anspråket."

Såvitt gäller femte stycket i förevarande paragraf hänvisas till vad Lagrådet anför under föregående paragraf.

50 kap.

19 §

Andra stycket i förevarande paragraf innehåller vissa bestämmelser angående den ordning i vilken bevis skall förebringas vid huvudförhandling i hovrätt. I första meningen nämns därvid både bevis "som inte omedelbart skall tas upp av hovrätten" och bevis som "omedelbart tas upp av hovrätten". Detta förhållande gör bestämmelsen något svåräst. Lagrådet förordar därför att paragrafen i denna del får den utformning som framgår av bilagan till detta protokoll.

20 §

I denna paragraf återfinns den nuvarande bestämmelsen i 50 kap. 18 § i redaktionellt omarbetat skick. Det är inte avsett att omarbetningen skall medföra någon ändring i sak. Enligt den nya lydelsen får parterna sedan bevisningen lagts fram muntligt slutföra sin talan. Ordet "muntligt" saknar motsvarighet i gällande lydelse.

Lagrådet vill här erinra om att 43 kap. 5 § innehåller regler angående muntlighet i tingsrätt vid huvudförhandling i tvistemål. Dessa regler är enligt 50 kap. 17 § tillämpliga även i hovrätt. Enligt Lagrådets mening finns det inte skäl att i förevarande paragraf återkomma till kravet på muntlighet. Ordet "muntlighet" bör därför utgå ur lagtexten. Även i övrigt bör lagtexten jämkas.

"Sedan bevisningen lagts fram skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan."

25 §

I paragrafens fjärde stycke föreslås en redaktionell ändring. Enligt Lagrådets mening skulle bestämmelsen i fjärde stycket vinna i överskådlighet om den ges följande lydelse (jfr 55 kap. 13 § andra stycket):

"Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning och kan det inte utan olägenhet prövas i målet, får yrkandet avvisas."

51 kap.

10 §

I denna paragrafs tredje stycke finns en bestämmelse om möjlighet att hålla sammanträde under förberedelsen i hovrätten. I andra meningen anges därtill att hovrätten, för det fall att den som behöver vara närvarande vid sammanträdet är anhållen eller häktad, skall "se till" att han kan inställa sig.

Enligt Lagrådets mening kan det sålunda använda uttryckssättet i andra meningen ge anledning till viss tvekan angående omfattningen av hovrättens skyldigheter i förevarande sammanhang. Lagrådet förordar därför att bestämmelsen i denna del ges en utformning som nära ansluter till gällande bestämmelse i 12 §. Andra meningen i tredje stycket kan då lämpligen ges följande lydelse:

"Hovrätten får besluta att den som är anhållen eller häktad skall inställas till sammanträdet".

16 §

Med hänvisning till vad Lagrådet anfört under allmänna synpunkter samt till förslaget beträffande utformningen av 50 kap. 16 § andra stycket enligt bilagan till detta protokoll förordar Lagrådet att tredje meningen i andra stycket av denna paragraf ges följande lydelse:

"Om det är av betydelse för målets handläggning eller utredning att en enskild motpart inställer sig eller om denne är skyldig att infinna sig personligen, skall han föreläggas vite."

19 §

Lagrådet hänvisar här till vad som anförts och föreslagits i anslutning till 50 kap. 19 §.

20 §

I denna paragraf återfinns den nuvarande bestämmelsen i 51 kap. 18 § i redaktionellt omarbetat skick. Det är inte avsett att omarbetningen skall medföra någon ändring i sak. Enligt den nya lydelsen får parterna

sedan bevisningen lagts fram muntligt slutföra sin talan. Ordet "muntligt" saknar motsvarighet i bestämmelsens nuvarande lydelse.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 6

Lagrådet vill här erinra om vad Lagrådet anfört om den likalydande bestämmelsen i 50 kap. 20 §. När det gäller förevarande paragraf gör sig samma synpunkter gällande med den enda skillnaden att de regler om muntlighet som är av intresse här är de som finns i 46 kap. 5 § och 51 kap. 17 §. Mot denna bakgrund förordar Lagrådet att förevarande paragraf ges den lydelse som Lagrådet föreslagit beträffande 50 kap. 20 §.

52 kap.

11 §

Beträffande andra meningen i denna paragrafs första stycke hänvisas till vad Lagrådet anfört i anslutning till 51 kap. 10 §.

54 kap.

11 §

I paragrafen, som i sak motsvarar nuvarande ordning, behandlas regler om begränsning av prövningstillstånd till att gälla viss fråga eller en viss del av målet samt i tredje stycket vad ett prövningstillstånd, som meddelats utan sådan begränsning, gäller. Lagrådet anmärker att som tredje stycket nu formulerats bör i punkten 1 orden "i dess helhet" utgå.

16 §

Enligt Lagrådets mening kan avfattningen av paragrafen, i den del det anges och part "i samband med att domen eller beslutet överklagas" kan begära att Högsta domstolen prövar frågan om rätt att överklaga, ge upphov till tvekan angående bestämmelsens närmare innebörd. Frågan bör lämpligen uppmärksammas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

55 kap.

7 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 §. Enligt gällande lydelse skall revisionsinlagen före målets beredande delges revisionssvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmäle. Av nuvarande 11 § (12 § i lagrådsremissen) framgår att det dock inte är ett ovillkorligt krav att skriftväxlingen äger rum före tillståndsprövningen. När det finns skäl därtill får nämligen frågan om prövningstillstånd tas upp, trots att skriftväxling inte skett.

I lagrådsremissen föreslås inga andra sakliga ändringar i bestämmelserna än som föranleds av det nya systemet med ett enhetligt överklagande.

Den allmänna regeln om tillståndsprövning först efter avslutad skriftväxling behålls följaktligen. Regeln synes ha sin grund i att Högsta domstolen tidigare även kunde meddela ändringsdispens. En föregående skriftväxling kunde då ha stor betydelse. Bl.a. kunde Högsta domstolen få ett fullständigare material som underlag för tillståndsprövningen. Vid prövning av prejudikatdispens torde däremot en föregående skriftväxling

i allmänhet sakna betydelse. I praxis har Högsta domstolen också kommit att tillämpa bestämmelserna så att skriftväxling endast undantagsvis sker före tillståndsprövningen. Kommunikation av revisionsinlagan sker som regel enbart då revisionssvaranden antas kunna tillföra tillståndsprövningen viktiga synpunkter. Sedan prövningstillstånd meddelats infor dras däremot regelmässigt genmäle. Den av Högsta domstolen tillämpade ordningen har den fördelen att den möjliggör en snabbare tillståndsprövning samtidigt som den ofta besparar motparten onödiga kostnader.

Som jämförelse kan nämnas att när det gäller tillståndsprövning i besvärsmål det inte finns samma krav på inhämtande av motparts förklaring. Enligt 56 kap. 8 § (7 § i lagrådsremissen) skall sålunda besvär sinlagan delges med motparten om Högsta domstolen finner att motparten bör höras över besvären.

När bestämmelserna i 55 och 56 kap. nu moderniseras bör enligt Lagrådets mening den praxis som utvecklats sig lagfästas. Förslagsvis kan bestämmelserna om kommunikation i 55 kap. utformas med motsvarande bestämmelser i 56 kap. som förebild. Därvid bör beaktas vad Lagrådet under rubriken Allmänna synpunkter anfört om begreppet överklagande. Att bestämmelserna utformas på samma sätt som bestämmelserna i 56 kap. 7 § får den konsekvensen att det nuvarande förbudet att ändra hovrättens dom i vad den berör motparts rätt, utan att motparten beretts tillfälle att yttra sig, försvinner. Det kan dock förutsättas att Högsta domstolen även utan en uttrycklig regel därom kommer att iakttä att en parts intressen inte träds förmär.

Mot bakgrund av det anförda föreslår Lagrådet att förevarande paragrafs första stycke första meningen ges följande lydelse:

"Om Högsta domstolen finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall klagoskriften delges honom med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid."

8 §

Paragrafen motsvarar i sak nuvarande 55 kap. 9 § men har omarbetats redaktionellt. Av paragrafens första stycke framgår att motparten i sin skrivelse normalt skall yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anfört och ange de omständigheter han själv vill anföra. Undantag görs för det fallet att i tvistemål klagandens yrkande medges.

Enligt Lagrådets mening blir bestämmelsen mer lättillgänglig om den delas upp i två meningar. Den första meningen bör innehålla huvudregeln och den andra undantaget. I enlighet med det sagda förordar Lagrådet att första stycket ges följande lydelse:

"Motparten skall i sin svarsskrift yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anfört och ange de omständigheter han själv vill anföra. Vad nu sagts gäller inte i tvistemål där klagandens yrkande medges."

Om Lagrådets förslag till ändrad lydelse av 7 § följs bör första meningen i förevarande paragraf ges följande lydelse:

"Behövs prövningstillstånd och har motparten hörts angående överklagandet, skall Högsta domstolen sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas."

13 §

I paragrafens andra stycke föreslås en redaktionell ändring. Enligt Lagrådets mening skulle bestämmelsen i andra stycket vinna i överskådlighet om den gavs följande lydelse (jfr 50 kap. 25 § fjärde stycket):

"Framställs först i Högsta domstolen ett yrkande om kvittning och kan det inte utan olägenhet prövas i målet, får yrkandet avvisas."

59 kap.

Med hänsyn till att detta kapitel även innehåller bestämmelser om "klagan på" bl.a. strafförelägganden förordar Lagrådet att rubriken ges lydelsen: "Om klagan över domvilla m.m."

3 §

Ändringarna i andra stycket är enbart redaktionella. Enligt den nya lydelsen får rätten besluta att domen tills vidare inte får verkställas. Detta får enligt bestämmelsen ske "när det finns anledning till det". De citerade orden ersätter "när skäl äro därtill" enligt gällande lydelse.

Enligt Lagrådets mening är det överflödigt att uttryckligen ange att det skall finnas anledning till beslutet. Att rätten har skäl för sitt beslut är en självklar förutsättning för allt beslutsförfattande inom domstolsväsendet. I modern lagstiftning anses det inte heller nödvändigt att ha uttryckliga bestämmelser om detta (jfr 58 kap. 6 § tredje stycket och t.ex. 28 § förvaltningsprocesslagen). Med hänvisning till det anförda förordar Lagrådet att andra stycket ges följande lydelse:

"Rätten får besluta att domen tills vidare inte får verkställas."

9 §

Lagrådet hänvisar här till vad som anförts under 3 §.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetsvister

4 kap.

15 §

I andra och tredje styckena i gällande lydelse finns bestämmelser om att mål som fullföljs genom vad respektive besvär i vissa fall får avgöras utan huvudförhandling. Som en följd av att i rättegångsbalken systemet för överklagande görs enhetligt föreslås i lagrådsremissen att paragrafen ändras så att andra stycket avser överklagande av en tingsrätts dom

medan tredje stycket avser överklagande av ett tingsrättsbeslut. Av 2 kap. 3 § framgår emellertid att i visst fall även annan myndighet än tingsrätt kan meddela ett beslut, som kan överklagas hos Arbetsdomstolen. I tredje stycket i förevarande paragraf bör därför ordet "tingsrättsbeslut" bytas ut mot "beslut".

Prop. 1993/94:190
Bilaga 6

Övergångsbestämmelsen

På grund av vad Lagrådet anfört i anslutning till 4 kap. 15 § bör i övergångsbestämmelsen orden "tingsrätt meddelat" utgå och ordet "meddelats" inskjutas närmast efter ordet "beslut".

Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning

Enligt prop. 1993/94:65 föreslås att nämnda lag skall upphöra att gälla den 1 juli 1994. En motsvarighet till nuvarande bestämmelser i 17 kap. 2 § har angetts finnas intagen i 18 § i det samtidigt framlagda förslaget till lag om fullmaktsanställning.

Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:000)

I den av Lagrådet behandlade remissen med förslag till ny sjölag har föreslagits att lagen skall träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Avsikten är att den nya lagen skall träda i kraft samtidigt med att nya sjölagar träder i kraft i Danmark, Finland och Norge. Proposition med förslag till ny sjölag har ännu inte förelagts riksdagen.

Med hänsyn till det anförda är det tveksamt om den nya sjölagen har hunnit träda i kraft den 1 oktober 1994, som föreslås som ikraftträdandedag för ifrågavarande ändringslag. Lagrådet förordar därför att ikraftträdande- bestämmelsen ändras så att regeringen ges bemyndigande att bestämma ikraftträdandedag även för ändringslagen.

Övriga lagförslag

Förslagen lämnas utan erinran.

50 kap. Om överklagande av domar i tvistemål.

1 §

En part som vill överklaga tingsrättens dom i ett tvistemål skall göra detta skriftligen. Klagoskriften skall ges in till tingsrätten. Den skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades.

2 §

Om ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att överklaga domen inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut. Ett överklagande som gjorts under sådan tid förfaller, om det första överklagandet återkallas eller av annat skäl förfaller.

3 §

Har klagoskriften kommit in för sent skall överklagandet avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om skrivelsen har kommit in till hovrätten inom klagotiden.

4 §

Klagoskriften skall innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas,
2. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen som yrkas,
3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, när sådant tillstånd krävs, och
5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, skall klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med klagoskriften. Vill klaganden att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunning eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att motparten skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

5 §

Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden sända över klagoskriften och övriga handlingar i målet till hovrätten.

Handlingarna skall översändas genast, om klaganden framställt ett yrkande som fordrar omedelbar prövning, såsom ett yrkande om kvarstad eller ett yrkande om upphävande av ett beslut om sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas även om den inte har laga kraft. Till dess att den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av klagoskriften finnas tillgänglig vid tingsrätten.

6 §

Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att klagoskriften kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet.

7 §

Uppfyller klagoskriften inte föreskrifterna i 4 § eller är den på annat sätt ofullständig, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte föreläggandet och är klagoskriften så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten, skall överklagandet avvisas.

8 §

Om inte annat följer av andra stycket skall klagoskriften delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid.

Om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har tingsrätten avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas.

9 §

Om inte klagandens yrkande medges, skall motparten i sin svarsskrift yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anfört och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Om en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, skall parten i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare, skall ges in samtidigt med svarsskriften. Vill parten att det skall hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller förnyad syn på stället, skall han ange det och skälen till detta. Han skall också ange om han vill att klaganden skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

10 §

Hovrätten skall sända över svarsskriften till klaganden.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling under förberedelsen. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 42 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 6

11 §

Behövs prövningstillstånd, skall hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats besluta om sådant tillstånd skall meddelas. När det finns skäl för det, får frågan tas upp utan att skriftväxling har skett.

12 §

Om hovrätten anser att det behövs, skall hovrätten besluta att yttrande av sakkunnig inhämtas, skriftligt bevis läggs fram, föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, bevis tas upp utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt begära det hos hovrätten.

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas.

13 §

Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om klagandens ändringsyrkande har medgetts,
2. om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat,
3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarat att de inte har något att invända mot det eller
4. om värdet av det som överklagandet gäller uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta som avser tid efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

14 §

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna, om det inte är uppenbart att de redan har slutfört sin talan lämnas tillfälle att göra det.

15 §

Om inte målet enligt 13 § avgörs utan huvudförhandling, skall hovrätten bestämma tid för sådan förhandling. Tiden skall om möjligt bestämmas efter samråd med parterna. För behandling av en rättegångsfråga eller sådan del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut även om målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

16 §

Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

Klaganden skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också förelägga honom vite. Om det är av betydelse för målets handläggning eller utredning att motparten inställer sig eller om denne är skyldig att infinna sig personligen, skall han föreläggas vite. Föreläggs motparten inte vite, skall han upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han uteblir.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet.

17 §

I övrigt skall det som sägs i 1 kap. 9 § samt 43 kap. 1-6 §§, 8 § andra - fjärde styckena och 10 - 14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till uppskjuten huvudförhandling och föreläggande för parterna.

18 §

Vid huvudförhandlingen skall den överklagade domen redovisas i den omfattning det behövs. Klaganden skall ange i vilken del domen överklagas och den ändring i domen han yrkar. Motparten skall ange om han medger eller bestrider yrkandet.

Därefter skall, om inte hovrätten anser något annat lämpligare, först klaganden och sedan motparten utveckla sin talan. Varje part skall yttra sig över vad den andra parten anfört. Om förhandlingen äger rum trots att klagandens motpart uteblivit, skall hovrätten se till att det som denne anfört läggs fram ur handlingarna i den utsträckning det behövs.

Om en part är personligen närvarande vid huvudförhandlingen får det som han har anfört under förberedelsen läsas upp endast om hans utsaga vid förhandlingen avviker från den tidigare utsagan eller om han inte yttrar sig eller om det annars finns särskilda skäl.

19 §

Sedan parterna utvecklat sin talan, skall bevisningen läggas fram. Om huvudförhandlingen äger rum trots att klagandens motpart uteblivit, skall hovrätten se till att den bevisning som han lagt fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning bevisningen har betydelse för målet i hovrätten.

Om inte särskilda skäl föranleder annat, bör ett av tingsrätten upptaget bevis, som inte enligt 35 kap. 13 § skall tas upp på nytt, läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang.

20 §

Sedan bevisningen lagts fram skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan.

Uteblir klaganden från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet.

Uteblir klagandens motpart och har vite förelagts honom, får hovrätten, när förlikning om saken inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till ett sammanträde en senare dag.

Om en part inställer sig endast genom ombud när han förelagts vid vite att infinna sig personligen, och är förlikning om saken inte tillåten, får hovrätten förelägga nytt vite eller besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till ett sammanträde en senare dag.

Har vite förlagts en part eller skall parten hämtas till rätten och kan han inte hämtas, får dock målet avgöras trots att parten inställt sig endast genom ombud eller uteblivit.

22 §

Har överklagandet förfallit enligt 21 § skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om han för sin utevaro hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om klaganden uteblir på nytt, har han inte rätt att få målet återupptaget.

23 §

Har vid huvudförhandling i tingsrätten rörande viss omständighet vittne eller sakkunnig eller part under sanningsförsäkran hörts inför rätten eller syn på stället hållits och beror avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras, om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

24 §

Om den överklagade domen är en tredskodom och tingsrätten tar upp en av klagandens motpart gjord ansökan om återvinning, skall målet av hovrätten återförvisas till tingsrätten för att handläggas i samband med återvinningsmålet.

25 §

Ett överklagande får återkallas innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats.

En klagande får inte ändra sin talan att avse en annan del av tingsrättens dom än den som uppgetts vid överklagandet.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa en omständighet eller ett bevis som inte tidigare har lagts fram endast om

1. han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller
2. han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning och kan det inte utan olägenhet prövas i målet, får yrkandet avvisas.

Prop. 1993/94:190
Bilaga 6

27 §

Förs talan om jäv mot en domare i tingsrätten och anser hovrätten att jäv förelegat skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats.

29 §

Undanröjer hovrätten tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort ta upp målet till prövning, skall hovrätten samtidigt återförvisa målet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Bestämmelser om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns i 10 kap. 20 §.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden
B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson,
Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Hellsvik, Wibble, Björck,
Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg,

Föredragande: statsrådet Hellsvik

Regeringen beslutar proposition 1993/94:190 Enhetliga regler för
överklagande till hovrätt och Högsta domstolen m.m.